

BUSINESS SERBIAN

Aleksander Urkom

Coursebook for language learners

With audio material

15 units

A wealth of business terminology

URKOM Publisher

BUSINESS SERBIAN

Aleksander Urkom

Coursebook for language learners

With audio material

15 units

A wealth of business terminology

URKOM Publisher

Author: Aleksander Urkom
Proofreaders: Irena Fabić (English, Serbian), Vanja Prstojević (Serbian), Attila Starčević (English)
Photographs: Angelika Petrik, Petar Bogdan
Cover and book design: Imre Kószó
Audio recordings: Csaba Bálint
Printed and bound: Pauker Nyomda

© Aleksander Urkom 2014

About the book:

To the best of my knowledge, no textbook has yet been published on the international market which deals with business terminology peculiar to the Serbian language, and which is at the same time conceived of as a textbook for foreign language learners. This book is primarily intended for businessmen who are involved in business deals with Serbia and wish to acquire the highest level skills of the language. Additionally, the book is intended for language schools, language students of Serbian in universities the world over, or simply interested learners at intermediate level and those who wish to try their skills in economy and other areas of business, and also all those who wish to brush up on their knowledge of Serbian. The book contains 15 units and covers the most important areas of business and economic life. As long-standing language instructor at a university and at the same time as manager of several companies, in this book I apply my specialist knowledge to teaching Serbian through the experience I have acquired during my business career.

Author

Published by: Urkom Publisher Ltd.
www.urkompublisher.com
www.BUSINESSerbian.com

Special thanks to Angelika Petrik for permission to reproduce and use photographs. Go to www.lifemoments.hu for further information.

Special thanks to Časopis 'Podovi' – Magazine 'Flooring', Časopis 'Prozori & Vrata' – Magazine 'Windows and Doors' for financial assistance provided for the purpose of publishing this book. Go to www.podovi.org or www.prozorivrata.com for further information about the company.

Special thanks to GRAIN INTERNATIONAL for financial assistance provided for the purpose of publishing this book. Go to www.chantenltd.com for further information about the company.

Special thanks to Budaguide Travel for financial assistance provided for the purpose of publishing this book. Go to www.budaguide.hu for further information about the company.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise without the prior written permission of the Publisher.

Every effort has been made to trace the copyright holders and we apologise in advance for any unintentional omissions. We would be pleased to insert the appropriate acknowledgement in any subsequent edition of this publication.

Produced in the EU

ISBN: 978-963-08-8364-1

<i>Unit 1</i>	Arrival	Belgrade Catering and accommodation Renting apartment Taxi	6
<i>Unit 2</i>	At the workplace	Hierarchy in the company Modern company Colleagues Multinational companies	14
<i>Unit 3</i>	Family and work	Pre-school institutions Education in Serbia Harmonizing work with school Work from distance	22
<i>Unit 4</i>	Business premises	Business premises Insurance companies Security systems Public enterprises	30
<i>Unit 5</i>	Interview for a job	Interview Employment agencies Job fair Carrier	38
<i>Unit 6</i>	Finances	Banking sector Payment cards Credits Electronic banking	46
<i>Unit 7</i>	Attorney's services	Business contracts Power of attorney Business Registers Agency Companies	54
<i>Unit 8</i>	Bookkeeping	Invoice Types of tax Fiscal bill Grey economy	62
<i>Unit 9</i>	Product and production	Brand Sectors of economy Types of production Product	70
<i>Unit 10</i>	Market research and marketing	On-line marketing Marketing means of communication Sources in market research 4P in marketing	78
<i>Unit 11</i>	Business trip	Calling card Presentation Business present Business tourism	86
<i>Unit 12</i>	Transport and customs	Types of transport Hazardous goods transport Custom clearance of goods Documents in foreign trade	94
<i>Unit 13</i>	Laws and institutions	Government of Republic of Serbia Parliament National Bank of Serbia Serbian Chamber of Economy	102
<i>Unit 14</i>	Business ambience	Telephone conversations Men and women in economy Bureaucracy and corruption Regional differences	110
<i>Unit 15</i>	Departure	Farewell party Cancelling of services Moving abroad Handing over of tasks	118
Tapescript			126
Answer key			148
Vocabulary			153

Zovem se Petar Levinski. Trenutno sam zaposlen u jednoj multinacionalnoj kompaniji sa sedištem u Londonu na poziciji direktora razvoja. Moj zadatak je da pokrenem plasman jednog našeg proizvoda na novom tržištu. Iz tog razloga, u zavisnosti od zadatka, odlazim na godinu-dve u razne zemlje sveta, gde kao direktor razvoja vršim upravljanje i nadzor pokretanja posebne grupe, koja ima zadatak da plasira proizvod na to tržište. Na ovim poslovnim zadacima uvek me prati i porodica, supruga Marija i dve ćerkice Jasmina i Mira. Moja supruga mi mnogo pomaže u realizaciji ovih zadataka, ona vodi naše domaćinstvo i brigu oko dece. Ćerkice su nam još malene, Jasmina ima osam godina, a Mira četiri, tako da u organizovanju našeg novog, privremenog života, moramo da rešavamo i pitanje njihovog školovanja i razvoja, što nije uvek jednostavno. Moj posao je vrlo kompleksan, dolazim na jedno novo tržište, otvaram posebnu firmu ili iz postojeće izdvajam jednu novu grupu i upravljam njom, vršim zadatke koje direktori preduzeća imaju kao što su sklapanje ugovora, nadgledanje i procena rada podređenih kolega u preduzeću, donošenje konačne odluke u pitanjima primanja nove radne snage, i slično. U moje zadatke spada i ugovaranje poslova sa lokalnim proizvođačima, nadalje nadzor transporta i carinjenja robe, naravno i organizacija platnog prometa preduzeća. Takođe, jedan od mojih zadataka je da pripremim i obučim osobu koja će posle mene da nastavi sa rukovođenjem firme. U našoj centralnoj kompaniji u Londonu, moj pretpostavljeni je gospodin Džon Eriht i ja svoje zadatke vršim prema njegovim uputstvima i nalogu. Mi odlično saradjujemo. Odnos nam je više nego kolegijalan, u svako doba mogu da ga pitam za neki savet, a on često dolazi u zemlju u koju me je poslao, da pogleda kako napredujem sa svojim zadacima, odnosno da podeli sa mnom svoje dugogodišnje znanje i iskustvo.

Moja nova destinacija je Beograd i Srbija. Imam sreću da sam još za vreme svojih studija učio srpski, tako da je ovo odlična prilika da pokažem, i sebi i drugima, koliko sam uspeo da ga savladam. Poznavanje stranih jezika vrlo je važno u mom poslu, a ja se posebno radujem kada dođem u jednu takvu zemlju u kojoj poznajem običaje, istoriju i društveno-političku situaciju, i naravno, posebno kada znam jezik te zemlje. Vrlo sam uzbuđen. O Srbiji znam puno toga, ali boraviti u njoj godinu dana je nešto sasvim drugo...

My name is Peter Lewinsky. At the moment I work for a multinational company with headquarters in London, in the position of Development Manager. My task is to kick-start the sale of one of our products in new markets. For that reason, depending on the task, I go to different countries of the world for a year or two, where as development manager I manage and supervise the launching of a separate division, which has the task to place the product in that market. I am always accompanied by my family on these business assignments, namely my wife Maria and my two little daughters Jasmine and Mira. My wife helps me a great deal in sharing the burden of these tasks because she is running our household and taking care of the children. Our daughters are still young, Jasmine is eight years old and Mira is four so in organizing our new, temporary life we also have to arrange the matter of their schooling and education, which is not always easy. My job is very complex. I arrive at a new market, I set up a new company or detach a division from an existing company and manage it, I perform the tasks of company manager, including signing contracts, supervision and assessment of work of associate colleagues in the company, making final decisions regarding the employment of new staff, and the like. My tasks also include contracting business with local producers, then supervising transport and custom clearance of goods, and, of course, organizing the company's payment operations. One of my tasks is also to prepare and train the person who will continue to manage the company after I have left. In our head office in London, my superior is Mr. John Ericht, and I carry out my tasks according to his instructions and orders. We enjoy excellent cooperation. Our relationship is more than collegial, I can ask him for advice at any time, and he also often comes to the country to which he has assigned me, to see how I progress with my tasks and share his long-standing knowledge and experience with me.

My new destination is Belgrade and Serbia. I was lucky to have learned Serbian during my studies, so this is an excellent opportunity for me to show, both to myself and to others, how well I managed to master it. Knowing foreign languages is very important in my job, and I consider myself especially fortunate when I come to a country whose customs, history and social and political situation are familiar to me, and, of course, when I speak the language of that country. I am very excited. I know a great deal about Serbia, but taking up residence in it for one year is something quite on a different scale...

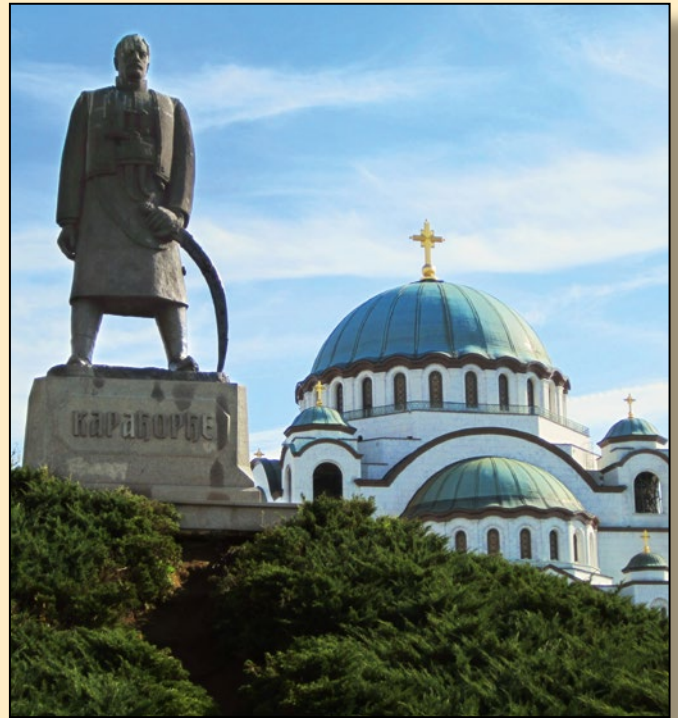
Unit 1

DIARY

Stigao sam u Beograd. Vreme je lepo, vedro i sunčano. Meteorolozi kažu da će ovako ostati i nekoliko narednih dana. Super! Prvi utisci? Fantastični. Nisam mogao ni da pretpostavim da je beogradski aerodrom 'Nikola Tesla' tako velik i lep. Svi su bili nasmejani i odlično govore strane jezike. Ali meni to nije trebalo. Kako se samo iznenadila ona devojka, kada sam je na mom odličnom srpskom upitao gde je taksi stanica. Mislila je da ne znam ni reč na srpskom. Taksi? Nije loše. Usluga je bila zadovoljavajuća, brzo sam stigao do hotela, a cena, više nego povoljna. Kada sam ga pitao kako je danas taksistima u Beogradu i Srbiji, taksista se oslobodio i nije zatvarao usta sve do hotela. Dobro, verovatno to ovde ide sa pričom, dobio sam njegovu vizit kartu i rekao mi je da se ne ustručavam i da ga zovem na mobilni u bilo koje vreme kad mi zatreba prevoz. Hotel? Ne baš jeftin, ali sam inače i čuo da su hoteli u Srbiji malo skuplji od proseka u regionu. Devojka na recepciji mlada, lepa, prijatna i naravno nasmejana. Osmeh ću dugo pamtili sa ovog mog prvog dana. Večera u restoranu hotela je bila prijatno iznenađenje. Pošto sam bio baš ogladneo, tražio sam malo jaču večeru. Uz tihu i laganu muziku koja se čula iz pozadine mogao sam po prvi put da okusim specijalitet restorana, mešano meso sa odličnom salatam od pečene paprike. Vino? Prva klasa. Doživljaj? Izuzetan. Sad sedim u hotelskoj sobi i spremam se da napišem imejl Mariji. Jedva čekam da i ona dođe. Sutra ću pogledati nekoliko stanova, jer treba da iznajmim jedan.

VOCABULARY

vedro – clear	smeštaj – accommodation
utisak – impression	točenje – pouring out
pretpostaviti – to suppose	posetilac – visitor
ustručavati se – to hesitate	teretana – gym
pozadina – background	boravak – stay

TASK 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

Ugostiteljstvo je privredna delatnost koja obuhvata pružanje usluga smeštaja i usluge pripreme, proizvodnje i posluživanja hrane i pića.

Ugostiteljski objekti koji se prvenstveno bave smeštajem gostiju, prema svojoj veličini i nameni se dele na: hotel, motel, pension, kamp, sobe za iznajmljivanje i druge objekte koji su namenjeni smeštaju putnika i turista.

Ugostiteljski objekti koji se bave pripremom i proizvodnjom hrane, kao i točenjem pića su: restoran, kafana, bife, pivnica, picerija, restoran sa samoposluživanjem, restoran brze hrane, kiosci i drugi.

Hotelijerstvo je grana ugostiteljstva koja se prvenstveno bavi smeštajem posetilaca, gostiju koji dolaze iz drugih sredina. Međutim, delatnost hotelijerstva se proširuje i na pružanje usluga ishrane, točenja pića i raznih drugih usluga, kao što su sauna, teretana, prodavnice suvenira i slično, što sve skupa omogućava da se gost oseća što prijatnije i udobnije za vreme boravka u hotelu.

Hotel je ugostiteljski objekat za smeštaj gostiju. Posluje po komercijalnim principima, mora da poseduje odgovarajuću tehničko-tehnološku opremu koja obezbeđuje normalan rad hotela i dobro obučenu ekipu koja je sposobna za vršenje kako jednostavnih tako i komplikovanih usluga.

Hotelske usluge mogu biti: a) noćenje sa doručkom, b) polupansion (doručak i večera), c) pun pension (doručak, ručak i večera), d) sve uključeno (doručak, ručak, večera i ostale usluge).

NOTES

TASK 2

Read the following conversation and answer the questions below.

- Recepcioner:** Hotel Labud, dobar dan, kako mogu da vam pomognem?
- Gost:** Dobar dan, želim da rezervišem smeštaj i da se raspitam o svim uslovima.
- R:** Kako da ne. Recite kada stižete, koliko dana ostajete i kakvu sobu želite da uzmete.
- G:** Želim da rezervišem jednokrevetnu sobu za period od 12. do 15. septembra.
- R:** U ceni smeštaja je i cena doručka, međutim, ako želite, možete dobiti i uslugu polupansiona ili punog pansiona.
- G:** Recite mi kolika je cena sobe sa doručkom i koliko je sa ručkom i večerom zajedno?
- R:** Soba sa doručkom za jedno noćenje je 40 evra, dok se na puni pansion dodaje još 10 evra. Znači, ukupno 50 evra.
- G:** Odlično. Onda molim Vas rezervišite za taj period jednu jednokrevetnu sobu sa punim pansionom na ime Marka Hadžića.
- R:** Da li možete da nam uplatite 10% od cene usluge na ime rezervacije?
- G:** Naravno, dajte mi žiro-račun hotela i odmah ću uplatiti potreban iznos.
- ...

1. Koje hotelske usluge poznajete?
2. Šta je razlika između polupansiona i punog pansiona?

TASK 4

Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.

- Recepcioner:** Dobar dan, kako ste?
- Gost:** Evo, završio se moj kratki **boravak** u vašem lepom gradu. Želeo bih da se **odjavim**.
- R:** Želite da posebno platite uslugu noćenja i eventualno restorana i mini bara, ili sve može zajedno na račun?
- G:** Ako nije problem, želeo bih da dobijem poseban račun za uslugu noćenja na ime moje **firme**, jer to mogu da obračunam, a minibar bih posebno platio.
- R:** Naravno, nema problema. Na koje ime mogu da izdam račun?
- G:** Evo, da Vam ne diktiram, prepisite podatke sa moje **vizitke**.
- R:** Vi ste kod nas boravili tri noći po 50 evra, jer je u cenu uključen puni pansion, tako da Vam je cena usluge noćenja ukupno 150 evra. U minibaru ste imali **konzumaciju** za 20 evra.
- G:** Mogu li da platim u evrima?
- R:** Račun možemo da izdamo u evrima, međutim, iznos se plaća isključivo u dinarima.
- G:** Nema problema, izvolite.

TASK 3

Explain the highlighted words.

- Recepcioner:** Dobar dan! Dobrodošli u naš hotel!
- Gost:** Dobar dan! **Rezervisao** sam sobu na ime Marka Hadžića.
- R:** A, da! Pronašao sam Vas. Rezervisali ste **jednokrevetnu** sobu od 12. do 15. septembra sa punim pansionom.
- G:** Da, to je to.
- R:** Molim Vaš pasoš! Popunite ovaj **formular** sa Vašim podacima.
- G:** Uslugu plaćam sada ili na kraju mog boravka?
- R:** Slobodno možete platiti na kraju, kada obračunamo i hranu i **minibar**. Vaša soba je broj 33 na trećem spratu.
- G:** Da li mogu da koristim lift?
- R:** Kako da ne, on se nalazi odmah pored **stepenica** sa leve strane.
- G:** U koliko sati počinju ručak i večera?
- R:** Ručak se **servira** od dvanaest do petnaest sati, a večera od devetnaest do dvadeset i dva časa.
- G:** Da li u sobi i u hotelu postoji **bežični internet**?
- R:** Naravno, Vi imate slobodan **pristup** našoj Wi-Fi mreži, a **lozinka** Vam je naznačena na **pisaćem stolu** u sobi.
- G:** Hvala Vam najlepše, doviđenja.
- R:** Doviđenja!

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on the following topic:

Rezervacija boravka u hotelu.
(u tekst uključi broj osoba, tip sobe i hotelske usluge, datum boravka, cenu usluge i način plaćanja)

VOCABULARY

uslovi – conditions	obračunati – to calculate
noćenje – night	pristup – access
dobrodošli – welcome	lozinka – password
pasoš – passport	diktirati – to dictate
formular – form	platiti – to pay

TASK 5

Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

TASK 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

1. Taksi agencija se zove 'Trojka'.	tačno/netačno
2. Putnik se nalazi u ulici Zorana Ristića broj 5.	tačno/netačno
3. Sava Centar poznaje svaki Beograđanin.	tačno/netačno
4. Put do Sava Centra traje petnaestak minuta?	tačno/netačno
5. Putnik odlazi u bioskop u Sava Centru?	tačno/netačno
6. Putnik je zamolio taksistu da upali prednja svetla.	tačno/netačno
7. Putnik će imati vremena za jednu cigaretu.	tačno/netačno
8. Putnik je platio taksi uslugu gotovinom.	tačno/netačno
9. Cena taksi usluge je iznosila četrsto pedeset dinara.	tačno/netačno
10. Putnik je tražio od taksiste samo jednu priznanicu.	tačno/netačno

VOCABULARY

naručiti – to order
sastanak – meeting
sudariti se – to crash
cilj – destination
oprezno – carefully

gotovina – cash
poluostrvo – peninsula
prestonica – capital city
stanovnik – inhabitant
spomenik – monument

TASK 7

Listen and circle the correct answer.

- Beograd se nalazi u
  - Jugoistočnoj Evropi
  - Zapadnoj Evropi
  - Srednjoj Evropi
- Grad Beograd se prostire na
  - 233.826 ha
  - 332.286 ha
  - 322.268 ha
- U Beogradu živi više od
  - tri miliona stanovnika
  - milion i po stanovnika
  - osamsto hiljada stanovnika
- Beograd ima istoriju staru
  - oko 7000 godina
  - oko 9000 godina
  - oko 11000 godina
- Klima Beograda je
  - umereno kontinentalna sa četiri godišnja doba
  - kontinentalna sa četiri godišnja doba
  - planinska sa tri godišnja doba
- Velika škola je osnovana u Beogradu
  1918. godine
  1818. godine
  1808. godine
- Knez Mihailova ulica je
  - najstarija ulica u Beogradu
  - najprometnija ulica u Novom Beogradu
  - u pešačkoj zoni i predstavlja trgovački centar grada
- Zgrade u Knez Mihailovoj ulici su građene
  - krajem XIX veka
  - krajem XVIII veka
  - u XVII veku
- Beogradska tvrđava je imala veliku ulogu u odbrani Evrope od
  - Varvara
  - Turaka
  - Rimljana
- U Kalemegdanskom parku se nalazi
  - restoran 'Tri šešira'
  - zoološki vrt
  - gradski bazen

NOTES

TASK 8

Discuss the following topics:

1. Na šta treba da obratimo pažnju kada iznajmljujemo stan?
2. Koje su prednosti i mane stana u centru grada, a koje jedne porodične kuće u predgrađu?
3. Gde Vi živite i da li želite da se preselite sa trenutnog mesta stanovanja?

TASK 9

Listen and match the two halves of the sentences.

1. U oglasu piše da se izdaje	a) pa ta soba služi i kao dnevna soba.
2. Stan ima tačno pedeset	b) za jedan poseban iznos.
3. Stan se nalazi na drugom spratu	c) a troškovi komunalija su sto, do sto pedeset evra.
4. U jednoj sobi se nalazi američka kuhinja	d) kada, nova wc šolja i jedan novi lavabo.
5. U stanu postoji jedna mala ostava	e) jedan stan na Karaburmi.
6. Garaža može da se izda	f) su rađene pre nekoliko godina.
7. Stan je u dobrom stanju, a instalacije za vodu i struju	g) šporet, sudopera i mašina za pranje sudova.
8. U kupatilu su moderne zidne i podne pločice,	h) i sedam kvadrata.
9. U kuhinji su svi potrebni kuhinjski elementi,	i) i jedna terasa od četiri kvadrata.
10. Mesečna renta za stan iznosi četrismo i pedeset evra,	j) i gleda na ulicu.

TASK 10

Listen and complete the gaps.

1. U njoj se nalazi i moderno _____ američka kuhinja.
2. Vidim puno aparata na radnoj _____.
3. Iz hodnika se ulazi u posebnu spavaću sobu koja ima _____ ka dvorištu.
4. Vidite da je vrlo lepo sređeno i da smo i ovde pazili da boje i _____ budu u skladu.
5. U ormarić iznad _____ je ugrađena struja, tako da ima i lampu za bolje osvetljenje.
6. U ulici je slabiji promet, tako da nema neke veće _____ buke.
7. Sa leve strane je jedan mlad _____ par, a sa desne jedan penzioner.
8. Vi pored iznosa koji meni plaćate za iznajmljivanje ovog stana morate da plaćate struju, vodu i _____.
9. Struja i voda se plaćaju mesečno, a đubre _____.
10. Kod sklapanja ugovora treba da platite tri _____ unapred, kao neku vrstu garancije.

HOMEWORK

Write an essay of 200-250 words on the following topic:

U kakvom stanu bi želeli da živite?
(koliko bi soba imao taj stan, koje su to sobe, kako bi bio opremljen?)

VOCABULARY

oglas – advertisement
terasa – balcony
ostava – pantry
renovirati – to renovate
krečenje – whitewash

raskomotiti se – to get comfortable
popis – inventory
sklad – harmony
buka – noise
bučan – noisy

TASK 11

Choose the correct alternatives.

NOVA SREDINA

Često se zapitamo **koliki/koliko** (1) bi nam bilo teško da se preselimo u drugu zemlju. Prinudeni finansijskim, političkim, **ako/ali** (2) ne retko i porodičnim razlozima, odlazimo u jednu drugu **zemlju/zemlje**, (3) u neki drugi grad. Često se u tom drugom mestu susrećemo **sa/na** (4) jednim drugim jezikom, drugačijom kulturom, običajima, **pismima/propisima**. (5) Nije lako sve to prihvatiti. Već sam dolazak u nepoznatu sredinu od **nas/njih** (6) traži potpunu koncentraciju. Moramo da budemo oprezni, jer u novoj sredini ne poznajemo **ni/nikoga** (7) ko može da nam pomogne. Zato su turisti često i meta lokalnih prevaranata **pa/ i** (8) kriminalaca. Ako ne govorimo dobro jezik zemlje u koju smo stigli, teško **nam/im** (9) je da dobijemo odgovore i na najjednostavnija pitanja, kao što **su/nisu**: (10) gde je restoran, bolnica, benzinska pumpa, supermarket. A moramo **da/ako** (11) se hranimo i po potrebi lečimo, a često i da napunimo gorivom **svoje/moje** (12) vozilo. Kada pređemo tu jezičku barijeru, susrećemo se sa sledećim problemom, **kod/ sa** (13) lokalnim običajima, poslovnim navikama, kulturom. Nije svejedno da li **su/se** (14) sagovornicima obraćamo sa ti ili Vi, da li prilikom sklapanja nekog **posla/poslanika** (15) nazdravimo žestokim pićem **ili/ali** (16) je bolje da to izbegnemo. Moramo da se naviknemo i na **nove/novu** (17) valutu, na drugačije metode plaćanja, drugačije ukuse **u/na** (18) restoranima. Moramo da budemo vrlo otvoreni **za/u** (19) nove stvari i da uvek gledamo pozitivno na sredinu u koju smo došli da živimo i na **nove/novu** (20) zadatke koji su pred nama.

VOCABULARY

razlog – reason
 običaj – custom
 propis – regulation
 prevarant – cheat
 sklopiti – make a deal

nazdraviti – toasting
 prostirati se – to spread
 graničiti se – to border
 predeo – region
 pismo – alphabet

TASK 12

Fill in the gaps with the words given

(there are three words that you do not need to use).

Srbija se nalazi u _____ (1) Evropi i prostire se na Balkanskom poluostrvu. Njen glavni grad je Beograd, a pored njega veći gradovi su Novi Sad, Niš, Kragujevac i Vranje. Srbija se graniči sa Mađarskom, Rumunijom, Bugarskom, Republikom Makedonijom, Albanijom, Crnom Gorom, Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom. Sever Srbije odlikuju _____ (2) dok predeli na jugu odlikuju brdovite i planinske teritorije. Na teritoriji Srbije ima veliki broj _____ (3) vrhova velike visine, od kojih je najviši vrh na Prokletijama sa _____ (4) od 2.656 metara. Kroz Srbiju teče reka Dunav, a pored nje veće reke su Sava, Tisa, _____, (5) Velika Morava i Tamiš. Brojna su i jezera od kojih su veća Đerdapsko, Vlasinsko, Paličko jezero. U Srbiji vladaju tri vrste _____, (6) kontinentalna, umerenokontinentalna i _____. (7) Karakteristični vetrovi za Srbiju su Košava, Severac, Južni vetar. U Srbiji trenutno živi više od sedam miliona stanovnika, od kojih su _____ (8) Srbi, a pored njih brojniji su i Mađari, Romi, Bošnjaci, Hrvati, Slovaci, Crnogorci i drugi. Zvaničan jezik u državi je srpski, a zvanično pismo je ćirilica. Vernika pravoslavne vere ima najviše, a za njima slede katolici, _____ (9) i protestanti. U Srbiji su mnoga zdanja uvrštena u Svetsku baštinu Uneska, među njima se posebno ističu manastiri Sopoćani, _____, (10) Dečani, Gračanica.

jugoistočnoj, Begej, najbrojniji, plemeniti, planinskih, planinska, Studenica, gradovi, ravnice, klime, muslimani, rekom, visinom

NOTES

TASK 13

After reading Text 1 and Text 2, reply to the question below.

TEXT 1

Znaš Marko, ja sam o Srbiji čuo samo loše stvari. U Srbiji su česte restrikcije struje, voda je nezdrava, a ulice prljave. Ljudi su negostoljubivi, na svakom ćošku mogu da te prevare. Na ulici nemoj slučajno da govoriš na nekom stranom jeziku, a u klubovima uvek možeš da budeš svedok nekog oružanog incidenta.

TEXT 2

Petre, ti grešiš. Vidi se da nikada nisi bio u Srbiji. Srbija je predivna zemlja, na svakom ćošku te očekuju osmesi i gostoljubivi ljudi. Problemi sa strujom i vodom su sigurno neka davna prošlost, jer do sada se sa time nikada nisam sreo. Srbi odlično i vrlo rado govore strane jezike. Lako možeš da se sporazumeš i na engleskom, nemačkom, francuskom i ruskom jeziku. A što se tiče oružja i incidenata, to si sigurno video na nekom američkom filmu.

Kakvo je tvoje mišljenje o Srbiji?

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on one of the following topics. On the lines below write the rough draft of your essay.

- 1. Moje najdraže putovanje u Srbiju.
- 2. Kako zamišljam svoje putovanje u Srbiju?

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

VOCABULARY

čuti – to hear
struja – current
prljav – dirty
ćošak – corner
svedok – witness

prošlost – past
sresti se – to meet
govoriti – to speak
sporazumeti se – to understand
oružje – weapons

NOTES

_____

_____

_____

_____

_____

TASK 14**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Vi ste upravo stigli na granicu Mađarske i Srbije vozom i u voz je ušao carinik. Carinik traži od Vas da mu pokažete pasoš i da mu kažete razlog Vašeg putovanja, odnosno krajnju destinaciju Vašeg puta. Vi mu pružate pasoš i dok ga on proverava govorite da ste poslovno krenuli u Srbiju, u Novom Sadu imate jedan poslovni sastanak. Carinik Vas pita da li imate nešto da prijavite. Vi govorite da kod sebe imate samo svoj laptop i jednu flašu vina, ali ako se dobro sećate, jedno vino može da se unese u državu. Carinik Vas pita o mladiću koji je upravo pred njim izašao iz kupea. Vi govorite da je sve vreme bio nervozan i često razgovarao mobilnim telefonom. Govorite da Vas je i zamolio da mu pričuvate jedan mali paket, međutim, pošto se plašite takvih čudnih stvari, niste pristali na to. Nakon tog razgovora, mladić je izašao iz kupea. Carinik Vas pita da li ste i ranije dolazili u Srbiju. Vi mu odgovarate da Vam je ovo prvi put i da ste zbog toga vrlo uzbuđeni i radoznali. Nakon razgovora sa carinikom, pozdravljate se jedan od drugoga.

TASK 15**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Vi ste zaposleni u kompaniji koja se bavi iznajmljivanjem motornih vozila (rent-a-car). U kancelariju ulazi klijent koji želi da iznajmi jedno vozilo. Vi mu govorite da u ponudi imate više od 100 različitih automobila i teretnih vozila. Pitate ga koje vozilo ga interesuje. Klijent odgovara da ga interesuju mala gradska vozila i po što pristupačnijoj ceni. Vi mu nudite Opel Corsu i govorite mu da su sva vozila koja iznajmljujete mlađa od tri godine, da su osigurana i redovno servisirana. Klijent vas pita koji su mu dokumenti potrebni za iznajmljivanje tog automobila. Vi odgovarate da mu je potrebna važeća vozačka dozvola za taj tip vozila i da treba da ispuni jedan formular u kojem navodi sve potrebne lične podatke. Klijent se interesuje i o uslovima plaćanja. Vi mu govorite da se usluga iznajmljivanja vozila plaća kreditnom karticom Eurocard/ Mastercard, American Express, Visa, itd. Potrebno je da se ostavi depozit u iznosu cene iznajmljivanja i da se prilikom vraćanja vozilo napuni gorivom, jer se i preuzima sa punim rezervoarom. Klijent se raspituje da li može da pređe državnu granicu sa iznajmljenim vozilom. Vi govorite da vozilo može da se koristi u svim zemljama zapadne Evrope. Klijent se raspituje o ceni. Vi mu govorite da je cena iznajmljivanja 25 evra po danu i da je u cenu uračunat PDV.

VOCABULARY

carinik – customs officer

sastanak – meeting

prijaviti – to declare

kupe – compartment

uzbuđen – excited

iznajmiti – to rent

ponuda – offer

pristupačno – favorable

vozačka dozvola – driving licence

podatak – datum

TASK 16**Talk about the following topics.**

Ispričajte jedan svoj nezaboravni put u inostranstvo.

Kakva iskustva imate sa iznajmljivanjem vozila?

Da li ste ikada imali problema na granici?

NOTES

Unit 2

DIARY

Danas sam bio u preduzeću. Stigao sam malo ranije, pa sam morao da sačekam Nikolu, direktora prodaje, s kojim je trebalo prvo da se sretnem. Dok sam čekaao, imao sam priliku da posmatram moje buduće kolege. Oni nisu znali ko sam, a nisu se ni mnogo interesovali. Bilo je već pola deset, a jedna mlada devojkica sa smeđom kosom i punđom još uvek je pila svoju jutarnju kafu i časkala sa koleginicom do nje. Kad je Nikola stigao, otišli smo zajedno do gospodina Pavla, generalnog direktora, i tamo smo razgovarali o mom zadatku i obavezama. Posle toga smo otišli svi zajedno na ručak u obližnji restoran. Posle podne me je Pavle predstavio kolegama. Prema dogovoru dobijam kancelariju koju preuzimam još ove nedelje, kao što preuzimam i dobro opremljen auto i jedan laptop. Sa Pavlom sam se dogovorio i o ostalim troškovima koje nadoknađuje preduzeće kao što su mesečna karta za fitnes centar, nadoknada za troškove benzina i autoputa, troškovi obližnje menze i naravno, troškovi mog stanovanja u Beogradu. Sledećih dana ću izabrati kolege sa kojima ću raditi. Izbor saradnika mi je uvek teži deo posla, jer u relativno kratkom roku treba da sagledam radne, intelektualne i emotivne potencijale kolega, koji bi trebali da mi pomognu u ostvarenju mog zadatka – formiranju jednog posebnog odeljenja.

VOCABULARY

časkati – to chat

obaveza – obligation

obližnji – nearby

nadoknada – compensation

saradnik – colleague

razvoj – development

rukovodstvo – management

predviđanje – anticipation

usmeravati – to direct

usavršavanje – improving

TASK 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

HIJERARHIJA U PREDUZEĆU

U svakom preduzeću koje dobro funkcioniše jasno je definisana hijerarhija i raspodela zadataka, odgovornosti i ljudskih resursa. U preduzećima centralnu ulogu i odgovornost ima rukovodstvo, tj. menadžment čiji je zadatak da uspostavi jasnu podelu poslova, odgovornosti, procedura u radu. Da predviđa i planira zadatke, nadalje da organizuje poslove i obezbedi neophodne resurse. Menadžeri kao vrhovni rukovodioci planiraju i organizuju poslovne procese, usmeravaju saradnike, vrše kontrolu njihovog rada i evaluaciju realizovanih zadataka. Oni neprekidno unapređuju procedure u izvršavanju poslova zaposlenih u preduzeću uz potpuno poštovanje njihove individualnosti. Za uspešno funkcionisanje jednog preduzeća vrlo je važan pravilan izbor kadrova na svim nivoima organizacije. Zaposleni u organizaciji treba da se pridržavaju internih i eksternih standarda poslovanja i treba da se koncentrišu na produktivnost i postizanje visokog kvaliteta u svom radu. U jednoj zdravoj radnoj sredini, zaposleni su stalno stimulisani da kvalitetno vrše radne zadatke neprekidnim usavršavanjem, timskim radom i podsticanjem hrabrog iznošenja svog mišljenja i novih ideja. Dobar radnik poznaje sve procese rada na svom nivou, sposoban je da svoje zadatke izvršava samostalno, a prema nalogu i smernicama nadređenog mu rukovodioca. U dobro organizovanom preduzeću postoje jasno definisani interni standardi koji se odnose i na opremljenost u preduzeću, na veličinu prostorija, protok klijenata u kancelarijama, na kvalitet i strukturu elektronske mreže u preduzeću ili na oblik i kapacitet protoka informacija unutar i izvan preduzeća. Sve ovo je neophodno da jedno preduzeće na tržištu zauzme odgovarajuću poziciju.

NOTES

TASK 2

Read the following conversation and answer the questions below.

Petar: Dobar dan, ja sam Vaš novi kolega Petar.

Ivana: Dobar dan, drago mi je, ja sam Ivana.

P: Vi ste prva koleginja sa kojom sam se danas sreo, pa sam mislio da bi trebali da se upoznamo.

I: Danas Vam je prvi dan?

P: Da, od danas radim, primljen sam na poziciju direktora prodaje.

I: To znači da sam upravo upoznala svoga šefa.

P: Znači i Vi ste u komercijali?

I: Pa, ja ustvari radim na izdavanju faktura.

P: Odlično, onda ćemo svakodnevno saradivati.

I: Tako je.

P: Možete li mi reći koliko nas je ukupno u prodaji?

I: Ima ukupno osam agenata koji vrše prodaju, ako dobro znam troje od njih je zaduženo za domaće tržište, dok su ostali zaduženi za inostrano tržište.

P: Od danas ja vodim taj tim od osam saradnika.

1. Šta je zadatak direktora prodaje?
2. Kakav odnos treba da imaju rukovodioci sa svojim podređenim saradnicima?

TASK 4

Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.

Darko: Milice, sutra imam važan sastanak na kome ću morati da održim kratku **prezentaciju** o svim izvršenim projektima u ovoj godini. Pripremi se da ćemo danas duže ostati na poslu.

Milica: Nije problem. Recite mi šta Vam je sve potrebno?

D: Potrebni su mi svi podaci o projektima koje imaš na svom **kompjuteru**. Kod mene su samo **krajnje** analize. Nedostaju mi fotografije sa **terena**, kompletna građevinska **dokumentacija**, ponude, ugovori, potvrde o preuzimanju posla i sve drugo čega se još setiš.

M: Ako se dobro sećam, svi projekti iz prve polovine godine su završeni, međutim, ima i niz takvih projekata koji su još **u toku**. Šta da bude sa njima?

D: Za njih su mi potrebne informacije o tome **kako stoje** u realizaciji, da li su završeni neki od ugovorenih poslova i kad se očekuje njihovo **finiširanje** i konačna isplata.

M: Znači potrebna Vam je i finansijska analiza projekata, sa svim troškovima, uplaćenim **predujmima** i završnim obračunom?

D: Ne, to mi nije potrebno, jer to i ja imam. **Koncentriši** se na pripreme materijale. Znači, na sve faze do plaćanja i bez finansijskih obračuna.

M: Dogovoreno.

TASK 3

Explain the highlighted words.

Direktor: Nikola, **zakaži** molim te sastanak za celo **osoblje** za sutra u podne.

Nikola: Oprostite, recite mi samo par informacija. Gde će se održati sastanak i da li želite da unapred navedete šta je tema sastanka?

D: Sastanak neka bude u velikoj **sali za pregovaranje**, mislim da ćemo tamo svi stati. Što se tiče teme, možeš svima da kažeš da je tema opšta situacija preduzeća i **evaluacija** dosada **izvršenih zadataka**, odnosno planovi za budućnost. Konkretnije će svi sutra čuti.

N: Naravno, mislim da je ovo dovoljno. Želite li da priprelim salu za duži sastanak, mislim na neki sendvič, **osvežavajuće piće** ili slično?

D: Sastanak neće biti baš kratak, ali mislim da će biti dovoljna mineralna voda.

N: Dogovoreno, sve ću srediti.

...

Nikola: Pažnju molim! Direktor mi je naložio da svima javim da će se sutra u dvanaest sati **održati** sastanak sa svim zaposlenima u preduzeću.

Marija: Da li postoji neki problem? Da krenemo da se već pakujemo?

N: Ne, nikako. Direktor je bio **dobro volje** kad mi je dao ovaj zadatak. **Šalu na stranu**, radi se o velikom godišnjem sastanku koji se održava svake godine u ovo vreme. Ti si ovde kod nas tek nekoliko meseci, pa ne znaš za to.

M: Sad mi je **pao kamen sa srca**.

...

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on the following topic:

Upoznavanje na radnom mestu.

VOCABULARY

faktura – invoice

saradivati – to cooperate

tržište – market

nabavka – procurement

budućnost – future

zaposlen – employed

održati – to hold

potvrda – certificate

isplata – payment

uplaćen – paid

TASK 5

Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

TASK 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

1. Naziv preduzeća je Industrijski Remont d.o.o.
2. To je preduzeće u Hrvatskoj za prodaju bele tehnike.
3. Industrijski Remont d.o.o. je osnovano 2002. godine.
4. Skladište i servis su u Beogradu, a sedište u Pančevu.
5. Preduzeće vrši prodaju svih tipova traktora i kamiona.
6. Servisiranje elektro viljuškara se vrši u vrlo kratkom vremenu.
7. Servisiranje vrše stručnjaci iz inostranstva.
8. Magacin rezervnih delova zauzima prostor manji od 3.000 m².
9. Prodavci klijentima stoje na raspolaganju u svako doba.
10. Garancija za nove mašine je 3 godine.
11. Garancija za rezervne delove je od 3 do 6 meseci.
12. Informacije se mogu dobiti od 8 ujutru do 8 uveče.

tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno

VOCABULARY

mehanizacija – machinery
viljuškar – forklift truck
remont – repair
veština – skill
roba – goods

stolarija – joinery
roletna – blinds
prilagođen – adjusted
otporan – resistant
špijunka – eyehole

TASK 7

Listen and circle the correct answer.

1. Preduzeće se bavi
  - a) izradom
  - b) preprodajom
  - c) otkupom stolarije
2. Preduzeće je osnovano
  - a) 1967.
  - b) 1976.
  - c) 1986. godine
3. Stolarija se proizvodi od aluminijuma, drveta ili
  - a) gvožđa
  - b) kamena
  - c) PVC-a
4. U ponudi preduzeća se pored ostalog nalaze i
  - a) alati
  - b) roletne i okapnice
  - c) crepovi
5. U prozore i vrata se ugrađuje
  - a) višeslojno
  - b) petoslojno
  - c) jednoslojno staklo
6. Svi proizvodni procesi su prilagođeni odgovarajućim
  - a) dozvolama
  - b) mašinama
  - c) standardima
7. Naši stručnjaci vrše
  - a) demontažu i montažu
  - b) projektovanje, proizvodnju i montažu
  - c) proizvodnju, demontažu i montažu
8. Istaknuti profil preduzeća je izrada
  - a) bezbednosnih vrata
  - b) garažnih vrata
  - c) balkonskih prozora
9. Bezbednosna vrata imaju
  - a) čelične kvake
  - b) širokogaonu špijunku
  - c) ugrađeno staklo
10. Za proizvode se daje garancija
  - a) od 3 do 10 godina
  - b) od 3 do 8 godina
  - c) od 2 do 10 godina

NOTES

TASK 8

Discuss the following topics:

1. Koji uređaji i mašine se najčešće koriste u građevinarstvu?
2. Koliko je važno da u jednoj kompaniji kolege timski rade?
3. Da li znate neka nepisana pravila ponašanja na radnom mestu?

TASK 9

Listen and match the two halves of the sentences.

1. Firma je stara ugledna firma	a) stiže 2001. godine.
2. Prvi vlasnik ju je otvorio	b) sa svim potrebnim informacijama o proizvodima.
3. Firma nije funkcionisala samo za vreme	c) sa potencijalnim kupcem i držati ga 'zagrejanim'.
4. Krajem dvadesetog veka	d) i bogati potrošači.
5. Firma u Srbiju	e) je vrlo unosan posao.
6. Firma se bavi proizvodnjom	f) u Holandiji još početkom prošlog veka.
7. Proizvodnja luksuznih jahti i sportskih čamaca	g) sa dugom tradicijom.
8. U Srbiji postoje velike reke	h) firma počinje da se širi po celoj Evropi.
9. Zadatak je da se klijent upozna	i) morskih i rečnih brodova, jahti i čamaca.
10. Potrebno je održavati kontakt	j) Drugog svetskog rata.

TASK 10

Listen and complete the gaps.

1. Gospodin direktor je jedan stariji čovek kojeg još ni jedanput nismo videli bez _____ i odelu.
2. Košulja mu je svaki dan blistavo bela, odelo savršeno ispeglano, a cipele _____.
3. Voli kad je kolega uredan i _____, da stiže na vreme na posao i da se ne žali.
4. U našoj firmi ne postoji neki čvrsti _____ oblačenja.
5. Rukovodioci su uvek u odelu i kravati, ali svima ostalima je dovoljno da su _____.
6. Žene su u lepoj _____, a muškarci u košuljama i lepim pantalonama.
7. Treba da se pazi da ne budeš _____, flekav posle ručka, a sve ostalo je prihvatljivo.
8. Muškarci imaju fudbalsku _____ i jedanput ili dva puta nedeljno igraju fudbal.
9. Ako neko negde _____ i ne može da pronađe rešenje za svoj problem, tu smo odmah svi ostali da mu pomognemo.
10. Mislim da su naši rukovodioci _____ i razumni.

HOMEWORK

Write an essay of 200-250 words on the following topic:

Idealno radno mesto.

VOCABULARY

zastoj – stoppage
delatnost – activity
svojevremeno – formerly
usmeriti – to direct
potrošač – consumer

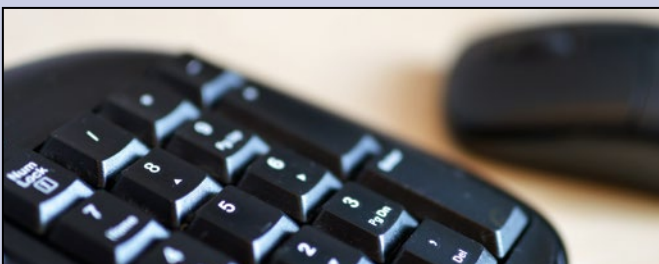
ubediti – to persuade
popust – discount
prihvatljivo – acceptable
ritual – ritual
ekipa – team

TASK 11

Choose the correct alternatives.

MULTINACIONALNE KOMPANIJE

Danas u svetu postoji **velikih/veliki** (1) broj multinacionalnih kompanija. One nastaju još krajem devetnaestog veka, ali u današnjem, modernom smislu reči, **prve/prva** (2) multinacionalne kompanije počinju svoj život nakon završetka Drugog svetskog rata. Postoji **više/viši** (3) tipova multinacionalnih kompanija, ali za sve njih karakteristično je da **svoje/svoju** (4) proizvodnju i prodaju vrše u više zemalja čime optimalizuju troškove u svim sferama delovanja. U multinacionalnim kompanijama **ju/je** (5) koncentrisan ogroman kapital, veliko stručno znanje i veliki broj zaposlenih radnika u različitim zemljama sveta. Ove kompanije se **trude/trudi** (6) da počev od nabavke sirovina, preko proizvodnje, distribucije, do pronalaženja krajnjeg **kupca/kupaca** (7) sve poslovne aktivnosti **vrši/vrše** (8) najefikasnije, pod najboljim uslovima i uz najmanji trošak. Tako nije retko da jedna multinacionalna kompanija **u/sa** (9) sedištem u SAD-u sirovine nabavlja u Africi, a proizvodnja se vrši u zemljama centralne i istočne **Azije/Azija**. (10) Danas multinacionalne kompanije imaju veliki uticaj i na oblikovanje tržišta jedne zemlje. Često imaju **moći/moć** (11) da utiču na formiranje zakonskih propisa u datoj zemlji koji upravo njima omogućavaju lakše poslovanje i veći profit. Mnoge od multinacionalnih kompanija posluju u **samo/same** (12) nekoliko zemalja sveta, dok postoje i takve koje su prisutne **u/na** (13) skoro svakoj državi na svetu. Pozitivna strana multinacionalnih kompanija je zapošljavanje velikog broja radnika, razvijanje tehnologije i **nauke/nauka**, (14) međutim, monopolističko poslovanje na tržištu, uplitanje u domaću politiku i privredne **tokovi/tokove** (15) zemlje u kojoj posluju sigurno predstavljaju negativnu stranu ovakvih tipova kompanija.

VOCABULARY

trošak – cost

kapital – capital

sirovina – raw material

distribucija – distribution

uticaj – influence

uplitati se – interfering

osoblje – staff

brošura – brochure

poster – poster

fascikla – folder

TASK 12

Fill in the gaps with the words given

(there are three words that you do not need to use).

MODERNA FIRMA

Danas, jedna moderna firma odlikuje se karakterističnim izgledom, svojom specifičnom _____, (1) elegancijom osoblja i odgovarajućom radnom atmosferom. Ako uđete, na primer, u jednu banku, videćete nasmejana lica na _____, (2) nameštaj odličnog kvaliteta i _____ (3) elegancije. Ako uđete u jedan salon automobila, tu će biti izložene razne reklame, _____ (4) o proizvodima, specifikacije. Ako uđete u jednu knjižaru, tamo će pored knjiga biti izloženi i _____ (5) o najpopularnijim izdanjima poznatih književnika, itd. Pored karakterističnog izgleda, moderne firme su opremljene svim potrebnim _____ (6) i opremom. Danas jedna kancelarija ne može ni da se zamisli bez kompjutera, monitora, tastature, miša, laptopa, štampača, skenera, lampe, _____, (7) kalkulatora, makaza, markera, blokova za pisanje, hemijskih olovaka, fascikli, selotejpa. Sve je to potrebno za svakodnevni rad. Pored ovoga u jednoj modernoj firmi i osoblje se ponaša i oblači na odgovarajući način. Radnici su pouzdani, _____, (8) jedni drugima pomažu, sa klijentima su prijatni, susretljivi, uvek nasmejani, vedri i pozitivni. Oni su uvek _____ (9) obučeni, uredni, skromno našminkani i elegantni. U jednoj modernoj firmi radna atmosfera je usklađena sa potrebama i tipom delatnosti. U jednoj ovakvoj firmi niko ne _____ (10) rad, svi su članovi jednog velikog tima, svi se trude da ispune očekivanja svojih pretpostavljenih, da budu uspešni u onome čime se bave. U ovakvoj radnoj atmosferi ne izostaje ni motivacija. Zaposleni su odlično plaćeni, motivisani da daju sve od sebe. Česte su obuke i usavršavanja, kao i stručna putovanja.

šalterima, posao, vredni, poster, heftalice, koleginci, opremom, prikladno, brošure, pažljivo, izbegava, patinaste, mašinama

NOTES

TASK 14**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Nalazite se na diplomatskom prijemu i upoznajete se sa raznim ljudima. Krećući se dvoranom srećete jednog starijeg gospodina sa kojim se upoznajete. Gospodin je direktor jedne banke u Beogradu. Vrlo je druželjubiv i zainteresovan za razgovor sa Vama. Vi ste direktor jedne male savetodavne firme i vrlo ste zainteresovani za saradnju sa bankama, jer pružate jedinstvene usluge u okviru poslovnog i menadžment savetovanja u finansijskom sektoru. Objasnjavate direktoru banke čime se bavite. Govorite mu da je vaša firma specijalizovana za organizovanje treninga rukovodiocima finansijskih organizacija u cilju što efikasnijeg rada sa osobljem. Da se delatnost firme proteže i na monitoring internih procesa u finansijskoj instituciji. Ističete da vršite obuke zaposlenih na svim nivoima. Ugovarate sastanak sa direktorom banke. Nakon toga razmenjujete kontakt adrese i opraštate se jedan od drugoga.

VOCABULARY

prijem – reception

dvorana – hall

savetovanje – consulting

trening – training

oprostiti se – to say farewell

iscrpno – exhaustively

profil – profile

opremljen – equipped

plata – salary

prevoz – transport

TASK 15**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Razgovarate sa majkom o svom novom radnom mestu. Vaša majka je jako radosna i postavlja mnoga pitanja. Vi pokušavate da date što iscrpnije odgovore. Navodite ime i profil firme, svoju poziciju i radno vreme. Zaposlili ste se u jednom autoservisu. Vaš zadatak će biti rad sa klijentima, administracija i fakturisanje. Detaljno opisujete izgled lepo i moderno opremljenog servisa i navodite gde se tačno nalazi. Govorite da su kolege prijatne i druželjubive i detaljno opisujete jednu koleginicu. Plata vam je solidna, ne preterano velika, ali po dogovoru, do povećanja će doći nakon isteka probnog rada. Navodite koliko traje probni rad i tačno kolika Vam je plata. Objasnjavate da je servis malo udaljen od vašeg stana i da ćete na posao ići prevozom. Navodite tačno kojim ćete prevoznim sredstvima putovati na posao i koliko će Vam vremena za to biti potrebno.

TASK 16**Talk about the following topics.**

Opišite svoje radno mesto. Kako ste se osećali prvi dan na tom radnom mestu?

Opišite svoje kolege sa radnog mesta.

Da li ste zadovoljni svojim poslom i šta bi ste promenili, ako bi to bilo moguće?

NOTES

Unit 3

DIARY

Danas su napokon stigle Marija, Jasmina i Mira. Za Miru ovo neće biti veliki preokret, međutim, za Jasminu se malo plašim. Nadam se da će se do septembra navići na Beograd. Čim su stigle, odveo sam ih na sladoled. Posle smo se prošetali gradom. Stan im se jako dopada, pogotovo dvorište. Sad nas čeka nekoliko burnih nedelja dok ne pronađemo odgovarajuće obdanište i neku dobru školu. Marija će verovatno predavati engleski jezik u jednoj privatnoj školi. Ako sam dobro razumeo, radiće svega četiri sata dnevno, tako da će imati vremena i za devojčice. Razgovarao sam sa komšijom Jovom i preporučio mi je jednu gospođu koja bi mogla da nam čisti stan dva puta nedeljno. To bi sigurno skinulo puno briga sa naših leđa. Raspitivao sam se o vrtićima u okolini, na žalost, bolji vrtići su udaljeniji od našeg stana. Što se tiče osnovne škole, postoji jedna američka osnovna škola i gimnazija u blizini, nastavni jezik je engleski, tako da to Jasmini neće praviti probleme. Samo da nas prime, ovako sa zakašnjenjem. Ni za mene nije baš jednostavno da usaglasim svoje obaveze na radnom mestu sa potrebama porodice. Marija nema vozačku dozvolu, tako da ću Miru verovatno ja voziti u obdanište, a Marija će peške sa Jasminom do škole. Ali poznavajući Mariju i njenu suludu ambiciju, biće tu plesa, plivanja i klavira, a verovatno i nekih češćih izleta u prirodu i unutrašnjost Srbije. Međutim, sve će to da se sredi. Najbitnije je da su sada ovde pored mene.

VOCABULARY

preokret – turning point
burno – tempestuous
briga – worry
usaglasiti – to harmonize
suludo – insanely

prosveta – education
sekretarijat – secretariat
uzor – role model
dostaviti – to deliver
upis – enrollment

TASK 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

PREDŠKOLSKA USTANOVA 'PUPOLJAK'

Predškolska ustanova 'Pupoljak' je osnovana 2000. godine. Akreditovana je od strane Ministarstva prosvete Republike Srbije i pod neprekidnom je kontrolom od strane gradskog Sekretarijata za obrazovanje i vaspitanje. Program naše predškolske ustanove se zasniva na socijalizaciji dece kroz kreativan program koji prati model zdrave ishrane, raznovrsne fizičke aktivnosti i boravka na svežem vazduhu. Rad sa decom se vrši u malim grupama u kojima rade po dva pedagoga, i u kojima se posebna pažnja obraća na razvoj individualnih veština. Grupe su mešovite i različitog uzrasta, što izrazito pomaže socijalizaciji dece. Starija deca preuzimaju odgovornost i zadatke starijih i iskusnijih članova grupe, a ujedno su i uzor mlađoj deci u ponašanju i prihvatanju socijalnih normi. U godini koja prethodi prvom razredu osnovne škole, rad sa decom je fokusiran na njihovu aktivnu pripremu za predstojeće školske zadatke. Radno vreme ustanove je od 7 do 17 sati. Roditelji koji su zainteresovani za našu ustanovu informacije mogu dobiti na našoj internet stranici, gde se nalazi i prijavni list koji treba da se popuni i dostavi našoj ustanovi. Za upis je potreban lekarski pregled i uverenje da je dete zdravo za stupanje u kolektiv. Potrebno je dostaviti i vakcionalni list i podatke koji se odnose na eventualne alergije kod deteta. Mesečna cena boravka u našoj ustanovi iznosi 3000 dinara za celodnevni boravak. U tu cenu je uračunat kompletan trošak naših usluga zajedno sa ishranom. Osim svakodnevnih programskih aktivnosti, deca dva puta mesečno organizovano odlaze na plivanje i jedanput nedeljno na dečje igralište koje se nalazi u obližnjem parku.

NOTES

TASK 2

Read the following conversation and answer the questions below.

Roditelj: Kao što sam Vam napisao u mejlu, došao sam da se raspitam za uslove upisa moje ćerke u 3. razred osnovne škole.

Direktorica: Da, naravno. Onda, prvo bih želela da Vam predstavim našu školu, jer verujem da Vas to jako interesuje.

R: Kako da ne. Unapred se zahvaljujem.

D: Naša škola je osnovana pre više od trideset godina i od tada neprekidno funkcioniše. Sigurno znate da je naša škola ujedno i osnovna škola i gimnazija. U ovoj zgradi, gde se sada nalazimo, odvija se nastava za učenike uzrasta od sedam do osamnaest godina. To naravno znači da je naša škola jedna velika ustanova sa više od devetsto đaka. Nastava se odvija od osam sati pre podne, a poslepodne se odvijaju razne dodatne aktivnosti kao što su fakultativni časovi stranih jezika, časovi muzičke kulture, hor, treninzi borilačkih veština i slično. Naša škola može da se pohvali visokim rezultatima na raznim državnim i međunarodnim takmičenjima. Specijalni karakter nastavnog programa omogućuje da osamdeset odsto maturanata ima verifikovanu diplomu minimum jednog svetskog jezika na najvišem nivou.

R: To je zaista impresivno. Moja supruga i ja smo se upravo zbog toga i odlučili da pokušamo da ćerku upišemo u ovu školu, jer smo čuli da je ovde poseban akcenat stavljen baš na učenje stranih jezika, a za nas je to od primarnog značaja...

1. Na šta treba da se pazi prilikom izbora škole?
2. Na šta treba danas da se stavi akcenat u izradi nastavnog programa?

TASK 4

Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.

Direktorica: Dozvolite da Vas upoznam sa koleginicom Julijom koja će biti razredni starešina vašoj ćerki.

Roditelj: Dobar dan! Vrlo mi je drago da sam Vas upoznao.

Nastavnica: Dobar dan! I meni je vrlo drago da mogu da odgovorim na Vaša pitanja.

R: Prvo pitanje bi mi bilo šta nam je sve potrebno za nastavu koja počinje u septembru.

N: Kao prvo, morate da nabavite svu potrebnu školsku opremu, kao što je školska tašna, pernica, olovke i puno drugih stvari. Za to Vam mogu dati jednu listu, pa možete prema njoj kupiti sve što je potrebno. Naravno, osim obavezne i potrebne opreme, potrebno je kupiti i udžbenike za 3. razred osnovne škole.

R: Da li udžbenike mi sami kupujemo, ili će to škola da reši, a mi samo treba da platimo iznos knjiga?

N: Udžbenike za osnovnu i srednju školu se naručuju i nabavljaju preko državnog tendera i biće dopremljeni direktno u školu. Zadatak roditelja je da iznos uplati najkasnije do kraja avgusta.

TASK 3

Explain the highlighted words.

Otac: Radmila, pogledaj, to će biti tvoja učionica. Šta kažeš, kako izgleda?

Ćerka: Baš je velika.

O: I lepa, moderna. U prethodnoj školi nije bilo novog nameštaja u učionici. Klupe su bile istrošene, stolice bez šrafova, a niste imali ni projektor, zar ne?

Ć: Stvarno. Ovde ćemo onda moći i da gledamo neke filmove ili reportaže. Gde će biti moja klupa?

O: Pa to mi nisu rekli. Pustili su nas samo da pogledamo učionicu, a kad u septembru krene škola, razredni starešina će odlučiti gde ćeš sedeti.

...

O: Ovo je jedna ogromna fiskulturna sala, zar ne?

Ć: Hu, ovo je fantastično. Ima i golova, i obruča za košarku, a sa strane su ripstoli i strunjače.

O: Ovo je jedna odlično opremljena sala. Već mi je žao što se ne upisujem ja u ovu školu.

Ć: Ti si već mator, takve ovde ne primaju.

O: Ha-ha-ha.

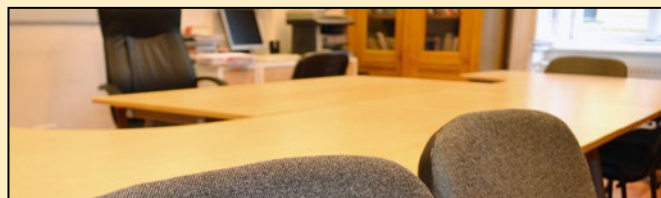
...

O: I školska biblioteka je dobro opremljena. Pogledaj samo koliko knjiga ima na policama.

Ć: Na svakom stolu stoji i jedan kompjuter. Verovatno imaju i pristup Internetu. Jako mi se sviđa.

O: Kako vidim, ima knjiga i na stranim jezicima, znači da ćeš moći da čitaš obaveznu lektiru i na originalnim jezicima. Sjajno!

...

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on the following topic:

Upisivanje u obdanište (uslovi upisa, fakultativni programi)

VOCABULARY

nastava – teaching
ustanova – institution
pohvaliti – to praise
klupa – desk
strunjača – gym mat

pristup – access
lektira – required reading
pernica – pencil-box
udžbenik – textbook
tender – tender

TASK 5

Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

TASK 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

- Otac i majka razgovaraju o njihovom sinu.
- Otac se plaši da će da izgubi posao.
- Majka smatra da je ples zdrav i koristan.
- Otac ne želi da njegova ćerka uči strane jezike.
- Ćerku svako jutro majka vozi u školu.
- Otac predlaže da ples počne tek od šest sati.
- Roditelji imaju samo jedno dete.
- Otac predlaže da majka ide taksijem.
- Ples traje do osam sati uveče.
- Otac posle radnog vremena odlazi kolima po porodicu.

tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno

VOCABULARY

trepnuti – to wink
otпустiti – to dismiss
odustati – to give up
otpratiti – to see off
prošlost – past

smer – department
oddeljenje – class
kurs – course
poteškoće – difficulties
orijentacija – orientation

TASK 7

Listen and circle the correct answer.

- Gimnazija 'Radoje Domanović' je osnovana
a) 1966. godine b) 1976. godine c) 1986. godine
- Gimnazija je u prošlosti svoje ime menjala
a) jedanput b) više puta c) jedanaest puta
- U gimnaziji ima ukupno
a) 970 učenika b) 980 učenika c) 990 učenika
- Gimnazija ima
a) jedan smer b) 4 smera c) 2 smera
- U školi postoje
a) 3 sportska terena b) klizalište c) teniski teren
- Kvalitet nastave pospešuje
a) automat za kafu b) kompjuteri c) interaktivna tabla
- U školi su zaposleni vrhunski
a) pedagozi b) stručnjaci c) naučnici
- Pedagozi su ujedno i autori
a) naučnih radova b) udžbenika c) školske himne
- Pomoć učenicima u rešavanju konflikata pruža
a) direktor škole b) razredni starešina c) školski psiholog
- Maturanti tradicionalno odlaze na ekskurzije
a) u Kragujevac b) u inostranstvo c) na jezero

NOTES

TASK 8

Discuss the following topics:

1. Koliko je teško uskladiti posao sa porodičnim životom?
2. Koje probleme imaju roditelji male dece?
3. Koji je zadatak majke, a koji oca u porodici?
4. Kako izgleda danas jedna moderna porodica u kojoj roditelji rade?

TASK 9

Listen and match the two halves of the sentences.

1. Supruga mi je ostavila	a) treba da donesem iz magacina.
2. Uskoro počinje škola	b) dve gumice, jedan rezač.
3. Potrebne su mi tri grafitne olovke,	c) svedočanstvo o završenom razredu osnovne škole.
4. Za tehničko crtanje su potrebni šestar,	d) listu sa stvarima koje treba da kupim.
5. Za čas likovnog su potrebne četkice,	e) iz matematike.
6. Nemamo ovde u prodavnici,	f) uljane i vodene boje.
7. Potrebno je pet svezaka na linije,	g) i vraćam se za nekoliko minuta.
8. Treba nam radna sveska	h) i treba da kupim školski pribor.
9. Od formulara je potrebno	i) četiri na kvadratiće i jedna za muzičko vaspitanje.
10. Idem do magacina	j) jedan lenjir, jedan trougao i uglomer.

TASK 10

Listen and complete the gaps.

1. Rekao mi je da će sledećih meseci biti puno novih kupaca zbog _____ cena.
2. Ne interesuje me već šest godina, ja sa tobom idem na _____.
3. Idem sa njim na dve nedelje u Austriju na _____.
4. On je _____ i svoje vreme određuje kako on hoće.
5. Ja radim kao _____ u prodavnici i imam strogog šefa.
6. Sniženje počinje sledeće nedelje i trajaće tri meseca, _____ celo leto.
7. Imaš osamnaest godina, a ja brinem o tvojoj ishrani, _____, letovanju.
8. Mogu da tražim _____, ali ćemo to osetiti na koži sredinom septembra.
9. Najbolje je da _____ od mora i da dođeš sa mnom u Italiju.
10. Baš me _____ da li će joj se to svideti.

HOMEWORK

Write an essay of 200-250 words on the following topic:

Kako treba uskladiti porodični život sa obavezama na radnom mestu?

VOCABULARY

artikal – item
rezač – pencil sharpener
šestar – pair of compasses
lenjir – ruler
štafelaj – easel

formular – form
kupac – buyer
sniženje – price reduction
neplaćeno – unpaid
blagajnik – cashier

TASK 11

Choose the correct alternatives.

ŠKOLSTVO U SRBIJI

Danas **su/je** (1) u Srbiji školstvo organizovano na četiri osnovna nivoa: na predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i vaspitanje i **na/u** (2) visoko obrazovanje. Predškolsko obrazovanje se **vrši/vrše** (3) u predškolskim ustanovama i to u uzrastu od šest meseci **po/pa** (4) sve do polaska u osnovnu školu. Na **ovim/ovom** (5) nivou obrazovni program se bazira na pripremi dece za polazak u osnovnu školu i na razvoj **njihove/njihovih** (6) socijalizacije, odnosno na pripremanju mališana za aktivan **život/živote** (7) u društvu. Osnovno obrazovanje je obavezno i vrši se u osnovnim školama, a organizovano je u dva ciklusa. Prvi ciklus predstavljaju prva četiri razreda **kod/gde** (8) se nastava odvija u okviru razredne nastave, a drugi ciklus obuhvata period od petog **do/pre** (9) osmog razreda, gde se nastava odvija u okviru predmetne nastave. Srednje obrazovanje i vaspitanje **stiče/sticaju** (10) se u srednjim školama. U okviru srednjeg obrazovanja prate se programi opšteg, stručnog i umetničkog obrazovanja, obrazovanja odraslih i majstorskog obrazovanja. Visoko obrazovanje, **koji/koje** (11) se stiče na višim školama i fakultetima, **čini/čine** (12) akademske i strukovne studije koje osposobljavaju studente za **kasniju/kasnije** (13) primenu znanja iz naučnih i umetničkih disciplina. Studije visokog obrazovanja se dele **ka/na** (14) osnovne studije, master studije i doktorske akademske studije. Danas u Srbiji postoji oko 3500 osnovnih i nešto više od 500 srednjih škola. U osnovnim školama uči oko 600.000 đaka, a u srednjim oko 300.000 đaka. Broj zaposlenih nastavnika u osnovnim školama **iznosi/iznose** (15) oko 45.000, dok broj nastavnika u srednjim školama iznosi oko 27.000.

VOCABULARY

polazak – to start

mališan – little child

ciklus – cycle

primena – application

nastavnik – teacher

okruženje – surrounding

praksa – practice

sposobnost – capability

čitaonica – reading-room

izazov – challenge

TASK 12

Fill in the gaps with the words given

(there are three words that you do not need to use).

POSLOVNA ŠKOLA U ZAJEČARU

Poslovna škola u Zaječaru je osnovana 1998. godine i akreditovana je kao visoka škola _____ (1) studija. Poslovna škola radi prema savremenom nastavnom programu koji omogućava njenim studentima da steknu _____ (2) znanja i kompetencije za rad u poslovnom okruženju. Nastavni program prati domaće i svetske _____ (3) i u njegovoj realizaciji akcenat se stavlja podjednako i na teoriju i na praksu. Programi neprekidno prate promenljivu situaciju u modernim tehnologijama i društvu i _____ (4) studente za vršenje konkretnih zadataka u poslovanju. Kod studenata se razvijaju profesionalne sposobnosti. Studenti su osposobljeni da odgovore svim _____ (5) konkurentnosti na tržištu. Nastava se održava u savremenom okruženju u okviru predavanja, vežbi i seminara. Poslovna škola ima četiri _____ (6) trideset slušaonica i učionica, dve dobro opremljene biblioteke sa _____. (7) Nakon završetka osnovnih studija studenti dobijaju zvanje menadžer-bachelor, a nakon master studijskog programa dobijaju _____ (8) menadžer-master, odnosno diplomirani menadžer. Nakon završetka master studija, studenti mogu da nastave doktorske studije. Svi naši učenici vrlo lako dolaze do prvih _____. (9) Pored poslovnih kompanija koje pružaju najveći broj radnih mesta u struci, našim studentima su po završetku studija otvorena vrata i u državnom sektoru, u organima državne _____, (10) odnosno u nevladinim organizacijama. Tipični predmeti koji se u Poslovnoj školi izučavaju su Uvod u ekonomiju, Poslovno pravo, Poslovna diplomatija, Elektronsko poslovanje, Strani jezik i slično.

uprave, odgovarajuća, konkurentni, amfiteatra, zaposlenja, izazovima, diplome, strukovnih, čitaonicama, osposobljavaju, zadaci, trendove, zvanje

NOTES

TASK 13

After reading Text 1 and Text 2, reply to the question below.

TEXT 1

Privatnih škola u Srbiji ima sve više. Pošto je veliki broj đaka, kako u srednjem, tako i u visokom obrazovanju, nezadovoljan kvalitetom nastave u državnim školama, mnogi od njih biraju drugu opciju – privatne škole. U privatnim školama rad sa učenicima se vrši u manjim grupama. Pažnja nastavnika i profesora je usmerena na učenike i na njihove specijalne potrebe. U ovim školama se primećuje veća fleksibilnost u organizaciji rada. One su bolje opremljene od državnih škola i primat se daje praktičnoj obuci i znanju učenika. Ove škole nadalje karakterišu i manje socijalne i društvene razlike među učenicima, što smanjuje mogućnost međusobnih konflikata.

TEXT 2

Obrazovni sistem Srbije je vrlo raznovrsan i kompleksan. Obrazovne institucije funkcionišu na više nivoa, a jedna od tipičnih karakteristika je postojanje državnih i privatnih škola. Većina ljudi smatra da su državne škole bolje. One imaju dužu istoriju i tradiciju, naglasak stavljaju na istraživački rad i kvalitetnije teorijsko obrazovanje. Ovakve škole se često i ne plaćaju, tako da su pristupačnije većem broju učenika. Iako nisu uvek moderno opremljene, njihova tehnička oprema zadovoljava sve osnovne potrebe učenika i studenata. U državnim školama predaju vrhunski stručnjaci, i učenici i studenti imaju mogućnost da steknu najšire znanje u njima.

U kakvu školu biste upisali svoje dete, i zašto?

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on one of the following topics. On the lines below write the rough draft of your essay.

- 1. Porodica i posao.
- 2. Pravilan izbor škole.

VOCABULARY

pažnja – attention
usmeriti – to direct
primat – priority
obuka – training
konflikt – conflict

raznovrsan – diverse
većina – majority
naglasak – accent
vrhunski – top-level
stručnjak – expert

NOTES

TASK 14**Role-play exercise.**

Follow the instructions and play your role.

Nalazite se u dvorištu zgrade u kojoj stanujete i razgovarate sa jednim od svojih suseda. Govorite mu da ste se nedavno doselili u ovaj kraj i da sada tražite odgovarajuću školu za vašeg sina koji ima šesnaest godina. Sused Vam govori da nedaleko od vaše zgrade, u centru naselja u kojem živite, postoji jedna stara i poznata srednja škola. Sused je nedavno penzionisan profesor matematike iz te škole i dobro poznaje prilike u njoj. Vi se detaljno raspitujete o izgledu škole, nastavnicima i učenicima. Interesuje Vas kad počinje i kad se završava nastava. Nakon što Vam sused sve detaljno ispriča, Vi ga pitate koji su fakultativni programi postojali u vreme dok je on radio. Pitate ga da li učenici te škole odlaze na takmičenja iz pojedinih predmeta i da li osvajaju neke nagrade. Na kraju dajete svoje mišljenje o rizicima kojima su učenici izloženi prilikom odlaska na ekskurzije u inostranstvo i pitate svog suseda kakvo je njegovo mišljenje i iskustvo u vezi sa tim.

TASK 15**Role-play exercise.**

Follow the instructions and play your role.

Telefonom se interesujete o mogućnostima učlanjivanja u jedan sportski klub. Imate blizance koji su stari petnaest godina. Obojica su dobri sportisti, ali ne žele da se bave istim sportom. Zainteresovani su za neki sport sa loptom. Raspitujete se o odbojci, košarci, rukometu i tenisu. Tražite odgovor na pitanje koji su uslovi da se Vaša dva sina učlane u klub, kada se održavaju treninzi, koja je oprema potrebna za te sportove. Zanima Vas da li se često održavaju sportske manifestacije, takmičenja. Želite da saznate da li članovi tima putuju i u druge gradove ili države. Interesujete se kada možete da dođete sa sinovima da pogledate klub i neki od treninga i kada možete da ih učlanite u klub.

VOCABULARY

sused – neighbour

penzionisan – retired

fakultativno – optionally

takmičenje – competition

nagrada – prize

učlaniti se – to join

blizanci – twins

manifestacija – event

udovoljiti – to satisfy

izložen – exposed

TASK 16

Talk about the following topics.

Kakav je bio osećaj kada su Vam sin ili ćerka krenuli prvi put u školu ili obdanište?

Sa kojim poteškoćama se susrećete prilikom usklađivanja poslovnih i porodičnih obaveza?

Šta sve činite da udovoljite i porodici i svom šefu?

NOTES

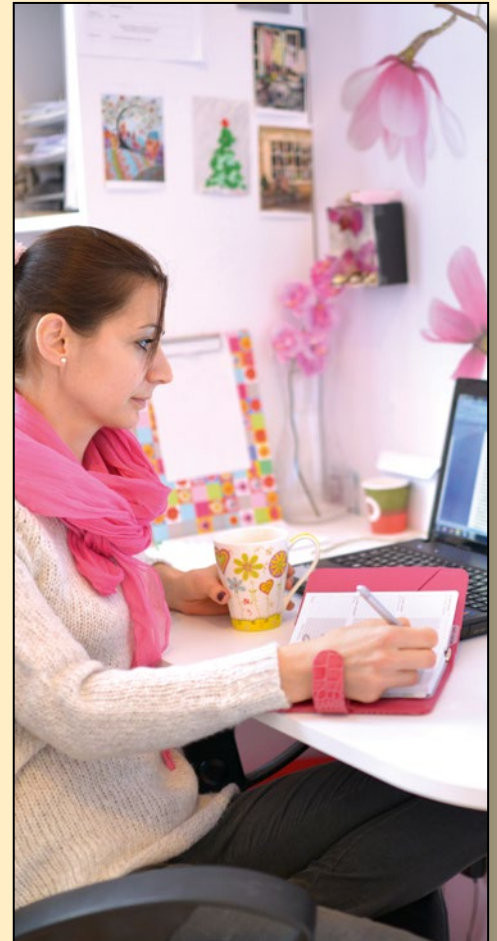
TASK 17
Explain the following phrases.

različiti uzrast	izostati sa radnog mesta	pružanje psihološke pomoći
prijavni list	steći široko znanje	nabaviti školski pribor
mešovite grupe	otpratiti u školu	svedočanstvo o položenom ispitu
fakultativni program	društveno-jezički smer	otići na izlet
od primarnog značaja	primeniti moderne metode	uzeti godišnji odmor

TASK 18
Translate the following text.

POSAO NA DALJINU

U današnje vreme mnoga zaposlena lica su primorana da zbog svojih porodičnih okolnosti biraju **alternativne forme rada**. Mnogi roditelji su često primorani da svoju decu daju u letnje škole, šalju kod rodbine ili zaposle osobu koja će ih čuvati dok im traje radno vreme. Često ne mogu da pronađu posao u struci u svojoj neposrednoj okolini i u gradu gde žive. Zbog ovih i sličnih razloga sve veći broj zaposlenih ljudi počinje da primenjuje takozvani tele-rad, odnosno **posao na daljinu**. U vreme **prenosivih računara**, pristupačnosti Internetu i lakog i brzog **prenosa podataka** sve je popularnija ova forma rada. Ona u sebi sadrži niz prednosti koje zaposlena lica nemaju u slučaju da odlaze na posao u firme, u kancelarije. Jedna od najvećih prednosti posla na daljinu jeste rad od kuće, tj. kada zaposleno lice ne mora da troši svoje vreme i energiju na putovanje do i od radnog mesta, kada može da bude bliže porodici o kojoj se brine i kada može samostalno da izabere svoj **radni ambijent**. Prednosti od ovog vida rada imaju i preduzeća koja tako mogu da uštede na troškovima energije, iznajmljivanju **poslovnog prostora**, nadoknadi troškova svojim radnicima za benzin ili hranu. Pored ovoga, razna istraživanja su pokazala da su radnici koji rade na daljinu produktivniji i zadovoljniji od kolega koji odlaze u svoje firme. Ukoliko radnici žive dalje od firme u kojoj rade, tada im vrlo često i same firme nude da rade na daljinu, u cilju da zadrže svoje najbolje ljude. Istraživanja su pokazala da radnici koji rade na daljinu veći deo vremena, koji inače potroše na putovanje do firme, koriste upravo u radne svrhe i time još povećavaju svoju efikasnost i vreme **uloženo** u rad. Rad na daljinu **ima uticaja** i na očuvanje okoline, jer se ostvaruje velika **ušteda energenata** i znatno je smanjena **emisija štetnih materija** u atmosferu.

TASK 19
Make new sentences with the highlighted words from the previous task.

NOTES

Unit 4

DIARY

Napokon sam krenuo u ostvarivanje svog primarnog zadatka. Izabrao sam kolege s kojima ću moći da radim, nadam se kvalitetno, a za ona mesta koja još nedostaju treba da organizujem intervju u jednom kasnijem terminu. Prema dogovoru sa upravom, imam na raspolaganju nekoliko nedelja da iznajmim jedan zaseban poslovni prostor i da ga osposobim za rad. Ovo odvojeno odeljenje baviće se uvođenjem novog proizvoda naše kompanije i vršiće kompletan plasman tog proizvoda na tržištu, pratiće ga od samog proizvođača pa sve do krajnjeg kupca. Prošle nedelje sam već pogledao nekoliko poslovnih prostora u nekoliko poslovnih centara. Moram da priznam da je ponuda šarolika. Negde je lokacija bolja, ali uslovi nepovoljni, a negde obrnuto. Sve to moram da uzmem u obzir prilikom izbora. Posle toga dolazi obezbeđivanje prostora, jer ćemo tamo držati skupocenu kancelarijsku tehniku i opremu. Moraću da rešim i osiguranje prostora i pokretina u njemu. Iako su komunalije u ceni, moraćemo sami da se pozabavimo sa uvođenjem Interneta i nekih dodatnih usluga kao što su automati za svežu pitku vodu, ili zamenljivi otirači na ulazu u naš objekat. Moram da pripazim da poslovni prostor našeg odeljenja bude moderan i da se radnici u njemu dobro osećaju. Razmišljam o tome da zidove pojedinih kancelarija ofarbam u neku prijatnu boju, a da u trpezariji postavim jedan moderan aparat za kafu. Razgovaraću o ovome i sa Marijom, kao i uvek, imaće neku dobru ideju koju ću moći da iskoristim.

VOCABULARY

plasman – placing	delatnost – activity
šarolik – diversified	adaptirati – to adapt
komunalije – public utilities	osmisliti – to conceive
pitka voda – drinking water	prilagodljiv – adaptable
otirač – doormat	zakup – lease

TASK 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

POSLOVNI PROSTOR

Ponuda poslovnih prostora u Srbiji slična je ponudi karakterističnoj za celu Evropu. Pred kompanijama, u zavisnosti od njihove delatnosti i veličine, na raspolaganju stoje privatni stanovi koji se adaptiraju u poslovni prostor, ili poslovne zgrade u kojima su koncentrisani poslovni prostori malih veličina, od nekoliko desetina kvadrata, do ogromnih prostora, od nekoliko hiljada kvadratnih metara. Iako veliki broj firmi svoju poslovnu delatnost vrši iz adaptiranih stanova, svaka firma ima želju da kad-tad stigne i do kancelarije u poznatim poslovnim centrima. U poslovnim zgradama dobro je osmišljen raspored kancelarijskog prostora. U njima su dostupne sve potrebne usluge kao što su grejanje i klimatizacija, non-stop obezbeđenje sa alarmnim sistemom, recepcija, soba za servere, lift, baštovanske usluge, usluge održavanja, usluga čišćenja i pranja prozora, detektori dima. Unutrašnji kancelarijski prostor je adaptivan i prilagodljiv svim zahtevima, i organizuje se prema zahtevu zakupaca. U prizemlju mnogih poslovnih zgrada nalaze se i maloprodajne prostorije. Najveći broj ovakvih centara ima podzemne garaže ili obezbeđen prostor za parkiranje u blizini. Oko poslovnih zgrada se najčešće nalaze i banke, bankomati, restorani, supermarketi. Poteškoće oko zakupa poslovnog prostora mogu da budu limitiran minimalni prostor za zakup koji nisu sve firme u stanju da plate, nadalje limitirano minimalno vreme na koje treba da se zakupi jedan prostor i naravno, cena zakupa poslovnog prostora. Pored kancelarijskog poslovnog prostora, zakupcima na raspolaganju stoje i lokali, magacini, ateljei i razne proizvodne hale koji mogu da zadovolje sve potrebe domaćih i stranih kompanija.

NOTES

TASK 2

Read the following conversation and answer the questions below.

Zakupac: Na Internetu sam video Vašu ponudu poslovnih prostora u Nišu i pošto planiramo da tamo otvorimo filijalu, interesuje nas pod kojim uslovima možemo da zakupimo prostor.

Agencija: Kažite mi prvo šta vam tačno treba.

Z: Želimo da otvorimo jednu takvu jedinicu u kojoj bi radilo nekoliko naših kolega, a kupci bi dolazili u našu radnju. Zato nam je potreban jedan maloprodajni lokal u centru grada. Površina ne treba da bude veća od 100 kvadrata, ali je potrebno da postoji jedan veliki izlog koji gleda na ulicu.

A: U našoj ponudi imamo nekoliko lokala koji su približno ovog karaktera. U samom centru grada, u prizemlju poslovnog centra 'Balkan' postoji jedan poslovni prostor koji ima ulaz i sa ulice i iz poslovne zgrade. To je jedan veliki prostor od 95 kvadrata i po želji mogu da se postave poprečni zidovi i da se izdvoje posebne manje prostorije.

Z: Važno mi je da postoji mokri čvor, i da su obezbeđeni struja i grejanje.

A: Naravno, u ovom prostoru je izgrađen mokri čvor, postoje priključci za struju i vodu, a grejanje je centralno.

Z: Kad bih mogao da ga pogledam?

A: U svako doba kad Vam odgovara...

1. Kako izgleda jedan moderan poslovni prostor?

2. Šta je sve potrebno da sadrži jedna kancelarija?

TASK 4

Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.

Nikola: Rešio sam da izmenim kompletan **dizajn** moje kancelarije.

Slavica: I ja sam nedavno puno toga izmenila u mojoj.

N: Šta si promenila?

S: Kao prvo, zidovi su bili prazni, bez i jedne slike, **postera**, police sa cvećem. Stolica na kojoj sam sedela je bila starija i od mene. Imala sam još onaj starinski monitor, znaš onaj kao televizor.

N: Misliš nisi imala moderni TFT monitor?

S: Da, to nisam imala. A i boja moje kancelarije je bila vrlo tužna. Nekada bela boja je pre renoviranja bila već sasvim siva i vrlo **odbojna**.

N: I ja razmišljam o novoj boji, mada sam bolji u tehnici od tebe, imam jedan laptop, i nemam stolicu već **kožnu fotelju**. Možda i ja stavim neku vazu sa cvećem, a na zid sam mislio da stavim jednu mapu.

S: Mapu grada?

N: Ne, **mapu Evrope**. Da me podseća u kom pravcu treba da idemo.

S: Da, u Evropu.

TASK 3

Explain the highlighted words.

Zakupac: Majstore Jovo, hvala što ste ovako brzo došli!

Treba da se dogovorimo šta je sve potrebno da se uradi u ovom poslovnom prostoru.

Majstor: **Bolje Vas našao!** Evo, ja pišem sve što mi kažete.

Z: Kao prvo, potrebna mi je jedna posebna kancelarija u zadnjem delu ovog prostora. To treba da izvedete odgovarajućim **poprečnim zidovima**. Pored moje kancelarije, koja je ujedno i direktorska kancelarija, potrebna je još jedna kancelarija za moje kolege. Pored toga potrebne su nam prostorije kao što je kupatilo i wc, zatim manja kuhinja sa trpezarijom. To sve treba da bude u zadnjem delu ovog prostora. U prednjem delu prostora, od ulaza sa ulice pa sve do naših kancelarija, nalaziće se **prodajni prostor** u kojem će biti izloženi naši proizvodi.

M: Da li želite da ja napravim i **rafove za proizvode**, ili ćete to vi posebno kupiti?

Z: Još se nismo odlučili kako ćemo da **izložimo robu**, tako da nam to nije sad potrebno.

M: U kojim bojama će biti prostorije?

Z: Sve prostorije, uključujući i prodajni prostor treba da budu u boji naše firme, to jest u svetlo žutoj boji.

...

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on the following topic:

Idealan poslovni prostor.

VOCABULARY

filijala – branch office
radnja – store
lokal – shop
izlog – shop-window
priključak – connection

roba – goods
odbojan – repulsive
renoviranje – renovating
mapa – map
pravac – direction

TASK 5

Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

TASK 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

1. Osiguravajuća društva nude uslugu osiguranja na osnovu ugovora o osiguranju.
2. Kod osiguranja imovine osigurani slučaj je neočekivana smrt osiguranika.
3. Kod obaveznog osiguranja motornih vozila osigurava se šteta trećih lica.
4. Kod kasko osiguranja za motorna vozila osigurava se sopstveno vozilo.
5. Zeleni karton predstavlja zamenu za vozačku dozvolu u inostranstvu.
6. Osiguranje transporta predstavlja vid štednje za transportere.
7. Osiguranje od odgovornosti oslobađa osiguranika od kazne zatvora.
8. Putno osiguranje obezbeđuje troškove lečenja u inostranstvu.
9. Zdravstveno osiguranje osigurava osiguranika za vreme njegove bolesti.
10. Kod životnog osiguranja osiguranik je zbrinut u slučaju smrti bračnog druga.

tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno

TASK 7

Listen and circle the correct answer.

1. Osiguranik želi da osigura poslovni prostor u
a) Pančevu b) Požarevcu c) Petrinjcu
2. Osiguranik poseduje proizvodni pogon veličine od
a) 1000 m² b) 2000 m² c) 3000 m²
3. Osiguranje imovine se odnosi na
a) imovinu i uređaje b) transport robe c) lečenje
4. Osiguranik želi da osigura
a) prostor b) magacin c) proizvodnu halu
5. Osiguranje se ostvaruje u slučaju provalne krađe i
a) požara b) sudara c) bolesti
6. Ugovor o osiguranju se sklapa na minimum
a) 3 meseca b) 6 meseci c) godinu dana
7. Visina premije osiguranja zavisi od imovine i
a) štete b) starosti osiguranika c) paketa osiguranja
8. Plaćanje se vrši mesečno, kvartalno, polugodišnje i
a) dvomesečno b) godišnje c) dvogodišnje
9. Kod godišnjeg plaćanja dobija se popust od
a) 10% b) 15% c) 5%
10. Osiguranik daje sve validne podatke o
a) porodici b) bolestima c) nekretnini i pokretnini

VOCABULARY

požar – fire
razbojništvo – robbery
počinilac – perpetrator
prekršaj – offence
nadoknaditi – to compensate

zaliha – stock
grom – thunder
kvar – defect
popust – discount
validan – valid

NOTES

TASK 8

Discuss the following topics:

1. Kakva iskustva imate s osiguravajućim društvima?
2. Da li je u Vašem gradu potrebno obezbediti i osigurati poslovni prostor?
3. Da li Vi imate alarm u Vašem stanu ili kući?

TASK 9

Listen and match the two halves of the sentences.

1. Ako želite da obezbedite svoju imovinu	a) protiv neovlašćenog ulaza u objekat.
2. Sigurnosni sistem se sastoji od senzora	b) vrši nadzor objekta i okoline.
3. Postoje detektori za otvaranje vrata,	c) za detekciju i centralne jedinice za alarmiranje.
4. Detektori za otvaranje vrata imaju	d) opciju alarmiranja sa zakašnjenjem.
5. Detektori loma stakla su korisni i u slučaju	e) gde može da dođe do curenja plina.
6. Detektori pokreta predstavljaju drugu odbrambenu liniju	f) jer je najčešće obijanje ulaznih vrata.
7. Detektori požara otkrivaju	g) loma stakla usled vremenskih nepogoda.
8. Detektori plina se koriste u prostorijama	h) zastrašivanja za počiniocce prekršajnih dela.
9. Video nadzor uz pomoć kamera i digitalnih sistema	i) nastanak vatre još u samom početku.
10. Video nadzor predstavlja faktor	j) treba da ugradite sigurnosni sistem.

TASK 10

Listen and complete the gaps.

1. Za dve nedelje se otvara restoran u _____ grada.
2. Firma raspolaže svim potrebnim _____ i opremom.
3. Obavezno treba da se _____ ulazna vrata i stražnja vrata za osoblje, nadalje prozori.
4. Preporučuju se sigurnosna vrata i kompletni sigurnosni sistem sa _____ i detektorima.
5. Zakonom je _____ da su u kuhinji potrebni detektori za požar i za plin.
6. Na parkingu obezbeđenje vrše _____ koje su deo sigurnosnog sistema.
7. Sve što se desi na parkingu će biti _____ i sačuvano na kompjuteru.
8. Danas su popularni _____ uređaji za obezbeđivanje prostora.
9. Na zidovima će biti _____ uređaji lepog dizajna.
10. _____ firme će doći do restorana i detaljno se dogovoriti o uslovima.

HOMEWORK

Write an essay of 200-250 words on the following topic:

Osiguravanje poslovnog vozila.

VOCABULARY

skupocen – valuable
 uznjivanje – alarming
 curiti – to leak
 prekoračiti – to overstep
 intervencija – intervention

stražnji – back
 propisano – prescribed
 rizik – risk
 poboljšati – to improve
 smešten – located

TASK 11

Choose the correct alternatives.

JAVNA PREDUZEĆA U SRBIJI

Javna preduzeća u Srbiji se dele na **dva/dve** (1) osnovne kategorije: na preduzeća koja svoju delatnost vrše na državnom nivou i na preduzeća **koja/koji** (2) zadovoljavaju potrebe jednog grada. U prvu **grupu/grupi**, (3) među ostalim, spada Javno preduzeće 'Elektroprivreda Srbije' koje zadovoljava potrebe privrede **sa/i** (4) stanovništva za električnom energijom na teritoriji **cela/cele** (5) Srbije. Zadatak **mu/mi** (6) je da snabdeva sve svoje potrošače električnom energijom po najpovoljnijim uslovima i cenama. U **ovu/ovoj** (7) grupu preduzeća se svrstava i Javno preduzeće 'Srbijagas' koje vrši skladištenje, transport i distribuciju prirodnog **gasa/gas**. (8) Ovo preduzeće je od primarnog značaja i zbog toga **šta/što** (9) povezuje gasnu infrastrukturu u Srbiji sa okolnim zemljama i na taj način garantuje svojim potrošačima neprekidno snabdevanje gasom. U drugu **grupu/grupu** (10) javnih preduzeća spadaju ona preduzeća koja svoju delatnost ograničavaju na teritoriju jednog grada. Tipična javna preduzeća na nivou grada su na primer, Javno komunalno preduzeće za vodovod i kanalizaciju, **koji/čiji** (11) je zadatak proizvodnja i prečišćavanje vode, snabdevanje grada vodom, prikupljanje otpadnih i atmosferskih **voda/vode**. (12) Ovde spadaju još i Javno osvetljenje koje održava **mreža/mrežu** (13) gradske rasvete i osigurava osvetljavanje gradskih površina. Sledeći primer gradskog komunalnog preduzeća je Preduzeće za gradsku **čistoća/čistoću** (14) koje održava čistoću gradskih javnih površina, organizuje otklanjanje i odnošenje komunalnog smeća, građevinskog šteta, nadalje vrši njihovo skladištenje na gradskim deponijama. U svakom modernom gradu postoji veliki **broj/brojevi** (15) vozila, i njihovo smeštanje na javnim površinama vrši Javno komunalno preduzeće – parking servis. Ovo preduzeće održava javne garaže, parkirališta, vrši naplatu parkiranja u zonama koje su određene za naplaćivanje, odnosi i skladišti nepropisno parkirana vozila.

VOCABULARY

zadovoljiti – to satisfy

potrebe – needs

privreda – economy

snabdevanje – supplying

prečišćavanje – purification

rasveta – lighting

nadvožnjak – overpass

otapanje – melting

raskrsnica – crossroads

mećava – blizzard

TASK 12

Fill in the gaps with the words given

(there are three words that you do not need to use).

JAVNO KOMUNALNO PREDUZEĆE ZA PUTEVE

Jedno od važnijih komunalnih preduzeća u jednom gradu jeste Javno komunalno preduzeće za _____ (1) puteva. Danas kada je broj vozila _____ (2) povećan u urbanoj sredini, vrlo je važno da se putevi i sva gradska infrastruktura redovno održavaju i razvijaju. U krug _____ (3) ovog javnog preduzeća spada održavanje ulica i lokalnih puteva u gradu, održavanje _____ (4) saobraćajnih znakova, mostova, nadvožnjaka, pešačkih prelaza. Pored održavanja, zadatak ovog preduzeća je i zaštita saobraćajne _____ (5) nadalje izrada saobraćajnih znakova i njihovo postavljanje, održavanje signalnih sistema na ulicama, izmena _____ (6) saobraćaja usled nekih planiranih ili vanrednih situacija. Jedan od vrlo važnih zadataka ovog preduzeća je i održavanje gradskih puteva u _____ (7) uslovima, jer klimatski uslovi i prilike u Srbiji to zahtevaju. Odeljenje koje se bavi ovim zadatkom se naziva još i zimska _____ (8). Ona u zimskom periodu u zavisnosti od količine i karaktera padavina vrši _____ (9) soli i agregata po putevima, koji utiču na _____ (10) snega i leda, a imaju minimalno štetni uticaj na životnu sredinu. Zimska služba je posebno važna u periodima snežnih _____ (11) i izrazito niskih temperatura, jer svojom delatnošću direktno utiče na bezbednost u saobraćaju i bezbednost ljudskih života. Čišćenje snega je posebno važno na onim _____ (12) autoputeva, lokalnih i regionalnih puteva koji prolaze kroz grad ili su u njegovoj blizini, jer je na njima neprekidno prisutan veliki broj vozila, a brzina saobraćaja je veća.

služba, drastično, javni, infrastrukture, otapanje, kiše, održavanje, režima, raskrsnica, zimskim, posipanje, mašini, mećava, delatnosti, deonicama

NOTES

TASK 14**Role-play exercise.**

Follow the instructions and play your role.

U Vaš frizerski salon je došao majstor za montiranje klima uređaja. Vi želite da klimatizujete svoj prostor, jer se Vaše mušterije često žale da je u salonu vrlo toplo. Vi tačno određujete na koje mesto treba da se montira klima uređaj. Raspitujete se o vrstama uređaja i koliko će montiranje uticati na Vaš rad. Majstor objašnjava da montiranje traje svega nekoliko sati, i da za to vreme u salonu neće biti struje. Vi se raspitujete o ceni uređaja i ceni montiranja. Govorite da je cena dosta visoka i pitate majstora koje druge opcije imate da rešite klimatizaciju prostora. Majstor navodi da postoje mobilne klime, ali one nisu dovoljno efikasne. Vi govorite da ste čuli da postoje inverter klima uređaji, ali ne znate ništa o njima. Majstor Vam objašnjava razliku između inverter i standardnog klima uređaja. Vi se na kraju odlučujete za inverter uređaj i dogovarate se za cenu. Majstor traži deo dogovorene cene kao predujam. Vi se dogovarate sa majstorom da plaćate tek po završetku posla, odnosno kad je klima uređaj montiran i spreman za upotrebu.

TASK 15**Role-play exercise.**

Follow the instructions and play your role.

Nalazite se u prodavnici kancelarijskog nameštaja i opreme. Birate nameštaj i svu potrebnu opremu za svoju kancelariju. Govorite prodavcu da želite da kupite nov nameštaj za Vašu kancelariju i da Vam je potrebna pomoć. Navodite detaljno koji nameštaj tražite, u kojoj boji, od kakvog materijala, kakvog dizajna, itd. Govorite da ste direktor jedne firme i da nameštaj treba da bude vrlo moderan, odličnog dizajna i kvaliteta. Prodavac Vas pita kakvu policu želite da kupite. Vi mu dajete tačne dimenzije i govorite da na svakoj polici treba da stoje fascikle. Prodavac Vam pokazuje jednu kožnu fotelju. Vi objašnjavate zašto Vam ne odgovara kožna fotelja. Interesujete se koliko je trajan ovaj nameštaj i koji su uslovi za dobijanje garancije. Prodavac tačno navodi uslove garancije. Raspitujete se o ceni nameštaja, i na kraju se odlučujete za kupovinu najskupljeg nameštaja. Prodavac Vas pita kako želite da rešite transport nameštaja i navodi da njihova firma za određeni iznos vrši transport na datu adresu. Dogovarate se o uslovima transporta.

VOCABULARY

mušterija – customer

uređaj – appliance

opcija – option

predujam – advance payment

nameštaj – furniture

materijal – material

polica – shelf

trajan – durable

garancija – guarantee

ugodno – comfortable

TASK 16

Talk about the following topics.

Šta je sve potrebno u jednoj kancelariji ili poslovnom prostoru da bi se zaposleni ugodno osećali u njemu?

Kako izgleda vaša kancelarija?

Koji su sve uređaji potrebni u jednoj modernoj kancelariji?

NOTES

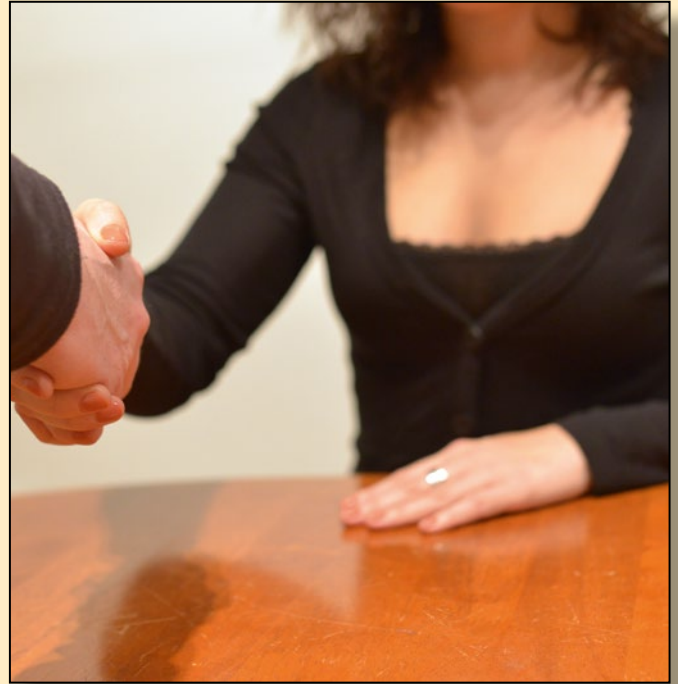
Unit 5

DIARY

Vreme je da zaposlimo nekoliko radnika na pozicije koje su ostale upražnjene. Potrebni su nam portir, dve sekretarice, jedan kolega na finansijama, troje u komercijali i jedan sistem-administrator. Razgovarao sam sa Ivanom, menadžerom ljudskih resursa, i dogovorili smo se da ćemo zajedno održati intervju za posao tokom sledeće dve nedelje. Oglas je objavljen u nekoliko poslovnih magazina i novina, a naravno i na internet stranicama koje objavljuju oglase za zapošljavanje. Do sada se već prijavilo mnogo kandidata, znači da je interesovanje veliko. Intervjue ćemo održati u našoj filijali i zamoliću još neke kolege da nam pomognu u obradi prijava. Kad je Marija čula da se spremamo za zapošljavanje nove radne snage, podsetila me je kako je nama bilo na prvim razgovorima za posao. Marija je bila skamenjena od straha, a ja sam bio suviše ležeran da bih dobio zaposlenje u banci. Tek posle nekoliko neuspešnih pokušaja, oboje smo se zaposlili. Ona u pedagoškom centru, a ja kao menadžer za prodaju u centralnoj Evropi. Ti prvi pokušaji će mi ostati zauvek u sećanju. Siguran sam da će i među mojim novim kolegama biti onih koji će biti preznajani, uzbuđeni, zburjeni, nervozni, bleđi, hladni, tihi, pognute glave, spuštenih ramena, prekrštenih nogu, izgrickanih noktiju, bez kravate, sa preteranom šminkom. Da, biće svega. Ali sve to je za ljude i intervju očekujem sa velikim uzbuđenjem i radošću.

VOCABULARY

upražnjeno – vacancy	podesan – suitable
komercijala – sale department	gledište – point of view
oglas – advertisement	sklonost – tendency
ležeran – relaxed	načelo – principle
pognut – bent down	preporučiti – to recommend

TASK 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

INTERVJU ZA POSAO

Intervju za posao predstavlja završnu fazu u selekciji kandidata za određenu poziciju koju organizuje poslodavac. Intervju najčešće predstavlja drugi, ili čak treći krug selekcije, tako da ako je neko pozvan na intervju, to znači da je prošao prethodne krugove za koje su bili dovoljni slanje CV-a, to jest biografije i motivacionog pisma. Na intervjuu za posao poslodavac želi da dobije konačne informacije o kandidatu, one koje eventualno nije dobio u dostavljenim dokumentima, i da se konačno odluči da li je kandidat podesan za poziciju koja se nudi. Želi lično da se upozna sa kandidatom i da kroz razna pitanja utvrdi njegovu spremnost i motivisanost za rad, njegovo razmišljanje i veštinu pri rešavanju problema. Sa gledišta poslodavca, kandidat treba da ispuni sva njegova osnovna očekivanja, bilo da je reč o načinu odevanja, sposobnosti komunikacije, ili pak sklonosti ka dobrom vršenju posla. Zbog toga, kandidat za posao treba dobro da se pripremi za intervju, kako bi u najboljem svetlu prikazao sebe i svoje sposobnosti. Vrlo je važno da se pridržava nekih već odavno prihvaćenih načela. Na intervjuu je poželjno da je kandidat u dovoljnoj meri informisan o poslu za koji se prijavljuje. Vrlo je važno da se održava zdrav kontakt očima i da se razgovoru pristupi smireno i pozitivno. Kandidat treba da bude uredno obučen. Muškarcima se preporučuje sako, a ženama kostim. Kandidat treba da pokaže svoju zainteresovanost za konkretan posao i za firmu u koju se prijavljuje. Treba da bude i samokritičan i da pokaže da je voljan da se dalje usavršava.

NOTES

TASK 2

Read the following conversation and answer the questions below.

Vera: Zdravo Milice! Odkud ti?

Milica: Zdravo! Izašla sam da kupim novine, tražim posao.

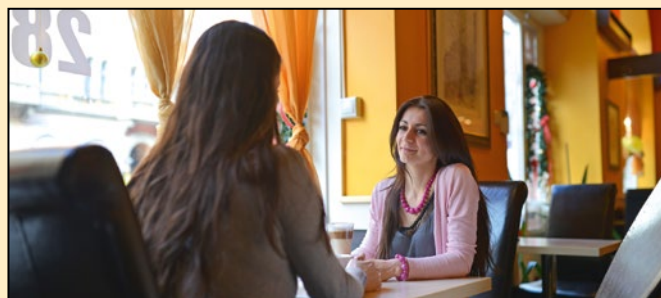
V: Hu, to nije baš lako. Diplomiranih ekonomista ima dosta. Sedi da popijemo kafu. Konobar! Dve kafe molim! Da li ima nešto određeno čime bi želela da se baviš? U kojoj sferi želiš da se zaposliš?

M: Ja sam diplomirala na Odseku spoljne trgovine. Iako mi je za sada važno samo da nađem neki posao, svakako bih želela da posao bude zanimljiv, plata solidna, saradnici kolegijalni i da postoji mogućnost za napredovanje u poslu i tome slično.

V: Naravno, svi ti aspekti radnog mesta su izuzetno važni. Ako se ne varam, jedan stari aforizam Dušana Radovića kaže: "U životu je dovoljno biti pametan samo dva puta: kad biraš zanimanje i bračnog druga. Ko oba puta promaši, mora biti pametan celog života". Ha-ha-ha!

M: Ha-ha-ha! Ja izgleda imam još šanse za sreću.

1. Koliko je danas teško doći do posla?
2. Na koji način ste Vi tražili posao?

TASK 3

Explain the highlighted words.

Ispitivač: Dobar dan. Ja sam Branka Petrović. Vi ste Milica Pavlović?

Milica: Dobar dan. Da, ja sam Milica Pavlović.

I: Izvolite sest. Da li ste nas lako našli?

M: Da, **uputstva** su bila vrlo jasna.

I: Iz Vaše **biografije** i **motivacionog pisma** saznali smo dosta o Vama, ali bismo ipak želeli da odgovorite na još neka pitanja.

M: Da, izvolite.

...

I: Da, to je sve jasno. To se i videlo iz Vaše **prijave**. Naša **organizacija** je jedan složen sistem sa preko dvesta zaposlenih radnika u više **sektora**. Ambiciozni i odgovorni saradnici su osnov našeg uspeha, i mogućnost daljeg **razvoja**. Recite mi, po Vašem mišljenju, koje Vaše pozitivne osobine mogu da budu značajne za uspešan rad u našoj organizaciji?

M: Hu, to nije lako odgovoriti. Mislim da posedujem nekoliko **osobina** koje mogu da pomognu da se razvijem, ako to već nisam, u dobrog i korisnog saradnika. Svakako, **preciznost** i **pedantnost**, koje ponekad nerviraju ljude oko mene, su osobine koje smatram da...

TASK 4

Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.

Vera: Izuzetno sam sretna što si dobila **posao**. Pričaj kako je bilo na **intervjuu**. Da li si imala tremu?

Milica: Znaš, sada kada je sve prošlo, čini mi se da i nije bilo tako strašno, ali u stvari sam bila jako zabrinuta. Prvo, **dvoumljenje** da li da se javim na oglas ili ne, zatim kako da napišem biografiju i motivaciono pismo, kako da delujem **samouvereno**, a opet da pismo ne bude nadmeno.

V: Danas je to čitava nauka napisati biografiju i propratno pismo. A kakav je bio intervju?

M: Pa ni to baš nije bilo tako jednostavno. Ispitivač je bila jedna **ljubazna** gospođa, ali odmerena, ne preterano srdačna. Čitala sam dosta o tome kako treba da se obučem i ponašam tokom razgovora i vodila sam hiljadu zamišljenih **razgovora** pred ogledalom, ali ipak me je pitanje koje su mi najjače osobine **zateklo** malo nespretnom.

V: Da, ponekad je veoma teško naći **granicu**, da sam sebe **pohvališ** i preporučiš, a da to ne bude neukusno. Sećam se i meni je to bio problem. Kada počinješ da radiš?

M: Za nekoliko dana. Ovo su mi sada izuzetno prijatni dani. Još malo nemam pravih **obaveza**, ali srećom nemam ni briga.

V: Imaš pravo, iskoristi ove lepe jesenje dane.

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on the following topic:

Tekst oglasa za radno mesto sekretarice
(2 godine radnog iskustva, viša školska sprema, srednji stepen znanja stranog jezika, poznavanje kompjuterskih programa)

VOCABULARY

odsek – department
napredovanje – promotion
osnov – basis
osobina – characteristic
pedantan – meticulous

samouveren – self-confident
ljubazan – kind
granica – limit
pohvaliti – to praise
neukusno – in bad taste

TASK 5

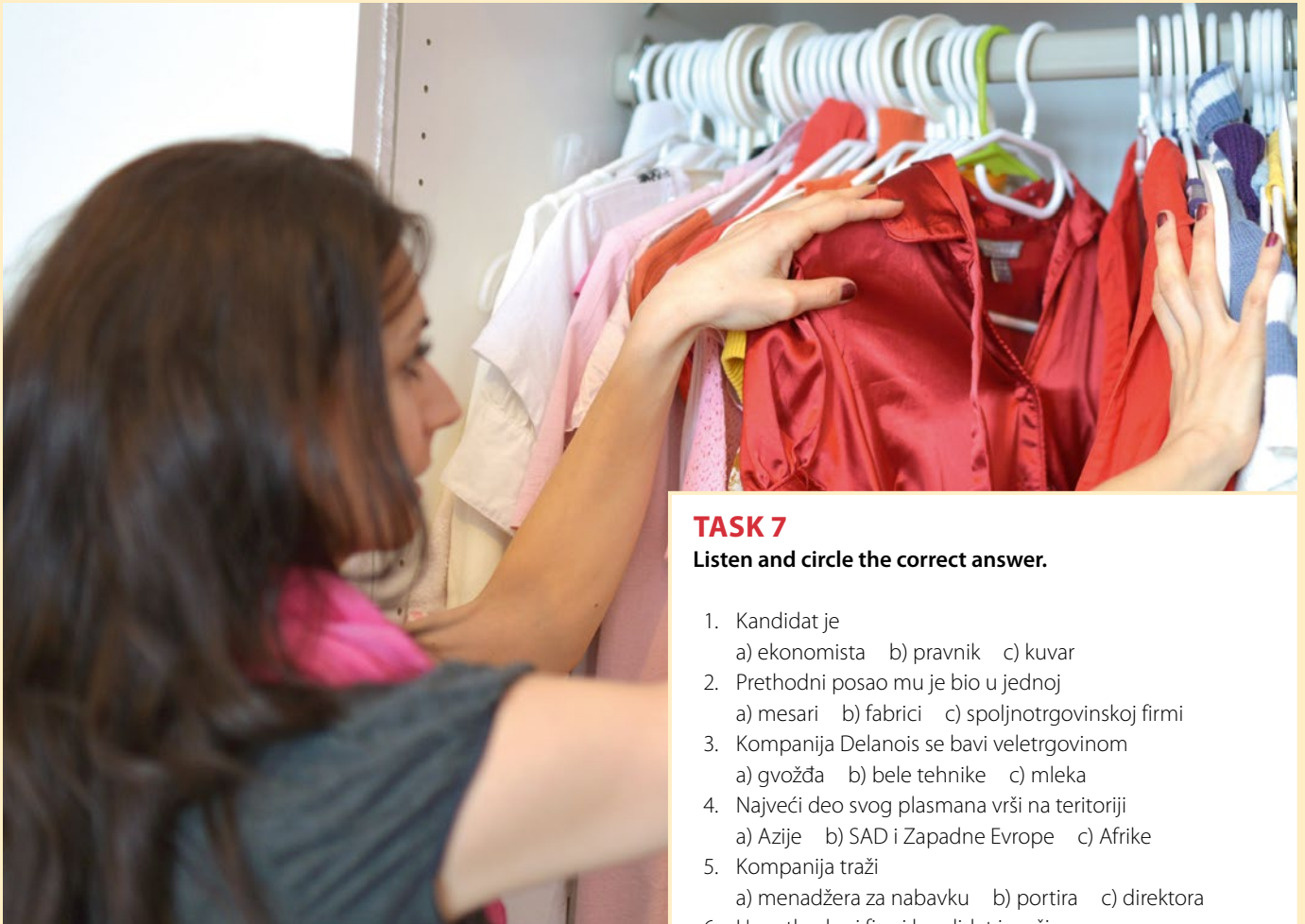
Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

TASK 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

1. Milica se sprema za intervju za posao u Inteza banci.
2. Milica traži posao već dve nedelje.
3. Milica ne zna kako se oblače radnici u banci.
4. Darija radi u pozorištu.
5. U mladosti Milicine majke, devojke nisu radile.
6. Muškarci obuku odelo ili sako kad idu na intervju.
7. Šminka na devojčkama slobodno može da bude izazovna.
8. Kod muškaraca brkovi i brada treba da budu uredni.
9. Ozbiljni poslodavci ne vole visoke štikle.
10. Drečave boje su posebno dobre na intervjuu za posao.

tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno

TASK 7

Listen and circle the correct answer.

1. Kandidat je
a) ekonomista b) pravnik c) kuvar
2. Prethodni posao mu je bio u jednoj
a) mesari b) fabrici c) spoljnotrgovinskoj firmi
3. Kompanija Delanois se bavi veletrgovinom
a) gvožđa b) bele tehnike c) mleka
4. Najveći deo svog plasmana vrši na teritoriji
a) Azije b) SAD i Zapadne Evrope c) Afrike
5. Kompanija traži
a) menadžera za nabavku b) portira c) direktora
6. U prethodnoj firmi kandidat je vršio
a) lakše b) identične c) slične zadatke
7. Prethodna firma je godinama unazad poslovala
a) profitabilno b) istim kapacitetom c) s gubicima
8. O prekidu rada u prethodnoj firmi, zaposlene je obavestio
a) sudija b) direktor c) vođa sindikata
9. Plata kandidata treba da bude
a) slična b) niža c) viša
10. Pored posla, kandidatu vreme ostaje samo za
a) fudbal b) pecanje c) porodicu

VOCABULARY

oprobati se – to test oneself
raspitati se – to inquire
službenik – employee
poslodavac – employer
pažnja – attention

ubediti – to persuade
podružnica – branch office
sirovina – raw material
plasirati – to sell
nabavka – procurement

NOTES

TASK 8

Discuss the following topics:

1. Šta treba da sadrži prijava za posao i motivaciono pismo?
2. Na šta treba da se obrati pažnja u razgovoru za posao?
3. Šta predstavlja prednost, a šta nedostatke kod razgovora za posao?
4. Kako treba kandidat da se obuče za razgovor za posao?

TASK 9

Listen and match the two halves of the sentences.

1. Kandidat je oglas za poziciju menadžera grupe	a) grupom od deset-dvadeset saradnika.
2. Traži se lice sa završenom	b) u oblasti finansija i ekonomije.
3. Kandidat treba da raspolaže radnim iskustvom	c) pročitao u magazinu Diplomata.
4. U stanju je da upravlja	d) uvek je stajao svojim kolegama na raspolaganju.
5. Kandidat je više puta zauzimao poziciju	e) kandidat se oprobao u marketinškoj kompaniji.
6. Stekao je široko znanje	f) kompaniju i na jednu stabilnu poziciju.
7. Nakon 8 godina u finansijskom sektoru,	g) visokom stručnom spremom i velikim iskustvom.
8. Kandidat želi da se vrati u finansijski sektor,	h) rukovodioca ili vođe jednog tima.
9. Bio je istrajan, požrtvovan i	i) dužim od deset godina.
10. Kandidat želi da se zaposli u jednu stabilnu	j) jer se u njemu najbolje oseća.

TASK 10

Listen and complete the gaps.

Nemački regionalni _____(1) i distributer knjiga i muzičkih _____(2) usled planiranog proširenja poslovnih aktivnosti _____(3) konkurs za radno mesto na sledećoj funkciji.

Zadaci radnog mesta:

- prodaja robe iz _____(4) firme
- vođenje elektronske i pisane _____(5)
- utvrđivanje nedostatka _____(6) robe
- izrada prijemnice, izrada _____(7), fakturisanje
- svakodnevno praćenje naplate _____(8) potraživanja

Uslovi koji treba da se ispune kod prijave:

- viša ili visoka stručna sprema ekonomskog _____(9)
- spremnost za timski rad, _____(10) u radu
- poznavanje osnovnih _____(11) programa

Ukoliko smatrate da ispunjavate navedene uslove, svoju _____(12) biografiju i motivaciono pismo pošaljite na sledeću mejl adresu: ...

HOMEWORK

Write an essay of 200-250 words on the following topic:

Koliko je privlačan oglas inostranog preduzeća u odnosu na oglase domaćih preduzeća?

VOCABULARY

sposobnost – capability
upravljati – to manage
primećen – noticed
požrtvovan – devoted
odluke – decision

uvoznik – importer
raspisati – to announce
asortiman – range of products
dostava – delivery
potraživanje – claim

TASK 11

Choose the correct alternatives.

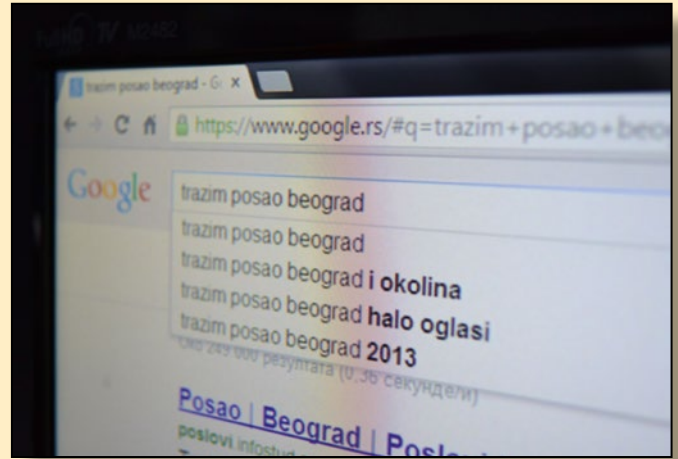
AGENCIJE ZA PRONALAZENJE POSLOVA

Agencije za pronalaženje poslova su specijalizovane firme koje **nude/nudi** (1) svoje usluge nezaposlenim licima. Njih može da angažuje poslodavac, ukoliko **želi/žele** (2) da pronađe adekvatnu radnu snagu za pojedine pozicije, međutim, agenciji može da se **javi/bavi** (3) i nezaposleno lice u cilju traženja pomoći za **to/što** (4) efikasnije pronalaženje posla koji najviše odgovara njegovoj školskoj spremi i znanju. U agencijama **se/su** (5) zaposleni iskusni i motivisani stručnjaci, sposobni da ponude **svom/svojim** (6) klijentima usluge visokog kvaliteta i da ubrzaju proces zapošljavanja. Ove agencije raspolažu velikom mrežom kontakata i time **moгу/nogu** (7) u znatno kraćem vremenskom periodu da pomognu **samo/kako** (8) poslodavcu, tako i licu koje želi da se zaposli. Ipak, potrebno je da se izabere odgovarajuća agencija **na/za** (9) pronalaženje poslova, jer su one najčešće specijalizovane za određene privredne **grane/granu**. (10) Mnoge agencije u svojoj ponudi imaju **i/u** (11) obuku kandidata u sklopu koje ga spremaju da ostavi što bolji utisak na poslodavca, odnosno da **bidne/bude** (12) konkurentan na tržištu rada. Ove agencije često vrše prethodnu klasifikaciju i kandidat **se/u** (13) sa poslodavcem sreće tek kad je prošao razgovore sa agencijom i ona ga **je/ju** (14) preporučila za datu poziciju. Mnoge agencije u današnje vreme **svoje/naše** (15) usluge nude **preko/su** (16) interneta u obliku onlajn berze poslova, međutim, najpouzdanije su one koje **Vas/njih** (17) pozovu na razgovor, i u mogućnosti su da sagledaju sve vaše pozitivne osobine i da **se/ih** (18) prenesu poslodavcu. Iako su agencije za pronalaženje posla vrlo popularne, pogotovo među mladim ljudima i **onu/onima** (19) koji traže svoje prvo zaposlenje, treba biti obazriv, jer postoji veliki broj lažnih ili nedovoljno profesionalnih agencija koje **često/retko** (20) prevare svoje klijente. Najveći broj takvih lažnih agencija je specijalizovan za pronalaženje posla u inostranstvu, zato posebno treba da vode računa oni koji žele da sreću oprobaju u nekoj drugoj zemlji.

VOCABULARY

angažovati – to engage
 stručnjak – expert
 mreža – network
 utisak – impression
 obazriv – cautious

interes – interest
 posledica – consequence
 sajam – fair
 plata – salary
 savetovanje – consulting

TASK 12

Fill in the gaps with the words given

(there are three words that you do not need to use).

SAJAM ZAPOŠLJAVANJA

Rešavanje problema zapošljavanja je danas društveno-politički _____ (1). Velika nezaposlenost i njen neprekidan porast predstavlja _____ (2) problem svake države u regionu. U cilju _____ (3) negativnih posledica i pružanja stručne pomoći u oblasti zapošljavanja, osnovana je Nacionalna služba za zapošljavanje. Nacionalna služba za zapošljavanje, pored svojih drugih usluga i zadataka, redovno organizuje i sajmove zapošljavanja po svojoj _____ (4) dužnosti, a i na zahteve poslodavaca. Na sajmovima zapošljavanja omogućen je direktan _____ (5) nezaposlenih lica sa preduzećima koja nude poslove. Kandidati mogu direktno da stupe u kontakt sa njima, da se detaljno raspitaju o njihovoj delatnosti, o _____ (6) zaposlenja na određene pozicije, o visini plate i drugim nadoknadama. Kandidati mogu lično da se predstave većem broju poslodavaca, da predaju svoju stručnu biografiju. Srećniji imaju priliku i da se odmah dogovore o uslovima posla i datumu početka rada. Na sajmovima zapošljavanja mogu da se dobiju i sve informacije o radu i uslugama Nacionalne službe za zapošljavanje, koja pored organizovanja sajma pruža i usluge stručnog _____ (7) i formulisanja stručne biografije, kao i uslugu pronalaženja posla. Iako se sajmovi zapošljavanja redovno organizuju, putem _____ (8) se može tačno informisati o njihovom terminu i mestu. Sajmovi su podjednako interesantni i licima koja traže posao, a i poslodavcima koji na ovaj način sreću veliki broj potencijalnih kandidata za radno mesto, te mogu da izvrše _____ (9) i pravilan izbor radne _____ (10).

službenoj, selekciju, plata, kontakt, primarni, snage, interes, poslovi, savetovanja, uslovima, terminu, ublažavanja, medija

NOTES

TASK 14**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Prijavljujete se na posao bebisiterke u Londonu i interesujete se o uslovima. Razgovarate telefonom sa agencijom za pronalaženja posla i javljate se na oglas koji ste pročitali u novinama. Govorite gde ste tačno pročitali oglas i tražite detaljne informacije o poslu. Saradnik iz agencije govori da se posao odnosi na mladu i lepu devojkicu koja je voljna da boravi u kući porodice gde će čuvati dve devojkice. Vi se raspitujete o starosti devojkica i koliko je potrebno znanje jezika. Saradnik Vas informiše o plati i zadacima. Vi se interesujete kada počinjete da radite i kako da stignete u London. Saradnik agencije objašnjava ceo postupak od vaše prijave na oglas, preko puta u London, do preuzimanja posla i primanja prve plate. Vi se interesujete o porodici, o ocu i majci, šta su po profesiji, koliko imaju godina, koji im je hobi. Zatim se interesujete o devojkicama, gde idu u vrtić ili školu, da li vole slatkiše, boluju li od neke bolesti, itd. Saradnik Vam odgovara na sva pitanja i poziva na sastanak u agenciju. Vi prihvatate poziv i dogovarate jedan termin sa njim.

VOCABULARY

postupak – procedure

profesija – profession

vrtić – nursery

slatkiši – sweets

bolovati – to be ill

ispitivač – interviewer

zavarivač – welder

obuka – training

termin – term

u roku – in time

TASK 15**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Vi ste ispitivač na intervjuu za posao. Angažovala Vas je jedna velika građevinska firma. Tražite adekvatnog radnika za radno mesto zavarivača. Ispred Vas je mladić koji se prijavio za posao. Vi ga detaljno ispitujete o njegovim porodičnim okolnostima, završenoj školskoj spremi i prethodnom radnom iskustvu. Mladić ne raspolaže radnim iskustvom. Vi govorite da je za ovu poziciju to važan uslov, ali da ste voljni da ga saslušate do kraja, jer vidite u njemu radni potencijal. Mladić je u roku završio obuku za zavarivače i otvoren je za dalje usavršavanje. Vi mu govorite da je radno mesto koje nudite odlično, jer ima mogućnost da se dalje razvija. Govorite mu koje su sve mogućnosti usavršavanja dostupne za njega u firmi. Pitate ga kakvu platu želi da dobije. Mladić navodi irealno visok iznos. Vi ga informišete o visini plate, detaljno navodite šta bi mu bili zadaci. Pred kraj intervjuja odlučili ste da mladića preporučite za ovu poziciju. Dogovarate sa njim sledeći termin sastanka, kada će i direktor građevinske firme biti prisutan.

TASK 16**Talk about the following topics.**

Koje su tipične greške na intervjuu za posao?
Ispričaj svojim kolegama kakav je bio tvoj prvi intervju za posao.

NOTES

Unit 6

DIARY

Danas sam uspeo da se posvađam sa službenicom u banci. Nije razumela šta tačno želim pa je me prebacivala sa šaltera na šalter. Na kraju sam se ipak vratio do nje, posle deset minuta šetnje. Bio sam u banci da se raspitam o uslovima podizanja gotovinskog dinarskog kredita za renoviranje našeg poslovnog prostora. Ubrzo sam shvatio da nisam poneo sa sobom svu potrebnu dokumentaciju, tako da na niz pitanja nisam mogao da dam odgovor. Ipak sam saznao da banka koja vodi naš dinarski i devizni tekući račun daje gotovinske kredite i za pravna lica, samo je potrebno pokriće u formi neke nekretnine, čime mi, na sreću, raspoložemo. Primetio sam da se mesečna rata kredita neproporcionalno smanjuje sa povećanjem perioda na koji uzimamo kredit. Mislim da ćemo izabrati kredit na najkraći mogući rok, jer su ti krediti najpovoljniji. Službenica u banci mi je rekla da sledeći put sa sobom ponesem i svu potrebnu dokumentaciju kao što su: akt o osnivanju, overa potpisa i naravno pečat. Kada sam Mariji rekao šta mi se sve dešavalo u banci, rekla mi je da je ona prošle nedelje imala sličnu avanturu kada je želela da traži da joj izdaju platnu karticu. Posle pola sata objašnjavanja uspela je da reši svoj problem. Dogovorili smo se da ćemo od sada da izbegavamo banke i da koristimo moderne tehnologije, kao što je na primer elektronsko bankarstvo. Na svu sreću ova usluga je već odavno pristupačna i u Srbiji.

VOCABULARY

šalter – window

kredit – credit

tekući račun – current account

gotovina – cash

pokriće – cover

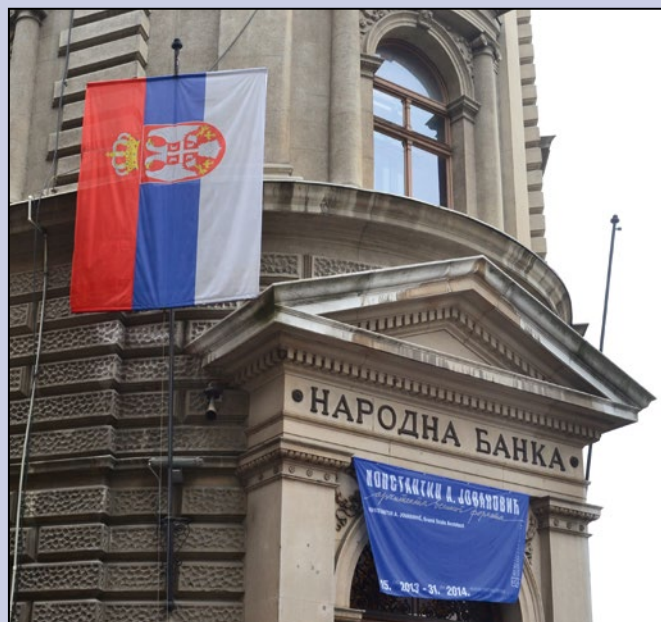
vlasništvo – ownership

akcionar – shareholder

učešće – participation

ekspozitura – branch

depozit – deposit

TASK 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

BANKARSKI SEKTOR SRBIJE

Prema javnim podacima Narodne banke Srbije danas u Srbiji posluju ukupno 33 banke od kojih je većina u vlasništvu stranih lica, njih 21, a ostalih 12 su u domaćem vlasništvu, od kojih je 9 u vlasništvu države kao većinskog akcionara, i 3 u vlasništvu domaćih privatnih lica. Ukupan broj zaposlenih u bankarskom sektoru Srbije iznosi skoro 30.000 lica, a više od dve trećine njih radi u bankama u stranom vlasništvu. Na teritoriji Srbije tradicionalno su prisutne banke iz Italije sa svojim najvećim učešćem, a njih prate po učešću banke iz Austrije, Grčke i Francuske. Ostale zemlje su manje prisutne u bankarskom sektoru Srbije. Sve banke se trude da svoju prisutnost na tržištu povećaju i to se ogleda i u neprekidnom povećavanju poslovnih jedinica, filijala, ekspozitura i šaltera. Prema javnim podacima Narodne banke Srbije na kraju 2012. godine, na osnovu ukupne aktive, redosled banaka po veličini je sledeći: Banca Intesa, Komercijalna banka, Unicredit banka, Societe Generale banka, Raiffeisen banka, i druge.

Banka u današnje vreme predstavlja najznačajniju finansijsku instituciju koja obavlja depozitne i kreditne poslove. Zakonom je utvrđeno da banka u Srbiji mora da bude organizovana u obliku akcionarskog društva i mora da bude odobrena od strane Narodne banke Srbije. Razlika između domaćih i stranih banaka je u tome što domaća banka raspolaze sedištem u Srbiji, dok strana banka svoje registrovano sedište ima izvan teritorije Srbije, i raspolaze svim potrebnim dozvolama za vršenje bankarskih delatnosti, koje su propisane u zemlji gde joj je sedište. Banke se dele na više tipova, najkarakterističnije su komercijalne banke, poslovne banke, štedno-kreditne banke.

NOTES

TASK 2

Read the following conversation and answer the questions below.

Preduzetnik: Dobar dan, želim da otvorim dinarski račun za svoju firmu. Šta mi je potrebno od dokumenata?

Službenik: Kao prvo, trebate da ispunite zahtev za otvaranje računa pravnih lica. To je ovo.

P: Šta mi je još potrebno?

S: Pored zahteva treba da priložite Rešenje o registraciji od Agencije za privredne registre koje nije starije od 3 meseca, Potvrdu o poreskom identifikacionom broju, overene potpise svih lica koja su ovlašćena za zastupanje i naravno, lične dokumente ovlašćenih lica.

P: Da li treba da ih donesem u originalu?

S: Potrebno je sva dokumenta ili doneti u originalu na uvid, ili doneti njihovu overenu kopiju. Nakon toga se potpisuje Ugovor o otvaranju i vođenju dinarskog ili deviznog računa. Priprema se karton deponovanih potpisa i potpisuje se Izjava saglasnosti za obradu ličnih podataka.

P: U redu. Mislim da je sve ovde kod mene. Možemo da počnemo.

S: Onda prvo ispunite ovaj formular...

1. Koje su osnovne usluge jedne banke?
2. Koliko se danas brzo rešavaju poslovi u banci?

TASK 4

Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.

Nataša: Dragane, pomoz mi molim te! Treba da kupim 300 evra, jer sledeće nedelje putujem na more. Gde mogu da **zamanim** dinare za evre?

Dragan: U Srbiji novac može da se menja u bankama, iako je tamo malo skuplje, i u **menjačnicama**.

N: U menjačnicama?

D: Da, to su najčešće privatne firme, odnosno **pravna lica** koja imaju za to dozvolu. Građani najčešće kod njih menjaju svoju **gotovinu**, jer im je to jeftinije i brže. Menjačnicu u Srbiji možeš da nađeš na svakom čošku.

N: Ja sam mislila da je to **nezakonito**.

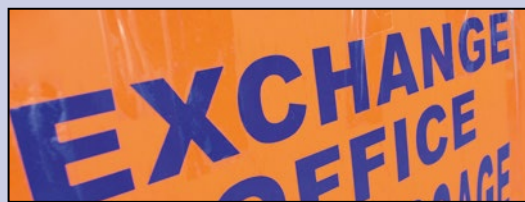
D: Ne, menjačnice su potpuno zakonite. Ti verovatno misliš na ulične **dilere**. Njih treba da se paziš, jer te oni često privuku izuzetno povoljnim **kursevima**, ali lako možeš da budeš žrtva nekog napada ili krađe. Ja bih ti preporučio da ih zaobiđeš.

N: Naravno. Da li ima i nešto drugo na šta treba da obratim pažnju?

D: Ako izabereš menjačnicu, jer ti je banka skupa, obavezno pogledaj da li postoji neka minimalna provizija koju menjačnica naplaćuje. To je često dobar **trik** da ti na zamenu manje **svote** oduzmu veći iznos. Što im je provizija niža, to ćeš bolje proći.

N: Hvala ti Dragane, ako ti bude potrebna neka pomoć oko kupovine neke **kozmetike**, biću ti na raspolaganju.

D: Ha-ha-ha! Odlično.

TASK 3

Explain the highlighted words.

Privatno lice: Dobar dan, došla sam da otvorim privatni **tekući račun**. Juče sam se zaposlila i na radnom mestu traže da otvorim račun na koji će da mi stiže **plata**.

Službenik: Naravno. Da li ste izabrali **paket** tekućeg računa koji vas interesuje?

P: Ne, nisam. A da pravo kažem, do sada nikad nisam imala račun u banci, tako da bi trebalo da mi malo pomognete.

S: Šta Vas interesuje?

P: Naravno i sama znam da će plata da mi stiže na moj račun, međutim, koje ostale mogućnosti pruža jedan račun u banci?

S: Otvaranjem jednog tekućeg računa Vi dobijate niz novih mogućnosti. Kao prvo, možete da realizujete **naloge za plaćanje** po izuzetno povoljnim **tarifama**. Možete da date **trajne naloge** za plaćanje komunalnih računa. Možete da imate besplatan **prijem gotovinskih uplata**, a naravno i da vršite uplate na druge račune u okviru naše banke, a i van nje. Dalje, možete da vršite **kupoprodaju deviza** po povoljnom **kursu**. Sve Vaše operacije na računima možete da pratite u **mesečnim izvodima** koje Vam šaljem na određenu adresu.

P: Odlično, mislim da ću da se brzo snađem u ovome i da ću biti dobar klijent...

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on the following topic:

Bankarski sektor u mojoj zemlji.

VOCABULARY

zahtev – request

zastupanje – representing

ovlašćen – authorized

uvid – inspection

deponovan – deposited

nalog – order

uplata – payment

kupoprodaja – purchase and sale

izvod – statement

menjačnica – exchange office

TASK 5

Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

TASK 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

1. Krediti su jedna od najpopularnijih finansijskih usluga banaka.
2. U Srbiji je drugačija ponuda kredita nego u drugim zemljama sveta.
3. U Srbiji ne postoje gotovinski krediti.
4. Neke banke imaju povoljnije rokove otplate i bolje kamatne stope.
5. Kod gotovinskih kredita period otplate je kraći.
6. Mnogima je teško da pronađu žiranta.
7. Ne postoji uslov da se zarada prima preko tekućeg računa.
8. Grejs period predstavlja pauzu u dobijanju kredita.
9. Hipoteka se stavlja na nekretninu u vlasništvu lica koje podiže kredit.
10. Za kupovinu vozila potrebno je učešće od najmanje 25%.

tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno

TASK 7

Listen and circle the correct answer.

1. Klijent podiže stambeni kredit da bi se preselio
a) od majke b) u sopstveni stan c) u inostranstvo
2. Klijent se informisao o uslovima podizanja kredita
a) od prijatelja b) iz novina c) preko Interneta
3. Banka nudi dva tipa stambenih kredita:
a) mali i veliki b) osnovni i subvencionisani c) brzi i laki
4. Subvencionisani kredit se nudi
a) penzionerima
b) mladim parovima
c) samohranim majkama
5. Subvencionisani krediti se nude za kupovinu
a) novih nekretnina b) vikendica c) automobila
6. Stanovi u novogradnji su
a) skupi b) udaljeni od centra c) mali
7. Maksimalni period stambenih kredita je
a) 25 godina b) 35 godina c) 30 godina
8. Grejs period traje
a) od 3 do 6 b) od 12 do 18 c) od 6 do 12 meseci
9. Za vreme grejs perioda klijent može novac da ulaže u
a) akcije banke b) renoviranje c) kupovinu automobila
10. Hipoteka može da se stavi na
a) kupljeni stan b) vozilo c) stan roditelja

VOCABULARY

dugoročan – long term
kamatna stopa – interest rate
rata – installment
zarada – profit
osmišljen – conceived

informisati se – to get information
izgradnja – construction
potpisati – to sign
renovirati – to renovate
istek – expiry

NOTES

TASK 8

Discuss the following topics:

1. Za šta sve možemo da koristimo platnu karticu?
2. Koliko nam platna kartica olakšava život?
3. Koje opasnosti postoje sa platnom karticom?

TASK 9

Listen and match the two halves of the sentences.

1. Platne kartice su već odavno prisutne	a) elektromagnetskim dejstvom štetno utiču na njih.
2. Primarni zadatak platnih kartica je bio	b) bilo koja roba ili usluga.
3. Preko POS terminala prodavnica je	c) u razvijenim zemljama sveta.
4. Danas se karticama može platiti	d) da se bezbedno koriste i u zemlji, i u inostranstvu.
5. Bezbednost podataka i minimalizacija	e) da se iz bankomata podiže novac.
6. Korisnici treba svoju karticu obavezno	f) što je popust na određene usluge ili robu.
7. Kartice ne treba držati blizu uređaja koji	g) mahinacija je primarni zadatak svake banke.
8. Ako dođe do krađe kartice, to neodložno	h) direktno povezana sa bankom.
9. Najtraženije su one kartice koje mogu	i) treba prijaviti banci, kako bi se blokirao račun.
10. Uz kartice se nude i dodatne usluge kao	j) da potpišu, jer u protivnom kartica ne važi.

TASK 10

Listen and complete the gaps.

1. Kupca interesuju _____.
2. Postoje frižideri sa _____ i bez njega.
3. Može da se plati i _____ i karticom.
4. Frižider je dovoljno velik za _____ a ima i mali zamrzivač u njemu.
5. Kupcu se posebno dopada funkcija za _____ kockica leda.
6. Nakon što se ukuca _____ broj treba da se pritisne zeleni taster.
7. Gostu je prijala večera, bila je _____.
8. Gost je doveo svoje poslovne partnere i nije se _____ u restoran.
9. Gost traži da mu se _____ jedan račun.
10. Treba staviti karticu u terminal, ukucati _____ i pritisnuti taster OK.

HOMEWORK

Write an essay of 200-250 words on the following topic:

Rizik uzimanja kredita u stranoj valuti.

VOCABULARY

decenija – decade
 korisnik – user
 usluga – service
 mahinacije – machination
 neodložno – urgently

zloupotreba – misuse
 proizvođač – producer
 taster – push button
 razočarati se – to be disappointed
 šifra – code

TASK 11

Choose the correct alternatives.

ELEKTRONSKO BANKARSTVO

Od svih finansijskih usluga **koje/koja** (1) danas pruža jedna banka, najinovativnija usluga je elektronsko bankarstvo. Ova usluga je **preko/pred** (2) noći izbrisala duge redove ispred šaltera, **a/i** (3) iz korena izmenila korisničke navike i potrebe. Danas više **je/nije** (4) potrebno da odete u banku ako **želite/želiš** (5) da preuputite novac jednom preduzeću, ili ako **želi/želite** (6) da izdvojite određeni iznos i da ga stavite na svoju platnu karticu. Nema potrebe da odete **na/u** (7) banku ni ako želite da se raspitate o stanju na vašem računu, čak **ni/ne** (8) u tom slučaju ako želite jedan deo svoje uštedevine da oročite. Sve to danas **možete/možete** (9) da uradite i od kuće, sa sopstvenog računara. Potrebno je **sam/samo** (10) da imate Internet i pristup elektronskom servisu banke. Pokretanjem **ovih/svoje** (11) usluga uštedu u vremenu i novcu je dobila i banka, a i korisnici. Banka je mogla da rastereti **svojih/svoje** (12) saradnike velikog broja klijenata, a ušteda se postiže i manjom papirologijom, **koja/koje** (13) u ovom slučaju prelazi u elektronsku obradu podataka. Klijenti **su/se** (14) dobili pristup non-stop servisu, 24 sata svih sedam dana u nedelji. Uz minimalnu tehničku opremu, klijenti **mogli/mogu** (15) da koriste sledeće usluge: da dobiju uvid u stanje i promet svojih računa, **da/ka** (16) pokreću naloge za uplate, odnosno kreiraju trajne naloge za plaćanje mesečnih troškova, vrše **menjanje/menja** (17) valute, prenose sredstva između sopstvenih računa, menjaju **lozinku/lozinke** (18) i podatke svojih kontakt-adresa, da oročavaju svoja sredstva, **i/a** (19) razne druge usluge. Elektronskim bankarstvom čovečanstvo je ušlo u novu eru finansijskih usluga, gde je akcenat prvenstveno stavljen **na/ka** (20) samu uslugu i potrebe klijenata, a banka postaje moderan i nezaobilazan servis u životu savremenog čoveka.

VOCABULARY

navika – habit

uštedevina – savings

oročiti – to term deposit

rasteretiti – to unburden

čovečanstvo – mankind

knjižica – booklet

štedeti – to save

slučaj – case

omogućiti – to enable

sredstva – funds

TASK 12

Fill in the gaps with the words given

(there are three words that you do not need to use).

DINARSKA I DEVIZNA ŠTEDNJA

Iako postoji krug ljudi koji ne veruju finansijskim institucijama, veliki broj lica u Srbiji svoj novac polaže u banke i _____ (1) za neke svoje buduće planove. Veliki broj radnika iz inostranstva svoj novac _____ (2) svojoj porodici u devizama, tako da je u Srbiji čest slučaj da su depoziti upravo u nekoj stranoj valuti. Klijentima u Srbiji je omogućeno da svoja finansijska sredstva _____ (3) u banku u vidu dinarske ili devizne _____ (4). Za polaganje depozita u banku potrebno je da se otvori dinarski ili devizni račun i štedna _____ (5). Bilo za dinarsku ili deviznu štednju, depoziti mogu da budu neoročeni i _____ (6). Najčešću opciju za oročene depozite predstavlja štednja uz _____ (7) sa mogućnošću prenosa sredstava dobijenih po kamatnoj _____ (8) na poseban račun, odnosno akumulirano reoročenje, gde se dobijena sredstva ostavljaju na reoročenom računu. Kod dinarske štednje depozit se polaže u dinarima, dok kod devizne štednje, depozit je u _____. (9) Najpopularnije devize u Srbiji su evro, američki dolar, švajcarski franak, australijski dolar, kanadski dolar, danska kruna, japanski _____, (10) norveška kruna, britanska funta, ruska _____, (11) hrvatska kuna, i druge. Period na koji se oročava novac najčešće iznosi 1, 3, 6 ili 12 meseci, ali postoje i dugoročna oročenja na 2, 3 pa i na 5 godina. Kamatne stope su najčešće _____ (12) i za dinarsku štednju idu i do 8-10%.

rublja, šteti, banku, fiksne, štednje, reoročenje, finansijski, oročeni, devizama, stopi, knjižica, šalje, funta, jen, polože

NOTES

TASK 14**Role-play exercise.**

Follow the instructions and play your role.

Otvarate poslovni devizni račun u banci. Na šalteru Vas čeka neljubazna službenica. Govorite da zastupate svoju firmu i da pokrećete saradnju sa jednim inostranim partnerom i da Vam je potreban devizni račun. Službenica traži od Vas potrebne dokumente. Vi joj dajete na uvid originalne dokumente i isprave. Službenica primećuje da je Izvod iz registra privrednih subjekata stariji od 3 meseca. Vi se izvinjavate zbog greške i dajete joj izvod koji ste podigli prethodnog dana. Službenica Vam navodi razliku između dva paketa deviznog računa. Uz jedan paket može da se traži i pristup internet banci, a uz drugi ne može da se traži platna kartica. Vi se odlučujete za jedan od paketa. Službenica napominje da je potrebno izvršiti prvu minimalnu uplatu na devizni račun. Vi se interesujete o visini i načinu uplate minimalnog iznosa. Službenica traži od Vas da date korisničko ime i tajnu lozinku za pristup internet banci. Vi se interesujete o troškovima deviznog računa.

TASK 15**Role-play exercise.**

Follow the instructions and play your role.

Podižete poslovni kredit na 2 godine s pokrićem. Došli ste u banku i interesujete se o uslovima kredita. Raspitujete se o kamatnoj stopi, naknadi za obradu kreditnog zahteva. Pitate službenika u banci koliko traje cela procedura dobijanja kredita. Vas interesuje kredit u evrima. Tačno navodite sumu i period na koji želite da podignete kredit. Raspitujete se na koji se način indeksira iznos kredita, ako se kredit uzima u stranoj valuti. Službenik se raspituje da li Vaše preduzeće ima otvorene račune u ovoj banci, ili ste klijent neke druge banke. Vi navodite da ste klijent ove banke i da ste se informisali o kreditu preko Interneta. Službenik govori da je za ovaj paket kredita potreban ili žirant, ili hipoteka. Vi birate hipoteku i dajete na uvid sve potrebne dokumente. Službenik traži procenu vrednosti nekretnine. Vi govorite da je procena u toku i da ćete imati zvaničan dokument sledeće nedelje.

VOCABULARY

saradnja – cooperation	obrada – processing
korisničko ime – user name	trajati – to last
prethodni – previous	suma – amount
razlika – difference	procena – estimation
pokriće – cover	zvaničan – official

TASK 16

Talk about the following topics.

U kojoj meri i s kojim ciljem preduzeća podižu kredite? Koliko je važno da su krediti dostupni velikom broju ljudi i preduzeća?

NOTES

Unit 7

DIARY

Posle dužeg ugovaranja sastanka napokon sam dobio termin kod Milorada Predića, advokata za poslovno pravo. Bio sam kod njega da se raspitam o njegovim uslugama i da napokon rešim pitanje ugovora o radu koji treba da sklopim sa svojim novim saradnicima. Advokatska kancelarija je bila impozantna, sva u zlatu i srebru. Na zidovima skupoceni umetnički radovi. Moram da priznam da sam dobio iscrpne odgovore na moja pitanja i da se već na prvi pogled vidi da je gospodin Milorad vičan svom poslu. Drago mi je da ću sarađivati sa njim. Dogovorili smo se da ćemo sledeći sastanak imati u mojoj kancelariji, gde će doneti sva potrebna dokumenta na potpisivanje. Drago mi je da ću za sva pravna pitanja imati pored sebe čoveka koji je stručnjak u svojoj profesiji, jer se dobro sećam slučaja mog prijatelja Martina, koji je godinama čekao da se završi ostavinski postupak nakon smrti njegovog oca, a sve to zbog neprofesionalnosti advokata koji ga je zastupao pred sudom. Znam i za slučaj kada je jedan klijent izgubio novac zbog loše pripremljenog i formulisanog ugovora o kupoprodaji nekretnine. Sećam se da mi je i Marija pričala o jednoj njenoj prijateljici koja je imala strašne probleme da zadrži svog sina nakon razvoda sa mužem, jer je on bio imućan, a njen advokat nezainteresovan. Zbog svega toga se posebno radujem dobrom advokatu.

VOCABULARY

pravo – law

iscrpan – exhaustive

vičan – skilled

stručnjak – expert

formulisati – to formulate

zastupanje – representing

organ vlasti – authority

tužilac – prosecutor

fizičko lice – private individual

osnivanje – founding

TASK 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

ADVOKATSKE USLUGE

Advokat je lice koje nudi uslugu pravnog savetovanja i zastupanja fizičkih i pravnih lica ispred zvaničnih organa vlasti. Advokati, pored sudija i tužilaca, predstavljaju trećeg nezavisnog člana pravosudnog sistema. Njih obavezuje čuvanje službene tajne, a karakteriše ih stručnost, objektivnost i racionalnost. Advokati vrše raznovrsne advokatske usluge koje se mogu podeliti na sledeće veće celine: građansko pravo, krivično pravo, privredno i kompanijsko pravo. U prvi krug spadaju svi oni postupci koji su vezani za fizička lica kao što su ostavinski, parnični, vanparnični i izvršni postupci, razvod braka, zakonsko izdržavanje, lišenje roditeljskog prava, zaštita interesa potrošača, itd. U drugi krug spadaju svi oni postupci koji su vezani za izvršenje krivičnog dela i spadaju pod Krivični zakon. U treću grupu spadaju postupci koji su vezani za privredu i privredne subjekte kao što su naplata potraživanja, registracija, osnivanje i promene u privrednim društvima, sklapanje i raskid ugovora, naknada štete, isplata duga, stečajni i likvidacioni postupci, radno pravo. Advokati moraju da budu pripremljeni za vršenje svojih zadataka, jer od njihovih odluka i radnji zavisi krajnji ishod pravnog postupka, koji sa sobom može da nosi i velike finansijske troškove, ali i da utiče na ljudske sudbine.

NOTES

TASK 2

Read the following conversation and answer the questions below.

Advokat: Izvolite, recite šta Vas tačno interesuje.

Klijent: Interesuje me osnivanje firme i kako teče taj postupak kod nadležnog organa.

A: Pazite, postupak registracije jednog privrednog društva je vrlo detaljno razrađen. Da bi se jedno privredno društvo osnovalo potrebno je da se pokrene postupak registracije kod Agencije za privredne registre.

K: Mislite na to da je potrebno da predamo neki dokument?

A: Da, potrebno je u Agenciju predati registracionu prijavu koja se podnosi na propisanom obrascu.

K: Ko podnosi prijavu Agenciji?

A: Prijavu podnosi lice koje je za to ovlašćeno. To može da bude fizičko lice, pravno lice, a naravno i opunomoćeno treće lice. Kod pravnog lica treba da se overi potpis pravnog zastupnika koji u ime pravnog lica podnosi prijavu.

1. Koje usluge pruža jedan advokat?
2. Šta znači overa potpisa i zašto je važna?

TASK 3

Explain the highlighted words.

Klijent: Da li možete da mi navedete koji su dokumenti potrebni uz registracionu prijavu?

Advokat: Naravno, ali prvo morate da mi kažete koja **pravna forma** privrednog društva Vas interesuje.

K: Interesuje me **društvo s ograničenom odgovornošću**. Skraćeno se kaže d.o.o., zar ne?

A: Da, to je d.o.o. Dobro, onda pišite. Pored registracione prijave treba da se priloži **osnivački akt** društva sa **overenim potpisima** članova društva, **fotokopija lične karte**, overa potpisa od strane **nadležnog organa** za overu, **potvrda banke** da je uplaćen **novčani ulog** i naravno, potvrda o uplaćenju naknadi registracije.

K: Ko sastavlja akt o osnivanju?

A: Akt o osnivanju sastavljam ja, a Vi, odnosno ostali članovi ga potpisuju.

K: Za koje vreme se završava kompletan **postupak registracije**?

A: Ako **registrator** prihvati prijavu, tada se sve završava u roku od svega nedelju dana.

TASK 4

Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.

Klijent: Šta se dešava ako registrator **odbije** prijavu?

Advokat: Registrator može da odbije prijavu iz više razloga.

Jedan od razloga može da bude da je pod istim **nazivom** već registrovano privredno društvo i tada **automatski** odbija prijavu. Drugi razlog može da bude da sadržaj ili forma nekog od **priloženih** dokumenata ne odgovaraju zakonom **utvrđenim** uslovima. Tada se podnosilac poziva da u određenom **vremenskom roku** nadoknadi nedostatke ili da ispravi **greške**. Ukoliko podnosilac to ne učini, registracija privrednog društva se odbija.

K: Da li mogu da priložim žalbu na odluku Agencije?

A: Naravno, protiv odluke regulatora može da se priloži žalba **nadležnom** ministru, i to preko Agencije, i u žalbi tačno treba da se navede razlog pobijanja donesene odluke.

K: Na koji način dobijam potvrdu o **uspešnoj** registraciji društva?

A: Ako se u samoj prijavi ne zatraži dostava **pismene** odluke regulatora, tada se odluka može pogledati samo preko internet stranice Agencije.

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on the following topic:

Koliko je komplikovan postupak otvaranja firme u mojoj zemlji?

VOCABULARY

nadležan – competent
obrazac – form
opunomoćen – authorized
overen – certified
potvrda – certificate

ulog – deposit
odbiti – to reject
priložen – enclosed
utvrđen – established
žalba – appeal

TASK 5

Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

VOCABULARY

dobit – profit

odobrenje – approval

prihod – income

imovina – property

akcije – shares

pobijati – to refute

podležje – to be exposed

ukidanje – abolition

kvorum – quorum

nedostatak – lack

TASK 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

1. Privredno društvo je pravno lice koje vrši poslovnu delatnost u cilju sticanja dobiti. **tačno/netačno**
2. Najniži i najosnovniji oblik privređivanja se vrši u formi ortačkog društva. **tačno/netačno**
3. Preduzetnik u vršenju svoje poslovne delatnosti ne odgovara svom svojom imovinom. **tačno/netačno**
4. Ortačko društvo osnivaju dva ili više fizičkih, odnosno pravnih lica. **tačno/netačno**
5. U komanditnom društvu najmanje jedan od članova je komplementar. **tačno/netačno**
6. Komanditor je odgovoran do visine svog uloga u društvu. **tačno/netačno**
7. Najređe osnivano privredno društvo je društvo sa ograničenom odgovornošću. **tačno/netačno**
8. Članovi društva sa ograničenom odgovornošću odgovaraju svom svojom imovinom. **tačno/netačno**
9. Najviši nivo i forma privrednog društva je akcionarsko društvo. **tačno/netačno**
10. Kapital akcionarskog društva je podeljen na akcije različitih tipova. **tačno/netačno**

TASK 7

Listen and circle the correct answer.

1. Da bi se privredno društvo osnovalo potrebno je da se
  - a) kupi prostor
  - b) opremi prostor
  - c) sastave osnovni akti
2. Osnovni akti privrednih društava su
  - a) osnivački akt i statut
  - b) punomoć
  - c) izvod
3. U slučaju društva sa ograničenom odgovornošću sastavlja se
  - a) lista članova
  - b) bilans
  - c) osnivački akt
4. Kod akcionarskog društva uz osnivački akt se sastavlja
  - a) lista akcionara
  - b) statut
  - c) finansijski izveštaj
5. Kod akcionarskog društva osnivački akt i statut
  - a) su identični
  - b) pobijaju jedan drugi
  - c) ne pobijaju jedan drugi
6. Kod ortačkog društva osnivački akt
  - a) se ne menja
  - b) podleže izmenama
  - c) ne postoji
7. Kod akcionarskog društva osnivački akt
  - a) ne podleže izmenama
  - b) se menja
  - c) ne postoji
8. Skupština društva donosi svoje odluke ako je
  - a) utvrđen kvorum
  - b) prisutan svaki član
  - c) prisutan knjigovođa
9. Sadržaj akata privrednih društava proverava
  - a) advokat
  - b) nadležni organ
  - c) knjigovođa
10. Obavezni podaci u osnivačkom aktu su podaci o
  - a) ličnom dohotku
  - b) osnivačima
  - c) broju vozila

NOTES

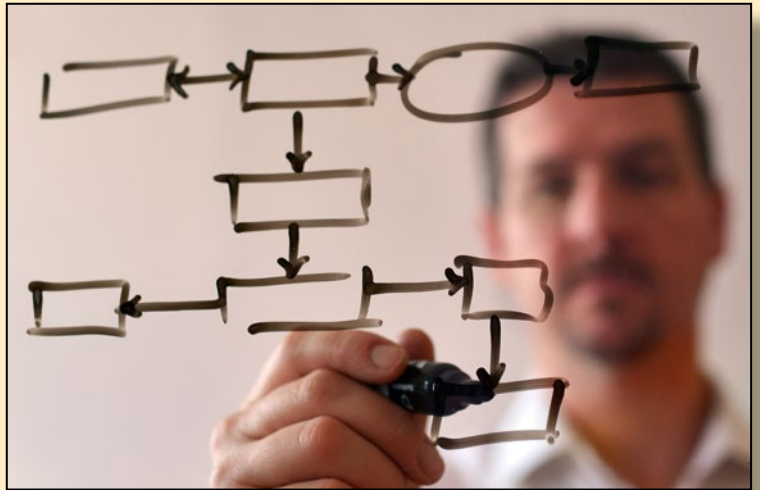

TASK 8

Discuss the following topics:

1. Koje funkcije poznajemo u jednom privrednom društvu?
2. Šta je razlika između likvidacije i stečaja?
3. Koja je razlika između direktora i generalnog direktora?

TASK 9

Listen and match the two halves of the sentences.

1. Postoje pozicije, odnosno funkcije koje 2. Svaki ortak ima ovlašćenje da obavlja 3. Komplementari zastupaju društvo 4. Komanditori nadgledaju poslovanje 5. Kod d.o.o.-a upravljanje vrši direktor sam 6. Zastupanje d.o.o.-a vrši direktor, 7. Kod akcionarskog društva formira se 8. Zastupanje akcionarskog društva 9. Kod ortačkog društva posebne 10. Posebne dužnosti prema svom društvu	a) ili zajedno sa nadzornim odborom. b) odnosno v.d. (vršilac dužnosti) direktora. c) odbor direktora koji ima svog predsednika. d) imaju ovlašćenje da zastupaju interese svog društva. e) poslove društva, odnosno da ga samostalno zastupa. f) imaju direktori, članovi nadzornog odbora, prokuristi. g) dužnosti prema svom društvu imaju ortaci. h) vrši generalni direktor. i) i vode poslove društva. j) i mogu da traže godišnje izveštaje na kontrolu.

TASK 10

Listen and complete the gaps.

1. Privredna društva se ukidaju brisanjem iz _____ privrednih subjekata.
2. Brisanje se vrši u slučaju likvidacije, _____, odnosno statusne promene.
3. Likvidacija se pokreće ako privredno društvo može da _____ sve svoje obaveze.
4. Postupak likvidacije se pokreće odlukom _____ organa privrednih društava.
5. Likvidacioni upravnik vodi postupak, sastavlja _____ i vodi administraciju.
6. Ako se izmire sva dugovanja likvidacija može da se _____.
7. Nakon isplate svih _____ sastavlja se završni likvidacioni balans.
8. Nakon završetka likvidacije privredno društvo se _____ iz Registra privrednih subjekata.
9. U slučaju stečaja poverioci se namiruju prodajom celokupne _____ dužnika.
10. Po završetku stečajnog _____ privredno društvo se briše iz Registra privrednih subjekata.

HOMEWORK

Write an essay of 200-250 words on the following topic:

Vrste privrednih društava u mojoj zemlji.

VOCABULARY

ovlašćenje – authorization
samostalno – independently
nadgledati – to supervise
nadzor – supervision
odbor – board

prokurist – procurator
likvidacija – liquidation
stečaj – bankruptcy
sprovesti – to carry out
okončati – to complete

NOTES

TASK 11

Choose the correct alternatives.

UGOVORI U PRIVREDI

Ugovor predstavlja izjavu **dve/dva** (1) ili više stranaka koje su se uzajamno saglasile da ostvare zajednički **ciljeve/cilj**, (2) usmeren ka postizanju pravnog efekta. Ugovor predstavlja **takva/takvo** (3) obećanje ili sporazum koji je zakonski prihvatljiv i **možda/može** (4) se izvršiti zakonska iznuda njegovog izvršenja. Iako **se/su** (5) sadržaj ugovora slobodno određuje od strane ugovornih strana, u svakom ugovoru **se/je** (6) potrebno koristiti odgovarajuće pravne izraze za određivanje ugovornih strana i njihovih obaveza. **Svaki/svi** (7) ugovor ima svoj predmet, opis zadataka, i sankcije koje nastaju u slučaju njegovog neizvršenja. U privredi postoji velik broj tipičnih ugovora, a među njima je važno spomenuti ugovor o delu, ugovor o **radu/radnji**, (8) ugovor o zakupu, ugovor o kupovini nepokretnosti, ugovor o kupoprodaji i isporuci **robe/sobe**, (9) ugovor o građenju, ugovor o zajmu i drugi. Ugovor o delu **su/se** (10) sklapa između naručioca posla i izvršioca posla, i usmeren je **ka/kod** (11) određivanju zadataka izvršioca posla, odnosno obavezi naručioca posla da **plati/prati** (12) protivvrednost izvršenog posla. Kod ugovora o radu definisani su prava **sa/i** (13) obaveze poslodavca i zaposlenog. U ovom ugovoru se određuju uslovi zasnivanja radnog odnosa zaposlenog **lica/licima** (14) kod poslodavca. Ugovor o zakupu se sklapa između zakupodavca i zakupca, i predmet ugovora je **otkup/zakup** (15) određenog prostora na vreme i pod uslovima koji su ugovorom određeni. Ugovor o kupoprodaji nepokretnosti se sklapa između **kupca/kupcima** (16) i prodavca, i predmet ugovora je nepokretnost koja se kupuje pod uslovima **koji/koja** (17) su utvrđeni ugovorom. Ugovor o kupoprodaji i isporuci robe se **isto/tako** (18) sklapa između prodavca i kupca, međutim, predmet ovog ugovora je kupovina i isporuka određenog proizvoda, a u obavezni sadržaj **ovog/ovih** (19) ugovora ulazi i način, mesto i **tok/rok** (20) isporuke. Ugovor o građenju se sklapa između investitora i izvođača, i predmet ugovora je izgradnja objekta prema planu i dinamici koji su određeni ugovorom. Ugovor o zajmu se sklapa između zajmodavca i zajmoprimca i predmet ugovora je davanje novčane vrednosti u zajam pod uslovima koji su određeni ugovorom.

VOCABULARY

saglasan – agreed

cilj – aim

obećanje – promise

iznuda – extortion

zakup – lease

isporuka – delivery

sklopiti – to contract

opozvati – to recall

suziti – tighten

slediti – to follow

TASK 12

Fill in the gaps with the words given (there are three words that you do not need to use).

PUNOMOĆ

Punomoć je jedan od zvaničnih poslovnih _____ (1) koji se koriste u slučaju kada je potrebno da se neko pravo ili obaveza _____ (2) na drugo lice, u cilju da to lice ostvari pravo ili izvrši obavezu umesto lica koje ga je za to _____. (3) Punomoć se sklapa između _____ (4) i opunomoćenika. _____ (5) se obavezuje da u ime i za račun vlastodavca izvrši zadatke koje mu vlastodavac _____, (6) a koji direktno obavezuju vlastodavca. Kao i u slučaju drugih poslovnih dokumenata, i punomoć ima svoje obavezne elemente. U svakoj punomoći obavezno treba da se navedu podaci o vlastodavcu, kao što su ime ili _____, (7) adresa ili sedište, broj lične karte ili poreski i/ili matični broj. Potrebno je navesti i podatke o licu kojem se daje punomoć. Pored ovoga, obavezno treba da se da opis svih onih zadataka i _____ (8) koje vlastodavac daje opunomoćeniku. Prava i obaveze vlastodavca i opunomoćenika nisu iste. Vlastodavac, na primer, ima pravo da u bilo koje vreme _____ (9) bilo koje pravo ili ovlašćenje opunomoćenika. On može i da suzi krug ovlašćenja koje je prethodno dao opunomoćeniku. Opunomoćenik, međutim, nema pravo da sužava krug svojih ovlašćenja, a izričito nema pravo da ih proširuje. Opunomoćenik ima jasno _____ (10) i određena prava koja treba da sledi u izvršavanju posla koji mu je poveren.

naziv, ovlašćenja, vlastodavca, adresa, poveri, broj, dokumenata, opozove, opunomoćenik, definisana, ovlástilo, prenesu, pravo

NOTES

TASK 13

After reading Text 1 and Text 2, reply to the question below.

TEXT 1

NAPLATA POTRAŽIVANJA BEZ ADVOKATA

Ako se jedan privredni subjekat odluči da svoja potraživanja naplati bez asistencije advokata, tada je oslobođen dodatnih advokatskih troškova. Iako se u tom slučaju naplata potraživanja može vremenski odužiti, ipak je na kraju jeftinije doći do novca bez plaćanja skupih i katkad nerealno visokih naknada advokatima za sastavljanje i slanje takvih dokumenata koje i sami privredni subjekti mogu da sastave i pošalju svojim dužnicima.

TEXT 2

NAPLATA POTRAŽIVANJA UZ POMOĆ ADVOKATA

Iako se na prvi pogled čini da je advokatska pomoć skupa i nepotrebna za naplatu potraživanja, istraživanja pokazuju da postoje takva teško naplativa potraživanja do kojih se ne može doći bez pomoći pravnih eksperata kao što su advokati. Iako je potrebno platiti naknadu advokatima za izvršenu uslugu, na kraju se ipak više isplati brže i bezbolnije doći do svojih sredstava, nego se godinama dopisivati sa partnerima koji su loše platiše.

Koji je način naplate potraživanja bolji i praktičniji?

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on one of the following topics. On the lines below write the rough draft of your essay.

- 1. Sadržaj ovlašćenja za podizanje lične karte.
- 2. Sadržaj ugovora o kupoprodaji automobila.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

VOCABULARY

potraživanje – claim	pogled – view
naplatiti – to charge	advokat – attorney
asistencija – assistance	dopisivati se – to correspond
oduziti – to prolong	sadržaj – content
slati – to send	praktično – practical

NOTES

_____

_____

_____

_____

_____

_____

TASK 14**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Vi ste advokat i u Vašu advokatsku kancelariju ulazi klijent koji se raspituje o uslovima otvaranja komanditnog društva. Vi od klijenta tražite da Vam detaljnije objasni čime želi da se bavi, u kom gradu, da li želi da zaposli druga lica, itd. Govorite da je to vrlo važno kod izbora odgovarajuće forme privrednog društva. Nakon što je klijent sve ispričao Vi ukratko navodite sve forme privrednih društava u Srbiji, a posebno se osvrćete na komanditno društvo i pozicije u njemu. Klijent traži da mu detaljno objasnite kako teče postupak registracije komanditnog društva. Vi navodite koji dokumenti treba da se prilože uz prijavni obrazac i kako teče ceo postupak registracije. Na kraju razgovora klijent odlučuje da Vas angažuje u postupku otvaranja njegove firme.

TASK 15**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Vi odlazite kod advokata u cilju da ga angažujete u jednom ostavinskom predmetu. Advokat govori da je za vršenje pravnih poslova u Vaše ime potrebno da ga opunomoćite. Vi ga pitate na koji način možete da mu date punomoć. Advokat na svom kompjuteru sastavlja obrazac punomoći i traži odgovor na pitanja koja su u vezi sa obaveznim elementima punomoći kao što su ime i adresa vlastodavca, broj lične karte, predmet ovlašćenja, imena svedoka, period važenja punomoći, itd. Nakon što ste zajedno ispunili obrazac, objašnjavate da se radi o ostavinskom postupku koji je pokrenut još pre nekoliko godina, nakon smrti Vašeg rođaka koji živi u inostranstvu. Tražite od advokata da otputuje u inostranstvo i da Vas zastupa na sudu. Advokat Vas pita koliko ukupno ima naslednika i da li oni isto žive u inostranstvu. Vi govorite da imate jednu rođenu sestru koja živi u Engleskoj, a da niste sigurni da li postoje i drugi naslednici.

VOCABULARY

raspitati se – to inquire

zaposliti – to employ

osvrnuti se – to pay attention

otvoriti firmu – to start a firm

predmet – subject

inostranstvo – abroad

naslednik – heir

lagati – to lie

podržavati – to support

odati – to reveal

TASK 16**Talk about the following topics.**

Zašto se narodski kaže da advokata, knjigovođu i lekara nikada ne smemo lagati?

Da li podržavate stav da advokati nisu obavezni da odaju tajne svojih klijenata?

NOTES

Unit 8

DIARY

Danas me je posetila Anđa iz knjigovodstva. Zajedno smo pregledali ovogodišnji finansijski plan. Čak smo i za ručkom nastavili da pričamo o troškovima firme i velikim gubicima koji svake godine nastaju zbog neadekvatno izabranog skladišta i loše računovodstvene politike preduzeća. Obećala je da će mi poslati završni finansijski izveštaj preduzeća za prethodnih pet godina, odnosno bilans stanja i bilans uspeha za prošlu godinu. Kada sve to pregledam probaću da razmislim kakva bi rešenja mogla da pomognu da se preduzeće oporavi od finansijskih poteškoća. Spomenula je i problem sa jednim kupcem, od koga preduzeće ima ogromna potraživanja, a koja već jako dugo nisu izmirena. Napomenula je i to da upozorim svoje saradnike da ne sede na fakturama nedeljama, već da ih odmah nakon izdavanja proslede knjigovodstvu, kako bi ih na vreme zaveli i otpočeli praćenje njihove naplate. Da je barem svaki saradnik u preduzeću tako požrtvovan i odgovoran kao Anđa, preduzeće bi bilo dvaput jače. Kada sam ispričao Mariji kakav mi je danas bio dan, upitala me je koliko je lepa ta naša Anđa. U trenutku sam bio zaista zbunjen. Pa zar nije važnije to koliko dobro zna da računa? Mada, moram da priznam da je i vrlo simpatična, prijatna osoba.

VOCABULARY

gubitak – loss	lični dohodak – salary
skladište – warehouse	putni nalog – travel order
bilans stanja – balance sheet	predračun – pro forma invoice
bilans uspeha – profit and loss account	evidencija – records
faktura – invoice	obrazac – form

TASK 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

RAČUNOVODSTVO

Računovodstvo je organizaciona jedinica za vođenje poslovnih knjiga u jednom preduzeću i glavni zadatak mu je sastavljanje godišnjeg finansijskog izveštaja kojim se utvrđuje uspeh u poslovanju. Računovodstvo se deli na 1) knjigovodstvo, 2) računovodstveno planiranje, 3) računovodstvenu kontrolu i 4) računovodstvenu analizu poslovanja. 1) Knjigovodstvo vrši redovne operacije u računovodstvu i deli se na 'finansijsko' u koje spada izrada finansijskih izveštaja, obračunavanje ličnih dohodaka, putnih naloga, dugovanja i potraživanja, gubitaka, itd., na 'materijalno' u koje spada evidencija osnovnih sredstava pravnih lica, zaliha materijala i gotovih proizvoda na skladištu, izrada prijemnica, otpremnica, itd. i na 'računovodstveno' u koje spada izdavanje predračuna i računa kupcima ili korisnicima usluga, odnosno evidencija dospelih obaveza, itd. 2) U okviru planiranja vrši se prikupljanje i obrada podataka koji služe za utvrđivanje poslovnih postupaka u budućem poslovanju. 3) Kontrolom se vrši ispitivanje validnosti propisanih postupaka. 4) Analiza poslovanja služi da se utvrdi koliko je uspešno bilo poslovanje u datom periodu, odnosno da se ponude eventualna rešenja za poboljšanje poslovanja. Danas se u knjigovodstvu i računovodstvu primenjuju moderni softveri koji ubrzavaju rad knjigovođa i računovođa. Svi formulari i obrasci su dostupni i u elektronskom obliku, a i sama preduzeća i preduzetnici koriste moderne tehnologije u vođenju njihovih zaliha i opreme, te se krug zadataka koji vrše knjigovođe sve više smanjuje. Privredni subjekti većih obima zapošljavaju internog računovođu koji svoje zadatke vrši unutar preduzeća, dok manji privredni subjekti najčešće koriste usluge privatnih agencija za knjigovodstvo.

NOTES

TASK 2

Read the following conversation and answer the questions below.

- Monika:** Otvaramo sledećeg meseca jednu malu prodavnicu bižuterije u lokalu koji se nalazi u prizemlju naše zgrade. Znaš na koji mislim?
- Vera:** Kako ne bih znala. Miša je ipak ušao u to? Mislim, znam da se protivio bilo kakvom biznisu. Zar nije uvek govorio da je bolje da si negde zaposlen i za manju platu, nego da otvoriš jednu privatnu firmu, pa da uvek živiš u neizvesnosti?
- M:** Da, uvek je to govorio. Dok ga nisu otpustili sa radnog mesta.
- V:** Dali su mu otkaz? Nisam ni znala za to.
- M:** Nismo želeli da se čuje na sve strane. Sad razmišljamo da pokušamo sa ovom malom prodavnicom.
- V:** Ali, da li znaš da ti je za to potrebna firma, jedan knjigovođa, advokat, i ko zna ko još?
- M:** Ma znam. Sve smo se već raspitali, ali jedino nemamo još pouzdanog knjigovođu. Da li znaš nekoga?
- V:** Pa kako da ne. Devojka mog sina je zaposlena u jednoj agenciji za knjigovodstvo. Možeš nju da pitaš. Zlatna je i vrlo pedantna.
- M:** Vera, zaista ti hvala. To mi je velika pomoć...

1. Šta je zadatak jednog knjigovođe?
2. Kako treba da se izabere odgovarajući knjigovođa?

TASK 4

Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.

- Monika:** Vera, razgovarala sam sa Slađanom. Bila je vrlo prijatna i draga. **Dogovorile smo se** da se vidimo sutra posle advokata.
- Vera:** Vidiš, rekla sam ti. Ona će ti u svemu pomoći, tako da ne moraš više da se **brineš**. A sad mi reci malo o toj tvojoj novoj **prodavnici**. Kako će da izgleda? Da li će imati neki posebni **dizajn**? Bilo šta, samo **reci**.
- M:** To će biti najbolja mala prodavnica **bižuterije** u Beogradu, ma u celoj Evropi. Imaće raznu **robu** za **mušterije** svih godišta. Mislim da ću da se odlučim za jednu boju koja će postati karakteristična **crtu** moje prodavnice. Mislila sam na crvenu.
- V:** To je **fantastično**. A da li mogu da ti predložim da...

TASK 3

Explain the highlighted words.

- Monika:** Dobar dan, zovem se Monika Petrović i tražim Slađanu Nikolić.
- Slađana:** Izvolite, Slađana Nikolić kraj telefona.
- M:** O, dobar dan. Ja sam Vaš broj **mobilnog** i ime dobila od Vere...
- S:** Sve znam, nemojte da se brinete. Vera mi je **ukratko** objasnila o čemu se radi i rekla mi je da ćete me potražiti.
- M:** Odlično. Onda znate da mi je potreban knjigovođa za moju novu firmu.
- S:** Naravno. Ukratko mogu da Vam kažem neke osnovne stvari preko telefona, ali bi bilo **poželjno** da dođete u našu kancelariju i da se i lično upoznamo i **potpišemo** ugovor o saradnji.
- M:** Kako da ne. Recite mi samo kojim **redom** da idemo. Trenutno smo pred potpisivanjem **akta o osnivanju** kod našeg advokata i stvarno ne znam šta treba dalje da radim.
- S:** Evo ukratko da Vam kažem. Vi prvo treba da sve završite kod advokata koji tačno zna koja dokumenta treba da potpišete. Kad kod njega završite, dolazite kod nas i **predajete** nam svu dokumentaciju i mi prijavljujemo vašu firmu **Poreskoj upravi**. Ponesite sva dokumenta od advokata i vaše **lične isprave**. Kada možete da dođete do nas?
- M:** Sa advokatom završavamo sutra pre podne, pa sam mislila da se odmah nakon toga vidimo. Da li je to u redu?
- S:** Naravno, onda Vas sutra **očekujem**.

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on the following topic:

Pouzdana knjigovođa kao ključ uspešnog poslovanja.

VOCABULARY

prodavnica – store	mušterija – customer
dobiti otkaz – to be dismissed	godište – year
pouzdan – reliable	predložiti – to propose
potpisati – to sign	ključ – key
poreska uprava – tax administration	poslovanje – activity

NOTES

TASK 5

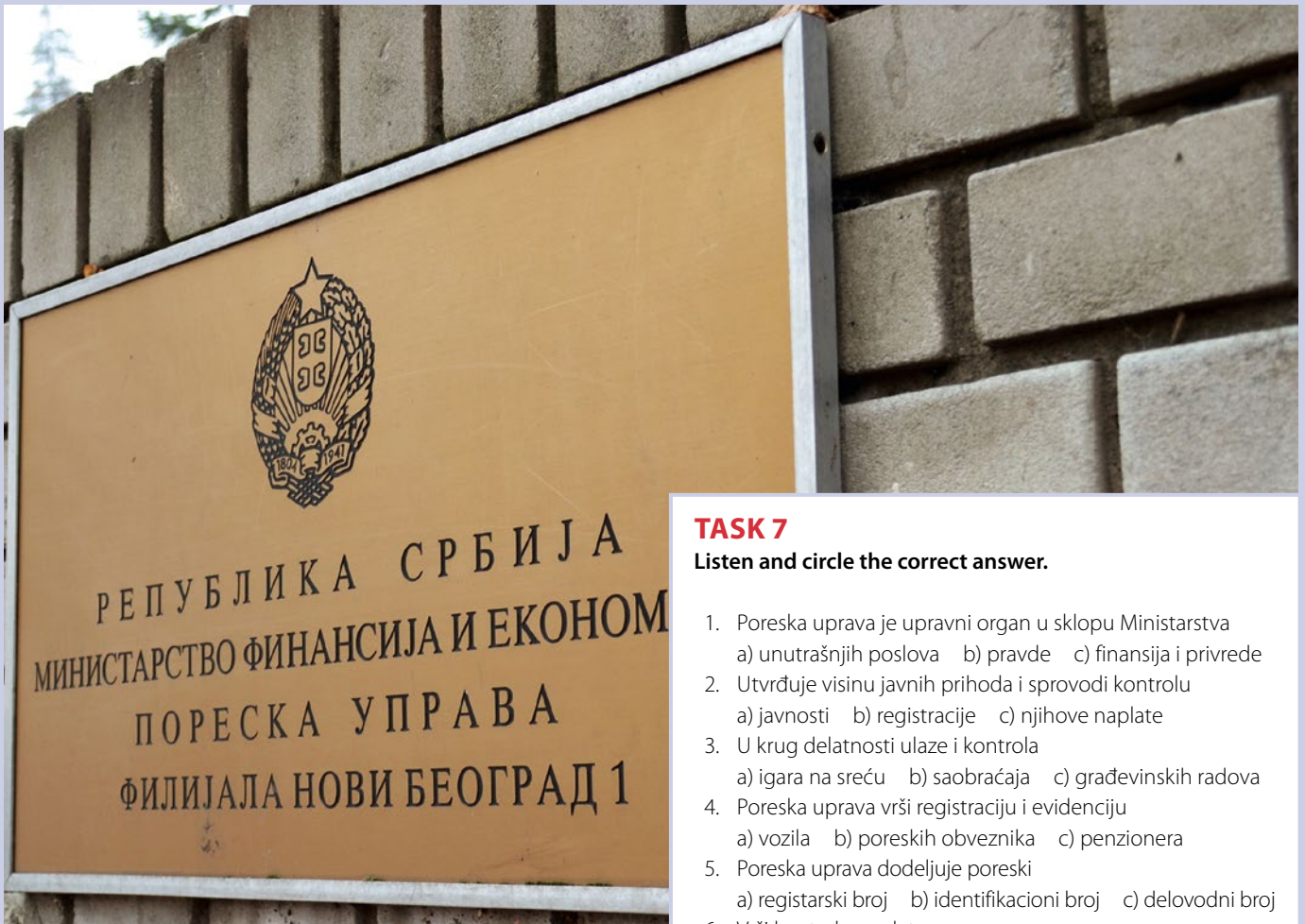
Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

TASK 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

1. Agencija Bilans je osnovana 2001. godine.
2. Osnovana je kao akcionarsko društvo.
3. Agencija pruža usluge čišćenja i održavanja objekata.
4. Svoje usluge pruža privatnim licima i preduzetnicima.
5. Agencija preuzima sve administrativne poslove u firmi.
6. Neprekidno prati izmene u zakonima i zakonskim propisima.
7. Agencija vrši brz unos podataka u informacioni sistem.
8. Agencija nudi uslugu korićenja poslovnih knjiga.
9. Agencija vodi obračun plata i PDV evidenciju.
10. Agencija sastavlja poreske prijave i predaje ih klijentu.

tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno

TASK 7

Listen and circle the correct answer.

1. Poreska uprava je upravni organ u sklopu Ministarstva
a) unutrašnjih poslova b) pravde c) finansija i privrede
2. Utvrđuje visinu javnih prihoda i sprovodi kontrolu
a) javnosti b) registracije c) njihove naplate
3. U krug delatnosti ulaze i kontrola
a) igara na sreću b) saobraćaja c) građevinskih radova
4. Poreska uprava vrši registraciju i evidenciju
a) vozila b) poreskih obveznika c) penzionera
5. Poreska uprava dodeljuje poreski
a) registarski broj b) identifikacioni broj c) delovodni broj
6. Vršiti kontrolu naplate
a) potraživanja b) komunalnih troškova c) svih poreza
7. Poreska uprava utvrđuje izvršenje poreskih
a) krivičnih dela b) nasilja c) zloupotreba
8. Izriče sankcije ukoliko poreski obveznici ne izmire svoja
a) dugovanja b) potraživanja c) kredite
9. Primenjuje bilateralne sporazume i zakon o
a) bezbednosti u saobraćaju b) oporezivanju c) radu
10. Poreska uprava vrši internu reviziju svojih
a) postupaka b) pogona c) vozila

VOCABULARY

konkurentnost – competitiveness	topli obrok – food allowance
izmena – amendment	odjava – cessation
informisati – to inform	u sklopu – within
unos – entry	dodeliti – to allot
obračun – calculation	dvostruko – double

NOTES

TASK 8

Discuss the following topics:

1. Koje vrste poreza znate?
2. Šta predstavlja jedan fiskalni račun i koja mu je funkcija?

TASK 9

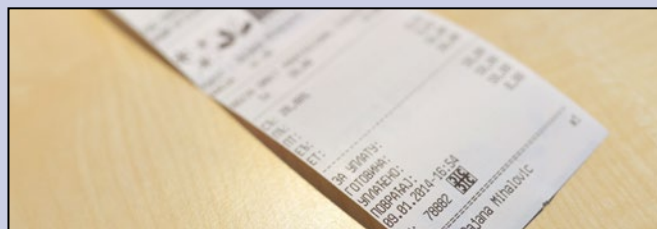
Listen and match the two halves of the sentences.

1. Porezi su sredstvo za prikupljanje prihoda 2. Porezi služe za podmirivanje troškova 3. Države raspolažu autonomijom 4. Porez na dohodak građana plaćaju 5. Porez na dohodak građana se plaća 6. Porez na kapitalne dobitke se plaća 7. Porez na dobit preduzeća plaćaju preduzeća 8. Porez na dodatu vrednost je porez 9. Akcize su specifični porez kojim se 10. Porez na nasleđe i poklon se plaća za prenos	a) na dobit koja nastaje prodajom imovine. b) imovine na naslednika ili davanjem imovine u poklon. c) i nije im unapred određena svrha primene. d) u formiranju raznih vrsta poreza. e) koji se plaća u svakoj fazi prometa. f) oporezuje potrošnja tržišno specifičnih proizvoda. g) od opšteg značaja i naplaćuju se u novcu. h) fizička lica koja ostvaruju dohodak. i) na dobit koju ostvare u jednoj kalendarskoj godini. j) na svaki pojedinačni prihod.

TASK 10

Listen and complete the gaps.

1. U maloprodaji se vrši evidencija prometa dobara preko elektronske _____ kase sa fiskalnom memorijom.
2. Fiskalna kasa je uređaj kojim se _____ podaci prometa robe i usluga.
3. Programska memorija upravlja radom _____.
4. Operativna memorija sadrži _____ podataka o robi i uslugama.
5. Fiskalna memorija je _____ od izmena ili brisanja podataka.
6. Fiskalni dokumenti su fiskalni račun, dnevni i _____ izveštaj.
7. Koriste se u cilju izbegavanja _____ poreza, a i u cilju zaštite potrošača.
8. Izbegavanjem fiskalnog računa se vrši krivično delo utaje poreza i šteti državi _____.
9. Pokreće se postupak za _____ odgovornosti i izriče se kazna.
10. Fiskalne račune izbegavaju _____ objekti i prodavnice brze hrane.

HOMEWORK

Write an essay of 200-250 words on the following topic:

Disciplina plaćanja poreza u mojoj zemlji.

VOCABULARY

svrha – purpose
značaj – importance
akciza – excise
autorsko pravo – copyright
nabavna cena – purchase price

jedinica mere – unit of measurement
štampanje – printer
zaštićen – protected
utaja poreza – tax fraud
zabrana – prohibition

NOTES

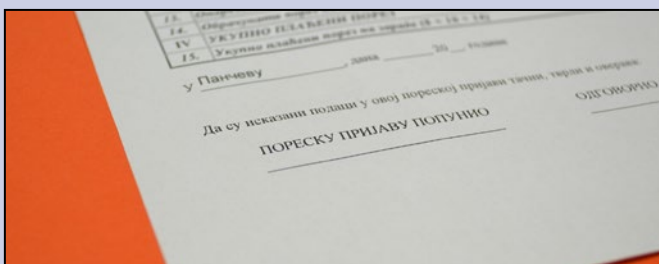

TASK 11

Choose the correct alternatives.

SADRŽAJ FAKTURE

Faktura predstavlja jedan od najvažnijih poslovnih dokumenata **koji/koje** (1) prodavac izdaje i predaje kupcu kao dokaz prometa **robi/robe** (2) ili usluga. Da ne bi postojao veliki broj različitih faktura **i/sa** (3) različitim sadržajem, zakonom je određeno koji su **oni/ono** (4) osnovni i obavezni elementi na jednoj fakturi. Prema Zakonu o PDV-u, faktura **treba/trebaju** (5) obavezno da sadrži naziv, adresu, poreski i matični broj izdavaoca računa, **ko/kao** (6) i naziv, adresu, poreski i matični broj primaoca računa, datum i mesto izdavanja računa, redni **brojem/broj** (7) računa. Pošto je faktura dokumentovan dokaz o prometu robe **ili/ali** (8) pružanju usluge, na fakturi obavezno treba da se istakne količina i vrsta prodane robe ili **pružene/pružanje** (9) usluge. Na fakturi obavezno treba da stoji i **odnos/iznos** (10) osnovice, poreska stopa i iznos PDV-a, zatim konačni iznos fakture. U slučaju da faktura nije gotovinska **i/već** (11) se naplaćuje doznakom, **nego/na** (12) fakturu treba obavezno da se stavi i žiro račun prodavca. Ukoliko treba **da/dalje** (13) ispunimo jednu fakturu, sigurno ćemo se sresti sa izrazima kao što **su/se**: (14) redni broj, šifra, naziv robe ili usluge, jedinica mere, količina, jedinična cena, stopa PDV-a, iznos PDV-a, ukupni iznos, način plaćanja, **tok/rok** (15) plaćanja, iznos za uplatu. Danas se u Srbiji, pa i u drugim zemljama Evrope, fakture izdaju **na/sa** (16) unapred štampanim obrascima, ili uz pomoć elektronskih softvera, štampanjem sa kompjutera, **a/u** (17) sve veći **mah/dah** (18) uzima i primena takozvanih e-faktura, koje se za razliku **do/od** (19) prethodna dva tipa ne štampaju, odnosno čuvaju u štampanom obliku, već u strogo kontrolisanom elektronskom **sistemu/sistem** (20) prelaze put od izdavaoca do primaoca fakture, odnosno dalje do nadležnih kontrolnih organa vlasti.

VOCABULARY

redni broj – number

šifra – code

jedinična cena – unit price

rok plaćanja – date of payment

primalac – recipient

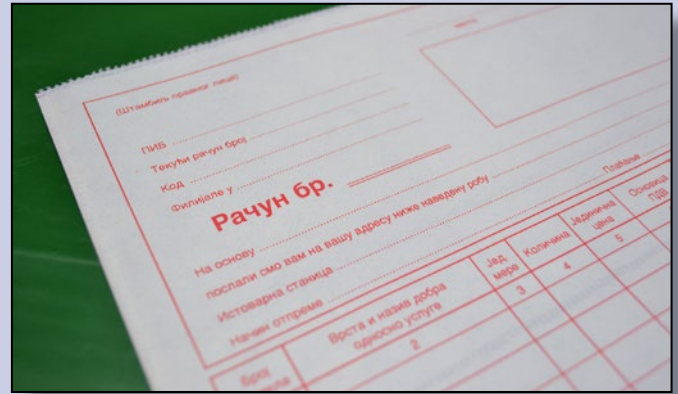
doprinos – contribution

delatnost – activity

vršilac – performer

poljoprivrednik – farmer

dividenda – dividend

TASK 12

Fill in the gaps with the words given

(there are three words that you do not need to use).

PORESKA PRIJAVA NA ZARADU FIZIČKIH LICA

(sadržaj preuzet sa zvaničnog formulara Poreske uprave Ministarstva finansija Republike Srbije)

Vrsta ostvarenih prihoda:

- Zarada i druga primanja po _____ (a) zaposlenja
- Prihodi od autorskih i srodnih prava
- Prihodi od kapitala, kamata, dividende
- Prihodi od nepokretnosti
- Prihodi od davanja u _____ (b) pokretnih stvari
- Prihodi od _____ (c) na sreću
- Prihodi od osiguranja lica
- Prihodi sportista i sportskih _____ (d)
- Ostali prihodi

Podnosilac prijave – poreski _____ (e):

- Zaposleni
- Vršilac samostalne _____ (f)
- Poljoprivrednik

Prihod je isplaćen:

- Isplatom na račun u banci
- Isplatom u _____ (g) novcu
- U drugom obliku

Opis:

- Ostvareni prihod koji se _____ (h)
- Obračunati porez na dohodak građana
- Osnovica doprinosa za obavezno _____ (i) osiguranje
- Doprinos za PIO
- _____ (j) za zdravstveno osiguranje
- ...

socijalno, obveznik, prijava, zakup, doprinos, osnovu, igara, pravo, oporezuje, gotovom, srodni, delatnosti, stručnjaka

NOTES

TASK 14**Role-play exercise.**

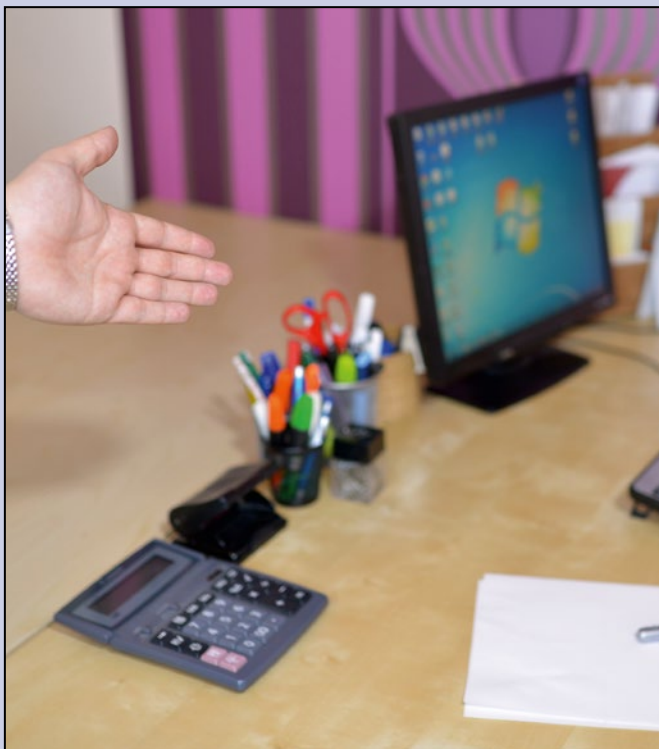
Follow the instructions and play your role.

Razgovarate sa prijateljem iz inostranstva koji želi da otvori firmu u Srbiji. Raspitujete se u kom gradu želi da otvori firmu i sa čime će se baviti njegova firma. Nudite mu mogućnost da sedište firme registruje na Vaš stan. On želi da otvori jedno društvo sa ograničenom odgovornošću i interesuje ga koje poreze treba da plaća. Vi govorite da niste knjigovođa, ali da poznajete neke vrste poreza. Detaljnije mu govorite o tim porezima. Vaš prijatelj želi da zaposli i jedno strano lice u svojoj firmi. Vi mu govorite da je to moguće u Srbiji, ali da za to postoje određeni uslovi. Govorite mu da to mora da prijavi u Službi za zapošljavanje i ako to lice dolazi iz zemlje koja nije članica Evropske unije, tada prvenstvo imaju nezaposlena lica iz Srbije. Prijatelj traži od Vas da mu predložite jednu dobru agenciju za knjigovodstvo. Vi mu predlažete agenciju 'E-računovodstvo d.o.o.' i navodite zašto je ta agencija bolja od drugih.

TASK 15**Role-play exercise.**

Follow the instructions and play your role.

U vašu firmu je došla nova saradnica. Ona će od danas da radi na izdavanju faktura, na zadatku koji ste do sada Vi radili. Vaš zadatak je da joj objasnite kako funkcioniše softver za izdavanje faktura i koji sve podaci treba da se navedu na jednoj fakturi. Objasnjavate joj da vaša firma koristi jedan softver za izdavanje faktura, koji je instaliran na kompjuteru, i da ga pokreće jedna aplikacija. Objasnjavate da nakon prijave u program i upisivanja korisničkog imena i lozinke dolazite u meni gde treba da se izabere partner. Ukoliko partner još nije upisan u program, tada se vrši unošenje osnovnih podataka partnera. Na pitanje Vaše koleginice tačno navodite koji su to podaci koji obavezno treba da se upišu u program i sastavni su deo fakture. Nakon toga objašnjavate da prilikom izdavanja fakture treba da se upiše šifra delatnosti, naziv robe ili usluge, neto jedinična cena, količina i rok plaćanja. Vaša nova koleginica ne zna u koliko primeraka se izdaje faktura i Vi joj objašnjavate da softver svaku fakturu štampa u tri primerka od kojih je prvi primerak za kupca, odnosno primaoca usluga, drugi primerak za knjigovođu, a treći za evidenciju. Govorite na koji način i gde treba da se evidentira izdati račun. Vaša nova saradnica je vrlo zbunjena zbog velikog broja novih informacija i u cilju njihovog memorisanja proba da ih ponovi. Vi joj govorite da se ne brine i da će vrlo brzo da nauči sve o izdavanju faktura.

VOCABULARY

baviti se – to deal with

članica – member

prvenstvo – priority

nezaposlen – unemployed

saradnica – female associate

instaliran – installed

sastavni deo – constituent part

primerak – copy

zbunjen – confused

građanin – citizen

TASK 16

Talk about the following topics.

Zašto je važno da građani i pravna lica redovno plaćaju poreze? Da li Poreska uprava treba neprekidno da vrši kontrolu i nadzor građana i privrednih subjekata?

NOTES

TASK 17

Explain the following phrases.

finansijski plan
izmiriti dugovanja
poslovne knjige
lični dohodak
privredni subjekti

pravna lica
bilans stanja
bilans uspeha
topli obrok
putni troškovi

poreski obveznik
dvostruko oporezivanje
podmiriti troškove
porez na dobit
zabrana delatnosti

TASK 18

Translate the following text.

SIVA EKONOMIJA

Siva ekonomija je privredna aktivnost nad kojom država kao kontrolni organ nema nikakav nadzor, koja nije oporezovana i na taj način ne doprinosi **ekonomskom razvoju** i funkcionisanju države u kojoj se vrši. Siva ekonomija za svoj cilj ima **izbegavanje** primene zakonskih propisa po pitanju plaćanja poreza i drugih doprinosa državi. U zemljama gde je jače prisutna, lako se primećuju njene štetne posledice. U Srbiji siva ekonomija je izrazito prisutna i smatra se da čini više od jedne trećine bruto domaćeg proizvoda. U zemljama Evropske unije taj broj je dvostruko, pa i **trostruko** niži. Siva ekonomija je prvenstveno prisutna u većim gradovima, u južnoj Srbiji i pograničnoj oblasti sa Kosovom, Rumunijom i Bosnom. Najprisutnija je u **građevinskom sektoru** i sektoru maloprodaje. Za sivu ekonomiju su karakteristični **gotovinski promet** i neformalno zaposlena lica u privredi. Siva ekonomija prvenstveno nastaje u državama u razvoju, dok je u razvijenim državama njena prisutnost manja. Kao osnovne razloge sive ekonomije možemo da navedemo velike poreske troškove i njihovu neusaglašenost sa različitim nivoima prihoda, loše stanje u privredi, visoki stepen korupcije, loš poreski sistem, odnosno sistem **zdravstvenog i penzionog osiguranja**, nedostatak **političke volje** da se siva ekonomija smanji, ekonomska kriza i vrlo slab rad inspekcijских službi u državi. Siva ekonomija pored toga što ne doprinosi razvoju države, predstavlja i opterećenje za one koji svoju **privrednu delatnost** vrše u zakonskom okviru i redovno plaćaju porez. Posledice sive ekonomije su i smanjivanje konkurentnosti, odnosno pogoršavanje mogućnosti za legalno zapošljavanje. Protiv sive ekonomije treba da se pristupi sistemski, usklađeno sa svim **nadležnim organima vlasti**. Potrebno je modernizovati poreski sistem, odnosno smanjiti troškove poreza i doprinosa. Potrebno je pojačati kontrolu i primenjivati strožije kazne za privređivanje unutar sive ekonomije. Najzad, potrebno je informisati građane o **negativnim posledicama** sive ekonomije i podizati im svest da budu manje tolerantni prema privrednicima koji posluju u njenom okviru.

TASK 19

Make new sentences with the highlighted words from the previous task.

Unit 9

DIARY

Uvođenje novog proizvoda nikada nije laka stvar. Pogotovo kada uvodimo jedno novo osvežavajuće piće. Konkurencija na tržištu je velika, kao i očekivanja potrošača. Danas nije dovoljno da se jedna firma samo pojavi sa novim proizvodom pa da ga potrošači brzo zavole i počnu da kupuju. Slobodno možemo da kažemo da je to danas veliki izazov, koji od proizvođača i distributera zahteva izuzetno veliko znanje, iskustvo, pripremljenost. Što se mene tiče, ovo je za mene još veći izazov. U svom profesionalnom životu sam pratio pokretanje novog proizvoda u automobilske industriji, u teškoj industriji, telekomunikacijama. Sarađivao sam i sa kompanijama kao što je Grain International Srbija koja se bavi trgovinom i distribucijom žitarica. Ali nikada se još nisam bavio uvođenjem jednog osvežavajućeg pića na tržište. Marija mi često kaže da nemam čega da se bojim, ja ipak znam da je svaki proizvod priča za sebe. Svakom proizvodu treba da se priđe na poseban i jedinstven način, i u svakom pojedinačnom proizvodu potrošači vide nešto drugo. Zadatak je ni manje ni više nego da potrošač u tvom proizvodu vidi ono što mu je potrebno i pristupačno. Naš novi proizvod može da bude vrlo zanimljiv za potrošače u Srbiji. Do sada nisu mogli da se sretnu sa ovakvim tipom ambalaže, a da o inovativnom patentu za otvaranje i ne govorim. Sadržaj pića je zdraviji i ukusniji od proizvoda konkurentnih proizvođača, zato sve ostaje upravo na prodaji. Potrebno je da zainteresujemo potrošače u Srbiji za naš zdrav i ukusan proizvod. Ja sam optimista.

VOCABULARY

konkurencija – competition
očekivanja – expectations
izazov – challenge
distributer – distributor
potrošač – consumer

artikal – item
nakit – jewelry
sirovina – raw material
rast – growth
opadanje – decline

TASK 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

PROIZVOD

Proizvod predstavlja sve one predmete, materijalne i nematerijalne proizvodnje i usluga koje zadovoljavaju određene potrebe. Proizvodi se dele na potrošne artikle, sredstva za proizvodnju i usluge. Potrošni artikli su: 1) svakodnevni artikli koji se redovno i rutinski kupuju kao što su prehrambene namirnice, 2) stručni artikli koji se kupuju ređe i nakon dužeg razmišljanja, kao što su nameštaj, tehnička roba i slično, 3) luksuzni artikli, koji imaju veliku vrednost i potrošači se za njih sporije odlučuju, kao što su luksuzni automobili, nakit i slično.

Sredstva za proizvodnju mogu da budu: 1) sirovine, koje se tokom proizvodnje menjaju ili ugrađuju u novi proizvod, 2) polugotovi proizvodi, koji su prešli određenu proizvodnu fazu. Usluge su sve one delatnosti koje jedna ugovorna strana pruža drugoj, a mogu biti na primer pravne, transportne, komunalne usluge, itd. Za svaki proizvod važe četiri faze životnog ciklusa na tržištu. Prva faza je 'uvođenje', kada su promet i zarada vrlo niski, marketinški troškovi visoki, a konkurencije skoro da i nema. Druga faza je 'faza rasta', kada promet i zarada počinju da se povećavaju, marketinški troškovi su i dalje veliki, ali se povećava i broj konkurenata. Treća faza je 'zrelost', kada se rast prodaje usporava, zarada dostiže svoj maksimum, marketinški troškovi polako opadaju, konkurencija se smanjuje. Četvrta faza je 'opadanje', kada proizvod kupuju samo oni koji ga do tada nisu kupovali, smanjuje se promet i zarada, smanjuju se i marketinški troškovi, sve je manja konkurencija. Glavni plan u ovoj fazi predstavlja odlazak sa tržišta i uvođenje novog proizvoda.

NOTES

TASK 2

Read the following conversation and answer the questions below.

- Prodavac:** Da li Vas interesuje nov ili polovan auto?
Kupac: Interesuje me nov auto. Upravo ovaj ovde koji je izložen u salonu.
P: Da, to je Opel Astra Classic. Da li ste pogledali našu brošuru? Da li ste iz nje saznali sve što Vas interesuje?
K: Na vašoj zvaničnoj internet stranici sam pogledao brošuru za ovaj tip automobila.
P: Da, ta brošura je i dalje aktuelna što se tiče opreme i tipova automobila, međutim, cena u poslednje vreme dosta varira, pa je uvek dobro da čovek dođe u salon i da pogleda šta se nudi.
K: Da li možete da napravite približnu kalkulaciju koliko bi me koštao auto sa svim onim karakteristikama i opremom koja bi mi trebala?
P: Kako da ne. Da krenemo od boje. Koja boja Vas interesuje?
K: Interesuje me plava boja. Video sam u brošuri da je imate.
P: Koji tip Vas interesuje, sedan sa 4 vrata, tip sa 5 vrata ili možda karavan?
K: U svakom slučaju karavan. Imam veliku porodicu...

1. Koje su osnovne karakteristike jednog automobila?
2. Na šta sve treba da se obrati pažnja kod izbora odgovarajućeg automobila?

TASK 4

Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.

- Prodavac:** To je sve što imamo. Teško je danas doći do maksimalno dvogodišnjeg **polovnog** automobila. Ljudi prosto ne prodaju dvogodišnje i mlađe automobile. Evo, pogledajte ovaj.
Kupac: Koliko je star?
P: Taj auto ima pet godina i nešto manje od sto hiljada **pređenih** kilometara. Za taj auto smo dobili i servisnu knjigu što je **retkost** u današnje vreme.
K: Šta ima od opreme?
P: Ovaj auto ima kompletnu opremu, znači da ima sve ono što su mogli u njega da ugrade.
K: Da li znate nešto o prethodnom **vlasniku**? Da li je bio muškarac ili žena, da li je bio pušač, koliko je imao godina?
P: Na žalost nemam tačnu informaciju o prethodnom vlasniku, ali znam da smo vozilo detaljno pregledali i da nismo našli nikakvu veću **grešku** ili oštećenje. Da li želite da ga probate?
K: Nisam sto posto siguran da me interesuje. Razmisliću još malo, pa ću se vratiti, ako se odlučim za njega.

TASK 3

Explain the highlighted words.

- Prodavac:** Idemo sada na malo teža pitanja. Koji motor ste izabrali?
Kupac: Ako se dobro sećam imate 1,7 dizel, zar ne?
P: Naravno, to je dobra odluka. Znae koja sve oprema ulazi u **osnovnu opremu**?
K: Da, to sam video, međutim, da li možete da mi ponudite i neku **opcionalnu opremu**?
P: Kako da ne. Ono što smatram da u svakom automobilu treba da bude je **tempomat**. Da li Vas on interesuje?
K: Da, naravno. Uračunajte i njega. Šta imate još?
P: Pa tu su neke pogodnosti, kao što je **automatska klima**, koja bolje reguliše vazduh i temperaturu u vozilu, pa zatim **grejanje retrovizora**, koje je posebno važno u **zimskom periodu**, kada se na retrovizor nataloži led, pa zatim **senzor za kišu kod prednjih brisača**, koji više nije naučna fantastika, a mislim da su i **zatamnjena zadnja i bočna stakla** praktično rešenje za one koji imaju decu ili nose takav tovar koji treba da se bolje zaštiti od **sunčevih zraka**.
K: Pa, meni bi trebalo sve to, međutim, ne znam koliko će sve to povisiti **prodajnu cenu** automobila. Koliki je krajnji iznos?
P: Evo, izvolite kalkulaciju.
K: Opa, nisam baš na ovoliku sumu računao...

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on the following topic:

Šta se u današnje vreme smatra dobrim proizvodom?

VOCABULARY

polovni auto – used car	nataložiti – to deposit
brošura – brochure	zatamnjen – darkened
karavan – station wagon	tovar – load
oprema – equipment	retkost – rarity
pogodnost – convenience	vlasnik – owner

TASK 5

Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

TASK 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

1. Sve privredne delatnosti se dele na proizvodne i neproizvodne delatnosti.
2. Neproizvodne delatnosti se dele na primarni i sekundarni privredni sektor.
3. U primarni privredni sektor spadaju poljoprivreda, šumarstvo, lov i ribolov.
4. Skoro dve trećine teritorije Srbije čini plodno zemljište, pogodno za obrađivanje.
5. Srbija je bogata šumama i divljači što omogućuje uspešan ribolov.
6. U sekundarni sektor spadaju industrija, rudarstvo i građevinarstvo.
7. Najrasprostranjenija je prerađivačka industrija, a unutar nje proizvodnja malina.
8. U tercijalni sektor spadaju turizam, saobraćaj, zanatstvo, bankarstvo.
9. U Srbiji je najrasprostranjeniji kulturni turizam.
10. Kroz Srbiju prolaze važni trgovački putevi prema Africi.

tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno

TASK 7

Listen and circle the correct answer.

1. Industrija se deli na
a) crnu i obojenu b) tešku i laku c) crnu i belu
2. Teška industrija se bavi eksploatacijom i preradom
a) industrijskih sirovina b) mesa c) pića
3. Laka industrija proizvodi i vrši preradu proizvoda za
a) krajnju potrošnju b) tešku industriju c) otpad
4. Metalurgija se bavi proizvodnjom i preradom
a) sokova b) metala iz ruda c) voća i povrća
5. Mašinska industrija se bavi proizvodnjom
a) tkanine b) mleka c) mašina
6. U mašinsku industriju ubrajamo i
a) mesnu b) mlekarsku c) automobilsku industriju
7. Najznačajnije grane lake industrije su
a) građevinarstvo i rudarstvo
b) metalurgija i mašinska industrija
c) prehrambena, tekstilna i duvanska industrija
8. U prehrambenu industriju se ubraja i
a) mesna industrija
b) brodogradnja
c) avionska industrija
9. Tekstilna industrija se bavi preradom vlakana i proizvodnjom
a) tkanina b) sokova c) papira
10. Srbi su jedna od vodećih nacija po broju
a) rudnika b) automobila c) pušača

VOCABULARY

šumarstvo – forestry

lov – hunting

ribolov – fishing

stočarstvo – cattle breeding

divljač – game

ulaganja – investments

prerada – processing

brodogradnja – shipbuilding

namirnice – foodstuffs

nacija – nation

NOTES

TASK 8

Discuss the following topics:

1. Koje tipove proizvodnje poznajemo?
2. Koliko nam mašine i alati pomažu u svakodnevnom životu?

TASK 9

Listen and match the two halves of the sentences.

1. Proizvodnja predstavlja jednu od primarnih 2. Čovek neprekidno usavršava proizvodne 3. U proizvodnji različitih tipova proizvoda 4. Pojedinačna proizvodnja se obično 5. Masovna proizvodnja se vrši za nepoznatog 6. Serijska proizvodnja se vrši 7. Serijska proizvodnja se tipično koristi 8. Kod automatske proizvodnje svi 9. Kod automatske proizvodnje učešće ljudske 10. Često se primenjuje više tipova proizvodnje,	a) u jednom unapred određenom ciklusu. b) primenjuju se različite vrste proizvodnje. c) radne snage je svedeno na minimum. d) delatnosti u formiranju jednog proizvoda. e) u zavisnosti od osobina proizvoda. f) postupke koje zatim testira i dopunjuje. g) proizvodni postupci su automatizovani. h) kupca uz planiranje tražnje i monitoring tržišta. i) u automobilske industriji. j) vrši za poznatog potrošača.

TASK 10

Listen and complete the gaps.

1. Na levoj strani se nalazi točak _____ još iz petnaestog veka.
2. Bez mašina i alata ne možemo ni da zamislimo život _____ čoveka.
3. Od trenutka kada je izumeo prvu _____ čoveku se život preko noći promenio.
4. Alati nemaju delove koji sami sebe _____, dok ih mašine imaju.
5. Alate koristimo uz primenu ljudske _____, dok mašine i same mogu da vrše svoje zadatke.
6. Prvo značajnije otkriće čoveka bilo je pronalazak _____ i osovine.
7. Vodenica je imala veliki značaj za _____ delatnost i proizvodnju brašna.
8. Čovek je uz pomoć alata, naprava i mašina uspeo da _____ snagu vetra, vatre i vode.
9. Na taj način je postao najmoćnije _____ biće na našoj planeti.
10. Danas svako u svom _____ ima neki manji ili veći uređaj.

HOMEWORK

Write an essay of 200-250 words on the following topic:

Najjači privredni sektori u mojoj zemlji.

VOCABULARY

usavršavati – to improve

testirati – to test

paleta proizvoda – range of products

tražnja – demand

ciklus – cycle

preplitati se – to intertwine

vodenica – watermill

oruđe – tool

osovina – axis

obuzdati – to restrain

TASK 11

Choose the correct alternatives.

BREND

Život savremenog čoveka **ni/na** (1) u kom pogledu nije jednostavan. Problemi sa kojima **si/se** (2) čovek u prošlosti susretao kao što su ratovi, epidemije, glad, danas u razvijenim zemljama **sveta/sveti** (3) predstavljaju samo ružnu uspomenu na prošlost. Ipak **i/sa** (4) čovek današnjice se susreće sa **novinama/novim** (5) i teškim problemima kao što **je/su** (6) na primer finansijska kriza, nezaposlenost, prezasićenost informacijama, itd. Sve to moraju da uzmu u **obzir/obzire** (7) i proizvođači i distributeri koji u **ovakvi/ovako** (8) izoštrenoј situaciji pokušavaju **na/da** (9) prodaju svoje proizvode. Danas je potrošač obasut ogromnom količinom informacija, mnoštvom raznolikih proizvoda i u **tim/tom** (10) beskraj treba da se odluči koji proizvod da kupi. Proizvođačima u tome **pomaže/odmaže** (11) formiranje sopstvenog brenda, odnosno diferenciranje proizvoda u odnosu **sa/na** (12) druge konkurentne proizvode. Proizvođači su shvatili da više nije dovoljno da imaju kvalitetan proizvod **sa/koji** (13) povoljnom cenom, već i da sami potrošači treba da imaju pozitivnu sliku o njihovom proizvodu. Treba da osećaju da im je taj i samo taj proizvod potreban. Pored ovoga, **kupac/kupca** (14) je danas samostalniji i omogućeno mu je da sam odlučuje šta mu je potrebno. Danas potrošači najčešće kupuju **kod/u** (15) velikim tržišnim centrima gde prodavci nisu prisutni, **već/zar** (16) je samo roba izložena na rafovima. Tada poseban značaj **ima/imaju** (17) brend pojedinog proizvoda koji ga izdvaja od drugih proizvoda. Važno je da je slika o proizvodu čista, jednostavna, da **me/se** (18) lako pamti i da nosi poruku o izvrsnosti proizvoda. Stoga, glavni zadatak svih proizvođača i distributera je **upravo/uprava** (19) formiranje brenda, a oni koji u tome uspeju **zato/za** (20) vrlo kratko vreme postaju dominantni na svom tržištu.

TASK 12

Fill in the gaps with the words given (there are three words that you do not need to use).

PROIZVODNJA VINA

Vino je jedan od najstarijih proizvoda koje čovek proizvodi već više _____ (1) godina. Kroz istoriju postupci proizvodnje vina su se neprestano razvijali da bi napokon došli u fazu savremene proizvodnje. Kako bi vino na kraju proizvodnog _____ (2) bilo visokokvalitetno, važno je da se svaka faza u proizvodnji izvrši po _____ (3) i preporukama. Na krajnji kvalitet vina utiču i osnovne osobine vinograda iz kojeg potiče grožđe. To su vrsta tla, _____ (4) visina, visina temperature, položaj prema suncu, _____ (5) vinograda, količina padavina, vetrovi, itd. Proizvodnja vina se obavlja u više faza. Prva faza je berba, koja može da bude _____ (6) ili mašinska. Ručna je sporija i preciznija, dok je mašinska brža, ali zahteva i naknadnu proveru. Sledeća faza u proizvodnji vina je transport grožđa u vinariju, koji se obavlja u malim _____ (7) kako bi se grožđe očuvalo. Nakon toga sledi takozvano muljanje grožđa, kada se vrši odvajanje zrna grožđa od _____. (8) Nakon ove faze sledi presovanje, gde se izdvaja sok iz grožđa. Nakon faze smirivanja takozvanog mošta sledi fermentacija koja predstavlja prirodan proces usled kojeg se prirodni groždani šećer _____ (9) u alkohol. Ova faza se odvija najčešće u drvenim buradima ili sudovima od nerđajućeg čelika. Nakon ove faze slede faza dopunjavanja i mešanja sa drugim _____, (10) odnosno prečišćavanje vina. Na kraju, pre flaširanja, vino treba da se filtrira.

planu, hiljada, nagib, vino, pretvara, postupka, sortama, grožđa, nadmorska, ručna, peteljki, utiče, gajbicama

GRAIN INTERNATIONAL

member of Chanten group

VOCABULARY

epidemija – epidemics
glad – famine
današnjica – the present
beskraj – infinity
dominantan – dominant

preporuka – recommendation
položaj – position
padavine – precipitation
berba – fruit picking
nerđajući – stainless

NOTES

TASK 14**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Vi ste novinar i pišete članak na temu srpskih visokokvalitetnih vina. Dolazite iz druge zemlje i ne poznajete srpska vina. Došli ste kod jednog proizvođača vina i raspitujete se o postupcima proizvodnje. Vinar detaljno opisuje postupke proizvodnje, a vi za to vreme beležite ono što čujete. Raspitujete se u čemu je tajna dobrog vina i šta je karakteristično za srpska vina. Nakon što Vam vinar pokaže vinski podrum Vi ga pitate zašto se vino drži u buradima. Pitate ga kako se vrši berba grožđa, šta znači izraz fermentacija, zašto se grožđe transportuje u malim gajbicama. Vi navodite koje sve vrste vina poznajete i koja vina su karakteristična za zemlju iz koje dolazite. Na kraju razgovora pitate vinara u kojim prilikama se pije vino u Srbiji i posle toga navodite kakvi sve običaji postoje u Vašoj zemlji koji su tradicionalno vezani za potrošnju vina.

TASK 15**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Zaposleni ste u preduzeću GRAIN INTERNATIONAL BUDIMPEŠTA. Vaš zadatak je da ugovorite transport 1200 tona kukuruza iz jedne mađarske dunavske luke u pristanište u Konstanci na obali Crnog mora. Razgovarate sa svojim kolegom koji je u prošlosti ugovarao transport robe vodenim putem. Pitate ga sa kojom kompanijom je sarađivao. Tražite odgovor na pitanje koliko vremenski traje transport vodenim, a koliko drumskim saobraćajem. Interesujete se o načinu plaćanja i u kojoj valuti se vrši isplata transportne usluge. Na pitanje Vašeg kolege govorite da su ovogodišnji prinosi kukuruza bili jako dobri i da je na tržištu prisutna obilna količina kukuruza i drugih žitarica. Navodite o kojim žitaricama je reč. Govorite da će od ove godine biti povećan transport robe za oko 20%, tako da je moguće da se postigne bolja cena transporta. Pitate kolegu koliko je u prošlosti bila uspešna distribucija žitarica i sa kojim problemima se suočavao tokom svog rada.

VOCABULARY

vinar – vintner

beležiti – to note

vinski podrum – wine cellar

bure – barrel

tip – type

luka – port

obala – coast

sarađivati – to cooperate

žitarice – grains

suočiti se – to face up

TASK 16**Talk about the following topics.**

Da li podržavate zabranu proizvodnje u kojoj su deca radna snaga?

Koji proizvod na svetskom glasu se proizvodi u Vašoj zemlji?

Da li znate po kojim proizvodima je poznata Srbija?

NOTES

Unit 10

DIARY

Sutra počinje tronedeljno ispitivanje našeg novog proizvoda. Organizovali smo za svaki dan po dve fokus grupe i po pet individualnih intervjua. Zamolio sam kolegince da u ispitivanje obavezno uključe i degustaciju našeg osvežavajućeg pića. Ja ću biti prisutan samo poslednjeg dana ispitivanja. Pošto ispitujemo koliko su potrošači osetljivi na uvođenje novog proizvoda na tržište, fokus grupe će se formirati na osnovu starosnog kriterijuma. Biće grupa sa decom do 10 godina, grupa uzrasta od 10 do 15 godina, grupa uzrasta od 18 do 35 godina, grupa iznad 35 godina i jedna posebna grupa sa penzionerima. Za nas je posebno interesantna grupa od 18 do 35 godina, jer su nam oni primarno tržište. Ljudi u tom uzrastu sami odlučuju o kupovini proizvoda, raspolažu svojim prihodima, rado piju osvežavajuća pića na zabavama, rođendanima, proslavama, za vreme i nakon sporta, na pauzi na radnom mestu i u raznim drugim situacijama. Dubinske individualne intervjue ćemo održati nakon što prođu sve fokus grupe, a na njima će se posebno obratiti pažnja na emocionalni efekat koji pruža naš novi proizvod. Cilj nam je da kupovinom našeg proizvoda potrošač oseća da je dobio pozitivnu energiju, da je mentalno i emocionalno stabilniji i jači. Tu veliku ulogu ima pitanje šta potrošač zaista očekuje od našeg proizvoda.

VOCABULARY

degustacija – tasting	postupak – procedure
prisutan – present	prilagoditi – to adapt
penzioner – pensioner	utisak – impression
uzrast – age	u skladu – in accordance
proslava – celebration	okruženje – surrounding

TASK 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

MARKETING

Marketing predstavlja koncept u modernom poslovanju koji u prvi plan stavlja kupca i pokušava da zadovolji sve njegove zahteve kao potrošača. Retke su danas one kompanije koje u svom poslovanju ne primenjuju osnovne marketinške postupke i rešenja. Za stručnjake marketinga, da bi uspešno poslovali, odnosno isplativo vršili prodaju svojih proizvoda ili usluga, potrebno je da proizvode prilagodimo potrebama kupaca i da na kupca ostavimo utisak da su ponuđeni proizvodi ili usluge korisni i potrebni za njih. Marketing koncepcija se, upravo zbog toga, tradicionalno vezuje za koncept četiri osnovna elementa uspešnog poslovanja: za zadatke koji su vezani za proizvod, koji treba da bude konkurentan i treba da zadovolji zahteve potrošača, zatim za cenu, koja treba da bude u skladu sa realnom i simboličnom vrednošću proizvoda, zatim za organizaciju distribucionih kanala, koji omogućavaju plasman proizvoda i usluga do krajnjih potrošača, i na kraju za komunikaciju, koja se odnosi i upravlja sa prethodna tri faktora. Ukoliko poslovnu delatnost organizujemo u okviru dobro osmišljenog marketinškog koncepta, tada možemo da postignemo skoro automatsku kupovinu naših proizvoda ili usluga. Marketing se bavi i formiranjem marke, kao sredstva za diferenciranje od drugih proizvoda, jer u današnje vreme ljudi upravo kupuju marku, a ne samo neki proizvod ili uslugu. Marketing u centru svoje pažnje ima potrošača i zadovoljavanje njegovih potreba, međutim, predstavlja i važno sredstvo za ostvarivanje finansijske dobiti proizvođača i distributera, odnosno svih interesnih grupa u poslovnom okruženju.

NOTES

TASK 2

Read the following conversation and answer the questions below.

Istraživač: Halo, dobar dan! Zovem Vas iz agencije Glas potrošača, koja se bavi istraživanjem tržišta. Organizujemo fokus grupu u okviru koje ćemo ispitivati konzumiranje osvežavajućih pića i želeli bismo da saslušamo i Vaše mišljenje i da Vas pozovemo na razgovor. Da li biste bili voljni da nam pomognete?

Gospođa: Što da ne.

I: Koliko imate godina?

G: Trideset i osam.

I: Čime se bavite?

G: Radim kao prodavačica u jednoj prodavnici muške konfekcije.

I: Da li Vi, ili neko od Vaših bližih članova porodice radi u nekoj od sledećih oblasti: istraživanje tržišta, reklame, proizvodnja i distribucija prehrambenih proizvoda?

G: Ne.

I: Da li ste već učestvovali u ispitivanju nekog proizvoda? Ako jeste, kada je to bilo?

G: Ne, nisam. Ali zašto je to važno?

I: Ne možemo da pozivamo lica koja su u poslednja tri meseca već učestvovala u sličnom ispitivanju.

G: Dobro, to razumem.

I: Koja bezalkoholna pića redovno konzumirate?

G: Sok od narandže, jabuke. Volim i višnju...

1. Koji tipovi potrošača postoje?
2. Koliko može da pomogne ispitivanje tržišta u distribuciji jednog proizvoda?

TASK 4

Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.

Menadžer: Na vašoj internet stranici vidim da postoji mogućnost i direktnog reklamiranja brendova. Možete li mi navesti na brzinu šta možete da **ponudite** svojim klijentima.

Saradnik: Kao prvo, u ponudi imamo mogućnost **oglašavanja** na unutrašnjoj strani časopisa u više dimenzija i različitim rasporedu, zatim na **koricama**, na njihovoj unutrašnjoj prednjoj i zadnjoj strani, odnosno na spoljašnjoj zadnjoj strani. Postoji mogućnost postavljanja logo-markice na naslovnoj strani, i naravno oglašavanje na prednjoj naslovnoj strani korica. Pored ovoga postoji mogućnost sponzorisavanja **rubrike**, PR tekstova i **reportaža**.

M: Da li postoji mogućnost reklamiranja i na vašoj internet stranici?

S: Naravno, nudimo mogućnost oglašavanja i na našim portalima www.podovi.org, odnosno www.prozorivrata.com.

TASK 3

Explain the highlighted words.

Saradnik: Časopis Podovi, izvolite!

Menadžer: Dobar dan. Zovem iz preduzeća Parketi d.o.o.

Na internetu sam video vaš časopis i interesuje me pod kojim uslovima mogu da publikujem jedan stručni **članak** o našim proizvodima.

S: **Pretpostavljam** da se bavite parketima, zar ne?

M: Da, naše preduzeće uvozi kvalitetne parkete i drvene obloge iz više zemalja Evrope. Na srpskom tržištu smo **prisutni** već nekoliko godina, pa smo odlučili da **učestvujemo** i u stručnim građevinskim časopisima, kao što je vaš časopis, gde bi kroz tekstove koji se odnose na naše proizvode vršili profesionalnu promociju naših prodajnih programa.

S: Na odličnom ste mestu. Časopis Podovi je upravo specijalizovan **građevinski** časopis koji kroz svoje stručne tekstove, velikom broju **potencijalnih** kupaca, nudi relevantne informacije o modernim brendovima koji su prisutni u Srbiji. Veliki broj građevinskih firmi preferira ovakvu vrstu promocije svojih proizvoda, jer naš časopis dolazi na prave adrese, kako do **eventualnih** krajnjih kupaca, tako i do **investitora**, odnosno stručnjaka kao što su inženjeri, **projektanti**.

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on the following topic:

Koliko marketing utiče na mene u donošenju odluke kod kupovine?

VOCABULARY

konzumiranje – to consume

prodavačica – saleswoman

učestvovati – to participate

bezalkoholno – non-alcoholic

članak – article

parket – parquet

projektant – planner

ponuditi – to offer

korica – cover

reportaža – reportage

TASK 5

Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

TASK 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

1. Nije dovoljno da iz ideje nastane proizvod ili usluga sa povoljnom cenom.	tačno/netačno
2. Prodaja neće biti uspešna ako potrošač u proizvodu ne primeti pozitivne karakteristike.	tačno/netačno
3. Proizvodi ne moraju da zadovoljavaju potrebe i da se razlikuju od drugih proizvoda.	tačno/netačno
4. Reklama je lična poruka široj publici, koja se šalje od strane poznatog izvora.	tačno/netačno
5. Lična prodaja je indirektna i bezlična prezentacija jednog proizvoda ili usluge.	tačno/netačno
6. Promocija prodaje se vrši u okviru akcija, koje se daju u kraćem vremenskom periodu.	tačno/netačno
7. Odnosi sa javnošću služe za izgradnju imidža jednog preduzeća.	tačno/netačno
8. Kod direktnog marketinga nije važna povratna informacija potrošača.	tačno/netačno
9. Onlajn marketing predstavlja reklamu u novinama.	tačno/netačno
10. Gerilski marketing zapanjujućom metodom prenosi poruku potrošaču.	tačno/netačno

TASK 7

Listen and circle the correct answer.

- Svaki potrošač u procesu odlučivanja prolazi kroz
  - sedam
  - pet
  - šest osnovnih faza
- Prva faza je faza prepoznavanja
  - prijatelja
  - potrebe
  - slabosti
- Potrošač može sam da primeti potrebu, ali može da mu se
  - nacrta
  - sugeriše
  - pokloni
- Druga faza kroz koju prolazi jedan kupac je
  - slanje
  - kupovina
  - traženje informacija
- Danas je najznačajniji izvor za informisanje kupaca
  - televizija
  - radio
  - Internet
- Treća faza je procena
  - vrednosti
  - kvaliteta
  - alternativa
- Ono što ne uđe u uži krug alternativa, kupac automatski
  - kupuje
  - prodaje
  - odbija da kupi
- Četvrta faza je odluka o
  - kupovini
  - prodaji
  - narudžbi
- Poslednja faza u procesu odlučivanja je sumiranje
  - iskustva
  - potrebe
  - želje
- Zadovoljan kupac vrši
  - ličnu
  - negativnu
  - neutralnu promociju

VOCABULARY

privlačno – attractive

povoljno – favorable

javnost – public

emitovati – to broadcast

imidž – image

prepoznati – to recognize

sugerišati – to suggest

trajnost – durability

sumirati – to summarize

preporuka – recommendation

NOTES

TASK 8

Discuss the following topics:

1. Šta je zadatak ispitivanja tržišta i koje metode ispitivanja postoje?
2. Šta znači primarno i sekundarno istraživanje?
3. Šta znači kvalitativno i kvantitativno istraživanje?

TASK 9

Listen and match the two halves of the sentences.

1. Informacija nije isto što i podatak,	a) koliko gledamo, slušamo ili čitamo medije.
2. Iz velike količine podataka treba da izvučemo	b) prikupljanje, analiza i sumiranje podataka.
3. Ispitivanje tržišta je sistematsko planiranje,	c) priprema studija gde se prikazuju rezultati ispitivanja.
4. Ispitivanje tržišta obuhvata i ispitivanje učešća	d) koje u zavisnosti od tehnike može da traje i mesecima.
5. Ispituje i koliko su efikasni kanali distribucije,	e) na tržištu, testiranje postojećih i novih proizvoda.
6. Ispituje se i efekat medija na prodaju,	f) koje u sebi sadrži izbor tehnike prikupljanja podataka.
7. Prva faza je utvrđivanje problema,	g) a pogotovo ne gomila podataka koji nas okružuju.
8. Druga faza je planiranje istraživanja	h) one koji za nas predstavljaju informaciju.
9. Treća faza je prikupljanje podataka	i) odnosno cilja koji želimo da postignemo.
10. Peta faza je sumiranje informacija kada se	j) prednosti i mane otvaranja nove prodajne jedinice.

TASK 10

Listen and complete the gaps.

1. U pogledu izvora prikupljanja podataka razlikujemo _____ i sekundarno istraživanje.
2. Podaci koji nisu na _____ dobijaju se postupkom primarnog istraživanja.
3. Dobijanje podataka koji stoje na raspolaganju u nekoj _____ vrši se sekundarnim istraživanjem.
4. Po _____ sekundarno istraživanje uvek prethodi primarnom istraživanju.
5. Najčešći _____ za dobijanje sekundarnih podataka je Zavod za statistiku.
6. Prikupljanje primarnih podataka se vrši kvalitativnom i kvantitativnom _____.
7. Kvalitativno istraživanje služi prvenstveno za _____ razloga pojedinih pojava.
8. Vrši se u dva osnovna oblika, u formi individualnog _____ intervjuja i grupnog intervjuja.
9. Kvantitativno istraživanje radi na _____ velikih brojeva.
10. Anketiranje može biti _____ i u pismenoj formi.

HOMEWORK

Write an essay of 200-250 words on the following topic:

Reklama koju nikada neću zaboraviti.

VOCABULARY

smernice – guidelines
poistovetiti – to equate
utvrditi – to establish
anketa – poll
obrada – processing

istraživanje – research
prikupiti – to collect
otkriti – to discover
pojava – phenomenon
emocija – emotion

NOTES

TASK 11

Choose the correct alternatives.

KLJUČ POSLOVNOG USPEHA

Da bismo bili uspešni na tržištu potrebno je **da/to** (1) postignemo jedinstvenu i vrednu poziciju koja nas ističe **među/kod** (2) drugima. Smatra se da su i najbolje marke izvrsne najčešće **sa/samo** (3) u jednoj kategoriji proizvoda i da su vrlo retki proizvođači koji u više segmenata mogu da postignu izvanredne rezultate. **To/Tu** (4) potvrđuje osnovno marketinško načelo da je važno biti drugačiji **od/kod** (5) ostalih. Važno je biti prvi na tržištu i uvek je bolje **budi/bit** (6) prvi, nego bolji od drugih. Ukoliko ne možemo da budemo prvi **na/sa** (7) tržištu sa nekim proizvodom ili uslugom, tada treba da formiramo jednu novu kategoriju, u kojoj ćemo **upravo/uprava** (8) mi biti prvi. Važno je da ta nova kategorija **bude/budi** (9) potrebna potrošačima i da u svest potrošača ugradimo **jedna/jednu** (10) specifičnu karakteristiku našeg proizvoda koja ga razlikuje i ističe od drugih proizvoda. Potrebno **ju/je** (11) pronaći onaj krug potrošača kojima možemo najlakše da se obratimo i na koje možemo jače da utičemo. To mogu biti na primer **mladi/mladost** (12) ljudi, deca, poslovni ljudi, majke... Ako proizvod **ima/nema** (13) neku negativnu karakteristiku, potrebno ju je prikazati **kao/ko** (14) pozitivnu i prihvatljivu. Telefoni sa manjim ekranom lakše mogu da **stanu/stane** (15) u zadnji džep pantalona, što nije uvek slučaj sa telefonima sa velikim ekranima. Kod određivanja cene proizvoda **treba/da** (16) biti svestan da se jeftiniji proizvodi uvek lakše prodaju, međutim, velika potražnja postoji i za najskupljim proizvodima **jer/sve** (17) viša cena skoro uvek ide sa utiskom **boljeg/bolji** (18) kvaliteta. Kod izbora distribucionih kanala treba izabrati one koji su jedinstveni i privlačni **samo/za** (19) potrošače, a potrebno je primenjivati i inovativna rešenja, kao što je **taj/na** (20) primer kupovina preko Interneta, koju moderni potrošači rado primenjuju.

VOCABULARY

pozicija – position

svest – consciousness

svestan – conscious

inovativan – innovative

na primer – for example

svrha – purpose

neizostavan – obligatory

razmeniti – to exchange

utisak – impression

ključna reč – key word

TASK 12

Fill in the gaps with the words given

(there are three words that you do not need to use).

ONLAJN MARKETING

Internet je danas jedno od osnovnih _____ (1) u komunikaciji. Pored toga, on je ujedno i jedno od najvažnijih marketinških sredstava. Potrošači sve više koriste Internet. Upravo zbog toga se proizvođači i _____ (2) proizvoda rado služe ovim marketinškim rešenjima. Primena mejla u marketinške _____ (3) je najstarije sredstvo u onlajn marketingu i obuhvata slanje reklamnih materijala i održavanje kontakta sa potrošačima. Internet stranica je neizostavan _____ (4) u životu svakog preduzeća. Služi za prezentaciju proizvoda i prvenstveno za informisanje potrošača. Sve su češće internet stranice preko kojih je omogućena i onlajn _____ (5) čime se smanjuju troškovi distribucije. Blog predstavlja slobodniju formu za komunikaciju o proizvodu. Njegova _____ (6) je u interaktivnoj formi gde partneri i potrošači mogu da ostave svoje _____ (7) u vezi sa preduzećem ili njegovim proizvodima. Onlajn reklama potrošače usmerava ka internet stranici. Najrasprostranjeniji oblik onlajn reklame je takozvani _____ (8) ili reklamna traka, koji nas, kada na njega kliknemo, preusmerava na glavnu internet stranicu proizvoda. Danas su sve rasprostranjenije i _____ (9) mreže, koje ne služe samo za međusobno komuniciranje i razmenjivanje informacija, već i za promociju nekog brenda, proizvoda, a kroz razmenjivanje pozitivnih ili negativnih _____ (10) korisnika. Postoje i takozvani pretraživački motori kojima je cilj da se u slučaju određenih ključnih reči naša internet stranica pojavi među prvima u Internet pretraživaču.

proizvoda, utisaka, promociju, sredstava, komentare, svrhe, baner, element, snaga, društvene, distributeri, kupovina, forma

NOTES

TASK 14**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Vi radite u jednoj agenciji za istraživanje tržišta. Zadatak Vam je da organizujete 8 osoba između 30 i 50 godina. Telefonom pozivate jednu po jednu osobu i vršite prvu klasifikaciju na osnovu određenih kriterijuma. Treba da pronađete osobu koja je muškog pola, između 30 i 50 godina. Treba da je strastveni fudbalski navijač i da nedeljno više puta konzumira pivo. Omiljeno pivo treba da mu je Jelen pivo. Treba da ima najmanje srednju školsku spremu, da je oženjen i da ima decu. Treba da najmanje jednom mesečno odlazi sa prijateljima u kafanu, gde se sa njima druži i konzumira pivo. Treba da poznaje najmanje još dve marke piva i da ih je u proteklih nekoliko meseci više puta konzumirao. Vi telefonom postavljate pitanja na koja dobijate odgovore i na osnovu tih odgovora odlučujete da li da pozovete na intervju tu osobu ili ne. Kada pronađete odgovarajuću osobu, ugovarate termin za sledeću nedelju.

VOCABULARY

kriterijum – criterion	družiti se – keep company with
strastven – enthusiastic	instrukcija – instruction
navijač – supporter	kombinovati – to combine
oženjen – married	bazirati se – to base
termin – term	uticati – to influence

TASK 15**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Vi ste novi direktor za marketing u jednom preduzeću. U toku je uvođenje novog proizvoda na tržište. Vi dajete instrukcije svom prvom kolegi koja marketinška sredstva želite da koristite tokom pokretanja ovog projekta. Pošto niste sigurni šta je najbolje u ovom konkretnom slučaju, tražite od kolege da Vam ukratko navede koja su rešenja korišćena kod ranijih proizvoda, pre Vašeg dolaska u preduzeće. Vi se odlučujete da kombinujete različita marketinška sredstva, ali prvenstveno se fokusirate na moderne tehnologije i modernu komunikaciju. Najvažnija Vam je internet promocija, zato želite da pokrenete novu internet stranicu za ovaj proizvod. Odlučujete se i za reklamu na televiziji i pitate kolegu kakve su reklame korišćene u prošlosti prilikom promocije nekog novog proizvoda. Na kraju dajete detaljne instrukcije svom kolegi koja sva marketinška sredstva komunikacije treba da se koriste prilikom uvođenja novog proizvoda.

TASK 16**Talk about the following topics.**

Kako treba da se utiče na potrošače starijih generacija?
Kako treba da izgleda jedna moderna internet stranica?
Koji vid marketinške komunikacije najviše utiče na Vas?

NOTES

Unit 11

DIARY

Sutra krećem na poslovni put u Budimpeštu. Sastajem se sa jednim proizvođačem i vrlo mi je važno da dobijem povoljne cene od njega. Budimpešta je predivan grad. Bio sam u Mađarskoj još za vreme mojih studija. Odlično sam se proveo. Veličanstveni mostovi na Dunavu, lekovita kupališta i prelepe devojke. Da, to je ta Budimpešta, koja mi je ostala u sećanju. Međutim, sad idem drugim poslom. Ovo neće biti zabava, već neprekidni sastanci, pregovaranja, kalkulacije, poseta proizvodnom pogonu, poslovne večere. Razmišljam da ponesem sa sobom neki simboličan poklon za svoje domaćine. Prvi sastanak će da bude sa generalnim direktorom mađarskog preduzeća. Za taj sastanak treba dobro da se priprelim. Čuo sam da generalni direktor obožava fudbal. Bilo bi odlično ako bih u jednom odsutnom trenutku prešao na fudbal, da ga pridobijem. Ako sam dobro razumeo, pokazaće mi i svoj proizvodni pogon u blizini Budimpešte. Baš sam radoznao kako su uspeali da za tako kratko vreme postanu jedan od najtraženijih proizvođača boca u regionu. Dobio sam brošuru njihovih proizvoda i mislim da ćemo moći da se dogovorimo o proizvodnji dva tipa boca za naš novi proizvod. Cena je dosta dobra, uslovi transporta prihvatljivi, kapaciteti proizvodnje odgovarajući. Sa nestrpljenjem očekujem sutrašnji dan. Ostalo mi je samo da brzo rezervišem smeštaj u Budimpešti. To ću da uradim preko agencije Budaguide Travel.

VOCABULARY

pregovarati – to negotiate
pogon – plant
boca – bottle
region – region
kapacitet – capacity

nestrpljenje – impatience
razdoblje – period
prisustvo – presence
niskogradnja – civil engineering
opterećen – burdened

TASK 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

SRBIJA I NJENI SUSEDI

Srbija se nalazi u okruženju 8 država sa kojima treba da održava dobre prijateljske odnose, u cilju obezbeđivanja dobre privredne saradnje i mira u regionu. Susedi Srbije su Mađarska, Rumunija, Bugarska, Makedonija, Albanija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina i Hrvatska. Od svih njenih suseda Mađarska najranije ulazi u Evropsku uniju, a za njom Rumunija i Bugarska, i najzad Hrvatska. Mađarska je tradicionalno jedan od najvažnijih strateških i privrednih partnera Srbije. Privredna saradnja dve zemlje se neprekidno odvijala i razvijala, čak i u kriznim razdobljima. Mađarska preduzeća su vrlo aktivna i stalno prisutna na srpskom tržištu. Tipičan primer za mađarsko-srpsku privrednu saradnju je i prisustvo velikih mađarskih preduzeća u Srbiji kao što su OTP Banka, MOL Grupa ili preduzeće Betonut za niskogradnju. Odnosi sa Rumunijom i Bugarskom se isto smatraju tradicionalnim, međutim, obim saradnje je manji. Pored privrednih odnosa koje Srbija ima sa ove dve zemlje, postoje i takva bilateralna pitanja kao što su pitanja manjina, obostranog priznavanja nacionalne pravoslavne crkve, itd. Odnosi sa Bosnom i Hercegovinom, odnosno Hrvatskom su opterećeni ulogom Srbije u poslednjem ratnom konfliktu na Balkanu. Ipak, usled privredne orijentisanosti Srbije na saradnju sa zemljama zapadnog Balkana i Bosna i Hercegovina, kao i Hrvatska, važni su geostrateški partneri Srbije.

NOTES

TASK 2

Read the following conversation and answer the questions below.

Zoran: Milice, da li si pripremila onaj prospekt gde su prikazani svi tipovi naših proizvoda?

Milica: Mislite na onaj veliki prospekt sa slikama i specifikacijama proizvoda?

Z: Da, na taj mislim. Biće mi potreban sutra na sastanku.

M: Kad dolaze ti Šveđani?

Z: Nisu Šveđani, već Norvežani. Dolaze u 10 sati.

M: Ko će sve biti na sastanku?

M: Koliko njih očekujemo? Da li treba posebno da se pripremimo?

Z: Mislim da ništa posebno nije potrebno. Kada stignu ti ćeš ih uvesti u salu za pregovaranje, a ja ću pozvati Pavla. Važno je da na stolu bude neki sok ili voda, a može i neki keks ili pogačice.

M: Sad vidim da u ovom prospektu nedostaju naši najnoviji proizvodi. Da li želite da i to ubacim u prospekt pa da istampam?

Z: Budi tako ljubazna Milice.

1. Kako treba da se dočeka poslovni gost?
2. Koliko je važno da se dobro pripremimo za poslovni sastanak?

TASK 4

Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.

Zoran: Ovo je za tebe iz Norveške.

Milica: Poklon za mene? **Baš ste dragi.** Kako je prošao poslovni put?

Z: Izvrsno. Ugovor je potpisan. Proizvodnja počinje za tri meseca.

M: Da li ste imali vremena i da se malo prošetate po gradu?

Z: Nažalost nisam. Prvo smo bili u **istraživačkom centru**, gde smo održali našu prezentaciju. Moram da priznam da je to **naučna fantastika**. Svuda najnoviji i najmoderniji aparati i uređaji. Sve blista, **kao iz epruvete**. Posle toga smo otišli u njihov proizvodni pogon, gde nam je **stao dah**. U stanju su da proizvedu dve tone PVC ploča za manje od 15 minuta. Zadivljujuće.

M: Šta je sa onim našim rešenjem za ubrzanje vezivanja materijala? Da li im se svideo?

Z: Svideo? Kupili su ga. To je deo ugovora koji smo potpisali. Uz prodaju osnovnih sirovina i polugotovih proizvoda, kupili su i naša tehničko-tehnološka rešenja. **Patentiranje** će se sprovesti kao zajednički projekat dve firme.

TASK 3

Explain the highlighted words.

Zoran: Milice, zamisli, blizu smo da **sklopimo posao** godine. Norvežani su oduševljeni našim proizvodom i očekuju nas u Oslu.

Milica: Putujete u Oslo? Kada?

Z: Sledeće nedelje. Putujem sa direktorom Pavlom. Zamolili su nas da održimo jednu prezentaciju njihovim **inženjerima** i upravi. Ako se svi slože, u Oslu potpisujemo ugovor.

M: To su odlične vesti.

Z: Da, međutim, vreme je kratko. Moraćemo dobro da se pripremimo za tu prezentaciju. Jao, umalo da zaboravim, još danas moraš da rezervišiš dve avionske karte za Oslo. Nemoj da zaboraviš da sklopiš i **putničko osiguranje** na ime direktora i za mene. To sve sredi sa našom partnerskom firmom Budaguide Travel. Pogledaj da li imamo dovoljno **vizitki** i neko dobro vino za poklon.

M: Kako ćete da održite prezentaciju? U PPT formatu ili u PDF-u? Da li će uopšte i biti **projekcije**?

Z: Kako da ne, definitivno sam se odlučio za PPT format. Da li imamo prezentaciju naših proizvoda u elektronskoj formi?

M: Zorane, ja na sve mislim, već sam je pripremila.

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on the following topic:

Moj prvi poslovni put.

VOCABULARY

prospekt – prospectus

specifikacija – specification

sala – hall

ištaipati – to print

sklopiti – to conclude

prezentacija – presentation

epruveta – test tube

dah – breath

zadivljujuće – amazing

vezivanje – bonding

TASK 5

Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

TASK 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

1. Sastanak je jedno od glavnih komunikacijskih sredstava u poslovnom životu.
2. Sastanci su potpuno nepotrebni deo u komunikaciji.
3. Svaki sastanak treba detaljno da se pripremi.
4. Osnovni zadaci u pripremi sastanka su nabavka pića i hrane za sastanak.
5. Poželjno je da se učesnici sastanka unapred informišu o temi sastanka.
6. Tok sastanka treba da se usmerava ka donošenju odluke.
7. Svim učesnicima sastanka treba poslati zapisnik sa sastanka.
8. Na sastanku nije potrebno da se pokaže poštovanje prema drugim učesnicima.
9. Prezentacija treba da bude izrazito detaljna, jer to ne zamara učesnike sastanka.
10. Ako zakasnimo na sastanak, to će izazvati ogorčenje i revolt.

tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno

TASK 7

Listen and circle the correct answer.

1. Prezentacija je važno sredstvo u predavljanju ideja pred
a) decom b) roditeljima c) publikom
2. Danas se prezentacije najčešće vrše u
a) elektronskoj b) papirnoj c) tečnoj formi
3. Prikazivanje se vrši preko
a) projektora b) ventilatora c) telefona
4. Sadržaj prezentacije treba da bude
a) kratak b) živopisan c) dobro osmišljen
5. Prezentacija treba da bude pregledna, a ne
a) dosadna b) konfuzna c) detaljna
6. Naglašavanje u materijalu se postiže
a) bojama b) vizuelnim rešenjima c) slovima
7. Ne treba koristiti dugačke rečenice, već
a) skraćenicе b) inicijale c) kratke rečenice ili teze
8. Animacijama ili filmovima se postiže brže i lakše
a) memorisanje b) čitanje c) pisanje
9. Na kraju prezentacije može se dati kraći
a) dodatak b) prilog c) rezime
10. Prezentacija ne sme da bude
a) spora b) monotona c) nerazumljiva

VOCABULARY

rukovodilac – manager
upravljanje – managing
scenarij – screenplay
učesnik – participant
poštovanje – respect

ogorčenje – exasperation
platno – screen
predavač – lecturer
naglasiti – to emphasize
memorisanje – memorizing

NOTES

TASK 8

Discuss the following topics:

1. Praksa davanja poklona na poslovnim sastancima.
2. Kako teče jedan poslovni ručak ili poslovna večera?

TASK 9

Listen and match the two halves of the sentences.

1. Za poslovni ručak je potrebno	a) mi plaćamo ručak.
2. Važno je da saznamo osnovne karakteristike	b) određuju se budući zadaci.
3. Treba da znamo koliko ima	c) počinje poslovna faza.
4. Koju nacionalnu kuhinju više voli	d) naručuje se hrana.
5. Poslovni ručak	e) i koliko je otvoren za nove ukuse.
6. Nakon što konobar donese piće,	f) godina, kog je pola, veroispovesti.
7. Nakon što se naruči hrana	g) odnosno nastavlja se neformalna faza.
8. Kada se servira jelo ponovo počinje,	h) da se pripremamo čak i danima ranije.
9. Ako se na poslovnom ručku ne sklopi posao,	i) osobe sa kojom odlazimo na poslovni ručak.
10. Ukoliko pozovemo svog gosta na ručak,	j) počinje naručivanjem pića.

TASK 10

Listen and complete the gaps.

1. Poslovni poklon ima istaknuto mesto u poslovnoj _____.
2. Poslovni _____ određuje čemu služi, kakav da bude, kome se daje poslovni poklon.
3. Služi da izrazimo _____ prema drugima, odnosno za komuniciranje sa poslovnim partnerima.
4. Kroz poklon se vrši _____ promocija, odnosno promocija preduzeća.
5. Treba da bude kvalitetan, jer loš kvalitet _____ na loš kvalitet naših usluga i proizvoda.
6. Klasični poslovni pokloni su kvalitetne _____ olovke, knjige, notesi.
7. Muškarcima se poklanja neko kvalitetno _____ piće ili kvalitetno vino.
8. Treba izbegavati poklanjanje poslovnih poklona na različitim organizacionim _____.
9. Treba izbegavati situacije, gde se poklon smatra _____ ili nezakonitim činom.
10. Uz poslovni poklon može da se pošalje vizit karta ili _____ nekog proizvoda ili usluge.

HOMEWORK

Write an essay of 200-250 words on the following topic:

Običaji davanja poslovnog poklona u mojoj zemlji.

VOCABULARY

naručiti – to order	žestoko piće – spirits
iznenađenje – surprise	namera – intention
konobar – waiter	poruka – message
ukazati pažnju – to show attention	sekretarica – secretary
asociirati – to associate	podmititi – to bribe

NOTES

TASK 11

Choose the correct alternatives.

SAVETI ZA POSLOVNA PUTOVANJA

Iako ljudi često putuju, **nema/ima** (1) svako sposobnost da se dobro pripremi za put i da u ograničen prostor putne **tašne/košare** (2) spakuje sve potrebne stvari. Vrlo **je/se** (3) često dešava da moramo da ostavimo neku važnu stvar **u/kod** (4) kuće, jer jednostavno nije stala u tašnu. Naravno, **kad/gde** (5) stignemo na odredište, često shvatimo da **ste/smo** (6) poneli neku nepotrebnu stvar, umesto koje je važna stvar **moгли/mogla** (7) da stane u kofer. Svim putnicima se preporučuje da dobro isplaniraju svoj **put/puteve** (8) i razmisle koje stvari nose sa sobom. Osnovna preporuka za poslovna putovanja je da se provere **tačne/tačna** (9) kontakt adrese poslovnog partnera, adresa hotela u kom se odseda. Iskusni putnici **znaju/zna** (10) da je vrlo važno da sastavimo listu svih predmeta i odeće koje nosimo sa sobom, **kakve/kako** (11) bi prilikom povratka mogli da proverimo da li smo sve zapakovali **u/na** (12) tašnu. Postoje zemlje gde se primenjuje drugačiji tip utičnice **za/kod** (13) struju, pa treba proveriti da li je potrebno da kupimo adapter za utičnicu. Dobro je da imamo i nešto novaca **i/u** (14) gotovini u valuti zemlje u koju putujemo. Često treba nešto na brzinu da kupimo i platimo, a banke **ili/pa** (15) menjačnice nisu u blizini. Iskusni putnici znaju i to da u bilo **koje/koja** (16) vreme može da nas snađe neka nezgoda ili bolest, zato je **važnost/važno** (17) da **kod/na** (18) sebe imamo svoje uobičajene lekove, ali i lekove za skidanje temperature ili lekove **sa/protiv** (19) glavobolje. Ako putujemo u zemlje sa visokim političkim ili zdravstvenim **rizik/rizikom**, (20) obavezno se informišimo o opasnostima kod nadležnih organa.

TASK 12

Fill in the gaps with the words given (there are three words that you do not need to use).

VIZIT KARTA

Vizit karta je važno sredstvo u poslovnoj komunikaciji. Koristi se u razne _____, (1) ali najčešće za razmenu kontakt adresa na poslovnom sastanku. Vizit karta može da bude različitog _____, (2) različitog dizajna ili boje, međutim, najčešće vizit karte imaju standardnu dimenziju od 90mm x 50mm. Vizit karte mogu da imaju i različiti _____, (3) ipak se preporučuje da sadrže osnovne elemente. Osnovni elementi svake vizit karte su ime i _____, (4) naziv kompanije, sedište firme, logo, broj telefona, mejl adresa, adresa internet stranice. Pored ovih elemenata, na vizit kartu je moguće staviti neki umetnički _____, (5) odnosno sloganom reći nešto o poslovnoj delatnosti. Na vizit karti je jako važno da stoji logo, jer on predstavlja identifikacioni _____ (6) preduzeća. Treba da se lako pamti i da je lako čitljiv. Navođenje pozicije pored imena omogućava klijentu da odluči da li sa tom osobom treba da stupi u _____. (7) Navođenje detaljnih kontakt adresa omogućava klijentu da on izabere koji će _____ (8) komunikacije primenjivati. Vizit karta je i jedno od najjeftinijih sredstava za _____ (9) i predstavljanje jednog preduzeća. Ona je nezaobilazni element svakog sastanka. Uručuje se još na početku sastanka i dugo ostaje u rukama klijenta ili poslovnog partnera. Treba da bude kvalitetna i _____. (10) Svaki poslovan čovek zna da je uvek mora imati kod sebe.

sadržaj, motiv, sedište, vid, neoštećena, svrhe, karta, sastanka, promociju, pozicija, kontakt, oblika, znak

VOCABULARY

sposobnost – ability

ograničen – limited

spakovati – to pack

iskusan – experienced

povratak – return

utičnica – socket

dimenzija – dimension

slogan – slogan

čitljiv – legible

motiv – motive

NOTES

TASK 14**Role-play exercise.**

Follow the instructions and play your role.

Vi se spremate na poslovni put u Norvešku. Zima je. Supruga Vam pomaže pri pakovanju. Navodite koje su vam stvari potrebne. Pošto putujete avionom imate mogućnost da stvari upakujete u jedan veći kofer i jednu manju tašnu. U tašnu stavljate svoje važnije predmete kao što su fotoaparati, lekovi. Supruga slaže odeću i prema Vašim uputstvima ih stavlja u kofer. Supruga Vam govori da je u Norveškoj u ovo vreme dosta hladno, na šta joj odgovarate da ne brine, jer nosite adekvatnu odeću za niže temperature. Tačno navodite koje delove odeće treba da spakuje u kofer. Pored odeće navodite tačno i sredstva za higijenu, elektronske poslovne uređaje, sportsku odeću za fudbalski meč koji će se održati poslednjeg dana na Vašem poslovnom putovanju. Nakon što ste završili sa pakovanjem, tražite od supruge da ponovo pročita celu listu predmeta i odeće koji se nalaze u koferu.

VOCABULARY

uputstvo – instruction

higijena – hygiene

trodnevni – three-day

poseta – visit

sveobuhvatno – comprehensive

pozadina – background

ulepšati – to decorate

zabraniti – to prohibit

opasnost – danger

izložen – exposed

TASK 15**Role-play exercise.**

Follow the instructions and play your role.

Spremate se na poslovni put u Hrvatsku. U okviru trodnevne posete hrvatskom proizvođaču čokoladnih proizvoda treba da održite jednu sveobuhvatnu prezentaciju svog preduzeća. U pripremanju prezentacije Vam pomaže jedan kolega. Vi navodite koji su osnovni kriterijumi za sastavljanje dobre prezentacije. Vaš kolega dobro poznaje softvere za pripremanje prezentacija i prema Vašim idejama i preporukama sastavlja materijal. Vi tačno navodite kakva treba da bude pozadina, veličina slova, kakve fotografije i druga vizuelna rešenja treba da se koriste u prezentaciji, kako bi se ona ulepšala i izgledala što profesionalnije. Pored ovoga tražite od kolege da Vam pomogne u izboru adekvatnog smeštaja u Hrvatskoj. Kolega Vam preporučuje internet stranicu www.adriamester.hu gde je zaposlen jedan njegov poznanik koji odlično govori srpski jezik, a kompanija je specijalizovana za organizaciju smeštaja po celoj Hrvatskoj.

TASK 16

Talk about the following topics.

Da li zakon u Vašoj zemlji zabranjuje davanje poklona u poslovnoj komunikaciji?
Koji tehnički uređaji su potrebni za održavanje kvalitetne prezentacije?
Kojim opasnostima su izloženi biznismeni na njihovim poslovnim putovanjima?

NOTES

Unit 12

DIARY

Javili su mi da je naručena roba gotova i da je možemo preuzeti. Jedva čekam da vidim flašu u svojim rukama. Milica sam dao zadatak da organizuje transport robe i da završi sve zadatke oko carine i špedicije. Znam da na tržištu postoji veliki broj transportnih firmi, međutim, važno je da ugovorimo i dobru cenu. Pogotovo zbog toga što će nam mesečno trebati robe za najmanje dva šlepera. Prvih meseci će mesečno dolaziti po dva kamiona, a nakon toga planiramo da podignemo proizvodnju na najmanje šest kamiona robe mesečno. Jedino je problem što Srbija još nije članica Evropske unije, tako da ćemo možda imati nekih problema na granici. Sećam se mog prvog posla sa transportnom firmom. Moj zadatak je bio da ugovorim prevoznika, da mu tačno kažem gde da dođe i gde da odnese robu. Tog dana ništa nije funkcionisalo. Kamion je došao na pogrešnu adresu, roba je bila utovarena sa četiri sata zakašnjenja, kamion je zakasnio na vaganje, tako da je ostao jednu noć na granici. Naravno, to je našu firmu koštalo dodatnih 200 evra, koji su mi kasnije odbijeni od plate. Ne želim da se ikome ponovi tako nešto, mada znam da sa prevoznicima dosta teško ide. Milica mi je rekla da ima odlično iskustvo sa domaćim transporterima, tako da ne treba da se brinem. A nisam baš ni siguran da bi lako podnela ako bi joj zbog greške plata bila smanjena. I mene je to opeklo, evo još i danas se sećam tog užasnog dana.

VOCABULARY

carina – customs

špedicija – shipping

šleper – trailer truck

utovariti – to load

vaganje – weighing

retkost – rarity

mreža puteva – road network

železnica – railway

drumski transport – road transport

isporuka – delivery

TASK 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

TRANSPORT

Transport je važan i nezaobilazan element u spoljnoj trgovini. Proizvedena roba treba da se prenese sa mesta proizvodnje na mesto potrošnje, odnosno prodaje. Nije retkost da su mesto proizvodnje i mesto prodaje udaljeni jedan od drugoga i više hiljada kilometara. Postoje slučajevi kada je reč o svega nekoliko stotina kilometara. Geografski i politički karakter jedne zemlje može da se drastično razlikuje od karaktera druge zemlje. Jedna zemlja može da ima izlaz na more, dok druga ne. U jednoj zemlji je izgrađena gusta mreža železnice, dok u drugoj nije. Negde su putevi odlični, a negde u veoma lošem stanju i sa nerazvijenom mrežom puteva. Prilikom transporta robe potrebno je da se uzmu u obzir sve ove karakteristike i da se izabere najoptimalniji tip transporta. Danas govorimo o drumskom, železničkom, morskom, rečnom, vazdušnom i kombinovanom transportu. Drumski saobraćaj ima puno pozitivnih karakteristika kao što su veća brzina isporuke, prenos robe od kuće do kuće, međutim, najviše zagađuje okolinu i ima problem povratka praznog vozila. Železnički transport je najrazvijeniji u zemljama koje ne izlaze na more i glavna prednost mu je u mogućnosti transporta veće količine robe. Morski transport služi za transport masovne robe, dok je rečni jedan od najjeftinijih načina prenosa robe. Vazdušni transport je najbrži i najbezbedniji, ali i najskuplji. Kombinovani transport je kombinacija dva ili više tipova transporta.

NOTES

TASK 2

Read the following conversation and answer the questions below.

Proizvođač: Dobar dan, želim da javim da je proizvodnja metalnih ploča koje ste naručili gotova. Možete polako da organizujete transport. Ako nemate nekog svog pouzdanog prevoznika, možemo i mi da isporučimo robu, naravno za jedan određeni iznos.

Distributer: Odlično. Baš sam razmišljao, kada će roba biti gotova. Pazite, prvo ću ja da pokušam da pronađem nekog prevoznika, pa ako ne uspem u tome, onda ću tražiti vašu pomoć u transportu.

P: Dogovoreno. Za prevoznika je važno da zna da je roba na paletama. Ima ukupno 8 paleta i svaka je teška 850 kilograma. Svaka paleta je bezbedno fiksirana streč folijom i spremna za transport.

D: Do koliko sati možemo da preuzmemo robu?

P: Naše skladište radi svaki dan od 8 do 19 časova, međutim, da bismo mogli da utovarimo robu na kamion do zatvaranja, treba doći najmanje dva sata ranije.

D: Koliko ste rekli da ima paleta?

P: Osam.

D: Dobro, onda će to ući i u jedan manji kamion. Doviđenja.

1. Čime može da se vrši utovar robe?

2. Zašto se u transportu koriste palete?

TASK 4

Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.

Prevoznik: Dobar dan. **Razgovarali** smo pre jedno sat vremena o prevozu robe iz Subotice za Beograd.

Distributer: Da, naravno. Izvolite.

P: Imate sreće, jer se pojavila jedna štamparija kojoj treba da se iz Subotice **isporuči** u Pančevo 12 **tona** papira. To ćemo onda moći da rešimo zajedno sa vašom robom.

D: Da li je problem što je to sasvim drugi **tip** proizvoda?

P: Ako je i Vaša roba i roba za štampariju adekvatno **zapakovana**, onda neće biti problema. Jedino moramo da **pazimo** da se prvo utovari papir, pa tek onda Vaša roba, jer će se istovar robe vršiti upravo u **suprotnom** smeru, prvo Vaša roba u Beogradu, a posle toga papir u Pančevu.

D: Koliko će to da košta?

P: Pošto su **destinacije** transporta blizu jedna drugoj, nećemo naplaćivati neki dodatni **iznos**, već ćemo cenu jednog transporta od Subotice do Beograda koja iznosi ukupno 350 evra podeliti među vama po učešću u **ukupnoj** težini koja se transportuje. Za Vas je to ukupno 120 evra.

D: Odlično. Onda smo se dogovorili o ceni.

...

TASK 3

Explain the highlighted words.

Distributer: Dobar dan. Želim da **naručim** jedan kamion da iz Subotice ove nedelje preveze **robu** za Beograd. Radi se o **metalnim pločama**.

Prevoznik: Dobar dan. Ove nedelje su nam svi kamioni zauzeti, najranije možemo da prihvatimo **prevoz** za ponedeljak rano ujutru. Da li vam to odgovara?

D: Pa ako nema drugog rešenja, odgovara mi. Šta Vam je potrebno od informacija?

P: Prvo mi kažite **težinu**.

D: Radi se o osam **paleta** od kojih je svaka po 850 kilograma, znači ukupno 6.800 kilograma.

P: Samo da znate, mi nemamo manje kamione, već samo **šleper** od 20 tona. Prevoz možemo da prihvatimo u slučaju da taj dan u Subotici bude i neka druga roba za transport. To ću pogledati pa ću Vam javiti. Rekli ste da se radi o čeličnim pločama. Kako su **fiksirane** na paletama? Da li su bezbedne za transport?

D: Rečeno mi je da su sve palete **obebeđene** streč folijom i da su u potpunosti bezbedne za transport.

P: Dobro. Onda sačekajte sat-dva da Vam se javim. Pogledaću da li postoji još neki **zahtev za transport** iz Subotice za taj dan. Doviđenja.

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on the following topic:

Koliko cene goriva utiču na drumski transport?

VOCABULARY

ploča – plate

prevoznik – carrier

proizvođač – producer

distributer – distributor

paleta – pallet

težina – weight

fiksirati – to fix

štamparija – printing house

zapakovan – packed

destinacija – destination

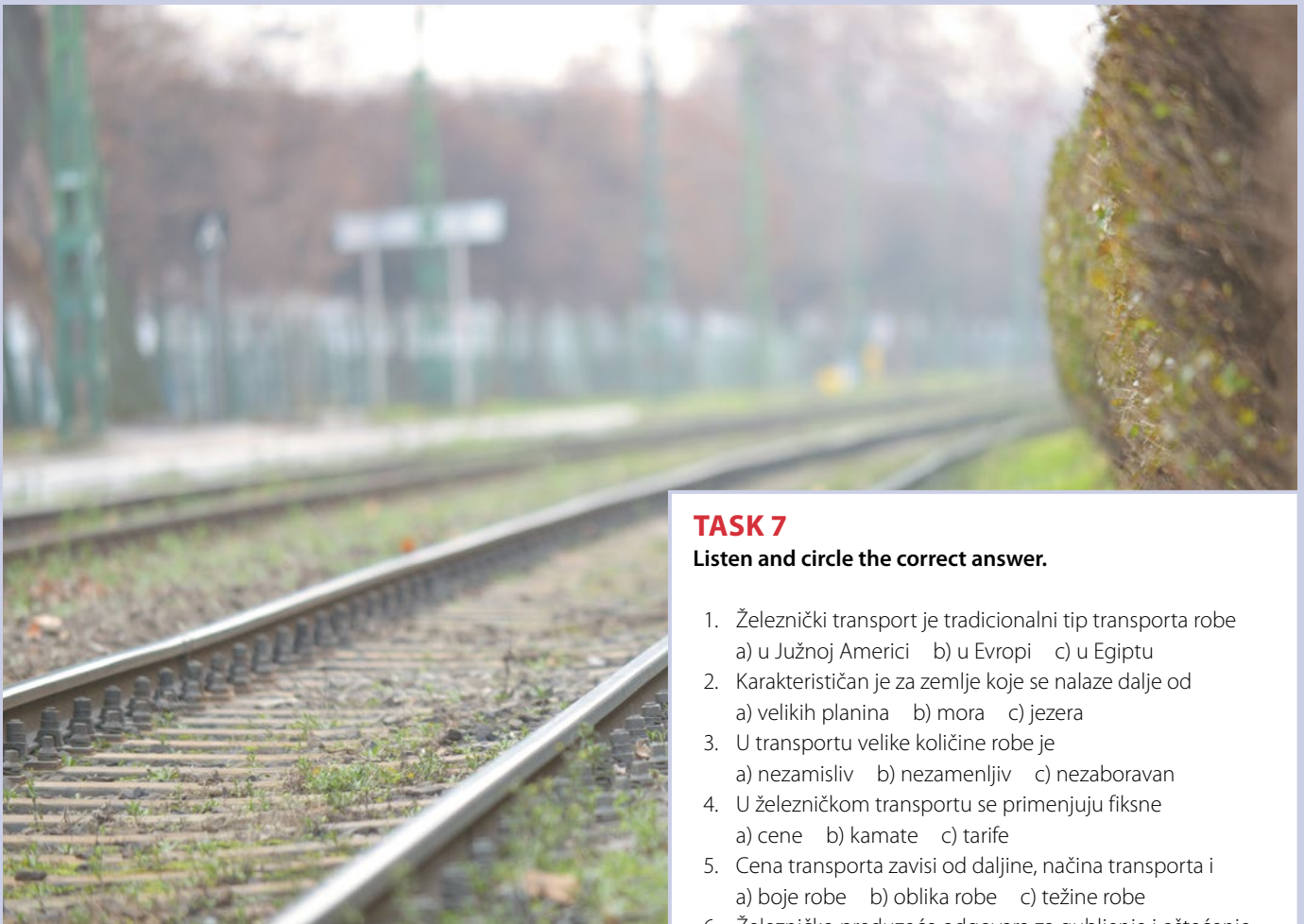
TASK 5

Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

TASK 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

1. Drumski transport je najdinamičniji tip transporta.	tačno/netačno
2. U Evropi predstavlja najređe korišćeno rešenje za transport robe.	tačno/netačno
3. Za njega su potrebni dobri putevi i moderna teretna vozila.	tačno/netačno
4. Negativna strana drumskog saobraćaja je u njegovoj brzini i ceni.	tačno/netačno
5. Pogodan je u slučaju brzo kvarljivih proizvoda.	tačno/netačno
6. Transporter je odgovoran za gubljenje i oštećenje tovara, i za kašnjenje u isporuci.	tačno/netačno
7. Transportne firme ne raspolažu modernom transportnom flotom.	tačno/netačno
8. U svojoj ponudi imaju usluge utovara i istovara robe, pakovanja, špedicije.	tačno/netačno
9. ADR sertifikati nisu potrebni za transport opasne robe.	tačno/netačno
10. GPS omogućuje praćenje kretanja robe u realnom vremenu.	tačno/netačno

TASK 7

Listen and circle the correct answer.

- Železnički transport je tradicionalni tip transporta robe
a) u Južnoj Americi b) u Evropi c) u Egiptu
- Karakterističan je za zemlje koje se nalaze dalje od
a) velikih planina b) mora c) jezera
- U transportu velike količine robe je
a) nezamisliv b) nezamenljiv c) nezaboravan
- U železničkom transportu se primenjuju fiksne
a) cene b) kamate c) tarife
- Cena transporta zavisi od daljine, načina transporta i
a) boje robe b) oblika robe c) težine robe
- Železničko preduzeće odgovara za gubljenje i oštećenje
a) robe b) vagona c) šina
- Odgovornost traje sve do trenutka predaje robe
a) primaocu b) pošiljaocu c) transporteru
- Železnički transport može da se vrši kao direktan ili
a) indirektan b) zbirni c) kombinovani transport
- Transport može da se vrši običnim ili
a) specijalnim b) neobičnim c) jedinstvenim vagonima
- Mnoge firme u ponudi imaju i uslugu transporta
a) bezopasne robe b) životinja c) opasne robe

VOCABULARY

teretna vozila – freight vehicles

zagađenost – pollution

usavršavanje – improvement

emisija – emission

kvarljiva roba – perishable goods

hladnjače – refrigerated truck

cisterna – tank

istovar – unloading

pristanište – port

pruga – railway track

NOTES

TASK 8

Discuss the following topics:

1. Zašto je vodeni transport robe jedan od najekonomičnijih tipova transporta?
2. Koji je najbrži vid transporta robe danas?
3. U čemu se razlikuje transport opasne robe od transporta ostale robe?

TASK 9

Listen and match the two halves of the sentences.

1. Vodeni transport se deli na rečni,	a) i pripremaju robu za vodeni transport.
2. Vodeni transport omogućuje transport	b) i prenose je do najbliže luke.
3. U ovu svrhu se koriste	c) saraduju sa međunarodnim brodskim agencijama.
4. Postoje brodovi za transport	d) za prevoz kotrljajućih proizvoda.
5. Tankeri su najveći i najzastupljeniji tip	e) prenose u zatvorenim kontejnerima.
6. Kontejnerski brodovi svoj tovar	f) brodova u okeanskom transportu.
7. Ro-Ro brodovi su specijalno projektovani	g) pomorski i okeanski transport.
8. Firme koje organizuju vodeni saobraćaj	h) velike količine robe na velike udaljenosti.
9. Preuzimaju robu na adresi pošiljaoca	i) specijalizovani brodovi.
10. Obezbeđuju odgovarajući kontejner	j) suve robe u rasutom stanju.

TASK 10

Listen and complete the gaps.

1. Posebni _____ u transportu robe čini transport opasne robe.
2. Opasna roba može da izazove opasne i štetne _____ po zdravlje čoveka ili zagađenost ljudske okoline.
3. Prilikom transporta robe postoji realan _____ učestvovanja u saobraćajnom udesu.
4. Transport opasne robe u drumskom saobraćaju _____ ADR sporazum.
5. Utvrđuje _____ za utovar i istovar, za opremu vozila i lica, i za primenu postupaka.
6. U opasne materije spadaju eksplozivne, _____, otrovne, radioaktivne i druge materije.
7. U vozilu treba da budu sigurnosno odelo, _____ za oči i disanje, rukavice, čizme.
8. Transporteri opasne robe treba da imaju _____ za transport opasnih materija.
9. Treba da raspoložu odgovarajućim _____ za transport opasne robe.
10. Vozači treba da budu stručno osposobljeni i da imaju veliko _____.

HOMEWORK

Write an essay of 200-250 words on the following topic:

Transport robe iz Kine.

VOCABULARY

udaljenost – distance
kontinent – continent
rasuto – in bulk
ukrcavanje – loading
pošiljalac – sender

sanduk – crate
štetno – harmful
regulisati – to regulate
predostrožnost – precaution
osposobljen – trained

NOTES

TASK 11

Choose the correct alternatives.

CARINJENJE ROBE

Carinjenje robe je postupak u međunarodnoj trgovini, **koji/koja** (1) proizilazi iz obaveze uvoznika ili izvoznika da se prilikom prelaska **robe/robom** (2) preko nacionalne granice, na određeni krug proizvoda, naplaćuje zakonom **propisuje/propisan** (3) iznos. Carina je jedno od glavnih sredstava **u/za** (4) zaštitu unutrašnjeg tržišta jedne zemlje i služi za regulisanje količine određenog proizvoda **od/na** (5) jednom tržištu. Kada roba stigne na jednu nacionalnu granicu potrebno je **da/su** (6) se sprovede postupak carinjenja u skladu sa važećim zakonskim propisima. Carinjenje robe ne mora da se vrši isključivo **na/u** (7) granici, već na poseban zahtev podnosioca deklaracije o carinjenju, **ono/ona** (8) se može izvršiti i izvan prostora carinarnica, izlaskom carinskog radnika na mesto **koje/koja** (9) je određeno od strane podnosioca. Postupak carinjenja počinje podnošenjem carinske deklaracije. Ono **može/se** (10) da se izvrši direktno ili preko ovlašćene špediterke **firme/firmi**. (11) U carinskoj deklaraciji tačno treba da se navede poreklo robe, **njihova/njena** (12) težina, kvalitet, odnosno carinska tarifa. **Uz/U** (13) deklaraciju treba da se prilože i dokumenti koji dokazuju podatke koji su **na/u** (14) njoj navedeni. Nakon toga sledi **pregled/prelaz** (15) robe. Pregled robe može da se vrši u celosti ili delimično, uzimajući jedan **uzor/uzorak** (16) na pregled. Ukoliko se utvrdi neslaganje u stvarnom **stanju/stanjem** (17) robe sa stanjem koji je naveden u deklaraciji, carinski organi sastavljaju o **tome/tomu** (18) zapisnik. Ukoliko se utvrdi da su podaci **iz/u** (19) deklaracije tačni, sledi obračunavanje carine i njeno naplaćivanje. Uplatom carine se završava postupak carinjenja robe, roba se smatra ocarinjenom i slobodno može da se **unaša/unese** (20) na tržište.

Franko fabrika

VOCABULARY

uvoznik – importer

izvoznik – exporter

granica – border

propis – regulation

carinarnica – custom-house

carinski organ – customs

zapisnik – record

skup – group

klauzula – clause

oštećenje – damage

TASK 12

Fill in the gaps with the words given

(there are three words that you do not need to use).

INKOTERMS (INCOTERMS)

Inkoterms predstavlja _____ (1) transportnih klauzula koje služe za utvrđivanje prava i _____ (2) kupaca i prodavaca u međunarodnoj trgovini, kroz jasno definisanje prelaska _____ (3) i rizika sa prodavca na kupca. U okviru ovih klauzula potrebno je da se razlikuje pojam 'paritet' koji predstavlja _____ (4) tačku na kojoj troškovi isporuke robe prelaze sa prodavca na _____, (5) nadalje 'mesto izvršenja' koje predstavlja mesto na kojem rizik od _____ (6) robe prelazi sa prodavca na kupca. Postoje klauzule gde su paritet i mesto izvršenja jedna ista geografska tačka, a postoje i one kod kojih su različite. Danas govorimo o klauzulama koje se odnose na sve _____ (7) transporta, kao što su EXW, FCA, CPT, CIP, DAT, DAP, DDP, i na one koje se odnose samo na _____ (8) transport, kao što su FAS, FOB, CFR i CIF. Klauzule su označene sa tri slova i imaju sledeća _____ (9): EXW – Franko fabrika, FCA – Franko prevoznik, CPT – Prevoz plaćen do, CIP – Prevoz i osiguranje plaćeni do, DAT – Isporučeno na terminalu, DAP – Isporučeno u mestu, DDP – Isporučeno sa plaćenim dažbinama, FAS – Franko uz bok broda, FOB – Franko brod, CFR – Troškovi i vozarina, CIF – Troškovi, osiguranje i vozarina. Važno je navesti da se inkoterms klauzule primenjuju samo u onom slučaju ako su u transportnom _____ (10) tačno definisane, odnosno ako je tokom izvršenja kupoprodajnog ugovora propisana njihova primena.

vodeni, klauzula, troškova, skup, vidove, primena, obaveza, geografsku, oštećenja, ugovoru, tokom, kupca, značenja

NOTES

TASK 14**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Vi radite u kompaniji za organizovanje vodenog transporta robe. Vaš klijent se interesuje o uslugama firme i želi da transportuje jedan kontejner sa muškom obućom iz Kine u Srbiju. Na pitanje klijenta detaljno navodite čime se bavi vaša firma. Navodite koji sve tipovi brodova postoje i koji preporučujete za ovaj konkretan posao. Na pitanje klijenta odgovarate da roba treba da se preuzme u Rijeci u Hrvatskoj, jer tamo pristiže brod. Navodite da vaša firma organizuje i drumski i železnički transport, tako da može da organizuje i prenos robe iz Rijeke u bilo koji grad u Srbiji. Objašnjavate šta znači kombinovani transport robe i koje su mu prednosti. Pošto roba iz Kine treba da se ocarini, nudite klijentu uslugu špedicije i carinjenja robe. Na kraju se dogovarate o ceni i uzimate sve potrebne podatke o klijentu, robi i svim ostalim uslovima transporta.

TASK 15**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Vi od nedavno radite u jednoj spoljnotrgovinskoj firmi i Vaš zadatak je organizovanje transporta i carinjenja robe. U prethodnoj firmi ste radili na transportu, ali ne znate mnogo toga o carinjenju robe u Srbiji. Pozivate jednu špeditersku firmu u cilju da se informišete o postupku carinjenja proizvoda koji kupujete u Indiji. Na Vaše pitanje špediter detaljno navodi kako teče postupak carinjenja robe. Vi govorite da je reč o više desetina tona tekstilnih proizvoda u rolnama. Špediter tačno navodi koje sve dokumente treba da priložite u postupku carinjenja robe i gde može da se izvrši carinjenje. Na pitanje špeditera Vi odgovarate da je roba zapakovana u kartonske kutije i da su sve kutije na paletama. Dogovarate se sa špediterom o njegovim zadacima i ovlašćenjima, kao i o ceni špediterske usluge.

VOCABULARY

kontejner – container

obuća – footwear

tip – type

prednost – advantage

tekstil – textile

rolna – roll

prethodni – previous

zapakovan – packed

povoljnost – convenience

odgovarajući – appropriate

TASK 16**Talk about the following topics.**

Koje povoljnosti u carinjenju robe postoje u zemljama Evropske unije?

Šta odlikuje Vašu zemlju po pitanju izbora odgovarajućeg tipa transporta?

Na koji način može jedna država da zaštiti svoje tržište roba i usluga?

NOTES

Unit 13

DIARY

Poznavanje institucionalnog sistema jedne zemlje je vrlo važno. Sećam se koliko sam se mučio da pronađem adekvatnog partnera u zemlji iz neke privredne oblasti. Onda smo se učlanili u Privrednu komoru i dobili više desetina potencijalnih partnera na tanjiru. Za razne privredne delatnosti su potrebne različite dozvole, atesti i druga dokumenta. Treba znati koga pitati i od koga tražiti, jer se u protivnom proces dobijanja i jedne najobičnije dozvole može odužiti u nedogled. Slično je i sa zakonima. Ukoliko ne poznaješ odgovarajuće zakonske propise koji se odnose na tvoju privrednu delatnost, lako možeš da se iznenadiš kada ti stigne neka kazna ili opomena. Jučerašnji dopis Republičkog zavoda za statistiku o obaveznom pružanju podataka o našem preduzeću je bio slične prirode. Sada imam zadatak da za centralu iz Londona pripremim jedan detaljan materijal o institucionalnom sistemu Republike Srbije. Treba da pogledam dotične zakone i da prikažem principe u regulisanju rada i zadataka najvažnijih institucija u zemlji. Zamolio sam i jednog kolegu da mi pomogne u tome. On će pogledati zakone koji regulišu rad Vlade, Narodne skupštine i Narodne banke Srbije, a ja ću se pozabaviti privrednim sudovima, statističkim zavodima, privrednim komorama i ministarstvima. Imamo samo nekoliko dana da pripremimo ovaj materijal, jer nam uskoro stiže gospodin Džon, generalni direktor centrale iz Londona.

VOCABULARY

dozvola – permit

opomena – warning

ustav – constitution

zakon – law

budžet – budget

uvid – inspection

nadležnost – competence

poslanik – member of Parliament

sednica – session

usvojiti – to adopt

TASK 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

VLADA REPUBLIKE SRBIJE

Prema članu 1. Zakona o Vladi, Vlada je nosilac izvršne vlasti u Republici Srbiji. Ovim Zakonom je određeno da Vlada utvrđuje i vodi politiku Republike Srbije u okviru Ustava i zakona i drugih opštih akata Narodne skupštine. Ona predlaže Narodnoj skupštini zakone, budžet i druge akte. Vlada ima pravo na raspolaganje imovinom Republike Srbije. Ona odgovara Narodnoj skupštini za izvršenje svojih zakonom određenih zadataka. Jedan od osnovnih zadataka Vlade je nadzor i usmeravanje rada organa državne uprave. Vlada svoje zadatke izvršava sa obavezom javnog informisanja, zato je dužna da javnosti pruži uvid u svoj rad. Vlada je sastavljena od predsednika i potpredsednika Vlade, odnosno od resornih ministara. Ministri podnose Vladi predloge za uređivanje pitanja koji su u njihovoj nadležnosti i odgovorni su za sprovođenje programa Vlade. Vladu bira Narodna skupština većinom glasova narodnih poslanika. Vlada svoje odluke donosi na sednicama većinom glasova članova Vlade. Predsednik i potpredsednik Vlade imaju kabinete koji vrše poslove za njihove potrebe. Kabinete vode šefovi kabineta. Vlada svake godine predlaže Narodnoj skupštini budžet na usvajanje. Pored toga podnosi i izveštaj o svom radu za proteklu godinu. Vlada prestaje sa radom u slučaju prestanka mandata, izglasavanjem nepoverenja i ostavkom Vlade. Ministar prestaje da vrši svoju delatnost u slučaju da mu prestane mandat, ukoliko ga razreše dužnosti, odnosno podnese ostavku.

(tekst je preuzet iz Zakona o Vladi Republike Srbije)

NOTES

TASK 2

Read the following conversation and answer the questions below.

Saradnik: Privredna komora, izvolite!

Direktor: Dobar dan, zovem vas iz preduzeća Dekster i želim da se informišem o uslugama privredne komore i da saznam koje prednosti pružate učlanjenim preduzećima. Mi smo mlada firma, tek dve godine smo na tržištu i bavimo se proizvodnjom kožnih proizvoda.

S: Na odličnom ste mestu. Privredna komora Srbije je stručna asocijacija koja pruža specifične usluge svojim članovima. Zastupa njihove interese, organizuje razne privredne sajmove gde se članovi mogu sastati i sklopiti posao, pruža razne informacije koje mogu da budu od koristi njenim članovima i nudi i konsalting usluge za pitanja u kojima je potrebno stručno znanje. Šta vaše preduzeće tačno interesuje?

D: Trenutno radimo sa manjim kapacitetima i to prvenstveno zbog toga što imamo manjak sirovina. Za nas bi bilo interesantno da nam privredna komora pomogne u stupanju u kontakt sa za nas novim proizvođačima sirovina, u zemlji i regionu.

S: Da, to je definitivno ono što mi možemo da ponudimo...

1. Koje su prednosti članstva u privrednim komorama?
2. Zašto je u razvijenim zemljama sveta dobrovoljno članstvo u privrednim komorama?

TASK 4

Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.

Saradnik: Konzulat Republike Srbije, izvolite!

Direktor: Dobar dan. Zovem iz Novog Sada iz razloga što planiramo da **plasiramo** jedan naš proizvod u Mađarskoj. Do sada nismo **sarađivali** sa preduzećima u Mađarskoj i nemamo odgovarajuće podatke o **poslovnoj klimi** i zakonskim propisima koji se odnose na naša preduzeća. Da li biste mogli da nam pomognete?

S: Dobar dan, Konzulat se prvenstveno bavi **pitanjima** koja su u vezi sa **putnim ispravama**, vizama, državljanstvom, vojnom obavezom. Pored ovih pitanja, konzulat obavlja i neke čisto administrativne zadatke, kao što je **overa** raznih dokumenata. Na žalost, pri konzulatu ne postoji takva radna jedinica koja se bavi pitanjima koja Vas interesuju.

D: Na koji način mogu da se informišem o privrednom i političkom **stanju** u Mađarskoj?

S: Za ta i slična pitanja je najbolje **kontaktirati** Mađarsko-srpsku trgovinsku i industrijsku komoru.

D: Postoji **mešovita** privredna komora?

S: Da, već godinama **funkcioniše**.

TASK 3

Explain the highlighted words.

Saradnik: Laboratorija, izvolite!

Direktor: Dobar dan. Zovem vas iz razloga što imamo potrebu da **atestiramo** naš novi proizvod kako bi dobili dozvolu za puštanje u **promet**. Radi se o voćnom soku od jagode koji se uvozi iz Turske. Proizvod će biti **plasiran** na našem tržištu u novoj ambalaži. **Punjenje** sokova se vrši u našem **pogonu** u Subotici.

S: Dobro. Morate dostaviti **uzorak** voćnog soka u našu laboratoriju koja se nalazi u Beogradu. Naša laboratorija je akreditovana za hemijsko i mikrobiološko **ispitivanje** proizvoda, odnosno pojedinih elemenata u proizvodu. Potrebna nam je količina od 10 litara.

D: Nama je pored ispitivanja voćnog soka i njegovog **sadržaja** potrebno i ispitivanje kvaliteta i prisustva **toksičkih** materija u ambalaži soka. Da li se Vaša laboratorija bavi i ovim analizama?

S: Na žalost ne, to ćete morati da obavite u nekoj drugoj laboratoriji.

D: Da li možete da mi preporučite laboratoriju koja vrši ispitivanje **ambalaže**?

S: Na žalost nemamo informacije o tome kojom se vrstom istraživanja bave pojedine laboratorije.

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on the following topic:

Institucije od primarne važnosti u jednoj zemlji.

VOCABULARY

zastupati – to represent
manjak – shortage
promet – trade
plasirati – to sell
ambalaža – packaging

uzorak – sample
sadržaj – contents
konzulat – consulate
putne isprave – passport
državljanstvo – citizenship

TASK 5

Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

TASK 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

1. Zakon o Narodnoj skupštini reguliše funkcionisanje Narodne skupštine.
2. Narodna skupština je nosilac izvršne vlasti.
3. Narodna skupština svoje zadatke vrši tajno.
4. Narodni poslanici mogu da predlažu razne teme za diskusiju.
5. Narodna skupština ima pravo na donošenje i menjanje Ustava.
6. Narodna skupština nema prava da odlučuje o ratu i miru i da donosi zakone.
7. Poslaničku grupu predstavljaju svi članovi grupe.
8. Narodni poslanik uživa imunitet u skladu sa Zakonom.
9. Redovno zasedanje Narodne skupštine se održava tri puta godišnje.
10. Sredstva za funkcionisanje Narodne skupštine su sastavni deo državnog budžeta.

tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno

TASK 7

Listen and circle the correct answer.

1. Nadležnost Ministarstva finansija i privrede reguliše
a) član 4. b) član 5. c) član 3. Zakona o ministarstvima
2. Ministarstvo finansija i privrede utvrđuje bilans javnih
a) prihoda i rashoda b) dugova c) radova
3. Organizuje poreski sistem i sistem za
a) transportno b) socijalno c) putno osiguranje
4. Uređuje prihode autonomne
a) republike b) pokrajine c) oblasti
5. Koordinira finansiranjem iz sredstava
a) budžeta b) dobijenih od Rusije c) Evropske unije
6. Sprovodi javne nabavke i upravlja
a) resursima b) radnom snagom c) igrama na sreću
7. Štiti imovinu Republike Srbije u
a) inostranstvu b) zemlji c) celini
8. Povezuje privredna društva sa strateškim
a) investitorima b) partnerima c) planovima
9. Kontroliše rad društava sa većinskim državnim
a) uticajem b) kapitalom c) interesom
10. U sastavu Ministarstva finansija i privrede funkcioniše i
a) privredna komora b) vlada c) carinska uprava

VOCABULARY

predsednik – president
javno – publicly
izjava – statement
referendum – referendum
imunitet – immunity

delokrug – scope of work
prihod – income
rashod – expense
pokrajina – province
nadzor – supervision

NOTES

TASK 8

Discuss the following topics:

1. Koji su osnovni zadaci centralne banke u jednoj zemlji?
2. Zašto je važno da centralna banka ostane nezavisna?
3. Koje usluge pružaju privredne komore jedne zemlje?

TASK 9

Listen and match the two halves of the sentences.

1. Narodna banka Srbije je	a) novčanice i kovani novac.
2. Ona je samostalna i nezavisna	b) centralna banka Republike Srbije.
3. Osnovni zadatak Narodne banke Srbije	c) Narodne banke Srbije je guverner.
4. Ona utvrđuje i sprovodi monetarnu	d) upravljanja deviznim rezervama i finansijski plan.
5. Narodna banka Srbije izdaje	e) u obavljanju svojih funkcija.
6. Glavni rukovodilac i zastupnik	f) i sprovodi odluke Izvršnog odbora i Saveta.
7. Narodna banka podnosi izveštaj o svom radu	g) politiku, kamatne stope i kurs dinara.
8. Izvršni odbor utvrđuje monetarnu	h) i deviznu politiku, upravlja deviznim rezervama.
9. Guverner rukovodi Narodnom bankom	i) je da postigne stabilnost u cenama.
10. Savet donosi Statut, strategiju	j) Narodnoj skupštini svaka tri meseca.

TASK 10

Listen and complete the gaps.

1. Privredne komore su interesne, samostalne i poslovno-stručne _____.
2. Funkcionišu u cilju ostvarivanja _____ interesa svojih članova.
3. _____ komore su privredni subjekti, finansijske institucije i osiguravajuća društva.
4. Komora pomaže uspostavljanje ekonomske saradnje sa _____ kroz organizovanje sajмова.
5. Pruža potrebne informacije svojim članovima u cilju pronalaženja _____ partnera.
6. Organi komore su: skupština, upravni _____, nadzorni odbor i predsednik.
7. Zadaci Skupštine su donošenje _____ finansijskog plana, programa rada.
8. Upravni odbor upravlja komorom, a nadzorni odbor vrši kontrolu nad _____ komore.
9. Funkcionisanje komore se _____ sredstvima iz članarine, odnosno iz drugih naknada.
10. Uz komoru funkcionise Sud _____ koji odlučuje o povredama poslovnih običaja.

HOMEWORK

Write an essay of 200-250 words on the following topic:

Najvažnije političke i privredne institucije u mojoj zemlji.

VOCABULARY

nezavisan – independent
 institucija – institution
 stabilnost – stability
 devizne rezerve – foreign currency reserves
 kovani novac – coins

sindikát – trade union
 adekvatan – adequate
 kadrovi – personnel
 razrešiti – to release
 čast – honor

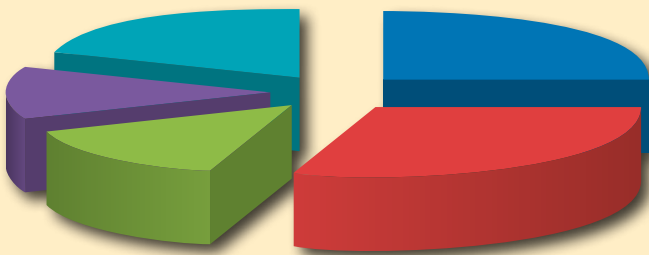
TASK 11

Choose the correct alternatives.

PRIVREDNI SUDOVI

Prema Zakonu o uređenju sudova Republike Srbije, sudovi **se/su** (1) samostalni i nezavisni državni organi koji **štite/štete** (2) slobode i prava građana, interese **pravnih/prava** (3) subjekata i obezbeđuju ustavnost i zakonitost. Sudovi svoje zadatke **vrši/vrše** (4) u skladu sa Ustavom i drugim zakonima. Sudska vlast **je/sa** (5) nezavisna od zakonodavne i izvršne vlasti. Međutim, sud ne može da **odbije/odbiju** (6) da postupa i odlučuje u predmetu za koji je nadležan. Sudovi su **duži/dužni** (7) da pružaju pravnu pomoć jedni drugima. U Republici Srbiji **kod/na** (8) sudovima se službeno upotrebljava srpski jezik **i/a** (9) ćirilčno pismo. Sudovi u Republici Srbiji mogu da imaju opšte i posebne nadležnosti. Opštu nadležnost imaju osnovni sudovi, viši **sud/sudovi**, (10) apelacioni sudovi i Vrhovni kasacioni sud. Posebnu nadležnost **imaju/ima** (11) privredni sudovi, Privredni apelacioni sud, prekršajni sudovi, Viši prekršajni sud i Upravni sud. Privredni sud **u/sa** (12) prvom stepenu donosi presude u sporovima između **domaća/domaćih** (13) i stranih privrednih društava, između privrednih subjekata **i/na** (14) drugih pravnih **lica/licima**. (15) On je nadležan i u sporovima o autorskim pravima i zaštiti pronalazaka, u sporovima o stranim ulaganjima, u **vezu/vezi** (16) sa upisom u sudski registar, stečajem i likvidacijom. Privredni apelacioni sud odlučuje **o/u** (17) žalbama na odluke privrednih sudova i drugih organa. Donosi odluku u pitanjima koja su **sa/u** (18) vezi sa sukobom nadležnosti privrednih sudova. Sud predstavlja predsednik suda **koji/koja** (19) rukovodi sudskom upravom i odgovoran je **sa/za** (20) rad suda. On određuje i branioce po službenoj dužnosti.

(Tekst je preuzet iz *Zakona o uređenju sudova Republike Srbije*)

VOCABULARY

štiti – to protect

zakonitost – legality

službeni – official

apelacioni sud – appeals court

prekršajni sud – offences court

sukob – conflict

popis – census

upitnik – questionnaire

uništiti – to destroy

međunarodni – international

TASK 12

Fill in the gaps with the words given

(there are three words that you do not need to use).

REPUBLIČKI ZAVOD ZA STATISTIKU

Prema Zakonu o zvaničnoj _____ (1) Republike Srbije, Republički zavod za statistiku je pored Narodne banke Srbije, Gradske uprave grada Beograda i drugih _____ (2) organa jedan od odgovornih proizvođača zvanične statistike. Zavod je zadužen za obavljanje zadataka u vezi sa pripremanjem statističkih podataka i predstavlja zvaničnu statistiku Republike Srbije u _____ (3) statističkom sistemu. Zavod sprovodi popis, vrši istraživanja o domaćinstvima, poljoprivredi i ekonomiji, vodi statističke _____. (4) Postavlja standarde za formiranje zvanične statistike, dostavlja statističke rezultate međunarodnim organizacijama, obučava _____ (5) u oblasti statistike. Funkcionisanje Zavoda se obezbeđuje iz budžetskih izvora Republike Srbije, nadalje iz _____. (6) Zvanična statistika Republike Srbije se zasniva na petogodišnjem statističkom programu koji _____ (7) Narodna skupština i na godišnjim planovima koje donosi Vlada. Program sadrži strategiju razvoja zvanične statistike, _____ (8) rezultate, podatke o odgovornim proizvođačima zvanične statistike. Plan sadrži detaljniji prikaz programa, listu zadataka koji trebaju da se izvrše. Prikupljanje podataka se vrši iz administrativnih _____ (9) podataka i statističkim istraživanjima. Nakon prikupljanja i obrade statističkih podataka, _____ (10) i drugi dokumenti koji sadrže individualne podatke se uništavaju.

(Tekst je preuzet iz *Zakona o zvaničnoj statistici Republike Srbije*)

registre, programa, očekivane, planovi, zavod, međunarodnom, statistici, upitnici, kadrove, nadležnih, usvaja, izvora, donacija

NOTES

TASK 14**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Vi ste zaposleni u Narodnoj banci Srbije. U posetu Vam je došao rođak koga vrlo interesuje kako funkcioniše jedna centralna banka, odnosno koji su joj osnovni zadaci. Na pitanje mu odgovarate da je Narodna banka Srbije nezavisna i samostalna institucija. Navodite tačno koji su joj zadaci. Ne zaboravljate da navedete stabilnost cena i stabilnost finansijskog sektora, izdavanje novca. Na pitanje odgovarate kako je organizovana centralna banka, i koje zadatke imaju osnovne organizacione jedinice. Kada govorite o Izvršnom odboru, ne zaboravljate da spomenete monetarnu politiku, kamatne stope, kurs dinara. Govorite šta je zadatak guvernera i ko ga imenuje. Kad spominjete Savet Narodne banke Srbije obavezno govorite i o Statutu, deviznim rezervama, finansijskom planu. Nakon što ste detaljno objasnili svom rođaku kako je organizovana Narodna banka Srbije i koji su joj zadaci, Vaš rođak izjavljuje da bi vrlo rado radio u centralnoj banci i govori Vam koji zadaci bi za njega bili izazov i na kojoj poziciji bi rado radio.

VOCABULARY

funkcionisati – to function
 sektor – division
 organizovan – organized
 spomenuti – to mention
 izazov – challenge

drugar – fellow
 klupa – desk
 prekinuti – to finish
 porasti – to grow
 odgovornost – responsibility

TASK 15**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Razgovarate sa svojim sinom. Danas je u školi imao jedan čas na kojem su sa nastavnikom govorili o vrhovnim organima vlasti u zemlji. Tema ga je jako zainteresovala, međutim, drugar iz klupe mu je neprekidno skretao pažnju, pa nije uspeo sve da zapiše. Prvenstveno ga interesuje koja je razlika između Narodne skupštine i Vlade. Vi mu govorite da je jedna nosilac ustavotvorne i zakonodavne vlasti, a da je druga nosilac izvršne vlasti u zemlji. Na pitanje odgovarate da Narodna skupština donosi zakone koje Vlada izvršava, zatim usvaja budžet koji Vlada predlaže. Detaljno navodite koje sve ostale zadatke imaju Narodna skupština i Vlada, odnosno koja su im glavna ovlašćenja. Navodite kako je organizovana Vlada, i u kojim slučajevima prekida da vrši svoju delatnost. Na kraju razgovora, Vaš sin govori da kad poraste želi da postane premijer. Vi mu odgovarate koje su sve obaveze jednog premijera i kolika mu je odgovornost prema svom narodu i svojoj državi.

TASK 16**Talk about the following topics.**

Zašto mnogi žele da se zaposle u finansijskom sektoru?
 Zašto je u Srbiji jedan od najpoželjnijih poziva političarski poziv?
 Koliko je pogodna zakonska i politička klima u Srbiji za strane investitore?

NOTES

Unit 14

DIARY

Juče sam sačekao Džona na aerodromu. Ovo je njegovo prvo putovanje u Srbiju. Vidim da je bio jako uznemiren, ali naravno i uzbuđen. Kad neko dođe po prvi put u Srbiju, a ima samo nekoliko dana, najbolje ga je odvesti odmah u centar na ručak ili kafu. Naravno, kao i svaki Englez, juče je hteo da se šeta do kasno uveče. Šetajući se kroz prekrasne beogradske ulice pričao sam mu o istoriji Srba, o srpskoj kulturi, kuhinji, pićima. Nedugo zatim razgovor je prešao na poslovnu temu, pa sam mu ukratko ispričao koliko sam zadovoljan svojim radom i plasmanom našeg novog proizvoda na srpsko tržište. Primetio je da su Srbi vrlo druželjubivi i da dobro govore engleski. Naravno, dao je koji komentar na organizaciju saobraćaja i kvalitet puteva, međutim, mislim da mu se Beograd svideo na prvi pogled. Zamolio me je da mu pričam i o poslovnim običajima u Srbiji. Čuo je da u Srbiji postoji takozvani kult žestokog pića, da je sever razvijeniji od juga, i da u zemlji i dalje ima dosta fabrika i dovoljno obrazovanih i stručno obučanih radnika. Posebno ga je interesovao položaj žena u privredi i koliko su Srbi otvoreni za promene, šta ih karakteriše kao radnike i kao ljude. Sutra će Džon da održi veliki sastanak u preduzeću. Sigurno ga zbog toga sve to interesuje. Voli kad je dobro pripremljen za sastanak. Za mene njegov dolazak znači da se približava kraj moje predivne avanture u najlepšoj zemlji Balkana.

VOCABULARY

uznemiren – nervous
druželjubiv – sociable
običaj – custom
kult – cult
položaj – position

norma – norm
ponašanje – behavior
upoznavanje – getting acquainted
izbor – choice
pretpostavljeni – superior

TASK 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

POSLOVNI BONTON U SRBIJI

Poslovni bonton predstavlja skup normi koje se primenjuju u poslovnom životu ljudi. On ima užu primenu od klasičnog bontona, koji obuhvata norme lepog ponašanja u svim onim situacijama u kojima se čovek kao društveno biće nalazi. Poslovni bonton se razlikuje od poslovnih običaja. Poslovni bonton reguliše postupke lepog i primerenog ponašanja poslovnog čoveka, odnosno svih aktera u oblasti poslovne delatnosti. Poslovni običaji su skup svih karakteristika koje odlikuju poslovni život u jednoj zemlji. Zato se često čuje da određeni narodi imaju specifične poslovne običaje, koji se razlikuju od zemlje do zemlje, međutim, za najveći broj njih je poslovni bonton identičan. Tako je i u slučaju poslovnog okruženja u Srbiji. Slobodno može da se kaže da je poslovni bonton Srbije evropski poslovni bonton. Iste ili vrlo slične norme su važeće kod upoznavanja. Rukovanje, kontakt očiju, položaj ruke kod rukovanja su u potpunosti isti kao i u bilo kom delu Evrope. U slučaju garderobe je slično. Za muškarca koji se pridržava poslovnog bontona glavna poslovna garderoba je odelo, kravata i lepe cipele. Za žene poslovna odeća je bluza i suknja, poslovni kostim. Razmena vizit karti i davanje poklona se obavlja na isti način kao i u ostalim delovima Evrope, s tim da se kod davanja poklona prepliću i srpski poslovni običaji, pogotovo kod izbora poklona. Komunikacija sa poslovnim partnerima se odvija telefonom, faksom, SMS-om, lično. Odnosi sa kolegama na poslu i pretpostavljenim kolegama su istog karaktera kao i kod drugih evropskih naroda.

NOTES

TASK 2

Read the following conversation and answer the questions below.

Marko: Čao Nataša! Zamisli, danas sam se zaposlio. Od ponedjeljka radim kao član obezbeđenja u Super marketu.

Nataša: To je odlična vest. Baš mi je drago. Znači sad imaš nekoliko dana da nabaviš svu potrebnu garderobu za posao.

M: Kako to misliš?

N: Dobro te poznajem. Stalno nosiš farmerke i iscepane majice. Ta garderoba neće biti dobra na radnom mestu. Moraćeš da kupiš neke lepe pantalone, cipele, možda odelo.

M: Ti me izgleda ne poznaješ dobro. Pa upravo sam birao takvo radno mesto gde mi neće trebati takva garderoba.

N: Kako ti neće trebati?

M: Kao član obezbeđenja dobijam takozvanu uniformu na kojoj je naznačeno kojem timu pripadam. To sve dobijam na poslu, pa ne moram ništa da kupim.

N: A šta je sa cipelama? I to ćeš da dobiješ? Ja te nikada nisam videla da nosiš cipele, a to znači da ih ni nemaš.

M: Sad si me uhvatila. Stvarno nemam cipele, a neću ih ni dobiti. Pomoći ćeš mi u izboru?

N: Pa naravno, idemo u šoping!

1. Zašto se na radnom mestu nosi poslovna garderoba?
2. Kako ste Vi obučeni na radnom mestu?

TASK 4

Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.

Danijela: Da li si siguran da Holanđani u poslovnoj komunikaciji koriste engleski jezik?

Klark: Živeo sam u Amsterdamu godinama i imao svoju malu **firmu** za web dizajn. Znam šta govorim.

D: Za mene je to **suludo**. Mislim, dobro je znati engleski jezik, i ja ga govorim **odlično**, ali zašto bih posao u svojoj zemlji vršila na engleskom, kad mogu na srpskom.

K: Dobro, možda sam malo **preterao**. Koriste oni i holandski, ali bez problema prelaze na engleski kad im je **potreban**.

D: U Srbiji nije baš tako. Ako želiš da se baviš nekim biznisom, srpski jezik ti je **preko** potreban.

K: Srbi ne govore strane jezike?

D: Odlično govore strane jezike, pogotovo engleski, nemački i ruski. Ipak, očekuju od svojih stranih poslovnih partnera da se **potrude** i da nauče srpski jezik. Uz to je potrebno da poznaju i naše **pismo**.

K: Pismo?

D: Mislim na ćirilicu i latinicu. Znam da mnogi stranci misle da mi u Srbiji koristimo **isključivo** ćirilicu, međutim, u poslovnoj komunikaciji je još češća latinica.

K: U Srbiji se koriste dva pisma?

D: Srbija je i po tome **jedinstvena** na svetu.

TASK 3

Explain the highlighted words.

Nikola: Petre, moraš da mi pomogneš. Sutra idem na poslovni sastanak u Suboticu i trebao bih da ponese sa sobom poklon. Međutim, nemam nikakvu ideju.

Petar: Pazi, nije svejedno kakav poklon se kom partneru daje. Nije ni svejedno zašto se daje nekome poklon. Moraš da mi daš više **detalja**. Da li je reč o novom partneru, **postojećem** partneru, da li je reč o muškarcu ili ženi, šta je cilj **davanja poklona**, da li je Srbin ili **stranac**? Sve je to važno.

N: Ma to su naši ljudi. Biznismen iz Subotice sa kojim **sarađujem** već neko vreme. Imali smo već nekoliko sastanaka i uspešnih poslova. Na prošlom sastanku sam dobio od njega jednu **skupocenu** hemijsku olovku i red je da **uzvratim** poklon. Međutim, ne želim da ga **uvredim** nekim sitnim poklonom, niti da ga **zbunim** sa jako skupim poklonom. Šta mi predlažeš?

P: Moraš da znaš da je u Srbiji uvek dobar poklon neko kvalitetno žestoko piće. Muškarcima se poklanja ručni sat, dobra hemijska olovka, možda elegantna **akt tašna**. Ja bih na tvom mestu ipak poneo neko dobro piće.

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on the following topic:

Poslovni običaji u mojoj zemlji.

VOCABULARY

zaposliti se – to get a job
farmerke – jeans
uniforma – uniform
detalj – detail
skupocen – valuable

uvrediti – to offend
zbuniti – to perplex
suludo – insanelly
potruditi se – to make efforts
pismo – alphabet

TASK 5

Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

VOCABULARY

iz korena – fundamentally
odgojiti – to bring up
ravnopravan – equal
ophoditi se – to treat
temeljan – thorough

osmišljen – conceived
decenija – decade
ograničavati – to restrict
pojednostaviti – to simplify
reforma – reform

TASK 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

1. U Srbiji se poslednjih decenija 20. veka iz korena izmenio odnos prema ženama.
2. Žene su bile važan stub porodice, i prvenstveno su zarađivale za celu porodicu.
3. Danas žene uzimaju sve veći mah u poslovima koji su ranije bili muški.
4. Danas je u privredi broj žena mnogo veći od broja muškaraca.
5. Žena češće dobije vrhovnu poziciju u nekom preduzeću.
6. Žene najčešće rade u oblasti marketinga, kulture, obrazovanja.
7. Žene u privredi su bolji organizatori poslova od muškaraca.
8. Muškarci su detaljniji i teže donose svoje odluke.
9. I muškarci i žene su odlični pregovarači, dobro govore strane jezike.
10. Prisutnost muškaraca u privredi je jedan od primarnih interesa za državu.

tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno

TASK 7

Listen and circle the correct answer.

1. Za strano preduzeće je važno da su u zemlji u koju dolazi zakonski propisi
  - a) dostupni
  - b) korisni
  - c) jasni i nedvosmisleni
2. Step en korupcije treba da bude
  - a) maksimalan
  - b) osrednji
  - c) minimalan
3. Pogodno tržište karakteriše dobra politička, zakonska i privredna
  - a) pozadina
  - b) uređenost
  - c) atmosfera
4. Srbija je poslednje decenije napravila velike i značajne
  - a) investicije
  - b) korake
  - c) rezultate
5. Za Srbiju je ranije bila karakteristična
  - a) Aristotelova
  - b) kafkijanska
  - c) Kantova birokratija
6. Karakteristike birokratije su bile ograničavanje i
  - a) jednonadležnost
  - b) višenadležnost
  - c) motivacija
7. Administrativni procesi i postupci su
  - a) komplikovani
  - b) pojednostavljeni
  - c) ukinuti
8. Reforme su omogućile lakše i jeftinije
  - a) privređivanje
  - b) cene
  - c) obrađivanje
9. Nadležni organi u borbi protiv korupcije odlučno
  - a) kažnjavaju
  - b) oslobađaju
  - c) nastupaju
10. Korupcija polako gubi na svojoj
  - a) svrsi
  - b) nameni
  - c) snazi

NOTES

TASK 8

Discuss the following topics:

1. Koje su osnovne razlike između severnog i južnog dela Srbije?
2. Po čemu se Vojvodina izdvaja u privrednom životu Srbije?
3. Koliko se često organizuju poslovne zabave u Vašoj zemlji?

TASK 9

Listen and match the two halves of the sentences.

1. Nije svejedno da li svoj posao želimo	a) plodno zemljište, povoljna poslovna klima.
2. Severni deo Srbije karakteriše	b) poljoprivreda i usluge.
3. Na severu su dominantni	c) veći nivo nezaposlenosti, lošija poslovna klima.
4. Južni deo Srbije karakteriše	d) industrija i proizvodnja.
5. U južnoj oblasti su dominantni	e) i predstavlja velik potencijal za razvoj teške industrije.
6. Južna Srbija je bogata prirodnim rudama	f) kvalifikovanija radna snaga, veće potrošačko tržište.
7. Na raspolaganju stoje bolja putna mreža,	g) koncentrisana određena grana industrije.
8. U industrijskim gradovima je	h) govore strane jezike, pogotovo nemački i mađarski.
9. Na severu su ljudi fleksibilniji i bolje	i) čvrsto se drže svojih tradicionalnih načela i običaja.
10. Na jugu su ljudi zatvoreniji i	j) da vršimo na severu ili jugu Srbije.

TASK 10

Listen and complete the gaps.

1. Jesi li čuo da se organizuje _____ na našem odeljenju?
2. Danas se to u Srbiji organizuje u skoro svim _____ kompanijama.
3. Nije _____ da se proslavi i neki izvanredan rezultat.
4. Nisam se _____ ni sa kim sa posla.
5. Zabava će početi posle radnog vremena i trajaće do _____ u noć.
6. Čula sam da je jedna od koleginica razgovarala sa njegovom _____.
7. Kupićemo mu jedan prelep ručni sat, sa _____.
8. „Od Vaših vrednih i _____ saradnika. Voljenom direktoru.“
9. Naš direktor je dobar čovek i _____ ništa ne uzima za zlo.
10. Sad vidim, zašto nisi imao prijatelja na _____ radnom mestu.

HOMEWORK

Write an essay of 200-250 words on the following topic:

Birokratija i korupcija u mojoj zemlji.

VOCABULARY

zona – zone	odeljenje – department
plodno – fertile	iznenađenje – surprise
moral – morals	posveta – dedication
izolovanost – isolation	lojalan – loyal
održavanje – maintenance	primeren – adequate

TASK 11

Choose the correct alternatives.

TELEFONSKI RAZGOVORI

U eri modernih tehnologija, **brze/brža** (1) razmene podataka, upotreba telefona **je/se** (2) postepeno menja. Danas skoro svako ima **sa/kod** (3) sebe telefon. Međutim, telefon se polako **ređe/ređa** (4) koristi za telefonske razgovore i sve više za surfovanje **na/u** (5) Internetu, postavljanje svojih komentara na društvene **mreže/mreža**, (6) traženje određene lokacije uz pomoć GPS-a i elektronskih mapa. Naravno, sve **te/tih** (7) funkcije su korisne i služe nam da brže dođemo do **neka/neke** (8) potrebne informacije, da održavamo kontakt sa svojim prijateljima **ili/pa** (9) da stignemo na svoje odredište. U poslovnom svetu, međutim, telefon **ima/imaju** (10) posebnu funkciju. Služi za obavljanje telefonskih razgovora, koji zamenjuju **lični/lučni** (11) kontakt, a konkretniji su i brži od drugih vidova komunikacije. Brzina **se/je**, (12) pak, vrlo važna u obavljanju poslova. Nije drugačije ni u Srbiji. Najčešći **vid/vidik** (13) poslovne komunikacije u Srbiji je telefonski razgovor. Mnogi ljudi u **starijim/starim** (14) godinama ne koriste u svom poslovanju modernu tehniku, kompjuter, mejl, SMS. Još uvek **postoje/postoji** (15) kompanije u Srbiji koje sa svojim partnerima i kupcima komuniciraju **preko/sa** (16) faks mašine i telefona. Upravo zbog toga, telefonski razgovori u poslovnom životu **Srbije/Srpkinja** (17) su neizbežni i vrlo potrebni. Važno je znati da je u Srbiji izrazito istaknuta pozicija direktora sa kojim je **iako/jako** (18) teško stupiti u kontakt telefonom. Da bismo stupili u kontakt sa direktorom, **nisu/nije** (19) retkost da je potrebno da obavimo i po nekoliko prethodnih razgovora sa recepcijom, šefom nekog odeljenja, direktorovom sekretaricom, i tek **a/ako** (20) uspešno završimo te razgovore, dolazimo do direktora.

TASK 12

Fill in the gaps with the words given (there are three words that you do not need to use).

CIGARETE U KANCELARIJI

Verovali ili ne, cigarete su i dalje _____ (1) u kancelarijama. Iako se sve glasnije i jače vodi borba protiv pušača i _____ (2) posledica pušenja, broj pušača u Srbiji je veći nego ikada. Cigareta predstavlja jednu od tradicionalnih _____ (3) na Balkanu. Još u ranoj mladosti dečaci i devojčice počinju sa ovim _____ (4) i retko se ko oslobodi cigarete tokom života. Stručnjaci smatraju da su osnovni razlozi velikog broja pušača u zemlji upravo ekonomske _____ (5) obrazovanost stanovništva i nedovoljne mere kažnjavanja prekršaja Zakona o zabrani pušenja. Do pre neku godinu je cigareta bila problem cele Evrope, međutim, uspešna promocija negativnih posledica i snažna politička _____ (6) su dovele do ozbiljnih zabrana pušenja cigareta na javnim i radnim mestima. Danas postoje zemlje u Evropi u kojima je u potpunosti zabranjeno pušenje na svim javnim _____ (7) na radnom mestu, u javnim ustanovama. Zabrana pušenja na radnom mestu postoji i u Srbiji, međutim, retko se ko nje pridržava. Stranom partneru koji dođe da posluje u Srbiju biće _____ (8) kada na nekom sastanku direktor srpskog preduzeća zapali cigaretu i ponudi je svom stranom partneru. Verovatno će se začuditi i ako se neko iz Srbije _____ (9) kad ga zamole da ugasi cigaretu ili upozore na pridržavanje propisa o pušenju. Cigareta je deo srpske _____ (10) i zajedno sa kafom, rakijom, specifičnim jelima i muzikom je neizbežna i nezaobilazna u Srbiji.

čudno, pušenje, cigarete, prilike, prisutne, kulture, porokom, volja, propisima, površinama, slabosti, naljuti, negativnih

VOCABULARY

komentar – comment

mapa – map

odredište – destination

neizbežan – unavoidable

sekretarica – secretary

pušenje – smoking

porok – vice

slabost – weakness

kažnjavanje – punishing

upozoriti – to warn

NOTES

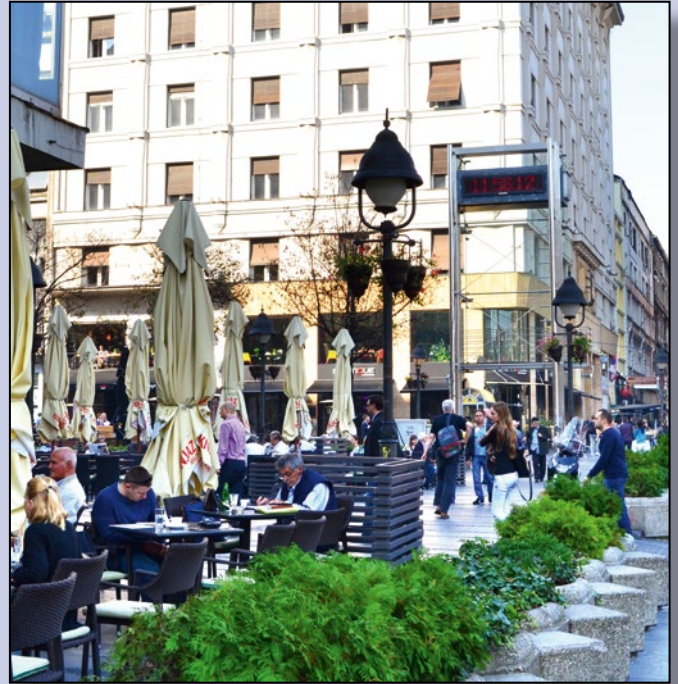

TASK 14**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Jedan Vaš mađarski poslovni partner traži savet od Vas. Čuo je da imate firmu u Srbiji i interesuje ga kakva je poslovna atmosfera u Srbiji. Prvenstveno ga interesuju razlike po pitanju poslovanja u Novom Sadu i Nišu. Vi mu objašnjavate gde se nalaze ova dva grada i koje su osnovne karakteristike područja u kojem se oni nalaze. Navodite koje su sve prednosti otvaranja kancelarije u Novom Sadu. Navodite koje sve poteškoće mogu eventualno da nastanu ukoliko odluči da kancelariju otvori u Nišu. Kao razlog Vašeg mišljenja navodite veću udaljenost od Mađarske, manju fleksibilnost i toleranciju prema strancima u južnom delu Srbije, lošiju infrastrukturu. Na pitanje odgovarate da se Vaša kancelarija nalazi u Beogradu i objašnjavate šta je pozitivna strana poslovanja u jednom velikom gradu. Na pitanje koliko su Beograđani tolerantni prema stranim preduzećima, odgovarate da je reč o glavnom gradu države u kojoj živi i radi veliki broj stranaca, odnosno funkcioniše veliki broj stranih firmi. U nekoliko rečenica govorite o tome koliko ste zadovoljni sa poslovanjem u Srbiji.

TASK 15**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Razgovarate sa svojim rođakom iz Novog Sada. Planirate da otvorite firmu za distribuciju i prodaju boja i lakova za građevinarstvo. Do ovog trenutka još nikada niste saradivali sa nekim srpskim preduzećem, niste prodavali svoje proizvode na srpskom tržištu i po prvi put se pojavljujete kao firma u Srbiji. Interesuje Vas koliko je komplikovano da se uđe na srpsko tržište i koliko Vam u tome pomaže ili odmaže birokratija i eventualna korupcija u Srbiji. Rođak Vam detaljno opisuje stanje srpske državne administracije i korupcije. Navodi da je u prošlosti situacija bila teža, ali navodi i razloge poboljšanja situacije. Na Vaše pitanje rođak odgovara da je Srbija usaglasila najveći broj svojih zakona sa zakonima u Evropskoj uniji, i da je postupak otvaranja firme u Srbiji znatno pojednostavljen. Na Vaše pitanje rođak navodi koje je birokratske poteškoće imao u prošlosti i u kojim situacijama je na svojoj koži osetio negativne posledice korupcije u zemlji. Nakon toga Vi govorite svom rođaku kakva je situacija u Vašoj zemlji po pitanju birokratije i korupcije.

VOCABULARY

savet – advice	boja – paint
područje – area	lakovi – polishes
poteškoće – difficulties	usaglasiti – to harmonize
udaljenost – distance	posledica – consequence
stranac – foreigner	koža – skin

TASK 16**Talk about the following topics.**

Zašto je važno da je državna administracija jedne zemlje jednostavna, da motiviše, a ne ograničava?
Šta je važno za jedno preduzeće kad dolazi na novo tržište?
Šta odlikuje pozitivan i privlačan poslovni ambijent jedne zemlje?

NOTES

Unit 15

DIARY

Moj posao u Srbiji se završio. Pre nešto manje od godinu dana sam stigao u Beograd i započeo rad na uvođenju novog osvežavajućeg pića na tržište. Odvojio sam i pokrenuo rad posebnog odeljenja u preduzeću na čijem čelu sam bio do pre neki dan. Dirigentsku palicu sam predao svom najlojalnijem i najiskusnijem kolegi i siguran sam da će ovaj proizvod biti u dobrim rukama. Ja sam ipak malo tužan, jer sam jako zavoleo Srbiju, ovdašnje ljude i kompletnu atmosferu koju pruža Balkan. Nije mi bilo teško da sve to zavolim, jer je Srbija jedno izuzetno mesto sa karakterističnom kulturom i veličanstvenom istorijom. Moja profesija, međutim, traži od čoveka da neprekidno putuje i odlazi na sledeću stanicu, u neku drugu državu. Po povratku iz Srbije, nekoliko meseci ću provesti u Engleskoj, a nakon završenih priprema za sledeći zadatak, odlazim u Ukrajinu. Ponovo su preda mnom teški zadaci kao što je selidba, ispisivanje iz škole, razni administrativni zadaci. Sa Marijom i devojkicama se punom parom pripremamo za odlazak, vidim da je i njima teško, ali navikle su se već. Siguran sam da ću se u Srbiju vraćati rado sa porodicom, pogotovo što sada svi već imamo puno prijatelja, poznanika, školskih drugara. Već sada znam da će mi jako nedostajati kafići Knez Mihailove ulice prepuni radosnih gostiju, restorani na Skadarliji, gde sam vodio svoje partnere na poslovni ručak ili večeru, ali naravno i zelene pijace, gde se lako može doći do izvrsnog voća i povrća, ali i odlične domaće rakije. Srbijo, pozdravljam te!

VOCABULARY

ovdašnji – local

selidba – moving

ispisati – to withdraw

odlazak – departure

poznanik – acquaintance

opraštanje – saying good bye

skromno – modest

raskošan – luxurious

zaslužan – deserving

slavljenik – person celebrating

TASK 1

Underline all unknown words and discuss them with the teacher.

OPROŠTAJNA ZABAVA

Kao i u drugim delovima sveta, i u Srbiji je vrlo popularna takozvana oproštajna zabava. Ovakav vid oprastanja od kolege, prijatelja koji odlazi u vojsku, filmske zvezde koja je upravo završila film u Vašoj zemlji, je vrlo čest, katkad i obavezan. Oproštajna zabava se organizuje sa ciljem da se nekome ukaže čast i da se pokaže koliko nam je drag i koliko će nam nedostajati u narednom periodu. U zavisnosti od toga kome se priređuje, ovakva zabava se može organizovati u uskom porodičnom krugu, skromno i intimno, pa sve do raskošnih ambijenata beogradskih splavova ili ekskluzivnih hotelskih restorana. Za poslovne oproštajne zabave je karakteristično da su u isto vreme i raskošne i skromne, da odaju utisak veličine i bogatstva kompanije, ali ujedno i profesionalizma i uzdržanosti. Poslovne oproštajne zabave se organizuju najčešće za lica na višim pozicijama, koja su svojim radom i zalaganjima u velikoj meri zaslužna za odlično poslovanje kompanije, odnosno za postizanje izvanrednih rezultata. Poslovne oproštajne zabave imaju i tačno definisan raspored programa. Zabava najčešće počinje zvaničnim delom, kada direktor preduzeća ili neko od rukovodilaca drži kraći govor zahvalnice licu od kojeg se oprašta. Nakon toga reč se daje slavljeniku, a posle toga sledi uručenje poklona. Nakon zvaničnog dela zabave sledi neformalni deo, kada u prvi plan dolazi opuštanje uz muziku, hranu i piće.

NOTES

TASK 2

Read the following conversation and answer the questions below.

- Spremačica:** Gospođice Milena, gde da stavim ovaj natpis?
Koleginica: Koje je ime na njemu?
S: Miodrag Milenković, naš direktor.
K: Taj natpis stavi na sredinu stola. Direktor treba da sedi u sredini. Sa njegove leve strane će sedeti gospodin Pavle, naš slavljjenik, a sa desne strane, gospođa Petrović, šef ekonomata. Da li ste na sve stolove stavili nove i čiste stolnjake?
S: Jesmo, naravno. Da li je još nešto potrebno?
K: Tu sa leve strane treba da se stavi jedan poseban sto na kojem će stajati torta, a u onom uglu sto sa poklonima. Da li je već stigla torta?
S: Stigla je pre jedno pola sata. Prekrasna je.
K: Dobro. Kad počne zabava, nakon pozdravnog govora našeg direktora, treba da se u salu unese torta. Neka Vam pomogne neka od koleginica.
S: Da li sam potrebna posle zabave?
K: Kako to misliš?
S: Pa da spremim i očistim salu posle zabave.
K: Nije potrebno. Sutra u sali neće biti nikakav sastanak, niti predavanje, tako da to možete da uradite sutra, u toku radnog vremena...

1. Kako treba da se pripremi sala za zabavu?
2. Koliko su česte proslave i zabave u Vašem preduzeću?

TASK 4

Replace the highlighted word so that the sentence has the same meaning.

- Direktor:** Sada bih želeo da dam reč mom dugogodišnjem prijatelju i **izvršnom** kolegi, gospodinu Mihalju Popoviću, da se pozdravi od svih nas.
Slavljenik: Zahvaljujem se direktoru na lepim rečima i **obimnom** uvodu, i svima vama na ovoj zabavi koja je **priredena** u moju čast. Ne želim da budem preterano **opširan**, međutim, želim da se **prisetim** mojih prvih dana u ovom preduzeću. Bilo je to davne 1989. godine, kada sam na poziv gospodina Radića, vašeg i mog direktora, prešao iz prethodnog preduzeća u kojem sam radio kao **komercijalista**. Bile su to teške godine. Na tržištu je bilo malo sirovina i proizvodnja je **stagnirala**. Sećam se da je u to vreme došla i gospođa Radojka, koju vi ne znate jer je davno otišla iz preduzeća, međutim, ja sam u nju **svojevremeno** bio zaljubljen. Dobro se sećam i dugih razgovora sa gospodinom Lukom koji je bio dosta stariji od mene...
Neko iz publike (šapatom): Vidim da će ovo **potrajati**. Bilo bi dobro da u jednom dobrom trenutku **kidnem**.
Neko do njega iz publike (isto šapatom): Bežim i ja!

TASK 3

Explain the highlighted words.

- Branka:** Plašim se kakav će biti.
Ema: Misliš li na našeg novog direktora? Može da bude samo bolji.
B: Ti si luda. Od gospodina Novaka niko ne može biti bolji direktor. On je bio **oličenje** savršenstva, uvek **doteran** i elegantno obučen. Sve zadatke je izdavao precizno i nikada nije bio loše volje. Svi smo ga voleli.
E: Misliš svi smo ga se plašili? Niko nije smeo ni da **trepne** pored njega. Iza njegovog **utegnutog** i skupog odela i preciznih instrukcija je bila velika **uobraženost** i neznanje. Da nije bilo gospodina Mitra, njegovog **zamenika**, ovo preduzeće bi se **raspalo** još odavno.
B: Vidim, ti ne žališ što odlazi. Da li ćeš uopšte i doći na njegovu oproštajnu zabavu?
E: Naravno, to ni za šta na svetu ne bih **propustila**. Da vidim kako odlazi jedan od onih starih i **oronulih** kadrova. **Uživaću** u toj zabavi.
B: Ubeđena si da će novi direktor biti bolji od njega?
E: Čula sam da postoje velike šanse da na njegovo mesto dođe gospodin Mitar. To bi nas izvuklo iz svih problema.

...

HOMEWORK

Write a text of 150-200 words on the following topic:

Kako se opraštamo od svojih kolega?

VOCABULARY

natpis – inscription
 stolnjak – table cloth
 ugao – corner
 oličenje – epitome
 trepnuti – to wink

uobražen – concealed
 uživati – to enjoy
 opširan – extensive
 prisetiti se – to remember
 kidnuti – to run away

TASK 5

Look at the picture below and guess what the topic of listening is.

TASK 6

Listen and mark the sentences T (True) or F (False).

1. Kada odlazimo iz jedne zemlje nije potrebno da ukinemo sve usluge.
2. Na vreme treba da obavestimo lice ili firmu koja nam izdaje stambeni prostor.
3. Teško možemo da izgubimo kauciju koju smo dali kod zakupa stambenog prostora.
4. Potrebno je da isplatimo sva dugovanja prema komunalnim preduzećima.
5. Vlasnik stambenog prostora će te dugove podmiriti iz iznosa kaucije.
6. Ukidanje ovih usluga se vezuje i za eventualnu nadoknadu nekih posebnih troškova.
7. Vrlo je zabavno ako pred odlazak iz zemlje potpišete dvogodišnji ugovor.
8. Morate da ukinete i Vaš žiro račun u banci.
9. Račun u banci nije vezan za postojanje stalne adrese boravka u zemlji.
10. Osiguranje se ukida automatski iseljavanjem iz stambenog prostora.

tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno
tačno/netačno

TASK 7

Listen and circle the correct answer.

1. Ispisivanje iz školskih ustanova ima svoju formalnu i emotivnu
a) težinu b) stranu c) priču
2. Od škole treba da tražimo školsko
a) veličanstvo b) svedočanstvo c) dvorište
3. Treba tražiti mišljenje razrednog starešine i
a) portira b) direktora c) učenika
4. Zvanične dokumente treba tražiti na srpskom i
a) nemačkom b) francuskom c) engleskom jeziku
5. Kod ispisivanja iz obdaništa treba tražiti mišljenje
a) pedagoga b) roditelja c) psihologa
6. Potrebno je učiniti sve da rastanak bude što
a) bolniji b) brži c) bezbolniji
7. Najbolje je organizovati jednu
a) proslavu b) utakmicu c) trku
8. Deca tada prave poklon u obliku
a) životinja b) hrane c) crteža ili kolaža
9. Ukoliko je moguće, treba napraviti nekoliko grupnih
a) fotografija b) sastanaka c) utakmica
10. Najboljim drugovima i drugaricama možemo dati
a) poklon b) pismo c) adresu

VOCABULARY

ukinuti – to discontinue
obavestiti – to notify
kaucija – caution money
pretplata – subscription
popust – discount

polugodište – semester
rastati se – to move apart
crtež – drawing
sećanje – memory
tuga – sorrow

NOTES

TASK 8

Discuss the following topics:

1. Na koji način možemo da prenesemo svoje lične stvari u jednu drugu zemlju?
2. Na šta sve treba da se obrati pažnja kod konačnog odlaska iz jedne zemlje?
3. Koliko rado pomažemo svog naslednika na radnom mestu pri preuzimanju naših obaveza?

TASK 9

Listen and match the two halves of the sentences.

1. Selidbu vrlo često prati veliki stres	a) česta je selidba kućnog ljubimca.
2. Mnogi ljudi angažuju firme za selidbu,	b) uređajima za pomeranje teške i robe velikih dimenzija.
3. Firme raspolažu i vrlo korisnim iskustvom	c) ne sme da se ometa redovno funkcionisanje kompanije.
4. Kod selidbe kancelarijskog prostora,	d) i znanjem o selidbi najrazličitijih predmeta.
5. Kod selidbe fizičkih lica,	e) mogućnost privremenog skladištenja stvari.
6. Firme za selidbe raspolažu specijalnim	f) sve dozvole i obaviti carinske procedure.
7. Mnoge firme nude svojim klijentima	g) i mnogo neočekivanih problema.
8. Kod selidbe u inostranstvo treba pribaviti	h) koje raspolažu osobljem i vozilima.
9. U slučaju antikviteta i umetnina je	i) i vozila treba da se prijave na carini.
10. Elektronski uređaji veće vrednosti	j) potrebno dobiti dozvolu od nadležnih institucija.

TASK 10

Listen and complete the gaps.

1. Novi saradnici se često ne uvode u posao, već se jednostavno _____ u vatru.
2. Za kratko vreme treba da se _____ okolnostima u preduzeću.
3. Često su zatrpani _____ i suvišnim informacijama o preduzeću.
4. Uz nove saradnike se postavlja _____ koji im pomaže u prilagođavanju.
5. Ljudi nisu voljni da svoje iskustvo i poslove prenesu na svog _____.
6. Ako neko prelazi na višu _____ nema osećaj da ga je novi saradnik izgurao sa radnog mesta.
7. Jasno je _____ kako treba da se novi saradnik uvede u posao.
8. Važno je da ostavimo dobar utisak na svoje _____ kolege i rukovodstvo.
9. Prenesimo sve informacije koje su potrebne da preduzeće _____ funkcioniše.
10. To govori o nama da smo _____ ljudi i dobri saradnici.

HOMEWORK

Write an essay of 200-250 words on the following topic:

Moja poslednja selidba.

VOCABULARY

strah – fear
napetost – tension
sunder – sponge
skladištenje – storage
iseljavanje – moving out

prilagoditi se – to adapt oneself
samovoljno – voluntarily
voljan – willing
izgurati – to push out
napustiti – to leave

TASK 11

Choose the correct alternatives.

SUVENIRI IZ SRBIJE

Ako odlazite iz Srbije, nemojte da zaboravite da sa sobom **ponesete/pronesete** (1) neki suvenir. On će vam služiti da se priselite lepih trenutaka koje **si/ste** (2) proveli u Srbiji sa svojim prijateljima i porodicom. Kao i u svakoj zemlji, u **ponuda/ponudi** (3) suvenira u Srbiji postoji veliki broj različitih proizvoda. Neki od **njih/njih** (4) su vrlo slični suvenirima u drugim zemljama, međutim, uvek se pronađe po koji jedinstven suvenir **koji/koja** (5) je karakterističan samo za određenu zemlju. Od onih uobičajenih, komercijalnih proizvoda, **možete/možda** (6) da kupite razne foto-suvениre, magnetne, podmetače za čaše, **makete/rakete** (7) i minijature, vrećice i bočice, vaze, kristale, sapune, mozaike, **vidne/zidne** (8) tanjire. Nećete pogrešiti ako kupite neku lutku, svećnjak, novčanik ili **tašna/tašnu**. (9) Ipak, poneti sa sobom **jedne/jedan** (10) jedinstven i unikatan suvenir, predstavlja poseban **užitak/užitka** (11) za svakog čoveka. U slučaju Srbije, to sigurno može da bude neki muzički instrument, kao što **je/su** (12) frula, dvojnice ili gusle. Karakteristični suvenir za Srbiju mogu da budu **i/pa** (13) ogrlice, narukvice, medaljoni, minduše, privesci, amajlije. Za one koji vole tradiciju, interesantan suvenir može **da/ti** (14) bude srpska nošnja, razni **vezeni/vezani** (15) proizvodi, opanci, ručni vez, čipka na platnu, ukrasni stolnjak, heklane rukavice. Za **njih/one** (16) kojima je draga duhovna i umetnička strana Srbije, omiljeni suvenir može da bude **sve/neka** (17) ikona, grafika ili umetnička slika. Za one koji žele da sa sobom ponesu mirise i ukuse Srbije, preporučuju se šljivovica, medovača i **druga/druge** (18) karakteristična pića, ali naravno i srpski kuvar **uz/sa** (19) pomoć kojeg i u svom domu možete da pripremite specifična srpska **jela/jelka** (20) i napitke.

VOCABULARY

podmetač – coaster

vaza – vase

svećnjak – candlestick

frula – pipes

ogrlica – necklace

minduša – earring

nošnja – costume

omiljen – favorite

splav – raft

uspomena – memory

TASK 12

Fill in the gaps with the words given

(there are three words that you do not need to use).

POSLEDNJI PUT NA OMILJENOM MESTU

Kada odlazite na duže vreme iz svog rodnog grada, ili iz zemlje u kojoj ste do tada živeli, pre _____ (1) odlaska obavezno obiđite sva omiljena mesta koja Vam puno _____. (2) Obilaženjem tih mesta, na put sa sobom ćete poneti deo onoga što _____. (3) Dugo će Vam u sećanju ostati poslednji trenuci, i kad god Vam bude potrebno, lako ćete ih se _____. (4) Onima koji su dovoljno dugo boravili u Srbiji, pogotovo u Beogradu, preporučuje se da obiđu najlepše i najatraktivnije lokacije. Za Beograd je to _____ (5) centar grada koji od Trga Republike preko Knez Mihailove ulice vodi ka Kalemegdanu. Tokom šetnje Kalemegdanom ne smemo da izostavimo _____ (6) poznati Zoološki vrt. A potom, natrag prema Studentskom parku i velelepnom Kapetan-Mišinom zdanju. Šetnju treba nastaviti do Trga Republike, i dalje prema Skadarliji. Ponesite sa sobom slike _____ (7) lica u baštama restorana, mirise _____ (8) drveća Kalemegdanskog parka, zvuke tambure iz restorana Skadarlije, te stare _____ (9) ulice u srcu Beograda. Ali nemojte da zaboravite da obiđete i beogradske splavove, Hram Svetog Save ili Adu Ciganliju. Sva ova, a i mnoga druga mesta u Beogradu, ostaće Vam lepa _____ (10) i rado ćete se prisećati dana provedenih u Srbiji. Omiljena mesta obavezno obiđite po poslednji put.

razgranatog, potrebno, konačnog, uspomena, ostavljate, nesumnjivo, znače, omiljeni, obići, radosnih, priseliti, boemske, nadaleko

NOTES

TASK 14**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Telefonom razgovarate sa vlasnikom stana koji ste iznajmili. Govorite vlasniku da planirate da se iselite iz stana. Navodite tačan datum kada želite da napustite stan. Vlasnik Vam skreće pažnju da ste prema ugovoru koji ste sa njim potpisali obavezni da prijavite Vaš odlazak tri meseca ranije. Vi govorite da ste to zaboravili i da će se u tom slučaju Vaš odlazak prolongirati do tog navedenog datuma. Na Vaše pitanje vlasnik stana govori da se kod njega nalazi kaucija za tri naredne mesečne rente, međutim, izrazito traži da i dalje svakog meseca plaćate rentu za stan, a da će kaucija biti vraćena nakon iseljenja iz stana. Na Vaše pitanje vlasnik stana govori da je u Srbiji navika da podstanar podmiri sva dugovanja prema komunalnim preduzećima i da mu se na kraju vraća kaucija u celokupnom iznosu. Vi tražite da vlasnik napravi izuzetak u Vašem slučaju i da od iznosa kaucije naplati sva dugovanja i da Vam vrati samo preostali iznos. Na pitanje vlasnika stana Vi odgovarate da ćete otkazati telefon, TV pretplatu i internet, pošto se te usluge vode na Vaše ime. Vlasnik stana upozorava da će iznos preostale kaucije vratiti samo u slučaju da se svi predmeti i uređaji koji su zavedeni na listi kod useljenja nalaze u stanu, i nisu oštećeni, odnosno u kvaru.

TASK 15**Role-play exercise.****Follow the instructions and play your role.**

Planirate da se preselite u drugi stan. Nemate bliske prijatelje koji bi Vam pomogli u selidbi, pa ste prisiljeni da angažujete jednu firmu za selidbe. Telefonom se interesujete za uslove i cenu selidbe. Saradnik iz firme navodi da u ponudi imaju dva paketa, takozvani paket 'ključ u ruke' i paket 'od vrata do vrata'. Na Vaše pitanje saradnik firme odgovara da u slučaju prvog paketa svi zadaci oko selidbe padaju na njihovu firmu, dok u slučaju drugog paketa, njihova firma vrši samo transport robe, a pakovanje, demontiranje i montiranje vrši vlasnik. Na Vaše pitanje saradnik firme tačno navodi cenu za oba paketa usluga. Vi se odlučujete za prvi paket. Na Vaše pitanje saradnik firme govori da koriste kvalitetne kartonske kutije, da sve lomljive predmete pakuju na profesionalan način, metodom 'pahuljica od sundera' i da sva oštećenja novčano nadoknađuju svojim klijentima. Na Vaše pitanje saradnik firme odgovara da vrše selidbe i u inostranstvo, i da u tom slučaju pribavljaju sve potrebne dozvole i potvrde.

VOCABULARY

prijaviti – to report

podstanar – subtenant

kvar – defect

blizak – close

prisiljen – forced

pahuljica – flake

novčano – monetary

nadoknaditi – to compensate

prava – rights

obaveze – obligations

TASK 16**Talk about the following topics.**

Koji suveniri su karakteristični za Vašu zemlju?

Kako se odvija otkazivanje komunalnih usluga u Vašoj zemlji?

Koja prava i obaveze ima podstanar u Vašoj zemlji prilikom otkaza korišćenja stana?

NOTES

TASK 17

Explain the following phrases.

oprošajna zabava
prirediti zabavu
dati reč nekome
uručiti poklon
potrošnja struje

televizijska pretplata
bez popusta
stalna adresa boravka
grupna fotografija
održavati kontakt

kućni ljubimac
baciti u vatru
imati efekta na nešto
srpska nošnja
ručni vez

TASK 18

Translate the following text.

ODLAZAK

Za mnoge ljude odlazak predstavlja završetak rada na radnom mestu u određenom gradu ili zemlji. Mnogi ljudi odlaze iz svojih **rodnih krajeva** tražeći bolje **uslove za život**, i pogodnije mogućnosti za rad. Mnogi od njih se nikada ne vrate u svoje rodno mesto, rodnu zemlju. Ipak, na odlazak ne treba da se gleda kao da je kraj, već upravo kao da je početak nečega. Mnogi ljudi su na svom novom radnom mestu, u novom gradu ili državi pronašli ono što su i tražili: **blagostanje**, bolje uslove za život i rad, veće plate. Odlazak na novo radno mesto, u drugi grad ili inostranstvo predstavlja velik i težak trenutak za svakog **pojedince**. Upravo zbog toga, on ne sme da bude uplašen, bez vere u bolju i **vedriju budućnost**. Treba da bude **istrajn** i da veruje u sebe i svoje odluke. Ono što, međutim, ne treba da se učini prilikom odlaska, je da se potpuno zaboravi šta je sve postignuto u prethodnom periodu života i da se sa svojom prošlošću definitivno završi. Svim ljudima je potrebno da se prisete lepih i **dragih trenutaka** iz prošlosti. To je moguće samo u tom slučaju ako **ostanemo u kontaktu** sa svojom prošlošću. Stariji ljudi se vrlo rado sreću sa dragim poznanicima iz detinjstva, mnogi ljudi odlaze na godišnjice **velike mature** ili navrate na svoje nekadašnje radno mesto. Kontakt sa prošlošću ne ograničava pojedinca u njegovoj težnji da **napreduje** i da sigurnim koracima korača u budućnost. Prošlost ga samo podseća, eventualno upozorava, a sigurno upotpunjuje i podučava. Odlazak nije kraj, već početak nečeg novog.

TASK 19

Make new sentences with the highlighted words from the previous task.

Unit 1

TASK 6

Dispečer: Taksi Dvojka, dobar dan izvolite!

Putnik: Dobar dan, želeo bih da naručim jedan taksi.

D: Kažite mi Vaše ime i broj mobilnog.

P: Zoran Popović, nula šezdeset, dva pet pet, dva dva pet pet.

D: Gde da pošaljemo taksi?

P: U ulicu Zorana Ristića broj 5.

D: Taksi stiže u roku od deset minuta.

P: Hvala, doviđenja.

...

Putnik: Dobar dan, je li ovaj taksi na ime Zorana Popovića?

Taksista: Jeste, uđite. Gde će biti?

P: Želim da dođem do Sava Centra, međutim, ne znam tačnu adresu.

T: Za Sava Centar vam ni ne treba adresa, svako ko živi u Beogradu zna gde je.

P: Odlično, onda je to adresa koja nam treba. Koliko nam treba do tamo?

T: Negde oko desetak minuta, žurite?

P: Da, idem na jedan važan sastanak.

T: Daću sve od sebe.

P: Samo nemojte da se sudarimo sa nekim. Žurim, ali želim bezbedno da stignem na cilj.

T: Naravno, nemojte da brinete. Brzo ćemo stići tamo, a voziću vrlo oprezno i pažljivo.

P: Možete li uključiti klimu? Dosta je toplo.

T: Kako da ne, za čas će biti podnošljiva temperatura.

P: Hvala Vam.

T: Nema na čemu.

...

T: Evo, stigli smo. To je ta ogromna zgrada. Ulaz je iza onog drveta.

P: Hvala, stvarno smo brzo stigli, imaću vremena i da zapalim jednu cigaretu.

T: Plaćate li u gotovini ili karticom?

P: Nisam ni znao da mogu karticom da platim, dosta ste modernizovani.

T: To je najnovija usluga našeg taksi servisa. Uz plaćanje gotovinom sada je dostupno i plaćanje bankovnom karticom. To je ljudima komotno, ne moraju sa sobom da nose novac, a ni nas više neće da napadaju kojekakvi huligani i da nam otimaju dnevni pazar.

P: Da, ovako je sigurno bolje svima. Onda ako je tako, plaćam karticom. Koliko će biti ukupno.

T: 450 dinara.

P: Izvolite karticu.

T: Da li Vam je dovoljna priznanica, ili da napišem račun?

P: Ako Vam nije problem, dajte mi račun na ime ove moje firme.

T: Dobro. Evo izvolite.

P: Hvala i doviđenja.

TASK 7

Beograd je glavni grad Srbije i nalazi se u Jugoistočnoj Evropi, na Balkanskom poluostrvu. Prestonica Srbije leži na ušću reke Save u Dunav. Ona predstavlja raskršnicu puteva Istočne i Zapadne Evrope, jer predstavlja najbrži put koji vodi ka Maloj Aziji i Bliskom istoku.

Grad Beograd se prostire na 322.268 ha (hektara) i podeljen je na 17 gradskih opština. Na teritoriji grada Beograda prema popisu iz 2002. godine živi milion i po stanovnika, a najveću opštinu predstavlja Novi Beograd.

Grad Beograd ima veoma dugu istoriju koja se proteže još od paleolitskog perioda, od oko 7000 godina pre nove ere. Status prestonice dobija još davne 1403. godine, kada je despot Stefan Lazarević proglasio Beograd za glavni grad tadašnje Srbije.

Beograd je i središte srpske kulture i umetnosti. U njemu se nalazi veliki broj muzeja, pozorišta, biblioteka. Na njegovoj teritoriji se nalazi i nekoliko pravoslavnih manastira iz XV veka i kasnijih perioda, rimokatoličke crkve, jedna sinagoga i džamija.

Klima Beograda je umereno kontinentalna sa 4 godišnja doba, koju karakteriše i jugoistočni i istočni vetar koji se zove košava i koji duva po 2-3 dana i donosi svež vazduh u grad.

U Beogradu je 1808. godine otvorena Velika škola, 1831. godine prva štamparija, 1844. godine je osnovan Narodni muzej.

Knez Mihailova ulica u centru Beograda je deo pešačke zone i predstavlja trgovački centar grada sa mnogobrojnim radnjama, galerijama, bankama i restoranima gde se svakodnevno okuplja na hiljade posetilaca iz celog sveta. Zgrade u ulici su građene krajem XIX veka i predstavljaju spomenike tadašnje raskošne arhitekture.

Na kraju Knez Mihailove ulice se nalazi Kalemegdan, najlepši i najveći beogradski park sa imponantnom Beogradskom tvrđavom koja je imala izuzetno značajnu ulogu u borbi hrišćanske Evrope protiv Otomanskog carstva. U parku se takođe nalazi zoološki vrt koji je osnovan 1936. godine i predstavlja jedan od najlepših i najstarijih životinjskih vrtova u Evropi. Odlikuje se svojom veličinom i ogromnim brojem vrsta životinja koje žive u njemu.

TASK 9

Vlasnik: Halo!

Mladić: Halo, dobar dan! Javljam se povodom oglasa za stan. Vi ste gospodin Pavlović?

V: Da, ja sam. Izvolite.

M: U oglasu piše da izdajete stan na Karaburmi. Da li je to još uvek aktuelno?

V: Naravno da je aktuelno. Šta Vas tačno interesuje?

M: Dosta toga me interesuje, pa bih ovako preko telefona pitao nekoliko stvari, pre nego što pogledam stan.

V: Stojim Vam na raspolaganju.

M: Kao prvo, želim samo da proverim osnovne podatke. Stan je od 55 kvadrata, na drugom spratu, ima dve sobe, terasu, a navedeno je i to da po dogovoru može da se dobije i garaža.

V: Stan je tačno 57 kvadrata. Nalazi se na drugom spratu i gleda na ulicu. U stanu su dve posebne sobe, međutim, u jednoj se nalazi američka kuhinja, pa ta soba služi i kao dnevna soba, dok je druga spavaća soba. U stanu se nalazi još kupatilo sa wc-om, jedna mala ostava i kao što ste i Vi rekli, jedna terasa od 4 kvadrata. Što se tiče garaže, ona se posebno izdaje za jedan poseban iznos, tako da je to opcionalno.

- M:** Da li možete da mi kažete u kakvom je stanju stan? Da li treba da se renovira, značajnije sanira ili je dovoljno samo jedno higijensko krečenje i može da se useli?
- V:** To sve naravno zavisi i od Vas. Stan je u dobrom stanju. Instalacije za struju i vodu su rađene pre par godina. U kupatilu su moderne zidne i podne pločice, kada, nova wc šolja i jedan novi lavabo. U sobama su na zidu tapete i to možda nekome smeta, pa ih možete skinuti, ako je potrebno. Kuhinja je nedavno opremljena, u njoj su svi potrebni kuhinjski elementi, šporet, sudopera i mašina za pranje sudova. Ostava je čista i u njoj se nalazi policna na kojoj smo nekada držali zimmicu.
- M:** A kolika je cena stana mesečno i koliko odlazi još otprilike na komunalne troškove?
- V:** Za stan tražim mesečno 450 evra, u evrima, a za ostale troškove Vam treba negde još oko 100-150 evra.
- M:** Kad mogu da pogledam stan?
- V:** Kad god hoćete, od osam ujutro do osam uveče.
- M:** Da li Vam odgovara sutra pre podne?
- V:** Odlično, čekam Vas.
- M:** Hvala, onda se sutra vidimo. Doviđenja.
- V:** Doviđenja.

TASK 10

(ćuje se interfon)

Vlasnik: Da, izvolite?!

Mladić: Ovde Zoran, došao sam da pogledam stan.

V: A da, samo napred, kad ućete u zgradu, popnite se na drugi sprat i krenite na levo. Treća vrata su moj stan.

M: Dogovoreno.

...

V: Dobar dan, izvolite ućite!

M: Dobar dan, evo i da se lićno upoznamo, kako ste?

V: Sve je odlično. Raskomotite se pa da Vam pokažem stan.

...

V: Ovo je dnevna soba. U njoj se nalazi moderno opremljena amerića kuhinja, koju smo završili tek pre nekoliko meseci.

M: Vidim puno aparata na radnoj ploći. To sve ostavljate u stanu ako ga iznajmim ili to nosite sa sobom?

V: To sve ostaje u stanu, međutim, trebamo da napravimo jedan detaljan popis, šta sve ostaje u stanu.

M: Šta ima na onoj strani?

V: Iz hodnika se ulazi u posebnu spavaću sobu koja ima prozor ka dvorištu. Ta soba je vrlo tiha, tako da može lepo da se spava u njoj.

M: A kupatilo?

V: Kupatilo je ovde. Vidite da je vrlo lepo sređeno i da smo i ovde pazili da i boje i oblici budu u skladu. U kupatilu ostavljamo i mašinu za veš koja je stara otprilike godinu dana. Lavabo i wc šolja su potpuno novi. U ormarić iznad lavaboa je ugrađena struja, tako da ima i lampu za bolje osvetljenje.

M: Pokažite mi molim Vas terasu. Źeleo bih da vidim kakav je pogled sa nje.

V: Naravno, pogled je predivan. U ulici je slabiji promet, tako da nema neke veće saobraćajne buke.

...

M: Kažite mi malo o susedima. Ko nam je prvi sused? Sa kojim susedima imamo zajednićke zidove i koliko su ti susedi bućni?

V: Sa susedima nećete imati većih problema. Sa leve strane je jedan mlad braćni par, a sa desne jedan penzioner. Nema dece ni s jedne strane, izuzev kada kod suseda Pavla doću unuci u goste, tada je malo bućnije.

M: Kako je sa komunalnim troškovima i mojim obavezama kao stanara u ovom stanu?

V: Vi pored iznosa koji meni plaćate za iznajmljivanje ovog stana morate da plaćate struju, vodu i đubre. Struja i voda se plaćaju mesećno, a đubre dvomesećno. Nisu veliki iznosi.

M: Mesećna cena za stan je, dakle, 450 evra?

V: Da, taćno toliko. Međutim, kod sklapanja ugovora treba da platite tri meseca unapred, kao neku vrstu garancije.

M: Naravno, to nije problem.

...

Unit 2

TASK 6

Preduzeće Industrijski Remont d.o.o. je vodeće preduzeće u Srbiji koje je specijalizovano za prodaju i servisiranje industrijske mehanizacije. Preduzeće je osnovano 2001. godine. Sedište firme i servis su u Beogradu, a skladište rezervnih delova u oblićnjem Panćevu. Vršimo prodaju i servisiranje svih tipova viljuškara, bagera i utovarivaća. Na skladištu držimo veće kolićine rezervnih delova za elektro i dizel viljuškare, tako da se njihovo servisiranje vrši u rekordno kratkom roku. U slućaju bagera i utovarivaća rezervni delovi se nabavljaju iz Italije i Nemaćke, a servisiranje se vrši u zavisnosti od tipa remonta u roku od nekoliko dana do dve nedelje. Preduzeće raspolaže odgovarajućom opremom za servisiranje, odnosno magacinom rezervnih delova na više od 3.000 kvadratnih metara. Prodaju novih mašina vrše dobro obućeni radnici koji u svako doba stoje klijentima na raspolaganju. Zaposleni u prodaji i servisu redovno odlaze na obuke i usavršavanja, tako da poseduju najaktuelnije znanje i veštine koje su im potrebne u radu. Garanciju pružamo za sve prodate mašine, odnosno za servisirane mašine. Garancija za nove mašine je 2 godine, a za servisirane 6 meseci. Za sve rezervne delove, koji se kupe ili ugrade kod nas, dajemo garanciju od 6 do 12 meseci. Rezervne delove obezbeđujemo i u garantnom, i u vangarantnom periodu. Cilj nam je da pružamo kvalitetne usluge i da prodajemo kvalitetnu robu. Za sva dalja pitanja obratite nam se preko elektronske pošte: industrijski@remont.rs, ili putem telefona: 1-332-3110, svakog radnog dana od 8 do 18 časova.

TASK 7

Preduzeće Alustolarija d.o.o. je jedno od najvećih preduzeća u Srbiji koje se bavi projektovanjem i izradom aluminijumskih elemenata i stolarije. Nalazi se u Novom Sadu u Brnjičkoj ulici i osnovano je još davne 1976. godine. Tokom višedecenijskog postojanja paleta proizvoda se neprekidno širila, tako da danas u ponudi preduzeća postoji veliki broj proizvoda od kojih su najvažniji proizvodi stolarije od aluminijuma, drveta ili PVC-a. U ponudi preduzeća se nalaze razne vrste i tipovi vrata i prozora, balkonskih vrata, garažnih vrata, nadalje roletni, okapnica, parapetnih dasaka. U prozore i vrata po zahtevu ugrađujemo višeslojna termoizolaciona stakla. Naši proizvodi pružaju maksimalnu zaštitu od toplote, hladnoće i buke. Svi naši proizvodi su izvrsnog kvaliteta, a proizvodni procesi su prilagođeni odgovarajućim standardima, kao i standardu ISO 9001. Proizvode proizvodimo po meri i narudžbi, a naši stručnjaci vrše sve postupke u radu, od projektovanja i proizvodnje, do montaže i administracije. Jedan od istaknutih profila našeg preduzeća je i izrada bezbednosnih vrata koja imaju zadatak da spreče nasilan prodor u zatvoreni prostor, odnosno otporna su na izrazito jake mehaničke pritiske. Bezbednosna vrata su snabdevena svim uobičajenim elementima kao što su širokougaona špijunka, podesive šarke, samopodešavajući prag i sigurnosna brava. Za sve naše proizvode dajemo garanciju od 3 do 10 godina, a rezervne delove obezbeđujemo i nakon isteka garantnog perioda.

TASK 9

Stariji kolega: Onda da počnemo. Danas bismo trebali da pređemo osnovne podatke o firmi i da te upoznam sa tvojim zadacima.

Novi kolega: Odlično, spreman sam.

S: Naša firma je jedna stara ugledna firma sa dugom tradicijom. Njen prvi vlasnik ju je još početkom prošlog veka otvorio u Holandiji i od tada neprekidno radi. Jedini zastoj u njenom radu bio je za vreme Drugog svetskog rata, međutim, odmah nakon završetka rata, sve se vratilo u svoj normalan tok.

N: Nisam ni znao da firma potiče iz Holandije i da je toliko stara.

S: Još puno toga će da te iznenadi. Da nastavim. Još od kraja dvadesetog veka firma je počela snažno da se širi po celoj Evropi, prvo u zemljama zapadne, a kasnije i centralne i južne Evrope. Napokon je 2001. godine stigla i u Srbiju. Još od samog početka firma se bavi približno sličnim delatnostima, proizvodnjom morskih i rečnih brodova, jahti i čamaca. Sada ti je verovatno malo jasnije zašto firma potiče iz Holandije.

N: Naravno, oni su imali svojevremeno jednu od najvećih flota u Evropi i svetu.

S: Tako je. E sada, rukovodstvo firme je prepoznalo da je osim izgradnje prekookeanskih i morskih brodova vrlo unosan posao i proizvodnja luksuznih jahti i sportskih čamaca. Tako je svoj novac i stručno znanje i iskustvo usmerila na proizvodnju manjih, ali luksuznih brodova. I sam znaš da u Srbiji postoje velike reke, i naravno bogati potrošači koji su nam potencijalni klijenti i kupci. Tu dolaziš ti kao naš novi agent za prodaju luksuznih jahti i sportskih čamaca.

N: Oduvek mi je bila velika želja, da se bavim ovim poslom.

S: Onda sad imaš priliku da se pokažeš koliko si stvoren za ovaj posao.

N: Šta je tačno moj posao?

S: Pošto naša firma ima dugu tradiciju, jedna smo od vodećih firmi u ovoj branši, tako da više nemamo potrebu da jurimo za kupcima, oni sami dolaze kod nas. Tvoj zadatak je da novog klijenta upoznaš sa svim potrebnim informacijama o našim proizvodima i da ga ubediš da kupi jedan od naših brodova. Proces od trenutka kada klijent uđe u salon i prvi put vidi svoju buduću jahtu, pa sve dok ne isplati i poslednji iznos jahte može da traje i godinama. Tvoj zadatak je da u međuvremenu održavaš kontakt sa potencijalnim kupcem, da ga informišeš o eventualnim popustima, novinama, i naravno da ga držiš 'zagrejanog' za kupovinu...

TASK 10

Novi kolega: Vera, tebe poznajem još od ranije i ti u ovoj firmi radiš već neko vreme. Da li bi mogla da mi kažeš par stvari na šta sve treba da obratim pažnju? Kako se kolege u firmi ponašaju, oblače, da li imaju neki zajednički hobi? Bilo šta.

Vera: Naravno, ja sam tvoja starija kolegica, pomoći ću ti u svemu. Odakle da počnemo?

N: Krenimo od najtežeg. Kakav je direktor i šta za njega znači dobar radnik?

V: Ovo je stvarno jedno od najtežih pitanja. Pa, da znaš, gospodin direktor je jedan stariji gospodin kojeg još ni jedanput nismo videli bez kravate i odeli. Čak mu je i košulja svaki dan blistavo bela, a odelo savršeno ispeglano, cipele izglancane. To je jedan od onih starih tipova direktora. A šta po njegovom mišljenju znači dobar radnik? Tu je već malo fleksibilniji. Voli kad je kolega zainteresovan za diskusiju, kad ima hrabrosti da kaže šta misli, naravno treba da je uredan i pedantan, da stiže na posao na vreme i da se ne žali ako zbog posla treba da ostane duže na radnom mestu. Ali to je vrlo retko.

N: Dobro, a kolege? Kako se oni oblače i ponašaju na poslu?

V: U našoj firmi ne postoji neki čvrst kodeks oblačenja. Rukovodioci su naravno uvek u odelu i kravati, ali svima ostalima je dovoljno da su elegantni. Žene su u lepoj odeći, a muškarci u košuljama i lepim pantalonama. Jedino treba da paziš da ne budeš neočešljan, flekav posle ručka, a sve ostalo je prihvatljivo.

N: Znaš li da li kolege idu na neki zajednički sport ili na neke izlete ponekad?

V: Mi devojkice odlazimo zajedno na ručak. To je neka vrsta rituala. Mislim da i muškarci odlaze zajedno. Neke od nas odlaze u fitnes centar dva puta nedeljno, mislim da muškarci imaju jednu fudbalsku ekipu, i jedanput ili dva puta nedeljno, igraju fudbal.

N: Kakav je odnos među kolegama i kolegicama?

V: Mislim da je vrlo dobar. Pomažemo jedni drugima kad je potrebno u poslu. Ako neko negde zapne i ne može da pronađe rešenje za svoj problem, tu smo odmah svi ostali da mu pomognemo. Mislim da su i naši rukovodioci takvi, kolegijalni i razumni. Nemoj da se brineš, lepo ćeš se uklopiti u društvo...

Unit 3

TASK 6

Otac: Moram da priznam da mi je već dosta svega ovoga. Kako Ivana trepne, ti tako skočiš. Ne mogu svaki treći dan da izostajem sa radnog mesta. Otpustiće me na kraju.

Majka: Milane, to nam je ćerka i moramo da joj u svemu pomognemo. Ako želi da ide na ples, onda neka ide. To je dobro za nju. Tamo se puno kreće, razgibava, znači kasnije neće imati problema sa kilama. Moći će i da upozna nove drugarice, što će joj sigurno dobro doći.

O: Ja razumem da naša ćerka treba da se bavi nekim sportom, da treba da uči strane jezike i da putuje svetom da bi stekla široko znanje, međutim, moraćemo to da uskladimo i sa našim životom. Ako sutra ni ti ni ja ne budemo imali posao, neće biti ništa niti od plesa, niti od jezika, a da ne govorim o putovanjima.

M: Dobro, hajde da se onda tačno dogovorimo kako ćemo ovo da rešimo.

O: Kao prvo, ja Ivanu vozim svako jutro u školu. To mogu i dalje da činim, jer joj škola počinje u osam sati i kancelarija mi je blizu škole. Međutim, ja moram da budem na poslu do pet sati posle podne, tako da sve programe za koje sam i ja potreban pokušajte da organizujete tek od šest sati posle podne.

M: Na žalost, to je nemoguće. Škola joj traje do četiri sata i nema smisla da se vraća kući pa da opet od kuće kreće na časove plesa. A ni časovi plesa ne počinju tako kasno. Moramo da smislimo nešto drugo.

O: Onda, ili odustanite od časova plesa, ili ti idi po nju u školu i otprati je na ples.

M: Znaš da je to jako teško sa bebom. Ako pada kiša, neću moći da odem po nju. A nikako ne želim da odustanem od plesa, jer smatram da je jako važan.

O: Zašto onda ne idete taksijem. Mislim, ne morate svaki dan da idete taksijem, jer je to stvarno skupo, međutim, kad je loše vreme, to je dobra opcija. Dokle traje ples?

M: Traje do šest sati.

O: Super. Dotle i ja mogu da stignem po vas. Ti ćeš sa Milicom da odeš po Ivanu, ako je vreme lepo, prošetate se ili otići autobusom na ples, a ja ću doći po vas kad se ples završi.

M: U redu. Nemam ništa protiv. Ali samo da znaš, ples počinje već ove nedelje.

TASK 7

Gimnazija 'Radoje Domanović' u Beogradu je osnovana 1966. godine i nalazi se u ulici Ćirić broj 12. Gimnazija je u svojoj višedecenijskoj prošlosti više puta menjala ime, ali je neprekidno funkcionisala i danas predstavlja jednu od najboljih gimnazija u Beogradu i Srbiji. U gimnaziji uči devetsto osamdeset učenika koji su raspodeljeni na prirodno-matematički i društveno-jezički smer. Na svakoj godini, na svakom smeru, postoje po četiri odeljenja sa više od trideset učenika. Na prirodno-matematičkom smeru, tokom četiri godine, akcenat se stavlja na predmete kao što su matematika i fizika, biologija i hemija, dok se na društveno-jezičkom smeru akcenat stavlja na jezike, učenje prvog, drugog i

trećeg stranog jezika, na učenje latinskog, odnosno na predmete kao što su sociologija i psihologija. Škola je dobro opremljena. U školi postoje dve fiskulturne sale, tereni za fudbal, odbojku i košarku, specijalizovane učionice za fiziku, hemiju, biologiju i računarstvo. U svim učionicama se nalazi interaktivna elektronska tabla koja pospešuje kvalitet nastave i učenike uvodi u interaktivni svet digitalizovanih materijala i rada sa računarom. U školi su zaposleni vrhunski pedagozi. Mnogi od njih su ujedno i autori srednjoškolskih udžbenika, koji se koriste širom Srbije. Nastavnici primenjuju moderne metode u nastavi i neprekidno razvijaju svoja znanja u okviru godišnjih obuka i kurseva. U školi su zaposleni školski psiholog i školski pedagog, kojima je zadatak preventivno praćenje učenika i pružanje psihološke i stručne pedagoške pomoći u rešavanju njihovih problema, životnih poteškoća, odnosa sa roditeljima i drugovima iz razreda. U školi se vrši i profesionalna orijentacija đaka, gde se svaki pojedinac usmerava prema struci, koja odgovara njegovom interesovanju i veštinama. Učenici gimnazije svake godine odlaze na ekskurzije, a maturanti tradicionalno odlaze u inostranstvo sa svojim razrednim starešinama.

TASK 9

Roditelj: Možete li mi pomoći? Supruga mi je ostavila jednu listu sa raznim artiklima koje treba da kupim, a ja se u to uopšte ne razumem.

Prodavac: Šta Vam je potrebno?

R: Uskoro počinje škola i treba da kupimo školski pribor za moju ćerku.

P: Znači, tačno znate šta vam je potrebno?

R: Evo, ja ću da čitam, a Vi mi kažete šta je ono šta imate.

P: Dogovoreno, kažite.

R: Evo, prvo da krenem sa najosnovnijim priborom. Tu piše: tri grafitne olovke, dve gumice, jedan rezač, drvene bojice, jedne makaze i jedan lepak.

P: Dobro, to sve imamo. Moraćete sami da skinete sa one police pored ulaza. Da li vam je potrebno još nešto?

R: Kako da ne. Ovo je samo početak. Za tehničko crtanje su potrebni šestar, jedan lenjir, jedan trougao i uglomer. Za čas likovnog su potrebne četkice, uljane i vodene boje, tempere i jedan mali štafelaj.

P: To ću Vam ja dati, jer nemamo sve ovde u prodavnici, nešto moram da donesem i iz magacina.

R: Pre nego što odete u magacin, ja bih da pročitam i ostalo, da ne idete više puta, ako i toga ne bude ovde.

P: Dobro, recite dalje.

R: Ovde piše da su nam potrebne i sveske i to pet na linije, četiri na kvadratiće i jedna sveska za muzičko vaspitanje.

P: Recite mi, da li su Vam potrebni i udžbenici?

R: Ne. To dobijamo u školi. Potrebna nam je samo radna sveska iz matematike, ako je imate. A da, od formulara nam je potrebno svedočanstvo o završenom razredu osnovne škole.

P: Imamo sve to. Onda idem do magacina i vraćam se za nekoliko minuta.

TASK 10

Majka: Danas sam razgovarala sa šefom i rekao mi je da će sledećih meseci sigurno biti puno novih kupaca zbog sniženja cena, i da mu unapred javim kada želim da uzmem slobodne dane. Znači, treba da se dogovorimo kada ćemo na letovanje.

Olivera: Da li si se čula sa tatom?

M: On me ne interesuje već šest godina. Ne idem sa njim već sa tobom na letovanje.

O: Znam mama, ali i sa njim idem na dve nedelje u Austriju na izlet. Trebali bi da ga pitamo.

M: Slušaj, za njega je svejedno kada ide u Austriju. On je privatnik i svoje vreme određuje kako on hoće. Ja, nažalost, radim kao blagajnik u prodavnici i imam strogog šefa, tako da sada ja odlučujem.

O: Dobro, kada tebi odgovara?

M: Pošto sniženje počinje već sledeće nedelje i trajaće tri meseca, praktično celo leto, mislim da je najbolje da idemo krajem avgusta, jer će dotle da prođe velika gužva u prodavnici.

O: Ali znaš da sam planirala u avgustu da odem sa drugaricama na par dana na more.

M: Pa šta onda da radim? Tebi je lako. Imaš osamnaest godina, nemaš obaveza, a ja treba da se brinem o tvojoj ishrani, oblačenju, letovanju, pa čak i tvom moru.

O: Pa zar ne možeš da tražiš godišnji odmor negde početkom avgusta, onda bi se sve poklopilo.

M: Godišnji odmor u tom periodu sigurno neću dobiti. Mogu da tražim neplaćeno, ali onda ćemo to osetiti na našoj koži sredinom septembra.

O: A da li može tata da nam pomogne?

M: Misliš novcem?

O: Da, pa često mi daje novac za razne stvari.

M: Daje tebi, međutim, za moje letovanje neće dati ni dinara. To ti dobro znaš. Mislim da je najbolje da odustaneš od mora i da dođeš sa mnom u Italiju.

O: Razgovaraću sa Jelenom, ali joj se to neće svideti.

M: Baš me briga da li će joj se to svideti.

...

Unit 4

TASK 6

Osiguravajuća društva

Osiguravajuća društva predstavljaju pravna lica koja nude osiguranicima uslugu osiguranja i na osnovu ugovora o osiguranju nadoknađuju nastalu štetu, odnosno isplaćuju ugovorom utvrđeni novčani iznos u slučaju da se ostvari ugovorom određeni osigurani slučaj. Osiguravajuća društva u svojoj ponudi imaju razne tipove osiguranja. Postoji osiguranje imovine, motornih vozila, transporta, odgovornosti, nadalje putno, zdravstveno i životno osiguranje. Kod osiguranja imovine, u slučaju nastanka osiguranog slučaja kao što su požar, zemljotres, provalna krađa i razbojništvo, lom stakla i drugo, osiguravajuće društvo nadoknađuje štetu u

odgovarajućem novčanom iznosu. Kod osiguranja motornih vozila postoji obavezno osiguranje od odgovornosti, kojim se osigurava šteta koju je počinilac prekršaja napravio svojim vozilom trećim licima, nadalje kasko osiguranje, kojim se osigurava sopstveno vozilo i takozvani 'zeleni karton', koji predstavlja osiguranje vozila domaćih registracija u inostranstvu. Sledeći tip osiguranja koji je usko vezan za poslovanje je osiguranje transporta, gde se osigurava roba koja se transportuje ili čeka na dalji transport. Kod osiguranja od odgovornosti, osiguranik se oslobađa od nadoknade štete trećim licima koju im je naneo svojom delatnošću. Sledeći tip osiguranja je putno osiguranje, gde se u slučaju da se osiguranik razboli ili pretrpi neku nesreću, nadoknađuju troškovi njegovog lečenja u inostranstvu, odnosno troškovi njegovog dolaska kući. U širokoj paleti usluga osiguravajuća društva nude i zdravstveno osiguranje koje predstavlja zaštitu osiguraniku i njegovoj porodici za vreme bolesti. Najzad, osiguravajuća društva nude i životno osiguranje koje može da se kombinuje i sa dugoročnom štednjom, a cilj mu je da osiguranik i njegova porodica budu zbrinuti u slučaju smrti osiguranika ili neočekivanih okolnosti kao što su na primer delimična ili potpuna nesposobnost za rad.

TASK 7

Osiguranik: Dobar dan. Želeo bih da se raspitam o uslovima osiguravanja poslovnog prostora na teritoriji Pančeva.

Referent: Dobar dan. Kažite mi koji tip poslovnog prostora imate.

O: Imam jedan proizvodni pogon veličine od 2000 kvadratnih metara.

R: Dobro. Samo da znate, kod našeg društva osiguranici mogu da osiguraju nepokretnu imovinu, znači zgrade i pomoćne objekte, kao i pokretnu imovinu, kao što su oprema i zalihe, i na kraju da osiguraju mašine i uređaje. Šta vi tačno želite da osigurate?

O: Naravno, prvo želim da osiguram samu zgradu, to jest proizvodnu halu, a zatim i sve uređaje koji se nalaze u hali.

R: Želela bih sada da Vam kratko navedem na koje slučajeve se odnosi osiguranje imovine. Osiguranje se ostvaruje u slučaju požara koji može biti uslovljen eksplozijom, olujom, udarom groma, zatim u slučaju izlivanja vode iz instalacija, zatim u slučaju provalne krađe i razbojništva, kao i u slučaju poplava, zemljotresa i odronjavanja tla, i najzad u slučaju loma ili kvara mašina i uređaja.

O: Na koji period je moguće sklopiti ugovor?

R: Ugovor o osiguranju se sklapa na minimum godinu dana, ali može da bude sklopljen i na duži period.

O: Kako se vrši plaćanje?

R: Visina premije osiguranja zavisi od imovine i izabranog paketa osiguranja, a plaćanje se vrši mesečno, kvartalno, polugodišnje i godišnje.

O: Da li postoji i neki popust koji može da se uzme u obzir?

R: Naravno, ako se izabere polugodišnje ili godišnje plaćanje, tada se dobija popust od 10% na cenu premije osiguranja.

O: Kažite mi, da li jedan vaš saradnik dolazi na mesto imovine i tamo sklapamo ugovor, ili ja moram da odem do jedne od vaših filijala da sklopim ugovor o osiguranju?

- R:** Prema našem pravilniku, nije potrebno da izađemo na lokaciju, jer ste Vi dužni da pod krivičnom odgovornošću date sve validne podatke o Vašoj nekretnini i pokretnini koju želite da osigurate. Zato trebate da potražite jednu od naših filijala i da potpišete ugovor o osiguranju. Da li želite da Vam rezervišem jedan termin?
- O:** Da, budite tako ljubazni. Ako je moguće, ja bih došao već sutra pre podne.
- R:** Onda Vas očekujemo u centralnoj filijali našeg društva sutra u 10 sati. Dogovoreno?
- O:** Dogovoreno. Doviđenja.

TASK 9

Sigurnosni sistemi

Bilo da se radi o Vašoj privatnoj kući, letnjikovcu, da je reč o Vašem poslovnom ili proizvodnom prostoru, ili da je u pitanju garaža gde držite Vaš skupoceni automobil, u svim tim slučajevima poželjno je da ugradite sigurnosni sistem koji u sebi sadrži video nadzor i sistem alarmiranja. Sigurnosni sistem se sastoji od senzora za detekciju otvaranja vrata, loma stakla, kretanja u prostoru i drugih događaja koji svoje signale prenose centralnoj jedinici za alarmiranje koja vrši uzbunjivanje uz pomoć glasne sirene. Najčešći detektori su detektori za otvaranje vrata, jer se najveći deo provala vrši upravo obijanjem ulaznih vrata. Oni imaju opciju alarmiranja sa zakašnjenjem koja je potrebna da bi vlasnik mogao da uđe u svoj objekat i da deaktivira alarm. Pored ovih detektora postoje i detektori loma stakla koji su vrlo korisni ne samo u slučaju provale, već i u slučaju loma stakla usled vremenskih nepogoda. Detektori pokreta vrše detekciju kretanja u osiguranom prostoru, i time služe kao druga odbrambena linija protiv neovlašćenog ulaza u objekat. Postoje još i detektori požara koji otkrivaju nastanak vatre još u samom početku, čime se omogućuje brza intervencija i sprečavanje nastanka velike štete ili nesreće. Detektori plina se koriste u onim prostorijama i objektima gde postoji opasnost od curenja plina, oni detektuju visinu prisutnog plina i pokreću alarmiranje ukoliko dođe do prekoračenja utvrđene granične vrednosti. Pored sve ove opreme, koja je prvenstveno deo alarmnog sistema, za obezbeđivanje poslovnog prostora i njegove okoline se koristi i video nadzor koji uz pomoć kamera i digitalnih sistema vrši nadzor objekta i snima sva dešavanja kako bi bila moguća momentalna intervencija ili naknadno analiziranje snimljenog materijala. Video nadzor ima višestruki značaj. Predstavlja faktor zastrašivanja za počinioca prekršajnih dela, a nakon izvršenog krivičnog ili prekršajnog dela služi i kao dokaz koji se može koristiti protiv počinioca.

TASK 10

- Vlasnik:** Otvaram za dve nedelje restoran u centru grada u prizemlju jedne zgrade i treba da rešim video nadzor i obezbeđenje kompletnog objekta.
- Prodavac:** Možemo da Vam pomognemo, jer raspoložemo svim potrebnim sredstvima i opremom.
- V:** Pošto mi je ovo prvi restoran, da li možete da mi kažete šta je sve potrebno da montiram.

- P:** Kao prvo tu su ulazna vrata i stražnja vrata za osoblje, kao i prozori. To su one tačke koje obavezno morate da obezbedite od provale i oštećenja. Na ovim mestima preporučujemo sigurnosna vrata i kompletan sigurnosni sistem sa alarmom i detektorima za otvaranje vrata i prozora, odnosno lomljenje stakla na vratima i prozorima. Pošto se radi o restoranu, tu je i kuhinja, je li tako?
- V:** Da, imamo jednu veliku kuhinju koja je povezana sa stražnjim izlazom i prostorom za goste. Šta je tamo potrebno?
- P:** Kao prvo, potrebni su detektori za požar i za plin, pošto je to inače i zakonom propisano. Prema evropskim standardima, ovi detektori treba da se montiraju u svim onim prostorijama poslovnog ili prodajnog prostora, a pogotovo u kuhinjama, u kojima se radi sa plinom i vatrom, i gde postoji rizik da dođe do eksplozije ili požara.
- V:** Ispred restorana imam jedan veći parking za vozila mojih gostiju. Kako mogu da poboljšam bezbednost tih vozila dok su na mom parkingu?
- P:** Najefikasnije su kamere. U našem kompletnom sigurnosnom sistemu je uključen i video nadzor koji u sebi sadrži i kamere koje funkcionišu i noću, a svi događaji na parkingu će biti snimljeni i sačuvani na kompjuteru koji će biti smešten u jednu zaštićenu sobu unutar objekta.
- V:** Koliko će ovi radovi promeniti izgled mog restorana. Mislim na postavljanje kablova i montiranje uređaja.
- P:** Danas se već koriste i bežični uređaji za obezbeđivanje prostora, tako da nećete videti nikakve kablove na zidovima. Jedino će na zidovima biti minijaturni uređaji lepog dizajna koje nećete ni primetiti.
- V:** Odlično. Onda bih želeo da naručim od Vas jedan kompletan sigurnosni sistem.
- P:** Ako Vam odgovara, naš saradnik će doći sutra do Vašeg restorana i detaljno se sa Vama dogovoriti o svemu.
- ...

Unit 5

TASK 6

- Ćerka:** Mama, moraš da mi pomogneš, sutra idem na razgovor u Folks banku i ne znam kako da se obučem.
- Majka:** Milice, smiri se! Sve će biti u redu.
- Ć:** Ali mama, posao tražim već mesecima, ako mi to sutra ne uspe, odlučila sam da oprobam sreću u inostranstvu.
- M:** Dobro, dobro, reci mi da li znaš kako se tamo u banci oblače?
- Ć:** Pa ne znam tačno, zašto pitaš?
- M:** Na mestima kao što je jedna banka, postoje kodeksi oblačenja, znači trebala bi da se raspitaš malo od one tvoje prijateljice Darije, koja radi kao službenik u banci.
- Ć:** Jao ne, ona je sasvim hipi. Mislim da se upravo ona ne oblači primerno za jednu banku.
- M:** Znaš Milice, u moje vreme mlada devojka koja je tražila posao trebala je da se obuče lepo, u neki kostim ili barem urednu bluzu i suknju.
- Ć:** I ja sam na nešto tako mislila.

- M:** Znaš da je prvi kontakt sa poslodavcem izuzetno bitan, tako da nećeš imati drugu priliku.
- Ć:** Muškarcima je tako lako. Oni obuku odelo, jednostavno jedan sako i sve su rešili. Nama devojkama je mnogo teže.
- M:** Tu si u pravu. Jedna devojka treba da se obuče lepo, da se našminka, a vrlo je važno da šminka bude diskretna. Ako se uzme neki nakit, on ne sme da bude dominantan, kao ni parfem, jer to poslodavci ne vole, a često im skreće i pažnju sa razgovora. Međutim i muškarci imaju svoje probleme. Brkovi i brada treba da su im uredni. Ne mogu da dođu u farmerkama i majici.
- Ć:** Pa ni mi devojke ne možemo da dođemo u farmerkama i majici.
- M:** Čak ni u visokim štiklama, jer posebno to poslodavci ne vole.
- Ć:** Misliš da ne vole visoke štikle?
- M:** Ozbiljni poslodavci ih ne vole.
- Ć:** A šta je sa bojama? Koju boju da uzmem?
- M:** Drečave boje nikako nisu dobre. Mislim da je najbolje da se biraju neutralne boje, jer one neće ometati komunikaciju, u njima ćeš izgledati profesionalno, odmereno. Joj, umalo da zaboravim, najvažnije je da obučeš takvu odeću u kojoj ćeš se osećati ugodno i slobodno, da te ne steže, niti ograničava u pokretu. Samo ćeš tada moći da se koncentrišeš na ono najvažnije, da ubediš poslodavca da tebe izabere.

TASK 7

Ispitivač: Dobar dan, uđite!

Kandidat: Dobar dan.

- I:** Sedite, raskomotite se, pa da počnemo. Poslali ste nam Vaš materijal i izrazili želju da se zaposlite u našoj kompaniji. Kažite nam nešto o sebi.
- K:** Kao prvo, ja sam diplomirani ekonomista, imam trideset i šest godina, radio sam do pre dve nedelje u jednoj spoljnotrgovinskoj firmi na nabavci sirovina, trenutno tražim posao.
- I:** Kažite mi, da li ste se informisali o našoj kompaniji, da li znate čime se bavimo?
- K:** Da, naravno. Kompanija Delanois se bavi veletrgovinom uređaja bele tehnike za domaćinstvo, ima svoje podružnice po celom svetu, ali najvećim delom svoje proizvode plasira na teritoriji SAD-a i Zapadne Evrope.
- I:** Da li znate koji bi bio Vaš zadatak na poziciji na koju se upravo javljate?
- K:** Ako sam dobro razumeo, vaša kompanija traži menadžera za nabavku, koji bi imao zadatak da organizuje i nadgleda sve delatnosti koje su u vezi sa nabavkom sirovina i rezervnih delova. Zadatak bi bio još i da održava kontakt sa dobavljačima kompanije.
- I:** Upravo tako. Zašto mislite da ste Vi najbolje rešenje za nas?
- K:** Ja imam dugogodišnje iskustvo u oblasti nabavke. U prethodnoj firmi sam vršio slične zadatke i bio sam uspešan u tome. Za ovu poziciju je potrebno iskustvo, poznavanje svih procesa u radu, sposobnost sagledavanja zadataka, ali i problema u širem kontekstu, zatim potrebna je hrabrost i sklonost ka inovacijama.
- I:** Kažete da ste bili vrlo uspešni na ovoj poziciji u prethodnoj firmi. Šta Vas je navelo da ipak odete iz nje?

- K:** Ja jako volim svoj posao, i u mojoj prethodnoj firmi sam ga radio savesno i sa ljubavlju. Međutim, zbog niza razloga, firma je godinama unazad poslovala s gubicima i prošle godine je direktor najavio zatvaranje firme. Zaposleni su počeli da traže druga rešenja, a ja sam bio među poslednjim koji su ostali da rade u njoj, do konačnog zatvaranja.
- I:** Koja su Vaša očekivanja od plate?
- K:** Ne želim da kažem tačnu svotu, ali smatram da ona treba da bude slična onoj koju sam imao u prethodnoj firmi, ako ne iz drugog razloga, onda zbog toga što su zadaci koje bi trebao da obavljam identični, a Vaša firma je vrlo uspešna i profitabilna.
- I:** Kažite mi da li imate još neke aktivnosti kojima se bavite pored posla?
- K:** Imam porodicu, dvoje dece, i pokušavam sa njima da provodim slobodno vreme...

TASK 9

Poštovani Gospodine,

Ovim putem želim da se javim na oglas koji sam pročitao u magazinu Diplomata, a koji se odnosi na poziciju menadžera grupe. U oglasu je navedeno da se traži lice sa završenom visokom stručnom spremom, značajnim iskustvom i sposobnošću za vođenje tima. Kao što se vidi i iz moje biografije, imam radno iskustvo od više od deset godina, i za to vreme sam stekao veliku praksu u oblasti finansija. Za mene ne predstavlja problem da upravljam grupom od 10-20 saradnika, da rešavam eventualne konflikte, a za sve to vreme da vodim računa o kvalitetnom odnosu sa strankama i klijentima. Tokom svog radnog veka, u više navrata sam imao priliku da se oprobam u funkciji rukovodioca ili vođe jednog tima. Tokom mojih studija sam stekao široko znanje u oblasti finansija i ekonomije i uvek sam spreman da se i dalje usavršavam. Spreman sam da učim nove tehnike i da kroz razne obuke razvijam svoje sposobnosti upravljanja. Nakon 8 godina koje sam proveo u finansijskom sektoru, oprobao sam se i u jednoj marketinškoj kompaniji, gde sam bio na poziciji direktora. Za to vreme firma je uspešno radila i ostvarivala visok profit. Moj rad u toj firmi je bio primećen kao izrazito koristan, i tokom perioda koji sam proveo u njoj imao sam prilike da naučim nove tehnike timskog rada, kao i tehnike komunikacije. Trenutno želim da se vratim u finansijski sektor, jer se ipak u njemu najbolje osećam. Smatram da u ovom sektoru mogu da dam najviše od sebe. Saradnici su u meni uvek mogli da vide istrajnog i požrtvovanog kolegu koji im je uvek stajao na raspolaganju. I kao rukovodilac, a i kao kolega sam uvek bio dobrodošao i nikada nisam imao konflikte koje nisam mogao da rešim. Cilj mi je da se zaposlim u jednu stabilnu kompaniju, na stabilnoj poziciji, i da svojim radom doprinesem još uspešnijem poslovanju te kompanije.

Nadam se pozitivnoj odluci po pitanju moje prijave za posao.

Srdačan pozdrav
Petar Ostojić

TASK 10

Oglas

Nemački regionalni uvoznik i distributer knjiga i muzičkih izdanja, usled planiranog proširenja poslovnih aktivnosti, raspisuje konkurs za radno mesto na sledećoj funkciji:

KOMERCIJALISTA

Zadaci radnog mesta:

- prodaja robe iz asortimana firme
- prikupljanje informacija sa tržišta
- vođenje elektronske i pisane evidencije
- dnevna komunikacija i koordinacija sa kupcima
- uspostavljanje saradnje sa novim kupcima
- utvrđivanje nedostatka prispele robe
- izrada prijemnice, izrada otpremnice, fakturisanje
- organizovanje dostave robe iz magacina
- izrada nedeljnih izveštaja o projektima koji su u toku
- izrada zapisnika o kvalitativnim i kvantitativnim nedostacima u robi
- svakodnevno praćenje naplate dospelih potraživanja

Uslovi koji treba da se ispune kod prijave:

- viša ili visoka stručna sprema ekonomskog usmerenja
- 5 godina iskustva na poslovima prodaje
- spremnost za timski rad, izdržljivost u radu
- sposobnost pregovaranja
- poznavanje osnovnih računarskih programa (MS Office)
- vozačka dozvola B kategorije
- engleski jezik

Rok za konkurisanje: 10. 10. 2013.

Mesto izvršenja delatnosti: Beograd

Kategorija: Ekonomija, prodaja

Nivo obrazovanja: minimum viša škola

Tip ugovora: na neodređeno vreme

Ukoliko smatrate da ispunjavate navedene uslove, svoju stručnu biografiju i motivaciono pismo pošaljite na sledeći mejl:

...

Unit 6

TASK 6

Kredit

Kredit su jedna od najpopularnijih finansijskih usluga koju banka nudi. Ljudi stalno nešto grade, sele se sa jedne na drugu lokaciju, kupuju automobile i druge aparate za domaćinstvo. Kada nedostaje novac za realizaciju nekog plana, veliki broj ljudi potraži banku i podigne kredit. Nije drugačije ni u Srbiji. U Srbiji postoji slična ponuda kredita kao i u drugim zemljama sveta. Skoro sve banke nude kratkoročne i dugoročne kredite. Postoje gotovinski krediti, krediti za kupovinu vozila i naravno, stambeni krediti. Kao i u drugim zemljama i u Srbiji je potrebno pažljivo pogledati ponude banaka, jer neke imaju povoljnije uslove otplate, neke imaju prihvatljivije kamatne stope. Nije svejedno ni kolika je naknada za obradu kreditnog zahteva. Važno je izabrati banku gde je procedura podizanja kredita brza i jednostavna. Za skoro sve gotovinske kredite karakteristično je da je period otplate kraći, najčešće do 60 meseci. Kredit se najčešće uzimaju u dinarima, međutim, nisu retki ni oni koji su indeksirani u evrima. Ako su krediti indeksirani u evrima, indeksiranje se vrši prema srednjem kursu Narodne banke Srbije, a rate se plaćaju u dinarima. Mnogima glavobolju zadaje obaveza pronalaženja žiranta, koji garantuje za otplatu duga. A važna je i starosna granica lica koje podiže kredit, jer najčešće je određeno da do isteka perioda ugovora, odnosno do plaćanja poslednje rate, lice ne sme da dostigne starosnu granicu za odlazak u penziju. Mnoge banke kao uslov za pružanje kredita traže da se zarada prima preko tekućeg računa u njihovoj banci. Kod stambenih kredita često se nudi i takozvani 'grejs' period, koji predstavlja pauzu u plaćanju mesečnih rata i najčešće se daje u prvoj godini kredita. Kod ovih kredita period otplate može da se proteže i do 30 godina. Pošto je ovde reč o većem iznosu kredita, stambeni krediti su osmišljeni na bazi hipoteke, koja se stavlja na odgovarajuću nekretninu koja je u vlasništvu lica koje podiže kredit. Kod stambenih kredita ima i više troškova, jer je potrebno pribaviti neophodnu dokumentaciju, kao što su na primer: List nepokretnosti, Procena vrednosti nepokretnosti, Osiguranje nepokretnosti. Kredit za kupovinu vozila su nižeg iznosa od stambenih kredita i za njih nije potrebna posebna dokumentacija. Za ove kredite je karakteristično postojanje učešća koje danas obično ide od 25% pa na više od ukupne cene vozila. Period otplate ide i do 10 godina, a primenjuje se i promenljiva kamatna stopa, koja nastaje nakon određenog perioda fiksne kamatne stope.

TASK 7

Klijent: Dobar dan. Planiram sa mužem da se preselim u sopstveni stan, pa smo mislili da podignemo stambeni kredit u vašoj banci.

Službenik: Vrlo nam je drago da ste se odlučili za našu banku. Da li ste upoznati sa našom ponudom i uslovima podizanja stambenog kredita?

K: Informisali smo se preko Interneta, međutim, sigurna sam da puno toga još ne znamo.

- S:** Da li Vi ili Vaš muž imate u vlasništvu neku nekretninu?
K: Na žalost ne. Upravo to želimo da promenimo.
S: Znate da postoje dva tipa stambenih kredita u našoj banci? Jedan je osnovni tip kredita koji se nudi i onim klijentima koji već raspolažu svojom nekretninom. Drugi je takozvani subvencionisani kredit koji se nudi mladim parovima i porodicama da započnu svoj život u svojoj prvoj nekretnini. Ove kredite subvencionise država, tako da Vam je smanjen trošak vraćanja kredita. Ovi se krediti isključivo nude za kupovinu novih nekretnina i nekretnina u izgradnji. Koji vas tip kredita interesuje?
K: Pogledali smo nekoliko stanova u novogradnji, međutim, smatramo da su bezobrazno skupi, tako da nas interesuje onaj prvi tip kredita.
S: Da li ste razmišljali o periodu kredita, na koliko godina želite da podignete kredit? U našoj banci period trajanja stambenog kredita je maksimalno 30 godina.
K: Da, želimo da podignemo kredit na 30 godina.
S: Da li vas interesuje 'grejs' period? Znate li šta je to?
K: Ne, ne znam.
S: Banka svojim klijentima nudi mogućnost, da u periodu od 6–12 meseci nakon potpisivanja ugovora o stambenom kreditu, stopira obavezu plaćanja mesečnih rata, kako bi klijent imao vremena da taj novac uloži eventualno u renoviranje svog prostora, ili jednostavno da se pripremi za plaćanje mesečnih rata. Da li želite da ovo uzmete u obzir?
K: Ne, nikako. Time se samo produžuje istek našeg ugovora ili povećava kasnije rata, a to nam nikako ne odgovara.
S: Znate da je za stambeni kredit potrebna hipoteka, iako vi trenutno nemate svoju nekretninu.
K: To sam pročitala na Internetu, ali ne znam kako to da rešim.
S: Vrlo jednostavno, hipoteka može da se stavi i na novi, odnosno kupljeni stan. Na ovaj način vi ne morate da posedujete neku treću nekretninu, već će banka da stavi hipoteku na stan koji kupite.
K: To je odlično rešenje. Ne verujem da bismo mogli nekoga da zamolimo da stavi hipoteku na svoju nekretninu umesto nas.
 ...

TASK 9

Platne kartice

Ubrzan tempo života, potreba za brzim donošenjem odluka, sloboda putovanja u inostranstvo, dostupnost savremene tehnologije, omogućavaju velikom broju ljudi da svoje finansijske potrebe vrše na moderan način, primenom platnih kartica. Platne kartice su već odavno prisutne u razvijenim zemljama sveta, međutim, njihova primena je tek u poslednjoj deceniji postala raznolika i široka. Primarni zadatak platnih kartica je bio da se iz bankomata podiže iznos koji nam je potreban za život i posao. Vrlo brzo je uvedena njihova primena u kupovini robe, kad je preko POS terminala bilo omogućeno da se jedna prodavnica direktno poveže sa bankom i da korisnik, bez prethodnog podizanja novca, karticom plati željeni iznos. Danas, korisnicima platnih kartica banke nude niz mogućnosti, te se karticama može platiti bilo koja roba ili usluga. Još od samog pojavljivanja platnih kartica bezbednost podataka i minimalizacija mahinacija je bila primarni zadatak svake banke koja je svojim korisnicima nudila ovu

uslugu. I danas banke svojim korisnicima skreću pažnju da svoju karticu obavezno potpišu, jer u protivnom kartica ne važi, da PIN broj drže odvojeno od kartice, da kod upisivanja svog PIN broja obavezno obrate pažnju na privatnost, da kartice ne drže blizu takvih aparata i uređaja koji svojim elektromagnetskim dejstvom štetno utiču na kartice. Naravno, jedna od najvažnijih preporuka je da se, u slučaju gubitka ili krađe platne kartice, to neodložno prijavi banci, kako bi se blokirao dalji platni promet na toj kartici.

U Srbiji danas postoji veliki broj tipova platnih kartica, najtraženije su međutim one koje se mogu bezbedno koristiti i u zemlji i u inostranstvu. Upravo zbog bezbednosti i mogućnosti korišćenja u inostranstvu, najpopularnije su MasterCard, Visa, American Express. Visa platne kartice su popularne zbog visokog stepena sigurnosti njihove primene, usled koje je skoro isključena njihova zloupotreba ili kopiranje. MasterCard, sa jednom od najrasprostranjenijih mreža mesta na kojima se prihvata, predstavlja izvrsno rešenje za sve one koji često putuju i ne žele da nose u svom džepu veći iznos novca. Uz platne kartice nude se i dodatne usluge u vidu članstva u nekom poslovnom klubu, ili popusta koji se daje na određene usluge ili robu.

TASK 10

U prodavnici

Kupac: Dobar dan. Interesuju nas frižideri. Koje tipove frižidera imate?

Prodavac: Imamo razne tipove. Možete da izaberete prema proizvođaču, ali i prema tipu frižidera. Postoje sa zamrzivačem i bez njega. Pogledajte sami, pa izaberite.

K: Kako mogu da platim, u kešu ili mogu i karticom?

P: Možete i gotovinom i karticom, svejedno je.

...

K: Izabrali smo ovaj frižider, jer je dovoljno velik za našu kuhinju, a ima i mali zamrzivač u njemu. Posebno nam se dopada funkcija za pripremu kockica leda, to do sada nismo imali.

P: Šta ste odlučili, kako plaćate?

K: Karticom, naravno. Izvolite.

P: Ubacite karticu i nakon što ukucate svoj PIN broj pritisnite zeleni taster.

K: Oprostite, ali iznos se ne slaže sa iznosom cene.

P: Au, oprostite, nije namerno. Vidi se da ste iskusan kupac. Dobro je da ste primetili. Evo sada je dobar iznos.

K: Evo, upisao sam.

P: Izvolite blok da potpišete.

K: Da, naravno.

P: Doviđenja!

K: Doviđenja!

...

U restoranu

Konobar: Da li vam je prijala večera?

Gost: Da, bila je vrlo ukusna. Znao sam da se neću razočarati, ako ovde dovedem svoje poslovne partnere.

K: Vrlo nam je drago. Želite li još nešto?

G: Ne, hvala! Donesite mi samo račun.

K: Kako želite da platite?

G: Platiću karticom.

...

K: Izvolite, stavite Vašu karticu u terminal, ukucajte šifru i pritisnite na OK.

G: Evo, sve sam ukucao. Gde treba da pritisnem?

K: Na zeleno dugme.

G: Da li treba i nešto da potpišem?

K: Naravno, izvolite priznanicu, potpišite tamo dole iznad linije.

G: Evo izvolite.

...

Unit 7

TASK 6**Privredna društva u Srbiji**

Privredno društvo je pravno lice koje u skladu sa zakonom i u određenoj formi vrši svoju poslovnu delatnost u cilju sticanja dobiti. Da bi privredno društvo otpočelo svoju delatnost, potrebno je da se registruje. Za određene delatnosti je potrebno da se dobije odobrenje nadležnih organa, a sve ostale delatnosti se mogu slobodno vršiti.

Najniži i najosnovniji oblik privređivanja se obavlja u formi preduzetnika koji predstavlja fizičko lice koje obavlja poslovnu delatnost u cilju ostvarivanja prihoda. U vršenju svoje poslovne delatnosti preduzetnik svom svojom imovinom odgovara za svoje obaveze. Ukoliko to želi, preduzetnik može da se odluči da svoju poslovnu delatnost nastavi u formi privrednog društva, čime prelazi u višu organizacionu poslovnu formu.

Sledeći nivo organizacione forme privrednih društava je ortačko društvo. Ortačko društvo osnivaju dva ili više fizičkih, odnosno pravnih lica. Osnivači ortačkog društva odgovaraju svom svojom imovinom za obaveze koje nastanu tokom njihovog poslovanja.

Sledeći nivo privrednih društava je komanditno društvo koje osnivaju dva ili više fizičkih, odnosno pravnih lica. Od svih članova društva najmanje je jedan odgovoran svom svojom imovinom za obaveze društva i on se naziva komplementar. Od ostalih članova društva najmanje je jedan odgovoran do visine svog uloga u društvu i on se naziva komanditor.

Najčešće osnivano privredno društvo je društvo sa ograničenom odgovornošću koje može da osnuje jedno ili više fizičkih, odnosno pravnih lica. U ovoj formi privrednog društva članovi ne odgovaraju svom svojom imovinom za obaveze društva, već za obaveze društva odgovara samo društvo do visine svoje imovine. Članovi društva sa ograničenom odgovornošću samo

u tom slučaju odgovaraju svom svojom imovinom, ukoliko se dokaže da obaveze društva proističu iz zloupotrebe njihovog položaja, odnosno izvršenja krivičnog dela u ime društva.

Najviši nivo i forma privrednog društva je akcionarsko društvo koje osniva jedno ili više fizičkih, odnosno pravnih lica, koja su ujedno i akcionari društva. Slično društvu sa ograničenom odgovornošću, akcionari ne odgovaraju svojom imovinom za obaveze društva, izuzev u slučaju zloupotrebe, odnosno izvršenja krivičnog dela. Kapital akcionarskog društva je podeljen na akcije koje mogu da budu različitih tipova. Ulog u akcionarskom društvu može da bude novčan i nenovčan.

TASK 7**Osnovni akti privrednih društava**

Da bi se jedno privredno društvo osnovalo, odnosno da bi moglo da funkcioniše, potrebno je da se sastave osnovni akti privrednog društva, a to su osnivački akt i statut. U Srbiji osnivački akt se priprema u slučaju ortačkog, komanditnog i društva sa ograničenom odgovornošću. On je dovoljan za njihovo osnivanje. Osnivački akt se sastavlja i u slučaju akcionarskog društva, s tim, da uz njega obavezno mora da se sastavi i statut akcionarskog društva. Ova dva akta obavezno stoje jedan uz drugi kod akcionarskog društva i ne mogu da pobijaju jedan drugi. Osnivački akt podleže izmenama kod ortačkog, komanditnog i društva sa ograničenom odgovornošću, dok se kod akcionarskog društva, od samog osnivanja do ukidanja društva, ne menja. Izmene koje nastanu u akcionarskom društvu unose se u statut akcionarskog društva. Izmene osnivačkog akta, odnosno statuta u slučaju akcionarskog društva vrše najviši organi društva, odnosno skupština društva. U slučaju svih formi privrednih društava, skupština društva se saziva i u slučaju kvoruma većinskim glasanjem se donosi odluka o izmeni osnovnih akti. Nakon izmena, takozvani prečišćeni tekst se registruje, odnosno prijavljuje Agenciji za privredne registre.

Kako u slučaju osnivačkog akta, tako i u slučaju statuta, zakonom je određen njihov obavezan sadržaj i njihova obavezna forma. Kako i sam sadržaj, tako i samu formu proverava nadležni organ i u slučaju eventualnih nedostataka, odnosno izostanka nadoknade tih nedostataka, određuje se ništavnost tih akti, što ujedno i znači prestanak privrednog društva, odnosno odbijanje osnivanja privrednog društva. Obavezni podaci u osnivačkom aktu su podaci o osnivačima, njihovim ulozima, nadalje podaci o poslovnom nazivu i sedištu društva, njegovoj pretežnoj delatnosti i visini osnovnog kapitala. Obavezni elementi statuta su, pored ostalih, poslovni naziv i sedište društva, pretežna delatnost, visina upisanog i uplaćenog kapitala, podaci o tipu, broju i vrednosti akcija.

TASK 9

Zastupanje u privrednim društvima

U svim formama privrednih društava postoje takve rukovodeće pozicije, odnosno funkcije, koje imaju ovlašćenje da zastupaju interese svog društva. U slučaju ortačkog društva svaki ortak ima ovlašćenje da obavlja poslove društva, odnosno da ga samostalno zastupa. Ukoliko su ugovorom o osnivanju samo jedan ili više ortaka ovlašćeni za poslovođenje, odnosno zastupanje, tada ostali ortaci nemaju za to ovlašćenje. U slučaju komanditnog društva jasno je određeno ko ima pravo da vodi poslove i zastupa društvo. Komplementari zastupaju društvo i vode poslove društva. Komanditori nemaju ovlašćenje komplementara, ali imaju pravo na nadgledanje poslovanja, odnosno mogu da traže godišnje izveštaje na pregled. Kod društva sa ograničenom odgovornošću je još na samom početku važno da se odredi da li će upravljanje društvom vršiti samo direktor, odnosno direktori, ili će se upravljanje društvom vršiti zajedno sa nadzornim odborom. Zastupanje društva sa ograničenom odgovornošću vrši direktor, odnosno v.d. (vršilac dužnosti) direktora. Slično je i kod akcionarskog društva, sa tom razlikom, da se u slučaju više direktora formira odbor direktora koji ima svog predsednika. Zastupanje društva tada vrši jedan od direktora, koji se naziva generalni direktor.

U svakom privrednom društvu postoje takva lica i pozicije koji imaju posebne dužnosti prema svom društvu. Kod ortačkog društva to su ortaci. Kod komanditnog društva to su komplementari. Kod društva sa ograničenom odgovornošću to su članovi, koji raspolažu znatnim učešćem u kapitalu društva. U akcionarskom društvu to su akcionari, koji raspolažu znatnim učešćem u kapitalu društva. Pored njih posebne dužnosti prema društvima imaju direktori, članovi nadzornog odbora, prokuristi.

TASK 10

Ukidanje privrednog društva

Sva privredna društva u Srbiji se ukidaju brisanjem iz Registra privrednih subjekata. Brisanje iz Registra se vrši u slučaju da je izvršena likvidacija društva, stečajni postupak društva, odnosno da je došlo do takve statusne promene koja za svoju posledicu ima prestanak funkcionisanja društva. Razlika između likvidacije i stečaja je u tome da se likvidacija pokreće u tom slučaju ako privredno društvo raspolaže sredstvima koja su potrebna da se izmire sve obaveze društva, a u slučaju stečaja ta sredstva ne stoje na raspolaganju. Postupak likvidacije se pokreće odlukom vrhovnih organa privrednih društava, odlukom ortaka, komplementara, skupštine članova društva sa ograničenom odgovornošću ili skupštine akcionara. U okviru likvidacionog postupka imenuje se likvidacioni upravnik koji vodi postupak, sastavlja sve potrebne izveštaje koje podnosi najvišim organima privrednih društava na odobrenje, nadalje vrši sve administrativne poslove u vezi sa likvidacijom. Ukoliko privredno društvo izmire sva svoja dugovanja i odluči da obustavi postupak likvidacije, likvidacioni upravnik obustavlja likvidaciju društva i društvo nastavlja sa svojim normalnim poslovanjem. Ukoliko se postupak likvidacije sprovede do kraja, tada se, nakon isplate svih poverilaca, sastavlja završni likvidacioni balans na osnovu kojeg se donosi odluka o okončanju

likvidacije. Nakon završetka postupka likvidacije privredno društvo se briše iz Registra privrednih subjekata. U slučaju stečaja, pošto je stečajni dužnik nesposoban za izmirenje svojih dugova, prodajom celokupne imovine dužnika se namiruju dugovanja prema poveriocima, odnosno u slučaju da se izabere model reorganizacije, poverioci se namiruju pod onim uslovima koji su predviđeni u planu reorganizacije. Nakon sprovedenog stečajnog postupka privredno društvo se briše iz Registra privrednih subjekata.

Unit 8

TASK 6

Agencija Bilans

Agencija Bilans je osnovana 2001. godine kao društvo sa ograničenom odgovornošću za pružanje knjigovodstvenih usluga i poreski konsalting. Naša agencija svoje usluge pruža svim pravnim licima i preduzetnicima, sa posebnim akcentom na mala i srednja preduzeća. Imamo širok asortiman usluga koje nudimo našim partnerima, tako da možemo da preuzmemo gotovo sve administrativne poslove u jednom preduzeću. Sa svojim partnerima trudimo se da izgradimo dugotrajan profesionalni odnos i kvalitetnim uslugama poboljšamo konkurentnost naših klijenata na tržištu. Neprekidno pratimo sve izmene u zakonima i zakonskim propisima i o tome informišemo svoje klijente. Naša kancelarija je izvrsno opremljena. Raspolažemo savremenom tehničkom opremom i najmodernijim softverima za obradu podataka i dokumenata. U stanju smo da vršimo brz unos podataka u naš informacioni sistem, odnosno da formiramo razne izveštaje po potrebi. Glavne usluge koje nudimo svojim klijentima su sledeće:

- vođenje poslovnih knjiga
- izrada i vođenje analitika: kupci, dobavljači, roba, itd.
- vođenje obračuna i isplata
- obračun plata sa porezima i doprinosima
- PDV evidencija
- izrada završnog računa uz izradu bilansa stanja i bilansa uspeha
- obračun toplog obroka, putnih troškova, itd.
- izrada poreskih prijava i njihova predaja Poreskoj upravi
- prijava i odjava radnika u fond PIO i fond Zdravstvenog osiguranja
- itd.

TASK 7

Petar: Samo mi objasnite u par rečenica šta je Poreska uprava i koji su njeni zadaci.

Knjigovođa: Ako želim ukratko da kažem, onda je dovoljno da znate da je Poreska uprava jedan od upravnih organa koji svoje zadatke vrši u sklopu Ministarstva finansija i privrede.

P: Znači, Poreska uprava je jedno od odeljenja ili sektora Ministarstva finansija?

K: Kao što sam rekao, to je jedan od organa Ministarstva finansija koji ima zadatak da utvrdi visinu javnih prihoda i da sprovodi kontrolu njihove naplate.

- P:** Da li se Poreska uprava bavi i igrama na sreću?
- K:** Naravno, u krug delatnosti Poreske uprave ulaze i kontrola menjačkih poslova i kontrola igara na sreću.
- P:** Koje su glavne delatnosti Poreske uprave?
- K:** Poreska uprava ima niz zadataka koje vrši. Važniji zadaci su: registracija i evidencija poreskih obveznika, zatim dodeljivanje poreskog identifikacionog broja (PIB) poreskim obveznicima. Naravno, tu je odmah i registracija i evidencija subjekata u oblasti menjačkog poslovanja i igara na sreću.
- P:** Da li Poreska uprava samo vrši registraciju i evidenciju ili se bavi i naplatom poreza?
- K:** Pošto je Poreska uprava glavni organ za evidenciju poreza, ona vrši i kontrolu naplate svih poreza.
- P:** Šta se desi ako neko ne plati porez, ili jednostavno zaboravi?
- K:** Poreska uprava vrši utvrđivanje poreskih krivičnih dela i izriče kazne i sankcije poreskim obveznicima koji su izvršili krivična dela ili jednostavno propustili da izmire svoja poreska dugovanja.
- P:** Koji su još zadaci Poreske uprave?
- K:** Kao što sam već rekao, ima još puno zadataka koje vrši, ali možda su najkarakterističniji kontrola dvostrukog oporezivanja, primena bilateralnih sporazuma, primena dotičnih zakona o oporezivanju, itd.
- P:** Da li Poreska uprava vrši i kontrolu sopstvene organizacije?
- K:** Kako da ne. Kao i svaki ozbiljan državni organ i Poreska uprava vrši internu reviziju svojih postupaka i strukture.

TASK 9

Vrste poreza

Porezi predstavljaju sredstvo za prikupljanje prihoda u jednoj državi i glavna karakteristika im je da su obavezni i nije unapred određena svrha njihove primene. Treba istaći da porezi služe za podmirivanje troškova od opšteg značaja jedne države i naplaćuju se isključivo u novcu. Svaka država raspolaže apsolutnom autonomijom u formiranju raznih vrsta poreza, ipak u većini razvijenih država najčešće su porezi identični ili vrlo slični. U Republici Srbiji najznačajniji su sledeći porezi: 1) porez na dohodak građana, 2) porez na kapitalne dobitke, 3) porez na dobit preduzeća, 4) porez na dodatu vrednost, 5) akcize, 6) porez na nasleđe i poklon i drugi.

Porez na dohodak građana plaćaju fizička lica koja ostvaruju dohodak. U okviru ovog poreza se oporezuju prihodi od zarada, autorskih prava, nepokretnosti, poljoprivrede i drugih prihoda. Porez na dohodak građana se plaća na svaki pojedinačni prihod i godišnje jedanput na osnovu obračuna Poreske uprave.

Porez na kapitalne dobitke se plaća na dobit koja nastaje prodajom imovine koja može da bude nekretnina, vrednosni papiri ili drugo. Iznos poreza je razlika između prodajne i nabavne cene.

Porez na dobit preduzeća plaćaju preduzeća na dobit koju ostvare u jednoj kalendarskoj godini. Dobit predstavlja razliku između prihoda preduzeća i svih troškova koji nastanu u toj kalendarskoj godini.

Porez na dodatu vrednost predstavlja višefazni porez koji se plaća u svakoj fazi prometa od proizvođača do krajnjeg korisnika. Kao što i sam naziv govori ovaj porez oporezuje samo onaj deo iznosa proizvoda ili usluge koji je u datoj fazi dodat na nabavnu cenu. Ovaj porez ima različite stope u zavisnosti od tipa proizvoda.

Akcize predstavljaju specifični porez kojim se oporezuje potrošnja tržišno specifičnih proizvoda kao što su alkohol, nafta i naftini derivati, nadalje kafa, duvan i slično. Osnova obračuna akciza je jedinica mere (na primer litar, kilogram, itd.) a stopa akciza je najčešće fiksna i iznosi određeni iznos po jedinici mere. Roba koja spada pod akcize obavezno mora da se obeleži akciznom markicom.

Porez na nasleđe i poklon se plaća u trenutku prenosa imovine na naslednika ili davanjem imovine na poklon. Osnovica poreza je tržišna vrednost nasleđene imovine, odnosno imovine date na poklon.

TASK 10

Fiskalni račun

Privredni subjekti koji svoju delatnost vrše u okviru maloprodajnih jedinica, a svoje usluge pružaju fizičkim licima, imaju obavezu da vrše evidenciju prometa dobara preko elektronske registar kase sa fiskalnom memorijom, koja se drugačije naziva i fiskalna kasa. Fiskalna kasa predstavlja uređaj kojim se registruju podaci prometa robe i usluga. Fiskalna kasa ima programsku memoriju koja upravlja radom štampača, operativnu memoriju koja sadrži bazu podataka o robi i uslugama čiji se promet vrši, nadalje fiskalnu memoriju koja je zaštićena od izmena ili brisanja unesenih podataka. Fiskalni dokumenti su fiskalni isečak, odnosno račun, nadalje dnevni i periodični izveštaj. Na svakom fiskalnom dokumentu se nalazi i fiskalni logo koji se sastoji od četiri znaka koji su razdvojeni krstom.

Fiskalni računi se koriste u cilju izbegavanja utaje poreza i zaštite potrošača. Poreska uprava vrši neprekidnu kontrolu primene fiskalne kase i u slučaju izbegavanja izdavanja fiskalnog računa utvrđuje odgovornost i određuje kazne privrednim subjektima.

Prema najnovijim istraživanjima u Srbiji još uvek postoji veliki broj privrednika koji izbegavaju izdavanje fiskalnog računa i time vrše krivično delo utaje poreza, a ujedno štete i državni budžet. Prema istraživanjima jasno se vidi da je kultura izdavanja fiskalnog računa jača u severnijim delovima Srbije, odnosno slabija na jugu države. Poreska služba, u slučaju da primeti da jedan privredni subjekat izbegava da izdaje fiskalni račun, pokreće postupak za utvrđivanje odgovornosti, i ako utvrdi da je privredni subjekat izvršio prekršaj, tada izriče kaznu koja ide od novčane kazne sve do privremene ili konačne zabrane delatnosti. Interesantno je da, prema istraživanju, izdavanje fiskalnih računa u najvećem broju slučajeva izbegavaju ugostiteljski objekti i prodavnice brze hrane. Poreska uprava napominje svim kupcima da bez preuzimanja fiskalnog računa ne uzimaju nikakvu uslugu, odnosno da ne plaćaju robu.

Unit 9

TASK 6

Privredni sektori

Sve privredne delatnosti, od proizvodnje do prodaje, dele se na dve osnovne grupe koje nazivamo proizvodnim i neproizvodnim delatnostima. Proizvodne delatnosti se dele na primarni i sekundarni privredni sektor, dok neproizvodne delatnosti spadaju u tercijalni privredni sektor. U primarni privredni sektor spadaju one delatnosti čiji proizvodi služe stanovništvu za ishranu i one koje obezbeđuju važne sirovine za industriju. U ovaj privredni sektor spadaju poljoprivreda, šumarstvo, lov i ribolov. Poljoprivreda se uobičajeno deli na zemljoradnju i stočarstvo, a za Srbiju je karakteristično da skoro tri četvrtine njene teritorije čini plodno zemljište, pogodno za obrađivanje. Takođe velike teritorije su pokrivene šumama bogatim divljači što omogućuje uspešno šumarstvo i lov. Srbija je bogata i rekama i jezerima, gde se vrši ribolov. U sekundarni sektor spadaju industrija, rudarstvo i građevinarstvo. Kod delatnosti koje spadaju u ovaj sektor sirovine se prerađuju u gotove proizvode. U Srbiji je najviše rasprostranjena prerađivačka industrija, a unutar nje proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića. Što se tiče tercijalnog sektora, on je posebno važan jer u njega spadaju sve one delatnosti koje su od istaknutog značaja za kulturni i društveni život zemlje, odnosno za postizanje uspešnih kontakata sa drugim zemljama i drugim privredama. U okviru ovog sektora govorimo o turizmu, saobraćaju, zanatstvu, bankarstvu i drugim oblastima. Turizam je posebno važan za Srbiju jer obezbeđuje dodatne prihode privredi. Turizam u Srbiji je prvenstveno kulturni turizam, koji se svodi na posećivanje srednjovekovnih manastira i drugih kulturnih zdanja. Pored kulturnog turizma, može da se govori i o seoskom turizmu, koji uzima sve većeg maha u celoj Evropi, pa tako i u Srbiji. Što se tiče saobraćaja, važno je da se spomene da kroz Srbiju prolaze važni trgovački putevi prema Bliskom istoku od kojih je jedan drumski i železnički, a drugi vodeni. Reč je o koridorima 10 i 7.

TASK 7

Industrija

Profesor: Dakle, danas ćemo da proverimo vaše znanje. Nikola, da li bi mogao da mi kažeš šta je to industrija?

Nikola: Industrija je takva privredna grana u kojoj se sirovine pretvaraju u krajnje proizvode koji variraju od jednostavnih i lako ostvarljivih produkata, pa sve do vrlo komplikovanih i kompleksnih proizvoda.

P: Znamo da se industrija deli na dve osnovne grane, na tešku i na laku industriju. Objasni mi, koja je razlika među njima.

N: Teška industrija se bavi eksploatacijom i preradom osnovnih industrijskih sirovina, odnosno proizvodnjom industrijskih mašina. Laka industrija proizvodi i vrši preradu proizvoda za krajnju potrošnju i zahteva manja ulaganja.

P: Koje su glavne grane teške industrije?

N: Važno je da se spomenu metalurgija i mašinska industrija. Metalurgija se bavi proizvodnjom i preradom metala iz ruda, a mašinska industrija se bavi proizvodnjom mašina i drugih uređaja.

P: Da li mašinska industrija obuhvata i proizvodnju automobila?

N: Da, u okviru mašinske industrije može da se govori o automobilskoj industriji, brodogradnji, industriji šinskih i poljoprivrednih vozila, nadalje o proizvodnji drugih mašina.

P: Koje su najznačajnije grane lake industrije?

N: To su prehrambena, tekstilna i duvanska industrija. Prehrambena industrija je jedna od najrazvijenijih grana industrije u Srbiji i u okviru nje se vrši proizvodnja i prerada namirnica za krajnje potrošače. U okviru prehrambene industrije možemo da govorimo o mlekarskoj, mesnoj industriji, industriji za preradu voća i povrća, ili pak industriji alkoholnih pića. Što se tiče tekstilne industrije, ona se bavi preradom vlakana i proizvodnjom tkanina, u okviru nje izdvajaju se pored ostalih industrija vune i pamuka i konfekcijska industrija. U okviru duvanske industrije vrši se proizvodnja i prerada duvana, odnosno proizvodnja duvanskih proizvoda.

P: Da li je duvanska industrija razvijena kod nas?

N: Da, duvanska industrija u Srbiji je vrlo razvijena, a Srbi su jedna od vodećih nacija po broju pušača.

P: Hvala Nikolal! Ovo je zaista bilo odlično. Izuzetno je prijatno slušati ovakva izlaganja.

TASK 9

Tipovi proizvodnje

Proizvodnja je primarna delatnost u formiranju jednog proizvoda. Još od samih početaka čovek je usavršavao proizvodnju, razvijao razne proizvodne postupke, koje je nakon toga testirao i dopunjavao svim onim karakteristikama koje su im nedostajale. Vrlo brzo je uvideo da je za proizvodnju različitih proizvoda, odnosno tipova proizvoda, potrebno primenjivanje različitih proizvodnih postupaka, odnosno vrsta proizvodnje. Danas se uobičajeno govori o pojedinačnoj, masovnoj, serijskoj i automatskoj proizvodnji. Za razliku od pojedinačne proizvodnje, gde se vrši proizvodnja manje količine proizvoda, najčešće za poznatog potrošača, masovna proizvodnja je u stanju da proizvede veliki broj proizvoda. Paleta proizvoda koji se proizvode postupkom masovne proizvodnje je veoma široka i ide od vrlo jednostavnih do izrazito složenih proizvoda. Opšta karakteristika masovne proizvodnje je da se ona vrši za nepoznatog kupca uz planiranje tražnje, koja se neprekidno ispituje uz monitoring tržišta i zahteva potrošača. Kod masovne proizvodnje najveći broj zadataka obavljaju mašine i roboti. Razlika između masovne i serijske proizvodnje je u tome što se serijska proizvodnja vrši u jednom unapred određenom ciklusu i da proizvodi koji su proizvedeni u tom ciklusu čine jednu seriju. Ova vrsta proizvodnje se tipično koristi u automobilskoj industriji. Kod automatske proizvodnje svi proizvodni postupci su automatizovani i učešće ljudske radne snage je svedeno na minimum. Danas mnoga preduzeća primenjuju više tipova proizvodnje u zavisnosti od toga kakav proizvod upravo proizvode. Nije retkost i da se tipovi proizvodnje prepliću, tako da se u proizvodnji nekog od elemenata proizvoda primenjuje na primer serijska, a u proizvodnji drugog elementa automatska proizvodnja.

TASK 10

Mašine i alati

Učiteljica: Pogledajte deco, ovde na levoj strani se nalazi točak vodenice još iz petnaestog veka. Sa vaše desne strane možete da vidite razne poljoprivredne mašine i alate.

Marko: Učiteljice, da li se i danas koriste mašine i alati?

U: Bez mašina i alata ne možemo ni da zamislimo život savremenog čoveka. Kroz celu ljudsku istoriju čovek je koristio razna oruđa i alate kako bi olakšao svoj život. U trenutku kada je izumeo prvu napravu koja je bila u stanju da jedan zadatak izvrši umesto njega, čoveku se život preko noći promenio.

M: Učiteljice, šta je razlika između mašine i alata?

U: Opšta razlika između mašine i alata je u tome da alati nemaju delove koji sami sebe pokreću, dok ih mašine imaju. Alate koristimo uz primenu ljudske snage, dok mašine i same mogu da vrše svoje zadatke na osnovu unapred određenih postupaka i pokreta.

M: Učiteljice, koji je bio prvi alat ili mašina koju je čovek pronašao?

U: Tačno ne znam koji je bio prvi alat ili prva mašina, međutim, znam da je prvo značajnije otkriće čoveka bio pronalazak točka i osovine kojim je omogućeno da se veći tovar prenosi sa jedne tačke na drugu. Nadalje, čovek je još u davnoj prošlosti živio uz vodu i vrlo brzo je shvatio da je može delimično kontrolisati. Nedugo zatim je nastala i prva vodenica, koja je imala veliki značaj za mlinarsku delatnost i proizvodnju brašna.

M: Učiteljice, a zašto je sve to važno za nas?

U: Pa zbog toga što je čovek, uz pomoć alata, naprava i mašina, uspeo da obuzda snagu vetra, vatre i vode i time postao najmoćnije živo biće na našoj planeti. Danas svako u svom džepu drži po neki manji ili veći uređaj, na ruci nosi sat, do radnog mesta odlazi automobilom ili autobusom, a sve to ne bi bilo moguće da još u davna vremena čovek nije počeo da osmišljava alate i uređaje koji mu pomažu u životu.

M: Sad shvatam učiteljice.

Unit 10

TASK 6

Marketinška sredstva komunikacije

Odavno je poznato da nije dovoljno da imamo jednu dobru ideju, da tu ideju pretvorimo u delo, da iz ideje nastane proizvod ili usluga, da proizvodu ili usluzi damo privlačnu i povoljnu cenu, pa da organizujemo i odgovarajuće kanale njihove distribucije. Proizvod ili usluga se i dalje neće prodavati, ukoliko potrošač kao kupac ne prepozna naš proizvod kao jednu zasebnu marku, ako u njemu ne primeti pozitivne karakteristike koje zadovoljavaju njegove potrebe, odnosno ne može da ga razlikuje od proizvoda drugih konkurentnih firmi. Tada stupaju u akciju marketinška sredstva komunikacije. Marketinška sredstva komunikacije su reklama, lična prodaja, promocija prodaje, odnosi sa javnošću, direktni marketing, onlajn marketing i gerilski marketing. Reklama

predstavlja jednu bezličnu poruku široj publici, koja se šalje od strane poznatog, odnosno prepoznatljivog izvora, a emituje se na televiziji, na radiju, odnosno publikuje u novinama ili na javnim površinama. Lična prodaja je direktna i lična prezentacija jednog proizvoda ili usluge. Ovaj model komunikacije se primenjuje na primer kod prodaje proizvoda veće vrednosti. Promocija prodaje se vrši u okviru akcija, kada se proizvod ili usluga mogu dobiti po povoljnijoj ceni. Ovo komunikacijsko sredstvo se primenjuje u kraćem vremenskom periodu. Odnosi sa javnošću služe za izgradnju imidža jednog preduzeća, a najčešće se izvode u formi nekog pozitivnog članka u novinama, u kojem se ističu pozitivne karakteristike preduzeća, odnosno njegovih proizvoda ili usluga. Direktni marketing služi za neposrednu komunikaciju sa potrošačem u kojoj veliku ulogu ima povratna informacija potrošača. Ovaj model komunikacije se vrši slanjem različitih kataloga robe, ali se vrši na primer i u formi telemarketinga. Onlajn marketing predstavlja reklamu i prodaju preko interneta, a gerilski marketing svojom inovativnom, neuobičajenom i ne retko zapanjujućom metodom prenosi poruku potrošaču.

TASK 7

Donošenje odluke kod potrošača

Pre nego što se kupac odluči koji proizvod ili uslugu da kupi, on prolazi kroz nekoliko faza odlučivanja. Postoje različite marketinške škole i koncepcije koje na različiti način opisuju proces donošenja odluke o kupovini. Jedna od najčešće spominjanih koncepcija smatra da svaki potrošač prolazi kroz pet osnovnih faza u odlučivanju koji proizvod ili uslugu da kupi. Prva faza je faza prepoznavanja potrebe za datim proizvodom ili uslugom. U ovoj fazi kupac shvata da ima određeni problem koji mora da reši, odnosno ima određenu potrebu koju treba da zadovolji. Pošto potrošač živi u društvu i kreće se po tržištu robe i usluga, on može sam da primeti potrebu za nekim proizvodom ili uslugom, ali može da mu se i sugeriše ta eventualna potreba. Jedan od glavnih zadataka marketinga je upravo sugerisanje potrošačima da su im dati proizvodi ili usluge potrebne. Druga faza kroz koju prolazi kupac je traženje informacija o proizvodu ili usluzi. On kreće u pretragu informacija koje mu stoje na raspolaganju preko prijatelja, rodbine, oglasa, medija, Interneta. U današnje vreme Internet je najznačajniji izvor za informisanje kupaca, jer na njemu postoji veliki broj informacija, kako o proizvodu ili usluzi, tako i o proizvođaču, distributeru ili trgovcu. Nakon što je kupac adekvatno informisan sledi treća faza, odnosno procena alternativa. Da bi se kupac odlučio, on formira krug proizvoda ili usluga koje mogu da zadovolje njegove potrebe. Proizvodi i usluge koje ne uđu u uži krug alternativa, kupac automatski odbija da kupi. U ovoj fazi kupac vrši procenu karakteristika proizvoda kao što su trajnost, kvalitet, cena, dizajn, jednostavno korišćenje, tehnički parametri, itd. Ako je procena završena i ukoliko je pronađen proizvod koji u potpunosti zadovoljava potrebe kupca, tada dolazi sledeća faza, odluka o kupovini. Kupac kupuje najpogodniji proizvod ili uslugu koji u najvećoj meri zadovoljava njegove potrebe i predstavlja optimalno rešenje za njega. Nakon što su proizvod ili usluga kupljeni dolazi poslednja faza u procesu odlučivanja o kupovini kada kupac sumira svoja iskustva. Prepoznaje da li je zadovoljan ili ne, da li su u potpunosti ispunjena sva njegova

očekivanja. Zadovoljan kupac vrši takozvanu ličnu promociju kupljenog proizvoda kroz preporuke svojim prijateljima, rodbini i voljan je da ponovo kupi taj proizvod, dok nezadovoljan kupac vrši negativnu promociju proizvoda i neće ga više nikada kupiti.

TASK 9

Ispitivanje tržišta

Moderan pristup poslovanju koji se oslanja na smernice i rezultate marketinga uvek počinje sa prepoznavanjem adekvatne informacije koja pomaže u donošenju dobre odluke. Međutim, informacija nije isto što i podatak, a pogotovo ne može da se poistoveti sa gomilom podataka koji nas okružuju. Upravo zbog toga je potrebno da iz velike količine podataka izvučemo one podatke koji za nas predstavljaju informaciju koja potpomaže naše poslovanje, odnosno omogućuje nam da donesemo ispravnu odluku. Dobijanje informacija se vrši ispitivanjem tržišta. Ispitivanje tržišta je sistematsko planiranje, prikupljanje, analiza i sumiranje podataka. Oslanja se na osnovne smernice u marketingu i prvenstveno istražuje one oblasti koje marketing tačno definiše. Ispitivanje tržišta obuhvata sledeće oblasti: ispitivanje učešća na tržištu, testiranje postojećih i novih proizvoda, ispitivanje cene i koliko su potrošači osetljivi na cenu jednog proizvoda, ispitivanje odnosa marke i cene, ispitivanje cene konkurentnih proizvoda. Pored ovoga ispituje se i koliko su efikasni kanali distribucije, koje su prednosti i mane otvaranja nove prodajne jedinice, koji se efekat prodaje postiže uređivanjem robe na rafovima. Uz ove oblasti ispituje se i efekat medija na prodaju, koliko gledamo, slušamo ili čitamo medije, kako reagujemo na reklame, itd. Svako ispitivanje se vrši u tačno definisanim fazama. Prva faza u procesu ispitivanja tržišta je utvrđivanje problema, odnosno cilja koji želimo da postignemo. Najčešće pitanje u ovoj fazi je šta želimo da saznamo iz ispitivanja. Nakon ovoga sledi faza planiranja istraživanja koja se sastoji od izbora tehnike prikupljanja podataka. Ovde su najčešća pitanja da li nam je potrebna anketa ili ne, ili na primer, da li su nam dovoljni podaci sa Interneta ili je potrebno podatke prikupiti i iz drugih izvora. Treća faza je prikupljanje podataka koje u zavisnosti od izabrane tehnike može da traje i mesecima. Kad su podaci prikupljeni počinje faza obrade i analize podataka, kada su nam od velike pomoći razni softveri za obradu podataka. Peta faza je faza sumiranja informacija, kada se priprema studija u kojoj se prikazuju ispitivanjem dobijeni rezultati. Poslednja faza u procesu istraživanja tržišta je faza donošenja odluke, kada naručilac na osnovu informacija i rezultata ispitivanja tržišta donosi za sebe najpovoljniju odluku.

TASK 10

Izvori i forme istraživanja tržišta

Kada se posmatra izvor prikupljanja podataka koji se traže u procesu istraživanja tržišta, razlikujemo primarno i sekundarno istraživanje. Ako su nam potrebni takvi podaci koji nam nisu na raspolaganju u nekoj određenoj formi, tada je potrebno da ih pronađemo postupkom primarnog istraživanja. Ako nabavljamo takve podatke koji nam stoje na raspolaganju u nekoj formi, tada vršimo

sekundarno istraživanje. Po redosledu sekundarno istraživanje uvek prethodi primarnom istraživanju, jer je brže i jeftinije. Nije retkost da se i zajedno primenjuju ova dva tipa istraživanja. Sekundarne podatke je neko ranije već prikupio i stavio drugima na raspolaganje u određenoj formi. Najčešći izvori za dobijanje sekundarnih podataka su Zavod za statistiku, baze podataka privrednih komora, baze podataka na Internetu, forumi. Primarno istraživanje najčešće tada počinje, ukoliko se iz sekundarnog istraživanja ne dobiju zadovoljavajući podaci, odnosno odgovori na sva postavljena pitanja. Prikupljanje primarnih podataka se vrši na dva načina, kvalitativnom i kvantitativnom metodom. Kvalitativno istraživanje je zasnovano na nebrojčanim podacima i služi prvenstveno za otkrivanje razloga pojedinih pojava. Ovaj tip ispitivanja tržišta ne daje konkretne brojeve, ali je u stanju da ispituje emocije, odnos potrošača prema proizvodima i slična pitanja. Istraživanje se vrši u dva osnovna oblika, u formi individualnog dubinskog intervjua i grupnog intervjua, koji se naziva još i fokus grupa. Kvantitativno istraživanje traži odgovor na pitanje – Koliko?. Ovaj tip istraživanja radi na principu velikih brojeva, minimalni broj upitanih lica skoro nikad nije ispod sto ljudi. Kod kvantitativnog istraživanja se vrši anketiranje koje može biti usmeno, kada ispitivač zapisuje odgovore, i u pismenoj formi, kada ispitanik sam upisuje svoje odgovore.

Unit 11

TASK 6

Poslovni sastanak

Sastanak predstavlja jedno od glavnih komunikacijskih sredstava u poslovnom životu i važan je instrument u rukama rukovodilaca. Sastanci su neminovna deo komunikacije u oblasti upravljanja, održavaju se u formi raspravljanja ideja i problema, a u cilju donošenja odluka. Vrlo je važno da se sastanci efikasno odvijaju na osnovu dobro pripremljenog scenarija, jer su u protivnom vrlo skupi pošto zahtevaju duži vremenski period, a vrlo često ni ne dolaze do krajnje faze – do donošenja odluke. Svaki sastanak treba detaljno da se pripremi. Postoje osnovne i nezaobilazne faze, kao što su poziv na sastanak, izbor učesnika sastanka, određivanje teme sastanka. Bez njih se ne može ni govoriti o poslovnom sastanku. Međutim, pored ovoga postoji niz takvih rešenja koja se preporučuju onima koji žele da poslovni sastanak obogate dodatnim elementima i time pospeše efikasnost i ekonomičnost sastanka. Kao prvo, preporučuje se da se učesnici sastanka unapred informišu o temi sastanka i eventualnoj odluci koja bi trebala da se donese na sastanku. Važno je da se nakon uvodnog izlaganja postave pitanja otvorenog tipa kako bi se pokrenula diskusija na zadatu temu. Važno je da se tok sastanka usmerava ka konačnom cilju – donošenju odluke. Nakon održanog sastanka svim članovima treba poslati zapisnik sa sastanka i time ih podsetiti na temu, raspravljana pitanja i donete odluke. Važno je da na sastanku pokažemo poštovanje prema svim učesnicima i da svojim ponašanjem pokažemo kakav značaj ima sastanak. Vrlo je važno da izbegnemo sve one greške u vođenju sastanaka koje skreću pažnju učesnika sa glavne teme, kao što su na primer suviše detaljna prezentacija koja u učesniku

sastanka izaziva umor i nezainteresovanost, zatim raspravljanje sporednih tema koje tok razgovora vodi u pogrešnom smeru, kao i kašnjenje na sastanak koje izaziva ogorčenje i revolt.

TASK 7

Prezentacija

Prezentacija je važno sredstvo u predstavljanju ideja pred publikom. U poslovnom svetu najveći broj sastanaka se odvija uz neku prezentaciju koja svojom formom i sadržajem treba da zadovolji sve zahteve jednog poslovnog sastanka. U današnje vreme prezentacije se najčešće vrše u elektronskoj formi, primenom softvera za pripremanje prezentacija, a njihovo prikazivanje publici se vrši preko projektor na projektorskom platnu, ili se pak direktno usmerava na monitor većih dimenzija. Efikasnost jedne prezentacije se postiže njenom kvalitetnom pripremom i profesionalnom izvedbom. Ukoliko predavač svoju ideju ili materijal predstavi na neodgovarajući način, tada i najbolja prezentacija može da izgubi na svom kvalitetu i efektu. Dobra prezentacija treba da zadovolji sledeće kriterijume. Sadržaj prezentacije treba da bude dobro osmišljen i logično povezan. Prezentacija treba da bude pregledna, a ne konfuzna. Ukoliko u jednom materijalu želimo nešto posebno da naglasimo, to postizemo raznim vizuelnim rešenjima. Materijal prezentacije treba da bude informativan, ali ne prenatrpan podacima, jer to u posmatraču izaziva haotičnost i dekoncentraciju. U prezentaciji ne treba koristiti cele i dugačke rečenice, već kratke rečenice ili teze. Poželjno je i izbegavati preterano stručne termine, pogotovo u onom slučaju, ako su nepotrebni, odnosno teško razumljivi za gledaoca. Jedno od glavnih rešenja za pojačavanje efekta prezentacije je ugrađivanje slika, animacija ili filmova u materijal prezentacije. Na ovaj način se postiže brže i lakše memorisanje tekstualnog materijala. Na samom početku potrebno je da se navede naslov predavanja, tema prezentacije i ime predavača. Na kraju se preporučuje kraći rezime u kojem se u kratkim crtama navodi o kojim je sve temama bilo reči. Za boju pozadine prezentacije je bolje izabrati čiste i mirne boje. Nije dobro da se bojama iritira gledalac, međutim, važno je da prezentacija ne bude i previše monotona, odnosno dosadna za gledaoca. Napraviti dobru prezentaciju, međutim, nije dovoljno. Potrebno ju je i profesionalno izvesti, zato je jako važno da predavač bude dobro pripremljen, da odlično poznaje materijal i da izlaganje završi u vremenu koje mu stoji na raspolaganju.

TASK 9

Poslovni ručak

Za poslovni ručak je – slično poslovnom sastanku – vrlo važno da se dobro pripremimo. Za poslovni ručak priprema počinje danima pre trenutka ulaska u restoran sa poslovnim partnerom. Na samom početku važno je da smo upoznati sa osobom sa kojom odlazimo na poslovni ručak. Treba da znamo neke od njegovih osnovnih karakteristika kao što su starosna dob, pol, vera, itd. Poželjno je da saznamo, na primer, koju nacionalnu kuhinju preferira. Koliko je otvoren za nove ukuse i iznenađenja. Da li je dobro da ga odvedemo u italijanski ili kineski restoran? Kada

dođemo u restoran, prvo se naručuje piće. Ukoliko naš gost pije vino i mi pijemo vino, ako pije neki sok i mi pijemo sok. Ovo je faza neformalnog uvodnog razgovora. Nakon što konobar donese piće, naručuje se hrana. Uvek se gost pušta da prvi naruči. Nije zabranjeno da se konobar upita za specijalitet restorana, međutim, treba izbegavati preterana pitanja i neodlučnost. Bolje je ako smo pripremljeni u pogledu toga koja hrana može da se dobije u tom restoranu. Nakon naručivanja hrane i kratkog vremena konzumiranja pića počinje poslovna faza. Tada postoji mogućnost da detaljnije uđemo u poslovnu temu, čak je moguće i da se pokaže neki prospekt ili prezentacija na mobilnom računaru. Pošto u tom trenutku na stolu osim čaša nema ničeg drugog, ništa ne ometa prezentaciju proizvoda ili usluge. Kada se servira jelo ponovo počinje, odnosno nastavlja se neformalna faza. Tada se koncentriše na jelo uz pridržavanje kodeksa lepog ponašanja. Nakon jela sledi druga poslovna faza. Tada se najčešće naručuje kafa i učesnici poslovnog sastanka su smireni i voljni da uđu u poslednju fazu razgovora, u fazu sklapanja posla. Ukoliko se na poslovnom ručku ne sklopi konačan posao, vrlo je važno da se tačno odrede budući zadaci za obe poslovne strane. Na kraju poslovnog ručka sledi plaćanje. Tipično pravilo u poslovnom svetu je da ukoliko pozovemo svog gosta na ručak – bilo koliko da ih je – mi plaćamo ručak. Ukoliko nas naš partner pozove na ručak, tada on plaća.

TASK 10

Poslovni poklon

Poslovni poklon ima istaknuto mesto u poslovnoj komunikaciji. Postoji velik izbor predmeta koji mogu da se koriste za ukazivanje pažnje prema svojim poslovnim saradnicima ili poslovnim partnerima. Međutim, vrlo je važno i pridržavanje poslovnom bontonu, prema kojem je tačno određeno čemu služi poslovni poklon, kakav treba da bude, kome može da se daje, a kome i u kojim situacijama je zabranjeno da se daje, nadalje koji sve predmeti mogu da se šalju uz poklone. Poslovni poklon je prvenstveno marketinško sredstvo. On služi da izrazimo poštovanje prema drugima, ali ujedno služi i za komuniciranje sa osobama kojima šaljemo poklon. Kroz poklon mi vršimo i sopstvenu promociju, odnosno promociju našeg preduzeća. Iz tog razloga je vrlo važno da napravimo dobar izbor poklona koji će ostati u sećanju i koji će poboljšati međusobno razumevanje. Poslovni poklon, u prvom redu, treba da bude kvalitetan. Pošto poslovnim poklonom prezentujemo i sebe i svoje preduzeće, poklon ne sme da bude lošeg kvaliteta, jer to asocira i na loš kvalitet usluga koje nudimo ili proizvoda koje prodajemo. Postoje klasični i uobičajeni poslovni pokloni koji se mogu slati poslovnim partnerima nezavisno od njihovog pola ili godina starosti. Takvi pokloni su kvalitetne hemijske olovke, knjige, notesi. Postoje i takvi pokloni koji se prvenstveno poklanjaju ženskim poslovnim saradnicima ili partnerima kao što je cveće ili neki čokoladni proizvod. Za muškarce je tradicionalni poslovni poklon neko kvalitetno žestoko piće ili kvalitetno vino. Uz pravilan izbor poslovnog poklona obavezno mora da ide i pravilan izbor termina, namere, poruke koja se poklonom prenosi. Važno je da se izbegava poklanjanje poslovnih poklona na različitim organizacionim nivoima. Nije pogodno slati poslovni poklon svom pretpostavljenom, niti direktoru drugog preduzeća, ukoliko

ste u svom preduzeću sekretarica. Ipak, u drugom smeru – od viših ka nižim organizacionim nivoima – poslovni poklon može da se prihvati. Treba izbegavati i takve situacije, gde se poklon smatra podmićivanjem ili nezakonitim činom. To je najčešće u trenutku sklapanja nekog važnog ugovora ili neposredno pred njegovo potpisivanje. Uz poslovni poklon može da se pošalje eventualno i vizit karta ili brošura nekog proizvoda ili usluge.

Unit 12

TASK 6

Drumski transport

Drumski transport je najdinamičniji tip transporta. Neprestano se razvija i u Evropi predstavlja najrasprostranjenije rešenje za transport robe. Da bi drumski transport mogao uspešno da se odvija potrebni su dobri putevi i moderna teretna vozila. Pored mnogih prednosti, drumski transport ima i svoju negativnu stranu, jer u velikoj meri zagađuje ljudsku okolinu. Ovo rizično pitanje se rešava neprekidnim usavršavanjem teretnih vozila i smanjenjem emisije štetnih gasova, nadalje kombinovanjem drumskog transporta sa železničkim ili vodenim transportom. Drumski transport je vrlo pogodan u slučaju brzo kvarljivih proizvoda, jer pruža mogućnost za specijalizovani transport u raznim hladnjačama, cisternama. Kod određivanja cene u drumskom transportu u obzir se uzimaju osnovni troškovi, mogućnost povratnog tovara, kao i troškovi deviznih transakcija. Odgovornost transportera se odnosi na gubljenje i oštećenje tovara, odnosno na kašnjenje u isporuci. Transportne firme koje se bave drumskim transportom moraju da zadovolje sve zahteve svojih klijenata, zato najčešće raspolažu modernom transportnom flotom, svoje usluge usklađuju prema potrebama i zahtevima klijenata. U stanju su da transport robe organizuju kao direktan, kombinovan ili zbirni transport. Pored osnovne usluge transporta robe, najveći broj firmi u svojoj ponudi ima i usluge profesionalnog utovara i istovara robe. Nude i usluge pakovanja, obavljanja carinskih procedura, špedicije. Mnoge od njih nude i uslugu skladištenja robe koja eventualno čeka na transport. Imaju dozvole za međunarodni transport, raspolažu ADR sertifikatima koji su potrebni za transport opasne robe. Sva vozila su bezbedna i zaštićena, a primenom modernih tehnologija, kao što je GPS, omogućeno je i praćenje kretanja robe u realnom vremenu.

TASK 7

Železnički transport

Železnički transport predstavlja tradicionalni tip transporta robe u Evropi. Karakterističan je za zemlje koje se nalaze dalje od mora i velikih morskih pristaništa. U tim zemljama je izgrađena gusta mreža železničkih pruga. Danas se ovaj tip transporta sve manje primenjuje, međutim, u transportu velike količine robe skoro da je nezamenljiv. Železnički transport je manje štetan za okolinu od drumskog transporta, međutim, nije toliko popularan među

privrednicima koji rade sa manjim količinama robe, jer se uz njega vezuje manja fleksibilnost u pružanju usluga. Ipak u železničkom transportu se primenjuju fiksne tarife uz koje je lakše planirati troškove, i ovaj vid transporta je jedini kod kojeg se zakonskim merama može ostvariti prinudno izvršenje transporta. Sva tehnička, privredna i pravna pitanja, koja su u vezi sa železničkim transportom, regulisana su na nivou cele Evrope, što u velikoj meri olakšava međunarodni protok robe. Cena železničkog transporta zavisi od daljine i načina transporta, težine robe i drugih specijalnih karakteristika robe. Železničko preduzeće koje preuzme robu za transport tokom celog njegovog prenosa odgovara za njegovo gubljenje, oštećenje, odnosno za kašnjenje u izvršenju transportne usluge, sve do trenutka predaje robe primaocu. Preduzeća koja organizuju železnički transport to mogu da vrše kao direktan ili kombinovani transport. One u svom krugu delatnosti imaju i usluge prenošenja robe do železničke stanice, odnosno sa železničke stanice. Transport mogu da vrše običnim ili specijalnim vagonima, otvorenim ili zatvorenim vagonima. Najveći broj ovih firmi u ponudi imaju i uslugu transporta opasne robe, odnosno transport specijalnih tereta. One vrše i utovar i istovar robe, pribavljaju sve potrebne dozvole, rešavaju zadatke u vezi sa carinom.

TASK 9

Vodeni transport

Vodeni transport se deli na rečni, pomorski i okeanski transport. Za sve tipove vodenog transporta je karakteristično da omogućavaju transport velike količine robe na velike udaljenosti. To pogotovo važi za pomorski i okeanski transport, koji pomera robu ogromnih količina na prostoru celog sveta, i na taj način povezuje udaljene zemlje i kontinente. Za vodeni transport se koriste specijalizovani brodovi kojima raspolažu prvenstveno svetske velesile. Postoji više tipova brodova koji se primenjuju u ove svrhe. Postoje brodovi za transport suve robe u rasutom stanju. Postoje brodovi za transport robe u komadima. Postoje takozvani tanker, koji su najveći i najzastupljeniji tip brodova u okeanskom transportu, a koji prvenstveno služe za transport nafte. Pored njih, veliki udeo u transportu robe imaju i kontejnerski brodovi, koji svoj tovar prenose u zatvorenim kontejnerima, čime je omogućeno izrazito brzo ukrcavanje i iskrcavanje robe. Ro-Ro brodovi su specijalno projektovani brodovi za prevoz kotrljajućih proizvoda, kao što su, na primer, motorna vozila. Postoje još i brodovi hladnjače za transport prvenstveno kvarljive robe, nadalje rečni šlep koji se na rekama vuče ili potiskuje. Firme koje organizuju vodeni saobraćaj moraju da sarađuju sa međunarodnim brodskim agencijama. One preuzimaju robu na adresi pošiljaoca i prenose je do najbliže luke. Organizuju ukrcavanje robe u brod, odnosno iskrcavanje robe na njenoj destinaciji. Pored ovih osnovnih usluga pružaju i usluge izrade drvenih sanduka za pakovanje robe, obezbeđuju odgovarajući kontejner, pripremaju robu za uslove koji su karakteristični za vodeni transport, pribavljaju sve potrebne dozvole, odnosno prate pošiljku od početka do kraja njenog transportnog puta.

TASK 10**Transport opasne robe**

U transportu robe je važno jasno definisati tip i karakteristike robe koja se transportuje. Posebni segment u transportu robe čini transport opasne robe. Opasna roba je ona koja u toku proizvodnje, njenog transporta, zatim skladištenja i upotrebe može da izazove opasne i štetne posledice po zdravlje čoveka ili zagađenost ljudske okoline. Upravo zbog toga je važno da se i transport ove robe vrši na regulisan i tačno utvrđen način, uz primenjivanje metoda koje ograničavaju, odnosno ublažavaju njene štetne posledice. Prilikom transporta robe postoji realan rizik učestvovanja u saobraćajnom udesu. Taj rizik je izrazito visok u slučaju transporta opasne robe drumskim saobraćajem. Transport opasne robe u drumskom saobraćaju reguliše ADR sporazum. Ovaj sporazum utvrđuje detaljnu podelu opasnih materija i daje preporuke za primenu odgovarajuće opreme i primenu mera predostrožnosti, odnosno intervencija u slučaju da dođe do izlivanja opasne materije. Utvrđuje propise za izradu i ispitivanje ambalaže, za utovar i istovar, za opremu vozila i lica, za primenu postupaka. Opasne materije se dele na 1. eksplozivne materije, 2. gasove, 3. zapaljive tečne materije, 4. zapaljive čvrste materije, 5. oksidirajuće materije, 6. otrovne i infektivne materije, 7. radioaktivne materije, 8. korozivne (nagrizajuće) materije i 9. ostale opasne materije. U ADR sporazumu je takođe određeno da je u cilju zaštite vozača potrebno da u vozilu bude sigurnosno odelo za svakog pojedinca koji se nalazi u vozilu, odgovarajuća zaštita za oči, zaštita za disanje, odgovarajuće rukavice, čizme i boca za ispiranje očiju. Firme koje pružaju uslugu transporta opasne robe moraju da redovno prate sve promene u zakonskim regulativama. Treba da poseduju odgovarajuću dozvolu za transport opasnih materija, odnosno da raspolažu odgovarajućim vozilima za njihov transport. Njihovi vozači treba da budu stručno osposobljeni i da imaju veliko iskustvo u rukovanju opasnim materijama.

Unit 13

TASK 6**Narodna skupština**

Zakonom o Narodnoj skupštini se regulišu nadležnost i funkcionisanje Narodne skupštine. Narodna skupština predstavlja najviše predstavničko telo i nosilac je ustavotvorne i zakonodavne vlasti. Nju predstavlja predsednik Narodne skupštine. Slično funkcionisanju Vlade, i Narodna skupština svoje zadatke vrši javno. Donosi zakone, usvaja budžet, formira razne strategije na državnom nivou. Na sednicama Narodne skupštine narodni poslanici imaju pravo da daju svoje izjave i da predlažu razne teme za diskusiju. Kako bi rad Narodne skupštine mogao da se slobodno prati, obezbeđen je televizijski prenos sednica, omogućene su konferencije za novinare. Kao nosilac najviše vlasti u državi Narodna skupština ima pravo na donošenje i menjanje Ustava, raspisuje republički referendum, potvrđuje međunarodne

ugovore, odlučuje o ratu i miru, donosi zakone, usvaja budžet, bira Vladu, bira sudije Ustavnog suda, guvernera Narodne banke. U Narodnoj skupštini se formiraju poslaničke grupe iz redova narodnih poslanika. Svaka poslanička grupa ima svog predsednika koji je predstavlja. Narodni poslanici dobijaju poslaničke legitimacije kojom stižu zakonom utvrđena prava i obaveze. Narodni poslanik uživa i imunitet u skladu sa Zakonom. Narodna skupština se dva puta godišnje sastaje na redovnim zasedanjima. Pored redovnih zasedanja, Narodna skupština može da se sazove i na vanredno zasedanje ukoliko je potrebno. Narodna skupština vrši kontrolu nad radom Vlade i može da postavi poslaničko pitanje, da podnese interpelaciju. Narodna skupština samostalno raspolaže sredstvima za svoj rad i oni su sastavni deo državnog budžeta.

(tekst je preuzet iz *Zakona o Narodnoj skupštini Republike Srbije*)

TASK 7**Ministarstvo finansija i privrede**

Članom 4. Zakona o ministarstvima Republike Srbije je regulisana nadležnost i delokrug Ministarstva finansija i privrede. Ministarstvo finansija i privrede obavlja zadatke državne uprave koji su u njegovoj nadležnosti kao što su utvrđivanje bilansa javnih prihoda i javnih rashoda, organizacija poreskog sistema, sistema za socijalno osiguranje, finansiranje obaveznog socijalnog osiguranja, uređivanje prihoda autonomne pokrajine i lokalnih samouprava, koordinacija finansiranja iz sredstava Evropske unije. Ovo Ministarstvo dalje ima zadatke i u oblasti finansiranja plata u državnim organima i organima lokalnih samouprava, sprovođenja javnih nabavki, upravljanja igrama na sreću, regulisanja finansijskih odnosa sa inostranstvom. Među važne zadatke spada i primena međunarodnih ugovora o izbegavanju dvostrukog oporezivanja, upravljanje carinskim sistemom, zaštita imovine Republike Srbije u inostranstvu. Pored svih ovih zadataka ovo ministarstvo deluje i u oblasti privrede i privrednog razvoja. Podstiče razvoj privrede, predlaže mere ekonomske politike, podstiče investicije, povezuje privredna društva sa strateškim investitorima, propisuje tehničke propise, vrši nadzor organa upravljanja u privrednim društvima sa većinskim državnim kapitalom. U sastavu Ministarstva finansija i privrede funkcioniše i Poreska uprava koja obavlja zadatke državne uprave kao što su registracija i vođenje registra poreskih obveznika, utvrđivanje poreza i slično. Pored nje u sastavu Ministarstva je i Carinska uprava u čiji delokrug spadaju carinjenje robe, kontrola putnika, robe i usluga u međunarodnom prometu.

(tekst je preuzet iz *Zakona o ministarstvima Republike Srbije*)

TASK 9

Narodna banka Srbije

Narodna banka Srbije je centralna banka Republike Srbije. Ona je samostalna i nezavisna u obavljanju svojih funkcija. Nadzor nad njenim radom vrši Narodna skupština. Niti državni organi i institucije, niti bilo koja druga lica, ne mogu da utiču na Narodnu banku Srbije, odnosno da ugrožavaju njenu nezavisnost i samostalnost. Osnovni zadatak Narodne banke Srbije je da postigne stabilnost u cenama. Ona utvrđuje i sprovodi monetarnu i deviznu politiku, upravlja deviznim rezervama, deluje u cilju održavanja stabilnosti finansijskog sektora, vrši nadzor rada banaka, osiguravajućih društava, društava za poslove lizinga. Narodna banka Srbije izdaje novčanice i kovani novac. Kontrolise platni promet u zemlji i sa inostranstvom. Nadležnost i delokrug su joj regulisani Statutom koji je potvrđen od strane Narodne skupštine. Glavni rukovodilac i zastupnik u Narodnoj banci Srbije je guverner. Pored guvernera može da bude imenovano do četiri viceguvernera. Narodna banka Srbije saraduje sa stranim centralnim bankama. Narodnoj skupštini podnosi izveštaj o svom radu svaka tri meseca. Organi Narodne banke Srbije su Izvršni odbor, guverner i Savet. Izvršni odbor utvrđuje monetarnu politiku, kamatne stope, uslove izdavanja hartija od vrednosti, kurs dinara, obaveznu rezervu banaka, upravljanje deviznim rezervama. Guverner rukovodi Narodnom bankom Srbije, sprovodi odluke Izvršnog odbora i Saveta, donosi predloge, organizuje rad zaposlenih. Guvernera bira Narodna skupština na predlog predsednika Republike Srbije. Savet se sastoji od pet članova od kojih je jedan predsednik. U delokrug Saveta spadaju donošenje Statuta, donošenje strategije upravljanja deviznim rezervama, donošenje finansijskog plana, usvajanje godišnjih finansijskih izveštaja, nadzor rada i slično.

(Tekst je preuzet iz *Zakona o Narodnoj banci Srbije*)

TASK 10

Privredna komora Srbije

Prema Zakonu o privrednim komorama Republike Srbije, privredne komore su interesne, samostalne i poslovno-stručne organizacije preduzeća, preduzetnika i drugih oblika organizovanja koje funkcionišu u cilju ostvarivanja zajedničkih interesa važnih za privredu Srbije. One vode registar svojih članova, saraduju sa nadležnim ministarstvima i drugim državnim organima, nadalje sa sindikatima. Članovi komore su privredni subjekti koji obavljaju privrednu delatnost, finansijske institucije i osiguravajuća društva. Komora pruža stručnu pomoć svojim članovima u cilju unapređivanja njihovog poslovanja, bavi se pitanjima raznih privrednih grana, uspostavlja ekonomsku saradnju sa inostranstvom kroz organizovanje sajmova i drugih vidova propagande, pruža potrebne informacije svojim članovima u cilju pronalaženja adekvatnog partnera, daje predloge državnim organima za zaštitu domaće privrede, organizuje razna predavanja u cilju obuke kadrova u privredi. Organi komore su: skupština, upravni odbor, nadzorni odbor i predsednik. Zadaci Skupštine su donošenje Statuta, finansijskog plana, programa rada. Skupština bira i razrešava članove upravnog i nadzornog odbora. Upravni

odbor upravlja komorom. Nadzorni odbor vrši kontrolu nad radom komore. Predsednik zastupa komoru i rukovodi njenim radom. Statut komore pored ostalog reguliše zadatke, delokrug i ovlašćenje organa komore, reguliše prava i obaveze članova komore, njihovo postavljanje na pojedine pozicije, kao i saradnju sa drugim komorama u zemlji i inostranstvu. Funkcionisanje komore se obezbeđuje sredstvima iz članarine, odnosno iz naknada za pružene usluge od strane komore. Uz komoru se obrazuje i takozvani Sud časti koji odlučuje o povredama poslovnih običaja, odnosno prati delatnosti koje se vrše u okviru monopola.

(Tekst je preuzet iz *Zakona o privrednim komorama Republike Srbije*)

Unit 14

TASK 6

Muškarci i žene u privredi

Srbija se poslednjih decenija 20. veka u velikoj meri modernizovala, i odnos prema ženama se iz korena izmenio. Tradicionalno na Balkanu, žene su bile važan stub porodice i prvenstveno su se bavile odgajanjem dece i zadacima u domaćinstvu. 20. vek je doneo velike promene u svetu i kao rezultat toga žene u Srbiji uzimaju sve veći mah u poslovima koji su ranije bili isključivo muški. Danas je žena u potpunosti ravnopravna sa muškarcima u mogućnostima svog obrazovanja, stvaranja poslovne karijere, zauzimanja važnih društvenih i političkih pozicija. Ipak, statistika pokazuje da je broj žena koji radi u privredi znatno manji od broja muškaraca. Velika razlika se uočava u pojedinim profesijama i na pojedinim pozicijama. I dalje je ređe da žena dobije vodeću poziciju u nekom preduzeću, mada tendencija pokazuje neprekidni rast i prisutnost žena na visokim funkcijama u privredi. Žene su ređe i u industrijskim i tehničkim oblastima, dok su više prisutne u preduzećima koja funkcionišu u oblasti marketinga, kulture, obrazovanja. Zbog ove specifičnosti srpske privrede, u poslovnoj saradnji sa srpskim preduzećima treba znati kako da se ophodimo prema ženskim i kako prema muškim poslovnim partnerima. Žene u privredi su bolji organizatori poslova od muškaraca. To proizlazi iz njihove društvene pozicije. Žene su detaljnije, stoga teže donose odluke. Ipak, njihove odluke su temeljne i racionalne. Muškarci u srpskoj privredi su ekspresivniji, dominantniji. Svoje odluke donose brzo i impulsivno. Ipak, njihove odluke su osmišljene i razumne. Bilo da je reč o ženi ili muškarcu na rukovodećoj poziciji u privredi, odlični su pregovarači, dobro govore strane jezike i odlikuje ih poštovanje prema poslovnom partneru. Srbija se velikim koracima približava evropskim normama, prema kojima je prisutnost žena u privredi jedan od primarnih interesa države.

TASK 7

Birokratija i korupcija

Za svako strano preduzeće, investitora, pa i za fizička lica jako je važno da su u zemlji u koju dolaze zakonski propisi jasni i nedvosmisleni, korektni, a da je stepen korupcije minimalan, tržište pogodno za strane investicije, doseljavanje pravnih i privatnih lica, da ga karakteriše dobra politička, zakonska i privredna atmosfera. Najveći broj stranih kompanija odluku o dolasku na novo tržište donosi na osnovu političke, zakonske i privredne situacije u toj zemlji. Srbija je poslednje decenije učinila velike i značajne korake u cilju da se poslovna atmosfera poboljša i da se poveća broj pristiglih investicija, robe i ljudi. Za Srbiju je ranije bila karakteristična kafkijanska birokratija, gde su njene najkarakterističnije crte bile ograničavanje i višenadležnost. Tokom poslednjih godina u velikoj meri su se pojednostavili administrativni procesi i postupci. Nadležnost organa vlasti je jasno definisana i preklapanja nadležnosti su u najvećoj meri isključena. Učinjen je niz reformi koje su omogućile lakše i jeftinije privređivanje. Korupcija je neminovno zlo svake zemlje u razvoju. Srbija se u ovom pogledu ne razlikuje od drugih zemalja. Prisustvo korupcije je vidljivo, jedan od najvećih izazova današnje Srbije je uspešna borba protiv korupcije. Ipak, i na ovom polju je vidljivo napredovanje. Nadležni organi u borbi protiv korupcije organizovano i odlučno nastupaju. Sudski krivični postupci se brže i efikasnije sprovode. Javnost je bolje informisana o radu nadležnih organa, javnih preduzeća, političkih stranaka. Korupcija polako gubi na snazi u privredi. U prvi plan dolaze stručnost, ciljevi, rad, a polako se gube korupcijske veze i kanali. Srbija postaje sve zanimljivije i traženije tržište za strani kapital što pokazuju sve bolji privredni rezultati.

TASK 9

Regionalne razlike

Nije svejedno da li posao želimo da vršimo na severu ili jugu Srbije, u malim ili velikim gradovima, u industrijskim zonama ili mestima bez odgovarajuće infrastrukture. Severni deo Srbije, u koji spada i Autonomna Pokrajina Vojvodina, karakteriše plodno zemljište, povoljna poslovna klima, viši stepen radnog morala, stručno obučena radna snaga. U ovoj oblasti su dominantne poljoprivreda i usluge. Južni deo Srbije, koji se danas graniči sa svojim južnim susedima, karakteriše veći nivo nezaposlenosti, lošija poslovna klima, izolovanost. U ovoj oblasti su dominantni industrija i proizvodnja. Severni deo Srbije je okružen zemljama članicama Evropske unije, što u velikoj meri pogoduje boljoj saradnji sa Evropskom unijom i većem prilivu stranog kapitala. Južni deo Srbije je bogat prirodnim rudama i predstavlja velik potencijal za razvoj teške industrije. Na severu su najznačajniji gradovi Novi Sad i Subotica, na jugu Niš i Kragujevac. Poslovati u velikim gradovima je lakše nego u manjim naseljima. Na raspolaganju stoje bolja putna mreža, sve potrebne komunalne usluge, kvalifikovanija radna snaga, veće potrošačko tržište. Najunosnije je poslovati u Beogradu. Beograd, kao glavni grad Srbije, ima najveći broj potrošača, najrazvijeniju mrežu puteva, međunarodni aerodrom. U Srbiji postoje takozvani industrijski gradovi u kojima je koncentrisana određena grana industrije. To su najčešće i najveći gradovi u regionu. U Srbiji su

na najfrekventnijim mestima izgrađene i industrijske zone koje korisnicima pružaju kompleksne usluge uz izvrsnu infrastrukturu i razne povoljnosti po pitanju održavanja, prilaza, povezanosti sa magistralnim i autoputevima, aerodromom. U različitim oblastima zemlje je različit i stil poslovanja. Na severu su ljudi fleksibilniji i bolje govore strane jezike, pogotovo nemački i mađarski. Na jugu su ljudi zatvoreniji i čvrsto se drže svojih tradicionalnih načela i običaja.

TASK 10

Poslovna zabava

Marina: Adame, jesi li čuo da se organizuje zabava na našem odeljenju?

Adam: Zabava? Na radnom mestu?

M: Da, zabava. Danas se to u Srbiji organizuje u skoro svim ozbiljnijim kompanijama. Najčešće se održavaju u nečiju čast ili za neki poseban događaj kao što je Nova godina, a nije retkost da se proslavi i neki izvanredan rezultat. Do sada nikada nisi bio na ovakvoj zabavi?

A: U mojoj prethodnoj firmi to nikome nije palo na pamet. U stvari, nisam se družio ni sa kim sa posla. Kad bolje razmislim, baš smo bili nedruštveni. U čiju čast se organizuje ova naša zabava?

M: Direktor puni 50 godina i pripremamo mu iznenađenje. Zabava će početi posle radnog vremena i trajaće do kasno u noć.

A: Da li će se to svideti i direktoru?

M: Pa, čula sam da je jedna od koleginica razgovarala sa njegovom suprugom. Doći će i ona. To će biti pravo iznenađenje.

A: Da li će biti i neki poklon? Mislim, za rođendan se daju i pokloni.

M: Naravno. Svako od nas treba da plati po 200 dinara za poklon. Kupićemo mu jedan prelep ručni sat, sa posvetom.

A: I šta će pisati na toj posveti? „Od Vaših vrednih i lojalnih saradnika. Voljenom direktoru.“?

M: Nemoj da budeš sarkastičan. Biće napisano nešto primereno i lepo. Onda, dolaziš?

A: Zar imam izbora?

M: Kako to misliš?

A: Pa zar neće direktor tada dobro da zapamti ko mu je došao, a ko ne na rođendan?

M: Vidi se da ga ne poznaješ dobro. Ali razumem, ovde si tek mesec dana. Naš direktor je stvarno dobar čovek i nikom ništa ne uzima za zlo. Mislim da je zaslužio da svi koji možemo dođemo na njegovu zabavu.

A: Pa, da li je to sada njegova zabava ili naša zabava?

M: Sad polako vidim, zašto nisi imao prijatelja na prethodnom radnom mestu. Zdravo.

A: Marina, izvini! Nisam tako mislio. Marina! ...

Unit 15

TASK 6

Ukidanje komunalnih i drugih usluga

Nakon perioda provedenog u jednoj stranoj zemlji, prilikom odlaska, potrebno je da otkazemo sve one usluge koje obavezuju nas ili članove naše porodice. Prvi i najvažniji zadatak je da na vreme obavestimo lice ili firmu koja nam izdaje stambeni prostor. Ukoliko to ne učinimo na vreme, vrlo lako možemo da izgubimo kauciju koju smo dali prilikom uzimanja stambenog prostora u zakup. U Srbiji je uobičajeno da se uzima kaucija u vrednosti od dve ili tri mesečne kirije. Pored ovoga, potrebno je da isplatimo sva dugovanja prema komunalnim preduzećima, a to se odnosi na potrošnju struje, plina i vode. Najbolje je da se nakon podmirivanja računa traži potvrda da ne postoje nikakva potraživanja prema Vama. Ukoliko to ne učinite, vlasnik stambenog prostora će te dugove podmiriti iz iznosa kaucije. Ostale usluge nisu vezane za stambeni prostor i lično su vezane za Vas ili članove Vaše porodice. Reč je o telefonskom broju, televizijskoj pretplati ili Internetu. Ove usluge morate lično otkazati na način koji je određen od strane vašeg provajdera ili uslužne kompanije. Ukidanje ovih usluga vezuje se za podmirivanje dugova, ali i za eventualnu nadoknadu nekih posebnih troškova koji su vezani za Vaše pakete usluga. Vrlo neugodno može da bude, ukoliko nekoliko meseci pred vaš konačan odlazak iz zemlje potpišete dvogodišnji ugovor za korišćenje telefonskog ili televizijskog paketa. U tom slučaju, bićete primorani da platite razliku između iznosa paketa sa popustom i paketa bez popusta. Kada ste ukinuli sve gore navedene usluge, nemojte da zaboravite da ukinete i Vaš žiro račun u banci, izuzev u slučaju da želite da ga zadržite. Ipak, u najvećem broju slučajeva, račun u banci je vezan za postojanje stalne adrese boravka u jednoj zemlji, što će Vam predstavljati dodatne poteškoće. Ukoliko ste svoj stambeni prostor osigurali, obavezno ukinite osiguranje, jer se ono ne ukida automatski Vašim iseljavanjem iz stambenog prostora.

TASK 7

Ispisivanje iz obrazovnih ustanova

Ispisivanje iz školskih ustanova ima svoju formalnu i emotivnu stranu. Ako svoje dete ispisujemo iz škole, važno je da od škole, koju je pohađalo, tražimo školsko svedočanstvo za prethodnu godinu ili polugodište. Ukoliko je moguće, treba tražiti i mišljenje razrednog starešine i direktora škole. To nam može pomoći prilikom upisa u drugu školu. Ukoliko škola može da izda zvanične dokumente na engleskom jeziku, uvek ih treba tražiti i na srpskom i na engleskom jeziku, jer će to opet olakšati upis u drugoj državi. Ukoliko dete ispisujemo iz obdaništa, potrebno je da tražimo potvrdu o pohađanju obdaništa i ukoliko je moguće, mišljenje pedagoga i direktora predškolske ustanove. Nakon ovih formalnih zadataka, ostaju nam oni teži, neformalni zadaci. Naše dete se rastaje sa svojim drugovima iz obdaništa ili razreda. To ni jednom detetu nije lako. Potrebno je učiniti sve da rastanak bude što

bezbolniji. Najbolji način za to je da organizujemo proslavu na kojoj će se dete oprostiti sa svojim drugovima i vaspitačicama, učiteljicama, nastavnicima. Deca tada najčešće naprave neki poklon u obliku crteža, kolaža, koji mogu da poklone svom drugu koji ih napušta. S druge strane, to je odlična prilika da dete koje odlazi preda poklone svojim drugovima. Ukoliko je moguće, treba napraviti nekoliko grupnih fotografija, koje će ostati lepa i vredna uspomena. Najbolji drugovi i drugarice se teže rastaju. Njima treba omogućiti da i dalje održavaju kontakt. U tu svrhu se može dati poštanska adresa, mejl adresa, telefonski broj. Najbolje drugove i drugarice možemo i pozvati da dođu kod nas u inostranstvo, ukoliko je to moguće. Nemojmo zaboraviti da kada ponovo dođemo u grad ili državu gde smo nekada stanovali obavezno posetimo svoje drugove iz bivšeg razreda. Deci to ostaje u lepom sećanju i lakše zaboravljaju tugu zbog odlaska iz starog okruženja.

TASK 9

Selidba u inostranstvo

Selidbu u novi stan, u drugi grad ili drugu državu, vrlo često prati veliki stres i mnogo neočekivanih problema. Već i sama činjenica da se selimo u mnogima izaziva strah, ogorčenje, napetost. Sve to se pojačava kada krenemo da pakujemo stvari i počnemo da organizujemo njihov transport. Nije ni čudo što mnogi ljudi ovo ostavljaju firmama za selidbu, koje raspolažu odgovarajućim osobljem i vozilima za transport stvari. Pored ljudi i vozila, ovakve firme raspolažu i vrlo korisnim iskustvom i znanjem o selidbi najrazličitijih predmeta, od manje vrednih kuhinjskih predmeta pa sve do skupocenih električnih uređaja, od minijaturnih do glomaznih i izrazito teških predmeta. Firme koje se bave selidbom svoje usluge pružaju fizičkim licima i raznim kompanijama. Zadaci nisu isti. U slučaju selidbe jednog kancelarijskog prostora, potrebno je uzeti u obzir da selidba ne sme da ometa redovno funkcionisanje kompanije, tako da nije retkost da se ona vrši vikendom i drugim neradnim danima, ili u satima nakon radnog vremena. U slučaju selidbe fizičkih lica, vrlo često se pojavljuju zadaci kao što su selidba kućnog ljubimca, demontiranje i montiranje velikih plakara, bračnih kreveta. Ipak, za sve tipove selidbe postoje iste ili vrlo slične faze kao što su: demontiranje većeg predmeta, profesionalno pakovanje u kartonske kutije, zaštita lomljivih predmeta uz pomoć pak papira, vakum folije, sunđera, označavanje sadržaja zapakovanih kutija, bezbedan transport, unošenje u novi objekat, otvaranje kutija, ponovno montiranje. Profesionalne firme za selidbe raspolažu specijalnim uređajima za pomeranje teške i robe velikih dimenzija, u svojim vozilima imaju GPS uređaje pomoću kojih se može pratiti kretanje vozila. Mnoge od njih nude svojim klijentima i mogućnost privremenog skladištenja stvari, u periodu između iseljavanja i useljavanja. Kod selidbe u inostranstvo potrebno je da se pribave sve neophodne dozvole i da se obave sve potrebne carinske procedure. Treba znati da je u Srbiju i iz nje moguće besplatno uneti ili izneti odeću i obuću i sve lične predmete koji su potrebni za boravak u zemlji ili van nje. Međutim, u slučaju selidbe kućnih ljubimaca, potrebno je da se koriste prenosne kutije koje odgovaraju važećim standardima, i da se pribavi veterinarska potvrda o vakcinaciji iz zemlje iz koje se kućni ljubimac prenosi. U slučaju antikviteta i umetnina je potrebno da

se dobije dozvola od nadležnih institucija. Za unos elektronskih uređaja veće vrednosti i vozila u državu, potrebno je da se oni prijave na carini kako bi se dobila privremena uvozna dozvola.

TASK 10

Predaja zadataka na radnom mestu

Preneti svoje zadatke na svog naslednika na radnom mestu je isto toliko važno kao i uvesti novog saradnika u posao. U mnogim preduzećima se ne radi ni jedno ni drugo. Novi saradnici se često ne uvode u posao, već se jednostavno bacaju u vatru i od njih se očekuje da se za kratko vreme prilagode okolnostima u preduzeću i počnu da efikasno izvršavaju svoje zadatke. Vrlo česta je i situacija kad se novi saradnici zatrpaju nepotrebnim i suvišnim informacijama o preduzeću, o kodeksu ponašanja i odevanja, a o njihovom konkretnom zadatku ne bude ni reči. U najboljem slučaju, uz nove saradnike treba da se postave takozvani mentori, koji će im tokom određenog perioda pomagati u prilagođavanju i tačno im objasniti šta se od njih očekuje i koji su njihovi zadaci. Sa druge strane, kad neko odlazi iz jednog preduzeća, najčešće nije voljan da svoje iskustvo, svoje poslove koji su u toku prenese na svog naslednika. Najveći broj ljudi je mišljenja da njihov zadatak nije da svoje znanje i iskustvo prenesu na lice koje će umesto njih raditi na određenoj poziciji. Izuzetak predstavlja situacija, ako neko odlazi u penziju ili na neku višu poziciju, pa nema osećaj da ga je novi saradnik izgurao sa radnog mesta. U velikim i ozbiljnim kompanijama, međutim, jasno je definisano kako treba da se novi saradnik uvede u posao i u kojoj meri je to zadatak saradnika koji napušta kompaniju. Ukoliko samovoljno odlazimo iz jednog preduzeća, važno je da ostavimo dobar utisak na svoje dotadašnje kolege i rukovodstvo. Ukoliko na naše mesto dođe novi saradnik, prenesimo mu sve informacije koje su mu potrebne da preduzeće nesmetano funkcioniše i nakon našeg odlaska. Ostati profesionalan i u trenutku odlaska govori o nama da smo kvalitetni ljudi, dobri saradnici i da se u budućnosti može, eventualno, računati na nas. Ukoliko prilikom odlaska ostavimo utisak nezadovoljstva i nezainteresovanosti, stvoriće se negativna slika o nama koja će imati efekta i na naše novo zaposlenje.

Unit 1

TASK 6

1) netačno, 2) tačno, 3) tačno, 4) netačno, 5) netačno,
6) netačno, 7) tačno, 8) netačno, 9) tačno, 10) netačno

TASK 7

1. a), 2. c), 3. b), 4. b), 5. a), 6. c), 7. c), 8. a), 9. b), 10. b)

TASK 9

1. e), 2. h), 3. j), 4. a), 5. i), 6. b), 7. f), 8. d), 9. g), 10. c)

TASK 10

1) opremljena, 2) ploči, 3) prozor, 4) oblici, 5) lavaboa,
6) saobraćajne, 7) bračni, 8) đubre, 9) dvomesečno, 10) meseca

TASK 11

1) koliko, 2) ali, 3) zemlju, 4) sa, 5) propisima, 6) nas,
7) nikoga, 8) i, 9) nam, 10) su, 11) da, 12) svoje, 13) sa, 14) se,
15) posla, 16) ili, 17) novu, 18) u, 19) za, 20) nove

TASK 12

1) jugoistočnoj, 2) ravnice, 3) planinskih, 4) visinom, 5) Begej,
6) klime, 7) planinska, 8) najbrojniji, 9) muslimani, 10) Studenica

Unit 2

TASK 6

1) tačno, 2) netačno, 3) netačno, 4) netačno,
5) netačno, 6) tačno, 7) netačno, 8) netačno, 9) tačno,
10) netačno, 11) netačno, 12) netačno

TASK 7

1. a), 2. b), 3. c), 4. b), 5. a), 6. c), 7. b), 8. a), 9. b), 10. a)

TASK 9

1. g), 2. f), 3. j), 4. h), 5. a), 6. i), 7. e), 8. d), 9. b), 10. c)

TASK 10

1) kravate, 2) izgancane, 3) pedantan, 4) kodeks, 5) elegantni,
6) odeći, 7) neočešljan, 8) ekipu, 9) zapne, 10) kolegijalni

TASK 11

1) veliki, 2) prve, 3) više, 4) svoju, 5) je, 6) trude, 7) kupca, 8) vrše,
9) sa, 10) Azije, 11) moć, 12) samo, 13) u, 14) nauke, 15) tokove

TASK 12

1) opremom, 2) šalterima, 3) patinaste, 4) brošure, 5) poster, 6) mašinama, 7) heftalice, 8) vredni, 9) prikladno, 10) izbegava

Unit 3

TASK 6

1) netačno, 2) tačno, 3) tačno, 4) netačno, 5) netačno,
6) tačno, 7) netačno, 8) tačno, 9) netačno, 10) tačno

TASK 7

1. a), 2. b), 3. b), 4. c), 5. a), 6. c), 7. a), 8. b), 9. c), 10. b)

TASK 9

1. d), 2. h), 3. b), 4. j), 5. f), 6. a), 7. i), 8. e), 9. c), 10. g)

TASK 10

1) sniženja, 2) letovanje, 3) izlet, 4) privatnik, 5) blagajnik,
6) praktično, 7) oblačenju, 8) neplaćeno, 9) odustaneš, 10) briga

TASK 11

1) je, 2) na, 3) vrši, 4) pa, 5) ovom, 6) njihove, 7) život, 8) gde,
9) do, 10) stiče, 11) koje, 12) čine, 13) kasnije, 14) na, 15) iznosi

TASK 12

1) strukovnih, 2) odgovarajuća, 3) trendove,
4) osposobljavaju, 5) izazovima, 6) amfiteatra,
7) čitaonicama, 8) zvanje, 9) zaposlenja, 10) uprave

Unit 4

TASK 6

- 1) tačno, 2) netačno, 3) tačno, 4) tačno, 5) netačno,
6) netačno, 7) netačno, 8) tačno, 9) tačno, 10) netačno

TASK 7

1. a), 2. b), 3. a), 4. c), 5. a), 6. c), 7. c), 8. b), 9. a), 10. c)

TASK 9

1. j), 2. c), 3. f), 4. d), 5. g), 6. a), 7. i), 8. e), 9. b), 10. h)

TASK 10

- 1) centru, 2) sredstvima, 3) obezbede, 4) alarmom, 5) propisano,
6) kamere, 7) snimljeno, 8) bežični, 9) minijaturni, 10) saradnik

TASK 11

- 1) dve, 2) koja, 3) grupu, 4) i, 5) cele, 6) mu, 7) ovu, 8) gasa, 9) što,
10) grupu, 11) čiji, 12) voda, 13) mrežu, 14) čistoću, 15) broj

TASK 12

- 1) održavanje, 2) drastično, 3) delatnosti, 4) raskrsnica,
5) infrastrukture, 6) režima, 7) zimskim, 8) služba,
9) posipanje, 10) otapanje, 11) mećava, 12) deonicama

Unit 5

TASK 6

- 1) netačno, 2) netačno, 3) tačno, 4) netačno, 5) netačno,
6) tačno, 7) netačno, 8) tačno, 9) tačno, 10) netačno

TASK 7

1. a), 2. c), 3. b), 4. b), 5. a), 6. c), 7. c), 8. b), 9. a), 10. c)

TASK 9

1. c), 2. g), 3. i), 4. a), 5. h), 6. b), 7. e), 8. j), 9. d), 10. f)

TASK 10

- 1) uvoznik, 2) izdanja, 3) raspisuje, 4) asortimana,
5) evidencije, 6) prispele, 7) otpremnice, 8) dospelih,
9) usmerenja, 10) izdržljivost, 11) računarskih, 12) stručnu

TASK 11

- 1) nude, 2) želi, 3) javi, 4) što, 5) su, 6) svojim, 7) mogu,
8) kako, 9) za, 10) grane, 11) i, 12) bude, 13) se, 14) je,
15) svoje, 16) preko, 17) vas, 18) ih, 19) onima, 20) često

TASK 12

- 1) interes, 2) primarni, 3) ublažavanja, 4) službenoj, 5) kontakt,
6) uslovima, 7) savetovanja, 8) medija, 9) selekciju, 10) snage

Unit 6

TASK 6

- 1) tačno, 2) netačno, 3) netačno, 4) tačno, 5) tačno,
6) tačno, 7) netačno, 8) netačno, 9) tačno, 10) tačno

TASK 7

1. b), 2. c), 3. b), 4. b), 5. a), 6. a), 7. c), 8. c), 9. b), 10. a)

TASK 9

1. c), 2. e), 3. h), 4. b), 5. g), 6. j), 7. a), 8. i), 9. d), 10. f)

TASK 10

- 1) frižideri, 2) zamrzivačem, 3) gotovinom, 4) kuhinju, 5) pripremu,
6) PIN, 7) ukusna, 8) razočarao, 9) donese, 10) šifru

TASK 11

- 1) koje, 2) preko, 3) i, 4) nije, 5) želite, 6) želite, 7) u, 8) ni,
9) možete, 10) samo, 11) ovih, 12) svoje, 13) koja, 14) su,
15) mogu, 16) da, 17) menjanje, 18) lozinke, 19) i, 20) na

TASK 12

- 1) štedi, 2) šalje, 3) polože, 4) štednje, 5) knjižica, 6) oročeni,
7) reoročenje, 8) stopi, 9) devizama, 10) jen, 11) rublja, 12) fiksne

Unit 7

TASK 6

1) tačno, 2) netačno, 3) netačno, 4) tačno, 5) tačno,
6) tačno, 7) netačno, 8) netačno, 9) tačno, 10) tačno

TASK 7

1. c), 2. a), 3. c), 4. b), 5. c), 6. b), 7. a), 8. a), 9. b), 10. b)

TASK 9

1. d), 2. e), 3. i), 4. j), 5. a), 6. b), 7. c), 8. h), 9. g), 10. f)

TASK 10

1) registra, 2) stečaja, 3) izmiri, 4) vrhovnih, 5) izveštaje,
6) obustavi, 7) poverilaca, 8) briše, 9) imovine, 10) postupka

TASK 11

1) dve, 2) cilj, 3) takvo, 4) može, 5) se, 6) je, 7) svaki, 8) radu,
9) robe, 10) se, 11) ka, 12) plati, 13) i, 14) lica, 15) zakup,
16) kupca, 17) koji, 18) isto, 19) ovog, 20) rok

TASK 12

1) dokumenata, 2) prenesu, 3) ovlastilo,
4) vlastodavca, 5) opunomoćenik, 6) poveri, 7) naziv,
8) ovlašćenja, 9) opozove, 10) definisana

Unit 8

TASK 6

1) tačno, 2) netačno, 3) netačno, 4) netačno, 5) tačno,
6) tačno, 7) tačno, 8) netačno, 9) tačno, 10) netačno

TASK 7

1. c), 2. c), 3. a), 4. b), 5. b), 6. c), 7. a), 8. a), 9. b), 10. a)

TASK 9

1. c), 2. g), 3. d), 4. h), 5. j), 6. a), 7. i), 8. e), 9. f), 10. b)

TASK 10

1) registar, 2) registruju, 3) štampača, 4) bazu, 5) zaštićena,
6) periodični, 7) utaje, 8) budžet, 9) utvrđivanje, 10) ugostiteljski

TASK 11

1) koji, 2) robe, 3) sa, 4) oni, 5) treba, 6) kao, 7) broj, 8) ili,
9) pružene, 10) iznos, 11) već, 12) na, 13) da, 14) su,
15) rok, 16) na, 17) a, 18) mah, 19) od, 20) sistemu

TASK 12

a) osnovu, b) zakup, c) igara, d) stručnjaka, e) obveznik,
f) delatnosti, g) gotovom, h) oporezuje, i) socijalno, j) doprinos

Unit 9

TASK 6

1) tačno, 2) netačno, 3) tačno, 4) netačno, 5) netačno,
6) tačno, 7) netačno, 8) tačno, 9) tačno, 10) netačno

TASK 7

1. b), 2. a), 3. a), 4. b), 5. c), 6. c), 7. c), 8. a), 9. a), 10. c)

TASK 9

1. d), 2. f), 3. b), 4. j), 5. h), 6. a), 7. i), 8. g), 9. c), 10. e)

TASK 10

1) vodenice, 2) savremenog, 3) napravu, 4) pokreću, 5) snage,
6) točka, 7) mlinarsku, 8) obuzda, 9) živo, 10) džepu

TASK 11

1) ni, 2) se, 3) sveta, 4) i, 5) novim, 6) su, 7) obzir, 8) ovako,
9) da, 10) tom, 11) pomaže, 12) na, 13) sa, 14) kupac,
15) u, 16) već, 17) ima, 18) se, 19) upravo, 20) za

TASK 12

1) hiljada, 2) postupka, 3) planu, 4) nadmorska, 5) nagib,
6) ručna, 7) gajbicama, 8) peteljki, 9) pretvara, 10) sortama

Unit 10

TASK 6

1) tačno, 2) tačno, 3) netačno, 4) netačno, 5) netačno,
6) tačno, 7) tačno, 8) netačno, 9) netačno, 10) tačno

TASK 7

1. b), 2. b), 3. b), 4. c), 5. c), 6. c), 7. c), 8. a), 9. a), 10. a)

TASK 9

1. g), 2. h), 3. b), 4. e), 5. j), 6. a), 7. i), 8. f), 9. d), 10. c)

TASK 10

1) primarno, 2) raspolaganju, 3) formi, 4) redosledu, 5) izvor,
6) metodom, 7) otkrivanje, 8) dubinskog, 9) principu, 10) usmeno

TASK 11

1) da, 2) među, 3) samo, 4) to, 5) od, 6) biti, 7) na, 8) upravo,
9) bude, 10) jednu, 11) je, 12) mladi, 13) ima, 14) kao,
15) stanu, 16) treba, 17) jer, 18) boljeg, 19) za, 20) na

TASK 12

1) sredstava, 2) distributeri, 3) svrhe, 4) element, 5) kupovina,
6) snaga, 7) komentare, 8) baner, 9) društvene, 10) utisaka

Unit 11

TASK 6

1) tačno, 2) netačno, 3) tačno, 4) netačno, 5) tačno,
6) tačno, 7) tačno, 8) netačno, 9) netačno, 10) tačno

TASK 7

1. c), 2. a), 3. a), 4. c), 5. b), 6. b), 7. c), 8. a), 9. c), 10. b)

TASK 9

1. h), 2. i), 3. f), 4. e), 5. j), 6. d), 7. c), 8. g), 9. b), 10. a)

TASK 10

1) komunikaciji, 2) bonton, 3) poštovanje, 4) sopstvena, 5) asociira,
6) hemijske, 7) žestoko, 8) nivoima, 9) podmićivanjem, 10) brošura

TASK 11

1) nema, 2) tašne, 3) se, 4) kod, 5) kad, 6) smo, 7) mogla,
8) put, 9) tačne, 10) znaju, 11) kako, 12) u, 13) za, 14) u, 15) ili,
16) koje, 17) važno, 18) kod, 19) protiv, 20) rizikom

TASK 12

1) svrhe, 2) oblika, 3) sadržaj, 4) pozicija, 5) motiv, 6) znak,
7) kontakt, 8) vid, 9) promociju, 10) neoštećena

Unit 12

TASK 6

1) tačno, 2) netačno, 3) tačno, 4) netačno, 5) tačno,
6) tačno, 7) netačno, 8) tačno, 9) netačno, 10) tačno

TASK 7

1. b), 2. b), 3. b), 4. c), 5. c), 6. a), 7. a), 8. c), 9. a), 10. c)

TASK 9

1. g), 2. h), 3. i), 4. j), 5. f), 6. e), 7. d), 8. c), 9. b), 10. a)

TASK 10

1) segment, 2) posledice, 3) rizik, 4) reguliše, 5) propise,
6) zapaljive, 7) zaštita, 8) dozvolu, 9) vozilima, 10) iskustvo

TASK 11

1) koji, 2) robe, 3) propisan, 4) za, 5) na, 6) da, 7) na, 8) ono,
9) koje, 10) može, 11) firme, 12) njena, 13) uz, 14) u, 15) pregled,
16) uzorak, 17) stanju, 18) tome, 19) iz, 20) unese

TASK 12

1) skup, 2) obaveza, 3) troškova, 4) geografsku, 5) kupca,
6) oštećenja, 7) vidove, 8) vodeni, 9) značenja, 10) ugovoru

Unit 13

TASK 6

1) tačno, 2) netačno, 3) netačno, 4) tačno, 5) tačno,
6) netačno, 7) netačno, 8) tačno, 9) netačno, 10) tačno

TASK 7

1. a), 2. a), 3. b), 4. b), 5. c), 6. c), 7. a), 8. a), 9. b), 10. c)

TASK 9

1. b), 2. e), 3. i), 4. h), 5. a), 6. c), 7. j), 8. g), 9. f), 10. d)

TASK 10

1) organizacije, 2) zajedničkih, 3) članovi,
4) inostranstvom, 5) adekvatnog, 6) odbor,
7) statuta, 8) radom, 9) obezbeđuje, 10) časti

TASK 11

1) su, 2) štite, 3) pravnih, 4) vrše, 5) je, 6) odbije, 7) dužni,
8) na, 9) i, 10) sudovi, 11) imaju, 12) u, 13) domaćih,
14) i, 15) lica, 16) vezi, 17) o, 18) u, 19) koji, 20) za

TASK 12

1) statistici, 2) nadležnih, 3) međunarodnom, 4) registre, 5) kadrove,
6) donacija, 7) usvaja, 8) očekivane, 9) izvora, 10) upitnici

Unit 14

TASK 6

1) tačno, 2) netačno, 3) tačno, 4) netačno, 5) netačno,
6) tačno, 7) tačno, 8) netačno, 9) tačno, 10) netačno

TASK 7

1. c), 2. c), 3. c), 4. b), 5. b), 6. b), 7. b), 8. a), 9. c), 10. c)

TASK 9

1. j), 2. a), 3. b), 4. c), 5. d), 6. e), 7. f), 8. g), 9. h), 10. i)

TASK 10

1) zabava, 2) ozbiljnijim, 3) retkost, 4) družio, 5) kasno, 6) suprugom,
7) posvetom, 8) lojalnih, 9) nikom, 10) prethodnom

TASK 11

1) brze, 2) se, 3) kod, 4) ređe, 5) na, 6) mreže, 7) te, 8) neke, 9) ili,
10) ima, 11) lični, 12) je, 13) vid, 14) starijim, 15) postoje,
16) preko, 17) Srbije, 18) jako, 19) nije, 20) ako

TASK 12

1) prisutne, 2) negativnih, 3) slabosti, 4) porokom, 5) prilike,
6) volja, 7) površinama, 8) čudno, 9) naljuti, 10) kulture

Unit 15

TASK 6

1) netačno, 2) tačno, 3) netačno, 4) tačno, 5) tačno,
6) tačno, 7) netačno, 8) tačno, 9) netačno, 10) netačno

TASK 7

1. b), 2. b), 3. b), 4. c), 5. a), 6. c), 7. a), 8. c), 9. a), 10. c)

TASK 9

1. g), 2. h), 3. d), 4. c), 5. a), 6. b), 7. e), 8. f), 9. j), 10. i)

TASK 10

1) bacaju, 2) prilagode, 3) nepotrebnim, 4) mentor, 5) naslednika,
6) poziciju, 7) definisano, 8) dotadašnjje, 9) nesmetano, 10) kvalitetni

TASK 11

1) ponesete, 2) ste, 3) ponudi, 4) njih, 5) koji, 6) možete, 7) makete,
8) zidne, 9) tašnu, 10) jedan, 11) užitak, 12) su, 13) i, 14) da,
15) vezeni, 16) one, 17) neka, 18) druga, 19) uz, 20) jela

TASK 12

1) konačnog, 2) znače, 3) ostavljate, 4) prisetiti, 5) nesumnjivo,
6) nadaleko, 7) radosnih, 8) razgranatog, 9) boemske, 10) uspomena

A

adaptirati – to adapt
 adekvatan – adequate
 advokat – attorney
 akcije – shares
 akcionar – shareholder
 akciza – excise
 ambalaža – packaging
 angažovati – to engage
 anketa – poll
 apelacioni sud – appeals court
 artikal – item
 asistencija – assistance
 asocirati – to associate
 asortiman – range of products
 autorsko pravo – copyright

B

baviti se – to deal with
 bazirati se – to base
 beležiti – to note
 berba – fruit picking
 beskraj – infinity
 bezalkoholno – non-alcoholic
 bezbedan – safe
 bezbednost – security
 bilans stanja – balance sheet
 bilans uspeha – profit and loss account
 blagajnik – cashier
 blizak – close
 blizanci – twins
 boca – bottle
 boja – paint
 bolovati – to be ill
 boravak – stay
 briga – worry
 brodogradnja – shipbuilding
 brošura – brochure
 bučan – noisy
 budućnost – future
 budžet – budget
 buka – noise
 bure – barrel
 burno – tempestuous

C

carina – customs
 carinarnica – custom-house
 carinik – customs officer
 carinski organ – customs
 cena – price
 ciklus – cycle
 cilj – destination, aim
 cirkulacija – circulation
 cisterna – tank
 crtež – drawing
 curiti – to leak

Č

časť – honor
 čitaonica – reading-room
 čitljiv – legible
 članak – article
 članica – member
 čovečanstvo – mankind
 čuti – to hear

Ć

ćaskati – to chat
 ćošak – corner

D

dah – breath
 današnjica – the present
 decenija – decade
 degustacija – tasting
 delatnost – activity
 delo – action
 delokrug – scope of work
 deponovan – deposited
 depozit – deposit
 destinacija – destination
 detalj – detail
 devizne rezerve – foreign
 currency reserves

diktirati – to dictate
 dilema – dilemma
 dimenzija – dimension
 dimnjak – chimney
 distribucija – distribution
 distributer – distributor
 dividenda – dividend
 divljač – game
 dizalica – crane
 dobit – profit
 dobiti otkaz – to be dismissed
 dobrodošli – welcome
 dobronameran – well-meant
 dodeliti – to allot
 dominantan – dominant
 dopisivati se – to correspond
 doprinos – contribution
 dostava – delivery
 dostaviti – to deliver
 dozvola – permit
 drugar – fellow
 drumski transport – road transport
 druželjubiv – sociable
 družiti se – keep company with
 državljanstvo – citizenship
 dugoročan – long term
 dvorana – hall
 dvostruko – double

E

ekipa – team
 ekonomičan – economical
 ekspozitura – branch
 emisija – emission
 emitovati – to broadcast
 emocija – emotion
 emotivan – emotional
 epidemija – epidemics
 epruveta – test tube
 evidencija – records

F

faktura – invoice
 fakultativno – optionally
 farmerke – jeans
 fascikla – folder
 fiksirati – to fix
 filijala – branch office
 fizičko lice – private individual
 folija – foil
 formular – form
 formulisati – to formulate
 frula – pipes
 funkcionisati – to function

G

garancija – guarantee
 glad – famine
 gledište – point of view
 godište – year
 gotovina – cash
 govoriti – to speak
 građanin – citizen
 granica – limit, border
 graničiti se – to border
 grč – spasm
 grejanje – heating
 greška – mistake
 grom – thunder
 gubitak – loss

H

habast – battered
 hemijska – ball point pen
 higijena – hygiene
 hladnjača – refrigerated truck

I

imidž – image
 imovina – property
 imunitet – immunity
 informisati – to inform
 informisati se – to get information
 inostranstvo – abroad
 inovativan – innovative
 instaliran – installed
 institucija – institution
 instrukcija – instruction

interes – interest
 intervencija – intervention
 iscrpan – exhaustive
 iscrpno – exhaustively
 iseljavanje – moving out
 iskusan – experienced
 iskustvo – experience
 ispisati – to withdraw
 ispitivač – interviewer
 isplata – payment
 isporuka – delivery
 istek – expiry
 isticati se – to be distinguished
 istovar – unloading
 istraživanje – research
 ištampati – to print
 iz korena – fundamentally
 izazov – challenge
 izbor – choice
 izgradnja – construction
 izgurati – to push out
 izjava – statement
 izlog – shop-window
 izložen – exposed
 izmena – amendment
 iznajmiti – to rent
 iznenađenje – surprise
 iznuda – extortion
 izolovanost – isolation
 izvod – statement
 izvoznik – exporter

J

javno – publicly
 javnost – public
 jedinica mere – unit of measurement
 jedinična cena – unit price

K

kadrovi – personnel
 kamatna stopa – interest rate
 kapacitet – capacity
 kapital – capital
 karavan – station wagon
 kaskati u mestu – make no progress
 kasniti – to delay
 kaucija – caution money
 kažnjavanje – punishing
 kidnuti – to run away
 klauzula – clause
 klimav – unsteady
 klupa – desk
 ključ – key
 ključna reč – key word
 knjižica – booklet
 kofer – suitcase
 kombinovati – to combine
 komentar – comment
 komercijala – sale department

komunalije – public utilities
 konflikt – conflict
 konkurencija – competition
 konkurentnost – competitiveness
 konobar – waiter
 konopac – rope
 kontejner – container
 kontinent – continent
 konzulat – consulate
 konzumiranje – to consume
 korisničko ime – user name
 korica – cover
 korisnik – user
 kovani novac – coins
 koža – skin
 krečenje – whitewash
 kredit – credit
 kriterijum – criterion
 kritika – criticism
 krivično delo – criminal offence
 kriza – crisis
 kult – cult
 kupac – buyer
 kupe – compartment
 kupoprodaja – purchase and sale
 kurs – course
 kvar – defect
 kvarljiva roba – perishable goods
 kvorum – quorum

L

lagati – to lie
 lakovi – polishes
 lektira – required reading
 lenjir – ruler
 ležaj – bed
 ležeran – relaxed
 lični dohodak – salary
 likvidacija – liquidation
 lojalan – loyal
 lokal – shop
 lomljiv – fragile
 lopov – thief
 lov – hunting
 lozinka – password
 luka – port

Lj

ljubazan – kind

M

mahinacije – machination
 mališan – little child
 mana – fault
 manifestacija – event
 manjak – shortage
 mapa – map
 mašinski – mechanical
 materijal – material

mećava – blizzard
 međunarodni – international
 mehanizacija – machinery
 memorisanje – memorizing
 menjačnica – exchange office
 minduša – earring
 mišić – muscle
 moral – morals
 motiv – motive
 motivisati – to motivate
 mreža – network
 mreža puteva – road network
 mukotrпно – painstaking
 mušterija – customer

N

na primer – for example
 na raspolaganju – at the disposal
 nabavka – procurement
 nabavna cena – purchase price
 nacija – nation
 načelo – principle
 nadgledati – to supervise
 nadležan – competent
 nadležnost – competence
 nadoknada – compensation
 nadoknaditi – to compensate
 nadvožnjak – overpass
 nadzor – supervision
 naglasak – accent
 naglasiti – to emphasize
 nagrada – prize
 nakit – jewelry
 nalog – order
 namera – intention
 nameštaj – furniture
 namirnice – foodstuffs
 napetost – tension
 naplatiti – to charge
 napredovanje – promotion
 napustiti – to leave
 naređivati – to order
 naručiti – to order
 naslednik – heir
 nastava – teaching
 nastavnik – teacher
 nataložiti – to deposit
 natpis – inscription
 navijač – supporter
 navika – habit
 nazdraviti – toasting
 nedostatak – lack, shortage
 neizbežan – unavoidable
 neizostavan – obligatory
 neodložno – urgently
 neplaćeno – unpaid
 nerđajući – stainless
 nered – disorder
 nestrpljenje – impatience

neukusno – in bad taste
 neobičajeno – unusual
 nezaposlen – unemployed
 nezavisan – independent
 niskogradnja – civil engineering
 noćenje – night
 norma – norm
 nošnja – costume
 novac – money
 novčano – monetary

O

obala – coast
 obavestiti – to notify
 obavesten – informed
 obaveza – obligation
 obavljati – to carry out
 obazriv – cautious
 obećanje – promise
 običaj – custom
 obližnji – nearby
 obračun – calculation
 obračunati – to calculate
 obrada – processing
 obrazac – form
 obrazloženje – explanation
 obuća – footwear
 obuka – training
 obuzdati – to restrain
 očekivanja – expectations
 odati – to reveal
 odbiti – to reject
 odbojan – repulsive
 odbor – board
 odeljenje – class, department
 odgojiti – to bring up
 odgovarajući – appropriate
 odgovornost – responsibility
 odjava – cessation
 odlazak – departure
 odluka – decision
 odmor – break
 odobrenje – approval
 odredište – destination
 održati – to hold
 održavanje – maintenance
 odsek – department
 odudarati – to stand out
 odustati – to give up
 odužiti – to prolong
 oglas – advertisement
 ogorčenje – exasperation
 ograničavati – to restrict
 ograničen – limited
 ogrlica – necklace
 okončati – to complete
 okruženje – surrounding
 oličenje – epitome
 omiljen – favorite

omogućiti – to enable
 opadanje – decline
 opasnost – danger
 opažati – to perceive
 opcija – option
 ophoditi se – to treat
 opomena – warning
 oporezivanje – taxation
 opozvati – to recall
 opraštanje – saying good bye
 oprema – equipment
 opremljen – equipped
 oprezno – carefully
 oprobati se – to test oneself
 oprostiti se – to say farewell
 opširan – extensive
 opterećen – burdened
 opunomoćen – authorized
 organ vlasti – authority
 organizovan – organized
 orijentacija – orientation
 oročiti – to term deposit
 oruđe – tool
 oružje – weapons
 osmisлити – to conceive
 osmišljen – conceived
 osnivanje – founding
 osnov – basis
 osobina – characteristic
 osoblje – staff
 osovina – axis
 osposobljen – trained
 ostava – pantry
 osvrnuti se – to pay attention
 oštećenje – damage
 otapanje – melting
 otirač – doormat
 otkriti – to discover
 otporan – resistant
 otpratiti – to see off
 otpustiti – to dismiss
 otvoriti firmu – to start a firm
 ovalan – oval
 ovdašnji – local
 overen – certified
 ovlašćen – authorized
 ovlašćenje – authorization
 oženjen – married

P

padavine – precipitation
 pahuljica – flake
 paleta – pallet
 paleta proizvoda – range of products
 parket – parquet
 pasoš – passport
 pažnja – attention
 peč – stove
 pedantan – meticulous

penzioner – pensioner
 penzionisan – retired
 pernica – pencil-box
 pismo – letter, alphabet
 pitka voda – drinking water
 plasirati – to sell
 plasman – placing
 plata – salary
 platiti – to pay
 platno – screen
 plin – gas
 ploča – plate
 plodno – fertile
 pobijati – to refute
 poboljšati – to improve
 počinilac – perpetrator
 podatak – datum
 podesan – suitable
 podleže – to be exposed
 podmetač – coaster
 podmititi – to bribe
 područje – area
 podružnica – branch office
 podržavati – to support
 podstanar – subtenant
 pogled – view
 pognut – bent down
 pogodnost – convenience
 pogon – plant
 pogoršati – to aggravate
 pohvaliti – to praise
 poistovetiti – to equate
 pojava – phenomenon
 pojednostaviti – to simplify
 pojednostavljen – simplified
 pokrajina – province
 pokriće – cover
 polazak – departure, to start
 polica – shelf
 polovni auto – used car
 položaj – position
 polugodište – semester
 poluostrvo – peninsula
 poljoprivrednik – farmer
 ponašanje – behavior
 ponuda – offer, supply
 ponuditi – to offer
 popis – inventory, census
 popust – discount
 porasti – to grow
 poreska uprava – tax administration
 porok – vice
 poruka – message
 poseta – visit
 posetilac – visitor
 poslanik – member of Parliament
 posledica – consequence
 poslodavac – employer
 poslovanje – activity

poster – poster
 postrojenje – plant
 postupak – procedure
 posveta – dedication
 pošiljalac – sender
 poštovanje – respect
 poteškoće – difficulties
 potpisati – to sign
 potraživanje – claim
 potrebe – needs
 potrošač – consumer
 potruditi se – to make efforts
 potvrda – certificate
 pouzdan – reliable
 povoljno – favorable
 povoljnost – convenience
 povratak – return
 povrediti – to hurt
 površan – superficial
 pozadina – background
 pozicija – position
 poznanik – acquaintance
 požar – fire
 požrtvovan – devoted
 praksa – practice
 praktično – practical
 pratiti – to follow
 prava – rights
 pravac – direction
 pravo – law
 prečišćavanje – purification
 predavač – lecturer
 predeo – region
 predlog – proposal
 predložiti – to propose
 predmet – subject
 prednost – advantage
 predostrožnost – precaution
 predračun – pro forma invoice
 predsednik – president
 predujam – advance payment
 predviđanje – anticipation
 pregovarati – to negotiate
 prekinuti – to finish
 prekoračiti – to overstep
 prekršaj – offence
 prekršajni sud – offences court
 preneti – to move
 preokret – turning point
 preplitati se – to intertwine
 preporučiti – to recommend
 preporuka – recommendation
 prepoznati – to recognize
 prepustiti – to leave
 prerada – processing
 prestonica – capital city
 prethodni – previous
 pretiti – to threaten
 pretplata – subscription

pretpostaviti – to suppose
 pretpostavljeni – superior
 prevarant – cheat
 prevoz – transport
 prevoznik – carrier
 prezentacija – presentation
 prihod – income
 prihvatljivo – acceptable
 prijaviti – to declare, to report
 prijem – reception
 priključak – connection
 prikupiti – to collect
 prilagoditi – to adapt
 prilagoditi se – to adapt oneself
 prilagodljiv – adaptable
 prilagođen – adjusted
 priliv – inflow
 priložen – enclosed
 primalac – recipient
 primat – priority
 primećen – noticed
 primena – application
 primerak – copy
 primeren – adequate
 princip – principle
 prisetiti se – to remember
 prisiljen – forced
 pristanište – port
 pristup – access
 pristupačan – available
 pristupačno – favorable
 prisustvo – presence
 prisutan – present
 privlačan – attractive
 privreda – economy
 priznati – to confess
 prljav – dirty
 procedura – procedure
 procena – estimation
 prodavačica – saleswoman
 prodavnica – store
 profesija – profession
 profil – profile
 proizvođač – producer
 projektant – planner
 prokurist – procurator
 promet – trade
 propis – regulation
 propisano – prescribed
 proslava – celebration
 prospekt – prospectus
 prostirati se – to spread
 prosveta – education
 prošlost – past
 pruga – railway track
 prvenstvo – priority
 pušenje – smoking
 putne isprave – passport
 putni nalog – travel order

R

radnja – store
 rashod – expense
 raskomotiti se – to get comfortable
 raskošan – luxurious
 raskrsnica – crossroads
 raspisati – to announce
 raspitati se – to inquire
 rast – growth
 rastati se – to move apart
 rasteretiti – to unburden
 rasuto – in bulk
 rasveta – lighting
 rata – installment
 ravnopravan – equal
 razbojništvo – robbery
 razdoblje – period
 razlika – difference
 razlog – reason
 razmeniti – to exchange
 raznovrsan – diverse
 razočarati se – to be disappointed
 razrešiti – to release
 razvoj – development
 reciklaža – recycling
 redni broj – number
 referendum – referendum
 reforma – reform
 region – region
 regulisati – to regulate
 remont – repair
 renoviranje – renovating
 renovirati – to renovate
 reportaža – reportage
 rešenje – solution
 retkost – rarity
 rezač – pencil sharpener
 ribolov – fishing
 ritual – ritual
 rizično – risky
 rizik – risk
 roba – goods
 rok garancije – guarantee term
 rok plaćanja – date of payment
 roletna – blinds
 rolna – roll
 ručno – by hand
 rukovodilac – manager
 rukovodstvo – management

S

sadržaj – content
 saglasan – agreed
 sajam – fair
 sala – hall
 samostalno – independently
 samouveren – self-confident
 samovoljno – voluntarily
 sanduk – crate

saradnica – female associate
 saradnik – colleague
 saradnja – cooperation
 saradivati – to cooperate
 sastanak – meeting
 sastavni deo – constituent part
 savet – advice
 savetovanje – consulting
 scenarij – screenplay
 sećanje – memory
 sednica – session
 sef – safe
 sekretarica – secretary
 sekretarijat – secretariat
 sektor – division
 selidba – moving
 sindikat – trade union
 sirovina – raw material
 sklad – harmony
 skladište – warehouse
 skladištenje – storage
 sklonost – tendency
 sklopiti – make a deal, to contract
 skraćenica – abbreviation
 skriven – hidden
 skromno – modest
 skup – group
 skupocen – valuable
 slabost – weakness
 slati – to send
 slatkiši – sweets
 slavljениk – person celebrating
 slediti – to follow
 slogan – slogan
 sloj – layer
 slučaj – case
 službeni – official
 službenik – employee
 smer – department
 smernice – guidelines
 smeštaj – accommodation
 smešten – located
 smrznuto – frozen
 snabdevanje – supplying
 sniženje – price reduction
 spakovati – to pack
 specifikacija – specification
 splav – raft
 spomenik – monument
 spomenuti – to mention
 sporazumeti se – to understand
 sposoban – capable
 sposobnost – capability, ability
 sprečavati – to prevent
 sprovesti – to carry out
 sredstva – funds
 sresti se – to meet
 stabilnost – stability
 stanovnik – inhabitant

staromodan – old-fashioned
 stav – attitude
 stečaj – bankruptcy
 stočarstvo – cattle breeding
 stolarija – joinery
 stolnjak – table cloth
 strah – fear
 stranac – foreigner
 strastven – enthusiastic
 stražnji – back
 strepiti – to be worried
 stručnjak – expert
 struja – current
 strunjača – gym mat
 sudariti se – to crash
 sugerisati – to suggest
 sukob – conflict
 suludo – insanelly
 suma – amount
 sumirati – to summarize
 sunder – sponge
 suočiti se – to face up
 sused – neighbour
 suziti – tighten
 svećnjak – candlestick
 svedok – witness
 sveobuhvatno – comprehensive
 svest – consciousness
 svestan – conscious
 svojevremeno – formerly
 svrha – purpose

Š

šalter – window
 šarolik – diversified
 šestar – pair of compasses
 šifra – code
 šleper – trailer truck
 špedicija – shipping
 špijunka – eyehole
 štafelaj – easel
 štampač – printer
 štamparija – printing house
 štedeti – to save
 štetno – harmful
 štiti – to protect
 šumarstvo – forestry

T

takmičenje – competition
 taster – push button
 tekstil – textile
 tekući račun – current account
 temeljan – thorough
 tender – tender
 terasa – balcony
 teretana – gym
 teretna vozila – freight vehicles
 termin – term

testirati – to test
 težina – weight
 tip – type
 točenje – pouring out
 toplana – heating plant
 topli obrok – food allowance
 tovar – load
 trafika – tobacco store
 trajan – durable
 trajati – to last
 trajnost – durability
 tražnja – demand
 trening – training
 trepnuti – to wink
 trodnevni – three-day
 trošak – cost
 tržište – market
 tuga – sorrow
 tužilac – prosecutor

U

u roku – in time
 u skladu – in accordance
 u sklopu – within
 ubediti – to persuade
 učesnik – participant
 učestvovati – to participate
 učešće – participation
 učlaniti se – to join
 udaljenost – distance
 udovoljiti – to satisfy
 udubljenje – dent
 udžbenik – textbook
 ugao – corner
 ugled – reputation
 ugodno – comfortable
 ukazati pažnju – to show attention
 ukidanje – abolition
 ukinuti – to discontinue
 uknjižiti – to book
 ukrasti – to steal
 ukrcavanje – loading
 ulaganja – investments
 ulepšati – to decorate
 ulog – deposit
 uložiti – to invest
 uniforma – uniform
 uništiti – to destroy
 unos – entry
 uobražen – conceited
 upakovati – to pack
 upis – enrollment
 upitnik – questionnaire
 uplaćen – paid
 uplata – payment
 uplitati se – interfering
 upoznavanje – getting acquainted
 upozoriti – to warn
 upravljanje – managing

upravljati – to manage
 upražnjeno – vacancy
 upučivati – to give instruction
 uputstvo – instruction
 uređaj – appliance
 usaglasiti – to harmonize
 usavršavanje – improvement
 usavršavati – to improve
 usklađen – harmonized
 uslovi – conditions
 usluga – service
 usmeravati – to direct
 usmeriti – to direct
 uspomena – memory
 ustanova – institution
 ustav – constitution
 ustručavati se – to hesitate
 usvojiti – to adopt
 ušteđevina – savings
 utaja poreza – tax fraud
 uticaj – influence
 uticati – to influence
 utičnica – socket
 utisak – impression
 utovariti – to load
 utvrditi – to establish
 utvrđen – established
 uvid – inspection
 uvoznik – importer
 uvrediti – to offend
 uzbuđen – excited
 uzbunjivanje – alarming
 uznemiren – nervous
 uzor – role model
 uzorak – sample
 uzrast – age
 užasno – terrible
 uživati – to enjoy

V

vaganje – weighing
 validan – valid
 vaza – vase
 većina – majority
 vedro – clear
 veština – skill
 vezivanje – bonding
 vičan – skilled
 viljuškar – forklift truck
 vinar – vintner
 vinski podrum – wine cellar
 višestruko – manifold
 vlaga – humidity
 vlasnik – owner
 vlasništvo – ownership
 vodenica – watermill
 voljan – willing
 vozačka dozvola – driving licence
 vrednost – value

vrhunski – top-level
 vršilac – performer
 vrtić – nursery

Z

zabrana – prohibition
 zabraniti – to prohibit
 zadivljujuće – amazing
 zadovoljiti – to satisfy
 zadovoljstvo – satisfaction
 zagađenost – pollution
 zahtev – request
 zakon – law
 zakonitost – legality
 zakup – lease
 zaliha – stock
 zapakovan – packed
 zapisnik – record
 zaposlen – employed
 zaposliti – to employ
 zaposliti se – to get a job
 zarada – profit
 zaslužan – deserving
 zastoj – stoppage
 zastupanje – representing
 zastupati – to represent
 zaštićen – protected
 zaštita – protection
 zatamnjen – darkened
 zavarivač – welder
 zbuniti – to perplex
 zbunjen – confused
 zbunjenost – perplexity
 zloupotreba – misuse
 značaj – importance
 zona – zone
 zvaničan – official

Ž

žalba – appeal
 železnica – railway
 žestoko piće – spirits
 žitarice – grains
 životna sredina – environment

Professional terms and materials used in the book have partially been taken and adapted from the following sources:

www.sr.wikipedia.org
www.apr.gov.rs
www.srbija.gov.rs
www.mfin.gov.rs
www.mfa.gov.rs
www.parlament.gov.rs
www.nbs.rs
www.poreskauprava.gov.rs
www.kombeg.org.rs
www.pks.rs
www.pravopedia.rs
www.osnivanjepreduzeca.rs
www.poslovnaznanja.com
www.budaguide.hu
www.podovi.org
www.prozorivrata.com
www.chantenltd.com
www.bancaintesa.rs

Papp-Váry, Árpád, 2009: JPÉ-Marketing. Budapest, Századvég Publisher

Constantinovits, Milán, – Sipos, Zoltán, 2003: Külkereskedelmi technika – külpiaci kockázat. Budapest, Aula Publisher

AUDIO MATERIAL

Audio material available
at the following website:

www.BUSINESSerbian.com

Code required:
KSH387Z